

JEVREJIMA POSLANICA

SIGURNOST ZA HRIŠĆANE
DANAŠNJEG VREMENA

dr Vilijam Džonson

s engleskog: Miodrag Marinković

lektura: Mirjana Đerić

Beograd, 2002.

SADRŽAJ

UVOD: POSLANICA JEVREJIMA	5
STRUKTURA POSLANICE JEVREJIMA.....	6
CILJ POSLANICE JEVREJIMA	7
NAJVAŽNIJE TEME POSLANICE JEVREJIMA	8
PREGLED POSLANICE JEVREJIMA.....	10
VEČITO PITANJE	11
LEKTIRA	12
I DEO	14
VELIČANSTVENI ISUS	14
JEVREJIMA 1,1-4.....	14
PRVA GLAVA	14
BOLJE OTKRIVENJE	14
JEVREJIMA 1,1-4.....	14
ULAŽENJE U REČ.....	15
JEVREJIMA 1,1-4.....	15
ISTRAŽIVANJE REČI.....	16
BOG KOJI GOVORI.....	16
KONAČNOST PREKO SINA	19
PROROK, SVEŠTENIK I CAR	22
STARO I NOVO — NEŠTO BOLJE.....	24
PRIMENA REČI.....	25
JEVREJIMA 1,1-4.....	25
ISTRAŽIVANJE REČI.....	25
DALJE ISTRAŽIVANJE REČI.....	26
II DEO.....	27
ISUSOVA VELIČANSTVENA LIČNOST	27
JEVREJIMA 1,5 – 7,28.....	27
DRUGA GLAVA	27
BOLJE IME.....	27
JEVREJIMA 1,5 – 2,18.....	27
ULAŽENJE U REČ.....	27
JEVREJIMA 1,5-14.....	27
ISTRAŽIVANJE REČI.....	28
POGLEDAJTE SINA — KAKO JE SLAVAN!.....	28
IPAK, ČEMU TAKO OBIMNO OBRAZLAGANJE?.....	32
ULAŽENJE U REČ.....	33
JEVREJIMA, 2. GLAVA	33
ISTRAŽIVANJE REČI.....	34
NAŠA VERA JE DRAGOCENA — SHVATIMO JE OZBILJNO.....	34

SINOVLJEVA "KARIJERA" — OD NAJVIŠEG DO NAJNIŽEG	37
ISTINSKI ČOVEK — JEDNO S NAMA	41
ODAVDE DO VEČNOSTI: SVE ŠTO NAM JE IKADA BILO POTREBNO	43
PRIMENA REČI	45
JEVREJIMA 1,5 – 2,18	45
ISTRAŽIVANJE REČI	46
DALJE PROUČAVANJE REČI	47
TREĆA GLAVA	48
BOLJI VOĐ	48
JEVREJIMA 3,1 – 4,13	48
ULAŽENJE U REČ	48
JEVREJIMA 3,1-19	48
ISTRAŽIVANJE REČI	49
VERNI VOĐA	49
POUKE IZ IZRAILJEVOG NEVERSTVA	52
ULAŽENJE U REČ	56
JEVREJIMA 4,1-13	56
ISTRAŽIVANJE REČI	56
POZIV NA VERNOST	56
ŠTA JE, ZAPRAVO, "POKOJ"?	58
POKOJ I ŠUBOTA	60
PRIMENA REČI	62
JEVREJIMA 3,1 – 4,13	62
ISTRAŽIVANJE REČI	63
DALJE ISTRAŽIVANJE REČI	64
ČETVRTA GLAVA	65
BOLJI SVEŠTENIK	65
JEVREJIMA 4,14 – 6,20	65
ULAŽENJE U REČ	65
JEVREJIMA 4,14 – 5,10	65
ISTRAŽIVANJE REČI	66
NAŠ VELIKI POGLAVAR SVEŠTENIČKI	66
HRISTOS I ARON	68
ULAŽENJE U REČ	73
JEVREJIMA 5,11 – 6,20	73
ISTRAŽIVANJE REČI	73
TEKST KOJI MNOGE LJUDE ZBUNJUJE I UZNEMIRAVA	74
REČ OHRABRENJA	78
"IZA ZAVESE"	79
PRIMENA REČI	81
JEVREJIMA 4,14 – 6,20	81
ISTRAŽIVANJE REČI	81
DALJE ISTRAŽIVANJE REČI	82
PETA GLAVA	83
BOLJE SVEŠTENSTVO	83

JEVREJIMA, 7. GLAVA	83
ULAŽENJE U REČ	83
JEVREJIMA, 7. GLAVA	83
ISTRAŽIVANJE REČI	84
TAJANSTVENI ČOVEK!	84
ZAGONETNI STIHOVI	86
MELHISEDEK I LEVIJE	88
NASTANAK NOVOG SVEŠTENSTVA	90
SUPERIORNOST NOVOG SVEŠTENSTVA	91
PRIMENA REČI	93
JEVREJIMA, 7. GLAVA	93
ISTRAŽIVANJE REČI	94
DALJE ISTRAŽIVANJE REČI	94
III DEO	96
VELIČANSTVENOST ISUSOVOG DELA	96
JEVREJIMA 8,1 – 10,18	96
ŠESTA GLAVA	96
BOLJI ZAVET	96
JEVREJIMA 8,1 – 9,10	96
ULAŽENJE U REČ	96
JEVREJIMA 8,1 – 9,10	96
ISTRAŽIVANJE REČI	97
NEBESKO SVETILIŠTE — ONO PRAVO	97
ŠATOR, SVETINJA I MESTA	99
NOVI ZAVET	103
OGRANIČENJA PRVOG ZAVETA	106
TVRD ORAH	109
PRIMENA REČI	110
JEVREJIMA 8,1 – 9,10	110
ISTRAŽIVANJE REČI	110
DALJE ISTRAŽIVANJE REČI	111
SEDMA GLAVA	112
BOLJA KRV	112
JEVREJIMA 9,11 – 10,18	112
ULAŽENJE U REČ	112
JEVREJIMA 9,11 – 10,18	112
ISTRAŽIVANJE REČI	114
DILEMA LJUDSKIH BIĆA — OPOGANJENJE	114
BOLJA KRV	116
PREDNOSTI HRISTOVE KRVI	118
KONAČNOST — JEDNOM ZA SVAGDA	121
KAKO, PA ZAR VEĆ SAVRŠENI?	123
PITANJA ZA OZBILJNO SAMOISPITIVANJE	125
PRIMENA REČI	129
JEVREJIMA 9,11 – 10,18	129

ISTRAŽIVANJE REČI.....	129
DALJE PROUČAVANJE REČI.....	130
IV DEO	131
ŽIVOT S ISUSOVIM POSTIGNUĆEM PRED OČIMA.....	131
JEVREJIMA 10,19 – 13,25	131
OSMA GLAVA	131
BOLJA ZEMLJA	131
JEVREJIMA 10,19 – 11,40	131
ULAŽENJE U REČ	132
JEVREJIMA 10,19-39	132
ISTRAŽIVANJE REČI.....	132
POSLANICA JEVREJIMA U MINIJATURI	132
OZBILJNO UPOZORENJE	137
JUNAČKA PROŠLOST.....	138
ULAŽENJE U REČ	141
JEVREJIMA 11. GLAVA.....	141
ISTRAŽIVANJE REČI.....	142
VLASNIČKI LIST ZA NEBO — ZA TEBE I MENE	142
PROZIVNIK VERE.....	144
SIN PUTNIKA	147
PRIMENA REČI.....	149
ISTRAŽIVANJE REČI.....	150
DALJE PROUČAVANJE REČI.....	151
DEVETA GLAVA.....	152
BOLJI GRAD.....	152
JEVREJIMA 12,1 – 13,25	152
ULAŽENJE U REČ	152
JEVREJIMA 12,1-29	152
ISTRAŽIVANJE REČI.....	153
TRČANJE TRKE ŽIVOTA	153
O, DIVNOG LI GRADA!.....	156
POSLEDNJA OPOMENA.....	159
ULAŽENJE U REČ	160
JEVREJIMA 13,1-25	160
ISTRAŽIVANJE REČI.....	160
SPISAK POTREBA ZA HRIŠĆANE — U SVIM VREMENIMA.....	161
BLAGOSLOV I RASTANAK.....	164
PRIMENA REČI.....	165
JEVREJIMA 12,1 – 13,25	165
ISTRAŽIVANJE REČI.....	166
DALJE PROUČAVANJE REČI.....	166

UVOD: POSLANICA JEVREJIMA

Pre nego što pristupiš proučavanju onoga što je neko napisao o Poslanici Jevrejima, pročitaj samu knjigu. Uzmi Bibliju, najbolje neki savremeni prevod — pošto ćemo u uglastim zgradama, kada god se za to ukaže potreba, navoditi tekst ili izraz iz engleskog prevoda Biblije *NIV* — i otvori Poslanicu Jevrejima. Pročitaj odjednom ceo tekst Poslanice. To neće trajati tako dugo kao što možda misliš, biće ti za to potrebno oko jedan sat.

Kada počneš da čitaš, pomoli se Bogu da ti otvori oči da vidiš i razumeš. Osim toga:

1. Ispiši na listu hartije šta je po tvom mišljenju glavna misao ili ideja u svakoj pojedinoj glavi Poslanice. Pokušaj da posmatraš i pratiš kako se svako poglavlje nadograđuje na prethodno, čime se knjiga spaja u jedinstvenu celinu.
2. Šta je po tvom mišljenju tema knjige kao celine? Oko kojih je problema ili teškoća autor možda nastojao da pomogne pripadnicima hrišćanske zajednice kojoj je pisao?
3. Za svaku glavu Poslanice navedi ili podvuci jedan tekst ili ideju, koji su posebno namenjeni tvom duhovnom životu u ovom trenutku. Iz kog razloga su taj tekst ili misao tako vredni u tvojim očima?

Poslanica Jevrejima ume da začudi a i da deluje zagonetno. Mnogim hrišćanima, uključujući i one koji s Biblijom provode mnogo vremena, ova knjiga ostaje nekako nepristupačna, daleka. Zadivljeni su uzvišenošću njenih slika i snagom njene logike, ali se ne mogu oteti utisku da njen jezik sveštenika i hramova, žrtava i obrednih čišćenja pripada nekom drugom vremenu.

Ne treba da nas iznenadi podatak da su, u svom radu, savremeni naučni istraživači Biblije umnogome zapostavili Poslanicu Jevrejima. Dok su pre stotinu godina divovi, poput W. H. Vestkota, stvorili remek-dela od komentara te knjige, spisi o tome iz skorijeg vremena nekako su slabašni, ukočeni. Tek su u poslednjih trideset i nešto godina protestantski naučnici ponovo počeli da se ozbiljno bave Poslanicom Jevrejima.

Šta reći za adventiste? Poslanica Jevrejima je, zbog svog učenja o Isusovoj prvosveštenskoj službi i o nebeskoj svetinji, odigrala jednu od glavnih uloga u formiranju adventističke doktrine. Nažalost, i mi smo u poslednje vreme tu knjigu zapostavili. Uveliko smo propuštali da odvojimo vreme da slušamo i razumemo, da se na tekstu zadržimo dovoljno dugo kako bi nam Sveti Duh mogao otkriti njegovo značenje i poruku za naše vreme.

Poslanica Jevrejima nije laka knjiga, mada nije ni tako teška kao što bismo mogli pomisliti. Ako je proučavamo kao *celinu* — počinjući iz

početka, prateći odmerenu, veličanstvenu argumentaciju, prepuštajući Reči da nam ona prva govori, pod svojim, a ne našim uslovima — moći ćemo da proniknemo u njeno značenje.

Poslanica Jevrejima ima Gospodnju poruku za nas. Ona *jeste* Reč od Gospoda. Budući da je to tako, taj drevni spis doživjećemo kao nešto što intelektualno podstiče, u duhovnom smislu nagrađuje — i, kao nešto što sadrži neočekivano savremenu poruku.

Struktura Poslanice Jevrejima

Šta se posebno izdvaja u tvojim mislima dok čitaš Poslanicu Jevrejima? Ako zakratko ostaviš po strani svoja moguća pitanja, da li si u argumentaciji knjige koja se pred tobom uobličava, uočio neki obrazac ili neku strukturu?

Na primer, da li si zapazio kako se, s vremena na vreme, rasprava o Isusu — o tome ko je On i o Njegovom prvosveštenskom radu — zaustavlja da bi se istakle praktične primene? Teološka argumentacija prekida se periodično radi isticanja neke praktične primene. Ti prekidi najavljuju se rečima kao što su *toga radi, zato* (2,1; 3,1; 10,19), kao i naglim prelaskom s trećeg na prvo ili drugo lice. To znači da Jevrejima poslanica daje, naizmenično, teološku raspravu i primenu. O Poslanici Jevrejima ljudi često razmišljaju kao o knjizi bremenitoj teološkim dokazima; međutim, teologija se vrlo često meša s primenom na svakodnevni život. Možemo, dakle, prepoznati sledeći obrazac:

obrazlaganje	1,1-14
primena	2,1-4
obrazlaganje	2,5 – 3,6 I deo
primena	3,6 II deo – 4,13
obrazlaganje	5,1-10
primena	5,11 – 6,20
obrazlaganje	7,1 – 10,18
primena	10,19 – 13,25

Takva struktura je jedinstvena u Bibliji. Da bismo sagledali i osetili njenu punu snagu, moramo shvatiti da tu imamo posla s nečim što je mnogo više od metoda naizmeničnog izlaganja. I teološka argumentacija i praktična primena bivaju sve opširnije i snažnije, pri čemu obe na kraju dostižu sopstveni vrhunac. U isto vreme, te dve kategorije međusobno se slažu i uzajamno prepliću.

Nekih hiljadu milja od okeana, Rio Negro uliva se u moćni Amazon. Amazon teče brzo; njegova voda je smeđa i silna, dok je voda Rio Negra bistra i crnkasta. Reke se spajaju i stapaju, ali pre toga miljama teku

paralelno, jedna pored druge. Ako to posmatrate iz aviona, možete videti vodu reke Rio Negro usred vodenih masa Amazona.

To liči na Poslanicu Jevrejima. Dva vodena toka, ali jedna reka; dve struje, od kojih svaka ide sopstvenim putem, ali to je samo jedno delo i jedan cilj. Kakvo remek-delo!

Druga odlika Poslanice Jevrejima je pažljivo razvijanje glavnih ideja. Svaka od njih biva predstavljena, jedna po jedna, poprima svoje biće, a onda se zaokružuje. Na primer, ideja prvosveštenika predstavljena je u 2,17-18; razrađuje se u tekstu 4,14 – 5,10, dok se u potpunosti razvija u delu teksta 7,1 – 10,18. Ideja zaveta javlja se u 7,22, razvija se u tekstu 8,6-13, i dostiže kulminaciju u 10,16-18. Isto tako i vera: predstavljena je u 2,17, razrađena u 3,1-6, a u potpunosti obrađena tek u 11,1-39.

Treća odlika strukture knjige jeste način na koji 110. psalam utiče na teološko izlaganje. Aluziju na početni stih tog psalma nalazimo već u Jevrejima 1,4, a onda se kasnije pominje i u 1,13; 8,1; 10,12.13 i 12,2.

Međutim, krucijalnu ulogu igra četvrti stih pomenutog psalma — “Gospod se zakleo, i neće se pokajati: ti si sveštenik do veka po redu Melhisedekovu”. Taj biblijski stih je najistaknutiji starozavetni primer anticipacije ideje o prvosvešteniku, pa ga, u svojoj raspravi, autor Poslanice Jevrejima uzima tačku po tačku. Taj stih se, u Jevrejima 5,5, koristi da se pokaže božanski akt postavljanja sveštenstva; u 6,19, da je Isus postao prvosveštenik; u 7,11 i 12, da se prikaže božansko predskazivanje nove vrste sveštenstva; u 7,15-17, da je Hristovo sveštenstvo večno; i u 7,20 i 21 da se On za funkciju prvosveštenika izdvaja božanskom zakletvom.

Cilj Poslanice Jevrejima

Pisac ovo svoje delo opisuje kao “reč poučenja” (13,22). On nije želeo teološku raspravu udaljenu od života, a to su i te kako potvrdila naša istraživanja strukture ove Poslanice. Teologija i primena prilagođeni su jedna drugoj, pošto teološka argumentacija služi primeni, a primena proističe iz argumentacije.

Mi ćemo, stoga, Poslanicu Jevrejima najbolje razumeti ako je posmatramo kao propoved. Kao pri svakom uspešnom propovedanju, pastor pred sobom ima određeni cilj. On (ili ona) govori na temu neke duhovne potrebe. Ipak, propovedanje nije isto što i puko držanje govora; propovedanje ima teološki osnov. “Poučenje” će biti delotvorno jedino ako nastaje na temelju Reči i teološkog rasuđivanja.

Šta je, prema tome, bio propovednikov cilj u propovedi upućenoj Jevrejima? Odgovor nam daju aspekti primene. Proučavajući tekstove koje smo naveli u okviru strukture Poslanice, saznajemo nedostatke verništva i savete koje propovednik upućuje svojim vernicima, imajući na umu te nedostatke. Na osnovu svega toga dobijamo prilično jasan duhovni profil

tih ljudi.

Bili su to hrišćani s prilično dugim stažom, ljudi koji su se mogli prisećati propovedanja apostolâ i čudâ koja su se dogodila u vezi s darovima Svetoga Duha (2,3.4). U ranim godinama svog verovanja oni su trpeli uvrede, progonstvo, pa i oduzimanje svoje imovine; stajali su, tada, rame uz rame s onima koji su bili zatvarani radi Hrista (10,32.34).

No, godine su prolazile, a oni su se u međuvremenu već bili umorili na svom hrišćanskom putu. Počeli su da gube volju, jednostavno se prepuštajući uticaju gomile (2,1). Počeli su da zanemaruju veru (2,2); osećaju kako ih privlači neverstvo (3,2-14). Zbog varljivosti greha njihova srca su počela da otvrdnjavaju (3,13-16); zaustavljeno je njihovo duhovno napredovanje (5,11-14). Malo-pomalo, počeli su da izostaju iz crkve, prestajali da dolaze (10,25), dok su se neki od njih možda i javno odrekli Hrista (6,4-6; 10,26-31; 12,15-17).

Prema tome, "problem" jevrejskih hrišćana može da bude ili *zamor*, *prezasićenost*, što je uvod u postepeno odvajanje od zajednice, ili svesno, otvoreno *odbacivanje* Hrista i Njegovog naroda, nastalo kao posledica prodiranja greha u srce.

Da li se propovednik obraća njima ili — nama? Duhovni profil Jevreja upućuje na zapanjujuće sličnosti sa profilom današnjih hrišćana.

"Rešenje" je primereno problemu. Propovednik savetuje vernike da ostanu pribrani (2,1), da se drže (3,6.14; 10,23), da se "održe" (4,14; 6,18), da se "staraju" (4,11; 6,11), da "imaju na umu" (3,1), da savetuju jedni druge (3,13; 10,25; 13,19.22), da se "opominju" (10,32) i da istraju (10,36; 12,1).

Međutim, slavna osobina koja se posebno ističe jeste vera. Vera je obeležavala i Isusov i Mojsijev život (3,2); odsustvo vere dovelo je Izrailja do pada (4,12). Biblijski junaci su verom savladivali fizičke teškoće i pobeđivali iskušenja (11,1-39), tako isto i hrišćani prvog veka — pa i oni koji žive danas.

Međutim, duhovni saveti nastaju na tlu teologije, kao što smo videli — a ta teologija, konačno, upućuje na *veličanstvenost Isusa i Njegovog dela za nas*. "Toliko spasenje" (2,3) — sve će se, u stvari, svesti na to. Ako ti umorni jevrejski hrišćani bar donekle uhvate osnovne crte slike svog Gospoda — ko je On, šta je ostvario na Golgoti, Njegovu službu na nebu — oni više neće zanemarivati niti odbacivati veru. Biće obnovljeni, oživljeni, okrepljeni.

To će se dogoditi i nama.

Najvažnije teme Poslanice Jevrejima

1. *Isusova veličanstvenost* dominira u svim misaonim obrascima knjige. Iz te istine proizlaze sve primene; te primene nisu samo stvar jednog propovednika koji hoće da sačuva na okupu svoje stado. Isus! On je taj koji je opisan kao potpuno veličanstven — veličanstven svojom ličnošću, veličanstven u svom delu. Portret Isusa kao Prvosveštenika, Jevrejima

Poslanica daje kao nijedan drugi deo Biblije. Tu misao na drugim mestima možemo naći samo kao nagoveštaj ili napomenu, kao što je to slučaj u Poslanici Rimljanima (8,34), u Jovanu (1. Jovanova 2,1.2) ili Otkrivenju (1,12-20); međutim, u Poslanici Jevrejima nam se to sistematski prikazuje (2,17.18; 4,14 – 5,10; 6,20 – 8,2).

No, Jevrejima poslanica donosi nam i druge Isusove portrete — ne tako detaljne kao onaj gde je On predstavljen kao Prvosveštenik, ali ništa manje značajne. Isus je *načelnik, začetnik*, koji je u životu pretrpeo stradanja i iskušenja (2,10; 12,2); On je i *apostol* (načelnik) naše vere (12,2) koji je nas radi poslan na Zemlju, i *preteča* (6,20), Onaj koji “uđe napred” u nebeske odaje.

2. *Potpuna sigurnost u Isusu*. Jevrejski hrišćani, prezrena, progonjena manjina, imali su na raspolaganju prednosti van zidova jerusalimskog hrama i njegovih obreda — da su ih samo mogli videti. Gospod Isus bio je pravi Poglavar sveštenečki, služio je u istinskom — nebeskom hramu; onaj zemaljski bio je samo njegov bleđi odsjaj. Žrtvovanjem sebe na Golgoti, jednim potezom postigao je nešto što ni sveukupnost prinošenja životinjskih žrtava nije mogla postići — očistio je grehe, jednom za svagda.

Zato hrišćani u Isusu imaju potpunu sigurnost. Imaju pristup nebeskoj Svetinji nad svetinjama i savest očišćenu od greha.

Imajući dakle slobodu, braćo, ulaziti u svetinju krvlju Isusa Hrista, putem novim i živim, koji nam je obnovio zavesom [otvorio kroz zavesu], to jest, telom svojim, i sveštenika velikoga nad domom Božjim: da pristupamo [Bogu] s istinitim srcem u punoj veri, očišćeni u srcima od zle savesti, i umiveni po telu vodom čistom (Jevrejima 10,19-22).

3. Međutim, *greh* je neverovatno ozbiljna stvar. “Puna vera”, tj. potpuno poverenje koje hrišćani mogu imati u Isusa ne navodi nas da olako uzimamo greh. Greh je bezgrešnog Božjeg Sina koštao života. Greh je tako strašan, da nikakva vrsta niti broj obreda ili životinjskih žrtava ne bi za njega mogli izdejsstvovati oprost (9,6-10; 10,1-4). Te krvave žrtve bile su samo predlike i senke nečega što će Isus kasnije ostvariti svojom smrću (10,1.2).

Autor u tri vrlo upečatljiva teksta (6,4-6; 10,26-31; 12,15-17) govori o tome koliko je ozbiljno kada neko zanemari ili odbaci Isusa. Jezik tih tekstova tako je snažan da su o njihovom značenju hrišćani raspravljali još od prvih vekova. Poenta je ista u sva tri teksta: Imajući na umu veličanstvenost Isusa i Njegovog dela, kako je sramno odbaciti Njega i Njegovu krv spasenja.

4. Jedna od tema koje se provlače kroz knjigu je i *život hrišćanâ kao putnika*. Božji sledbenici su, kroz istoriju, bili gosti i došljaci na ovoj Zemlji. Oni su gledali preko zadovoljstava ovog sveta, jer je njihova budućnost večna. Bez obzira na to kakve su teškoće, uvrede i nedaće pretrpeli, oni su svesni

da su građani jedne bolje zemlje. Oni svoj život na Zemlji, po ugledu na Avrama, vide samo kao privremeni boravak, kao niz etapâ na putu ka svom cilju — nebeskom Jerusalimu (11,13-16).

5. Vera se izdvaja kao osobina iznad svih drugih i ona obeležava Božji narod putnikâ. Jedanaesta glava Poslanice opravdano je čuvena po svojoj smotri ljudi i žena vere; međutim, činjenica je da je naglasak na veri prisutan u celoj knjizi. Vera sadrži dva elementa: ona vidi ono što se ne vidi i ona nadu pretvara u stvarnost. Vera je aktivna i dinamična; ona strpljivo istrajava. Vera je odana.

6. *Subota* u Poslanici Jevrejima igra istaknutu i jedinstvenu ulogu simbola našeg pokoja u Hristu. Ozbiljnim istraživanjem teksta od 3,6 – 4,10 bićemo nagrađeni saznanjima u vezi s mestom koje je Subota zauzimala u ranom hrišćanstvu i razumevanjem njenog teološkog značaja.

7. *Drugi dolazak*. Poslanica Jevrejima koja tako snažno razrađuje ideju "putnika" i Hristovo delo na nebu, ukazuje i na "dan"* (10,25) — dan Gospodnji, u koji će hrišćanski putnici biti pozvani u svoj večni pokoj.

U stvari, Hristov *minuli* rad (Golgota) i Njegovo *sadašnje* delo (posredovanje) garantuju Njegov *budući* dolazak. "I kao što je ljudima određeno jednom umreti, a potom sud: tako se i Hristos jednom prinese, da uzme mnogih grehe; a drugom će se javiti bez greha na spasenje [ne da bi nosio grehe, nego doneo spasenje] onima koji ga čekaju" (9,27.28). Iako će hrišćaninu-putniku put izgledati dug, "još malo, vrlo malo, pa će doći Onaj koji treba da dođe i neće odocniti" (10,37). Onaj koji je nekada, dajući zakon na gori Sinaj, potresao Zemlju, ponovo će je potresti — i to ne samo Zemlju nego i nebesa (12,26.27).

Pregled Poslanice Jevrejima

I. Isusova veličanstvenost (1,1-4)

Bolje otkrivenje

II. Veličanstvenost Isusove ličnosti (1,5 – 7,28)

1. Bolje ime (1,5 – 2,18)

2. Bolji vođa (3,1 – 4,13)

3. Bolji sveštenik (4,14 – 6,20)

4. Bolje sveštenstvo (7,1-28)

III. Veličanstvenost Isusovog dela (8,1 – 10,18)

A. Bolji zavet (8,1 – 9,10)

B. Bolja krv (9,11 – 10,18)

IV. Življenje s Isusovim postignućima (10,19 – 13,25)

* treba izostaviti reč "sudnji" iz Karadžićevog prevoda, tako da ostane samo "dan" (prim. prev.).

A. Bolja zemlja (10,19 – 11,40)

B. Bolji grad (12,1 – 13,25)

Većito pitanje

Tokom mnogih godina predavanja predmeta Poslanica Jevrejima, uvek sam čuo jedno pitanje je dominiralo nad svim ostalim pitanjima: Ko je autor Poslanice?

U nekim prevodima Biblije, među njima i u prevodu prema Daničiću i Karadžiću, u podnaslovu za knjigu stoji: "Svetoga apostola Pavla". Međutim, te reči su dodate tek posle više vekova, jer najstariji naslov knjige jednostavno glasi: "Jevrejima".

U stvari,* odbačen je svaki element u vezi s podnaslovom knjige u prevodu *King James Version*. Jevrejima poslanica ne poseduje gotovo nijedno od uobičajenih obeležja pisma — navođenje pošiljaoca, čitaoce, uvodni pozdrav i stvari ličnog karaktera. Reč je, kao što smo videli, o pisanoj propovedi, pre nego o Poslanici.

Isto tako, i identitet čitalaca osporavan je od strane nekoliko biblista, koji su davali prednost neznabožačkom sastavu čitalaca. Međutim, ako bismo sve uzeli u obzir, mislim da dokazi upućuju na jevrejske hrišćane, koji su trpeli bol odbačenosti od strane svojih sunarodnika, a možda i izuzimanje od obreda vere njihovih predaka.

Pitanje i dalje ostaje — ko je pisao Poslanicu? Budući da se autor nije predstavio, nastalo je mnogo različitih spekulacija. Znamo da su hrišćani, još u drugom veku, raspravljali problem autorstva Poslanice Jevrejima. Kliment Aleksandrijski je 190-ih godina zaključio da je Poslanicu napisao Pavle na jevrejskom, da bi je zatim Luka preveo na grčki jezik.

Međutim, biblista Origen je, nekoliko godina kasnije, rekao nešto što je problem ostavilo otvorenim:

Ako bi se od mene tražilo mišljenje, rekao bih da misli pripadaju apostolu, dok način izražavanja i frazeologija pripadaju nekome ko je upamtio apostolsku nauku i ko je, u svom slobodnom vremenu, zapisivao ono što je rekao njegov učitelj. Prema tome, ako neka crkva zastupa stav da je Poslanicu napisao Pavle, ja bih rekao da je to izjava za pohvalu. Naime, nisu je naši preci bez razloga prenosili s kolena na koleno kao Pavlovo delo. Ipak, samo Bog zna ko je stvarno napisao tu poslanicu. Prema tvrdnji nekih naših prethodnika, poslanicu je pisao Kliment, rimski biskup, dok drugi smatraju da ju je napisao Luka, pisac Jevanđelja i Dela apostolskih. No, neka ovo

* budući da je u originalnoj knjizi reč o engleskom prevodu *King James Version*, autor komentariše problem s naslovom i podnaslovom Poslanice u tom prevodu (prim. prev.).

bude dovoljno što se tiče tih pitanja (Eusebius, *Ecclesiastical History*, 6:25).

Ta pitanja rasvetljavaju jednu od najzagonetnijih činjenica o ranoj crkvi: naime, Jevrejima poslanica bila je među poslednjim knjigama koje će biti primljene u novozavetni kanon. Da bi se neka knjiga smatrala kanonskom, morala je poteći od apostola ili nekoga iz bliskog okruženja apostola. Mišljenje da je Pavle napisao poslanicu preovladalo je tek nekoliko stotina godina kasnije i od tada se i Jevrejima poslanica smatra opšte prihvaćenom knjigom.

Ipak, nije li Pavle logični kandidat za autora? Ko, ako ne Pavle?

Ja sam oprezan kada je reč o dokazima koji su implicirani u ćutanju. Jednako kao što odbacujem tvrdnju da je Pavle *morao* biti autor Poslanice Jevrejima, zato što je bio jedini sposoban da stvori to i takvo remek-delo, odbacujem i shvatanje po kojem Pavle *nije mogao* biti pisac Jevrejima Poslanice — stav koji danas zastupa većina biblista, uključujući i one konzervativne. Oni skreću pažnju na krupne razlike u pogledu jezika (grčki tekst Poslanice Jevrejima nije grčki kojim je Pavle pisao svoje poslanice) i idejâ. Na primer, autor Poslanice Jevrejima ne govori o sebi kao apostolu (2,3,4; 13,6,7) i izraze kao što su *zakon* i *vera* upotrebljava na načine sasvim drugačije od onih u Rimljanima i Galatima.

Adventisti su pokazali neuobičajeno interesovanje za pitanje autorstva. Elen Vajt, za koju verujemo da je primila dar proroštva, knjigu pripisuje Pavlu u mnogim svojim usputnim napomenama. Međutim, ona ponekad jednostavno govori o "apostolu".

Iako lično uviđam postojanje neslaganja sa Pavlovim priznatim spisima, moram reći da u Poslanici Jevrejima nalazim odjeke tih spisa i saglasja s njima. Smatram da je knjiga bliska Pavlu i njegovim spisima, ali uz neki drugi faktor povezan s pisanjem, koji je vrlo brzo nestao. U mojim očima, to raspoloživim podacima daje neuporedivo bolji smisao nego spekulacije po kojima su poslanicu pisali Luka, Petar, Apolo ili Priskila. Međutim, suštinsko pitanje je sasvim sigurno van rasprave: knjiga je *nadahnutâ*, i delo je Svetoga Duha koji se silno obraća današnjim hrišćanima — i meni lično.

I poslednje pitanje: kada? Iako taj podatak ne možemo odrediti sa sigurnošću, mnoga razmišljanja upućuju na šezdesete godine prvog veka. M. L. Andreasen snažno zastupa kontekst u kojem su se judejski hrišćani suočili s predstojećim gubitkom hrama, pa njegova logika zadržava svoju težinu. Tako godina pisanja iz ranih šezdesetih svakako ide u prilog tezi o povezanosti Pavla s tom poslanicom.

Lektira

1. M. L. Andreasen, *The Book of Hebrews*.

2. F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., xix-xxii.
3. P. E. Hughes, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, 1-32.
4. W. G. Johnsson, *In Absolute Confidence*, 9-33.
5. *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, F. D. Nichol, ed. 7:387-394.
6. *Seventh-day Adventist Bible Dictionary*.
7. B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, xxvii-1xxxiv.

I DEO

VELIČANSTVENI ISUS

Jevrejima 1,1-4

*

prva glava

BOLJE OTKRIVENJE

Jevrejima 1,1-4

Knjiga Jevrejima počinje dramatičnim zamahom, čarobno lepim i neodoljivim, kao čuveno "da-da-da-daaa" kojim započinje Betovenova Peta simfonija. Slušamo nebesku muziku — misli koje nas hvataju za ruku, izvode iz našeg banalnog sveta i odvođe u dvorove živoga Boga. Četiri veličanstvena stiha prenose nas u misaonu strukturu tog snažnog dokumenta.

Ti stihovi su više od uvoda ili preludijuma za nešto što sledi. Štaviše, bilo bi ih najbolje slušati kao uvertiru, dočaravanje i najavu slavnih tema koje će tokom svoje propovedi apostol opširno razraditi. Reči, misli podižu se i spuštaju, upredaju se i stapaju s drugim mislima i nezaustavljivo idu dalje. One ne obrazuju preglednu skicu — autor ih u kasnijem izlaganju neće uzimati po redosledu — nego tematsku kaskadu, spev jedinstvenog bogatstva.

Kolika god da je, po našoj oceni, snaga tih stihova u Bibliji na našem maternjem jeziku, još snažniji je izvorni grčki tekst. Engleski prevod Biblije The New International Version [u kasnijem tekstu NIV] deli taj blok u četiri rečenice, mada je, izlazeći iz apostolovih ruku, to bila samo jedna, pažljivo uobličena književna celina sa tezom i antitezom, pri čemu se u jednoj temi čuje odjek druge; teme koje se, satreperavajući se, dižu ka Božjem prestolu kao veličanstvena orkestarska kompozicija.

Ti stihovi biće naša nagrada za temeljito proučavanje. Oslušujemo li njihovu muziku, lakše ćemo proniknuti u duh Poslanice Jevrejima; njihove teme će nas — budu li predmet našeg razmišljanja — pripremiti za pravu teološku gozbu i, shvatimo li njihovu namisao, bićemo dovedeni Isusu da ga licem k licu gledamo u Njegovoj veličanstvenosti.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 1,1-4

Tekst u Jevrejima 1,1-4 pročitaj nekoliko puta. Zaviri u više različitih prevoda, između ostalih i u engleski prevod *NIV*. Čitaj polako i s mnogo molitve, osluškujući muziku teksta i trudeći se da uhvatiš obrise glavnih tema. A onda, odgovori na sledeća pitanja:

1. Podseti se načina na koji počinju druge biblijske knjige. Pogledaj, u tom smislu, posebno, 1. glavu 1. Mojsijeve i 1. glavu Jevanđelja po Jovanu. Uporedi ih i obrati pažnju na razlike u počecima između Poslanice Jevrejima i tih knjiga.
2. Po utisku koji si stekao, ko je subjekat teksta u 1,1-4? Podseti se da je, u originalu, to (jedna) složena rečenica; prema tome, da li je glavna tačka interesovanja Bog ili Sin? Objasni zašto si tako odgovorio.
3. Šta hoće da kaže autor, navodeći da Bog "govori"? Uzima li on u obzir samo izgovorenu reč koja može dopreti do ljudskih ušiju? Načini spisak tih "mnogo puta" i "različitih načina" na koje je Bog govorio u Starom zavetu.
4. Navedi različite osobine i aktivnosti Sina u 1,1-4. Uz pomoć konkordancije, pogledaj i druge tekstove u Poslanici, gde se pominje "sin" i prouči ta mesta, trudeći se da istražiš značenje pomenute odrednice. U smislu utelovljenja, Isus je očigledno Božji Sin, ali da li Poslanica Jevrejima, možda, upućuje i na neko dublje značenje? Na primer, neki autori komentara (uz iskaz o osnovnim verovanjima adventista) pominju Hristov večni sinovski status. Da li Poslanica Jevrejima daje podršku takvom zaključku? U kom smislu bi to moglo biti tačno?
5. Obrati pažnju na način na koji se u tekstu govori o Isusovom delu. Imaj na umu biblijske funkcije proroka, sveštenika i cara. Kakav dokaz ovde vidiš da Isus vrši svaku od tih funkcija?
6. Isto tako, razmišljaj o temama iz 1,1-4, imajući na umu Isusa pre i posle utelovljenja. U kom smislu se "stari" (pre Hrista) razlikuje od "novog" (posle Hrista)? Da li Pavle omalovažava Stari zavet? U kom pogledu se stvari menjaju Sinovljevim dolaskom na Zemlju?
7. Pisac je očigledno morao da u skraćenom obliku opiše delo Sina tokom Njegovog boravka na Zemlji. Šta je pri tom izostavio? Zašto? Na šta je usredsređen?
8. Uz pomoć konkordancije, pogledaj različita mesta gde se u Jevrejima pojavljuju izrazi "bolji", kao i odgovarajući sinonimi. Da li te to upućuje na neku od tema knjige?

9. Pročitaj 1,1-4 još jednom. Tekst sada svakako bolje razumeš, ali da imaš još mnogo pitanja — da želiš više da znaš, u to nema sumnje. Odgovori će doći iz same knjige, dok budemo putovali kroz njene tekstove, oslušujući njihovu muziku. No, zahvaljujući ovom uvodnom proučavanju, počeo si da formiraš zaključke. Šta bi, na osnovu ovih uvodnih stihova, očekivao da bude predmet ostatka knjige? Za trenutak razmisli o uticaju koji su ti stihovi imali na tebe. Načini kratku belešku o svojim razmišljanjima.

ISTRAŽIVANJE REČI

Bog koji govori

Poslanica počinje dvama fundamentalnim iskazima, onim koji preobražavaju život: Bog jeste, i Bog govori. Na tim iskazima počiva sve ostalo što sledi.

Mi ih ne možemo ni dokazati ni opovrgnuti. Oni su preduslovi, osnovni elementi sveopšte građevine misli. Mi, međutim, možemo ponuditi dokaz koji će ih potkrepiti.

Bog — pre nego što se izgovori ma šta drugo. Bog — iznad svega, posle svega. Bog — u svemu, kroz sve, svemu. Tu počinje naše razmišljanje, a i naša poslednja misao biće posvećena Njemu.

Mi smo stvoreni za Njega, On nas je načinio i, kao što je rekao Avgustin, nećemo imati mira dok u Njemu ne pronađemo svoj pokoj. Mi koji verujemo, poznajemo ga kao Prijatelja — svog najvernijeg Pratioca, koji nam je bliži nego brat. Mada ga nikada nismo videli, mi ga "ljubimo" i radujemo se u Njemu "radošću neiskazanom i proslavljenom" (1. Petrova 1,8).

Pa ipak, ne možemo *dokazati* da Bog postoji. Filozofi i teolozi vekovima su tragali za racionalnim argumentima, zaključujući na osnovu prirode postojanja ili dokazâ o postojanju stvaralačkog plana ili na osnovu moralnih aspekata našeg bića. Svi ti argumenti su korisni, ali nijedan ne može da definitivno reši "slučaj". Ateista sa svoje strane vrši potrebne pripreme, tako da na kraju svaka strana poništava argumente druge strane.

"Onaj koji hoće da dođe k Bogu valja da veruje da ima Bog", reći će nam kasnije apostol (1 1,6). To je put upoznavanja Boga i put kojim možemo napredovati i rasti u Njemu — verom. Istovremeno, to je i jedini put.

Bog je preveliki za ljudske "dokaze". Preveliki za "utvrđivanje" na osnovu naučnog eksperimentisanja. Preveliki za logičko i racionalno dokazivanje. Bog je Um koji je načinio sve i koji sve održava, Um kojeg je naš um samo slabašni eho. Nijedan ljudski um ne može u potpunosti da pojmi božanski Um.

Ipak, mi koji verujemo vidimo na sve strane otiske Njegovih stopa. Ovaj

svet je za nas Njegov svet i mi smo Njegova deca. Iako ne možemo objasniti zbog čega se sve odigrava baš onako kako se odigrava — pogotovo ono tragično i ružno — uvereni smo da smo sigurni u Njegovim rukama.

Budući prva i glavna pretpostavka u Jevrejima poslanici, Bog je i "kulisa" svega što se odigrava u knjizi. Ili, ako bismo promenili metaforu, iako je Sin ličnost pod reflektorima, solista na koncertu, Bog diriguje orkestrom koji daje skladnu muziku. Ime *Bog* nalazimo u toj knjizi šezdeset i sedam puta. Umesto te reči, dvanaest puta ćemo naići na reč *Gospod*. Koliko puta je koja reč upotrebljena, zavisi od toga koliko se puta apostol pozvao na Septuagintu, grčki prevod Staroga zaveta. Međutim, reč *Otac* ne pojavljuje se ni jedan jedini put.

Kako u knjizi čitamo, Bog je sve stvorio (3,4). Njegovom voljom došlo je do stradanja i smrti Sina (2,10), On imenuje Mojsija za službu (3,2-5), Arona za prvosvešteničku službu (5,4) i Isusa za Prvosveštenika novog reda sveštenstva (5,5). Bog je sve načinio svojom rečju (11,3). On daje obećanja ljudskom rodu, dodajući im i zakletvu, kako bi našu budućnost učinio apsolutno izvesnom (6,17.18). Bog donosi blagoslove i prokletstva (6,7.8), osigurava blagodat (4,16) i seća se delâ služenja u ljubavi (6,10). On daje mir (13,20), opominje (13,25) i izbavlja od smrti (5,7; 11,19).

Osim toga, Bog se približava čoveku, stupa u zavetni odnos sa svojim narodom (8,8). Apostol nas naziva "domom" (3,6) — porodicom koju je s ljubavlju odgajio božanski Roditelj (12,3-11). Ali, za one koji preziru Njegovu blagodat Bog je i "oganj koji spaljuje" (12,29).

Međutim, Božja osnovna aktivnost je govorenje. To je druga pretpostavka koju nalazimo u početnim rečima knjige, a nalazićemo je i u celoj knjizi. Bog "govori" ili "kazuje" (drugačiji glagol u originalu) — četrnaest puta u Jevrejima javlja se prvi, i dvadeset dva puta drugi glagol, što ukupno čini trideset šest pominjanja u knjizi.

Kada Bog govori, nastaje svemir (1,3). On govori, i predstavlja Sina koji je iznad anđela (1,5-14). Njegov govor nas opominje da ne odstupimo od božanskog plana (3,7-15). Njegov govor je garancija ispunjenja božanskog plana (4,1-10).

"Mnogo puta [prilika] i različnim načinom" — reči su kojima Jevrejima 1,1 opisuje Boga koji govori. Setimo se starozavetnih *prilikâ, vremenâ* — neprekidnih, čestih i povremenih božanskih oglašavanja, komunikacija s ljudima. "I reče Bog." To je način na koji se događa stvaranje. Bog je, u vrtu, govorio našim prvim roditeljima, Adamu i Evi; Kainu, prvom ubici i Noju, propovedniku pravde; Avramu u neznabožačkom Uru u Haldeji; Jakovu, koji je bežao od svog gnevnog brata, a onda i Mojsiju i Malahiju, Samsonu i Samuilu, Davidu i Devori, Jeremiji i Juju, Jezekilju i Jestiri. Jahve je Bog koji govori u celom Starom zavetu, od prve do poslednje glave.

Setimo se i *načina* na koje je Bog govorio. U Edemu je to bilo licem k

licu; sa Sinaja, uz grmljavinu, munje i gromove i duvanje u trube; u svetinji u Silomu, poziv u noći dečaku koji spava u krevetu (1. Samuilova 3,1-14); Jeremiji, koji oseća oganj u svojim kostima (Jeremija 20,9); Isaiji, koji ulazi u hram da se moli (Isaija 6,1-4); Danilu, daleko od njegovog doma, u zemlji osvajača (Danilo 10,1-14) i, posle četrdeset dana čekanja, kao "glas tih i tanak", silnom Božjem čoveku na gori Karmil (1. Carevima 19,12).

Božje govorenje ne može se opisivati niti predskazivati. Mi ne možemo znati *kada* će ili *kako* Bog govoriti, ali možemo biti sigurni da će se *to dogoditi*. On može da se obrati proroku preko snova i viđenja, ali za svoje komuniciranje može da upotrebi i životinju — magaricu! — kako bi ukorio čoveka namernog da učini nešto što ne valja (4. Mojsijeva 22,28).

Šta, u stvari, znači kada Bog "govori"? Jeste, to su reči, konkretan govor, ali ipak više od reči kakve dopiru do naših ušiju. Božje reči mogu doći na kamenim pločama, ili pasti na naše unutrašnje uši, prošavši kroz našu savest i našu samodopadnost, tako da ih samo mi možemo čuti.

Tekst u Jevrejima 11,1.2 saopštava nam da je Bog govorio "preko" ili "kroz" reči. Grčki predlog u ovom slučaju je *en*, koji doslovno znači "u". Bog nije samo govorio kroz reči nego i u svojim vesnicima. Ukupnom snagom njihovog života prenošena je Božja volja: oni su životom demonstrirali Njegovu vest.

Tako imamo da Božje govorenje sadrži u sebi Njegovu sveukupnu komunikaciju, sve vidove Njegovog obraćanja stvorenjima. Čujne reči, pisane reči, tihe reči, ali i reči u životu vidljive — sve to znači samo jedno: Bog govori. Od početka, On govori; On neprekidno govori svakom naraštaju i nikada ne prestaje da govori.

Mi koji verujemo, potvrđujemo: Bog i danas govori. Bog nas nije ostavio same da pipamo po mraku, u svemiru bez glasa. On nas nije prepustio sumnjama i očajanju. On govori, govori i danas.

Ova istina o Bogu koji govori predstavlja jednu od najdragocenijih misli u Bibliji. Meni ona mnogo znači. Ona znači da svako Božje dete može da oseći svoju ruku u Njegovoj, može da čuje glas, idući putem života: "To je put, idite njim" (Isaija 30,21).

Ja vam ne mogu reći *kada* će i *kako* Bog govoriti. Bog je Bog, a ne neko podređen našim željama i smešten u okvire naših metodâ. Ipak, Bog nas voli i želi da nam pomogne. On želi da razgovara s nama, da nam olakša bremena, da nas provede kroz neprilike i brige koje nas razdiru. Kada na Njega stavimo sve svoje terete, na šta nas On i poziva (1. Petrova 5,7), mi možemo s pouzdanjem očekivati odgovor. Ali, u Njegovu vreme i na Njegov način.

Gospod će nas učiti našoj dužnosti jednako rado kao što će učiti i svakog drugog. Ako mu dođemo u veri, On će nam lično iznositi svoje tajne. Naša srca će često goreti u nama dok nam On bude

pristupao radi ostvarivanja zajednice s nama, kako je to činio i s Enohom. Oni koji odluče da ne čine ništa, u bilo čemu što bi ožalostilo Boga, tačno će, pošto mu iznesu svoj slučaj, znati kojim putem treba da idu. Osim toga, primiće ne samo mudrost nego i snagu (EGW, DA 668).

Bog koji govori — kakve li neverovatne, revolucionarne ideje za ljudska bića na početku novog milenijuma! Kafka, Hemingvej, Rasel, Sartr — to su glasovi koji su oblikovali dvadeseti vek. Ti ljudi su ljudsko postojanje prikazali kao "neukusnu šalu" (Hemingvej), lišeno smisla (Kafka i Sartr) ili kao "sagrađeno na platformi upornog očajanja" (Rasel).

Međutim, mi koji verujemo znamo da nije tako. Znamo da Bog govori. Tačno je, ne možemo to *dokazati* pomoću nekog hladnog "naučnog" metoda. Ali mi znamo da On govori, zato što ga poznajemo.

Još samo dve knjige Biblije počinju tako dramatičnim zamahom kao Poslanica Jevrejima. Jedna od njih je 1. Mojsijeva, čije početne reči "U početku stvori Bog nebo i Zemlju", upoznaju čitaoca s Bogom koji stvara.

Druga je Jevanđelje po Jovanu koje počinje rečima: "U početku beše Reč, i Reč beše u Boga, i Bog beše Reč. Ona beše u početku u Boga." Te reči nas vraćaju u vreme pre događaja iz 1. Mojsijeve 1,1, na početak svih početaka, na početak pre svih ostalih početaka, unazad, pre stvaranja našeg sveta, onoliko daleko unazad koliko može da dopre naš um. U tom "početku" — Bog! Pre svega drugog, Izvor svega drugog — Bog!

Zanimljivo je, u stvari, da je, uz Boga, u početku — Reč. Ono što Bog jeste, to jeste i Reč.

Tekst iz Jevrejima 1,1-4 dočarava nam te misli iz 1. glave 1. Mojsijeve i 1. glave Jovanovog Jevanđelja (mada je Jovanovo Jevanđelje, verovatno, bilo napisano kasnije nego Poslanica Jevrejima) i dovodi ih na jedno mesto. Prva pretpostavka ista je za sva tri teksta — Bog. No, u Jevrejima poslanici, to što Bog radi, imajući na umu tajanstvenu "Reč", za nas je pre govorenje nego stvaranje.

Međutim, to što se apostol usredsređuje na božanski govor nadilazi pominjanje mnogih i različitih načina Božjeg govorenja. Njegovo izlaganje usredsređuje se na božanski govor i upućuje na kulminaciju kada je, da upotrebimo Jovanov izraz, "Reč postala telo" (Jovan 1,14). To nas navodi na razmišljanje o ulozi i funkciji Sina u Jevrejima 1,1-4.

Konačnost preko Sina

Prva dva stiha Jevrejima poslanice uvode pojam Boga koji govori, odmeravaju staro otkrivenje na temelju novog, ističući, tačku po tačku, njihovu podudarnost.

Bog govoraše	govori (govorio je)
ocevima	nama
negda (u prošlosti) u posledak dana ovih	
preko prorokâ	preko Sina

Za samo jedan izraz u našem tekstu nema odgovarajućih reči: "Mnogo puta i različnim načinom" [u mnogim prilikama i na različite načine]. Taj propust pogađa još više u originalu, pošto je te reči apostol stavio u sâm početak knjige. Fraza, onako kako ju je apostol napisao glasi: *polumeros kai polutropos* — grčke reči koje snažno odzvanjaju u skladu sa zamahom ideja koje tek treba uvesti. (Taj dramatični početak još efektnije je dočaran u engleskom prevodu *King James Version**: "Bog, koji u različita vremena i na raznolike načine govoraše u prošlosti precima preko prorokâ.")

Ova konstrukcija — stavljanje izraza "u mnogim prilikama i na različite načine" na sâm početak Poslanice, a potom uzdržavanje od davanja odgovarajućeg izraza u nastavku teksta — upućuje na snažan kontrast između starog i novog otkrivenja. Dok je staro dolazilo u fragmentima, novo dolazi kao nešto konačno. Staro je bilo delimično; ovde malo, onde malo, dok je novo potpuno, savršeno.

To je otuda što novo dolazi preko Sina. Opis Božjeg govora ide do ove tačke i, pošto je Sin predstavljen, sada On staje na središte pozornice. Tako postajemo svesni neobične činjenice u vezi s tom složenom rečenicom koja zauzima četiri stiha, 1,1-4: lako je Bog subjekat i knjiga Njime otpočinje, u trenutku kada se pojavi Sin, ostatak, veći deo rečenice, usredsređuje se na Njega. Tako se taj obrazac, kako smo već napomenuli, nastavlja kroz celu Poslanicu.

"U Sinu" — bio bi doslovni prevod onoga što stoji u originalu. Konstrukcija ovde ističe svojstvo sinovstva; mi tu misao bolje prenosimo izrazom "preko onoga koji je Sin" ili "preko onoga ko ima status Sina". Fragmentarno otkrivenje koje je došlo preko prorokâ Pavle suprotstavlja punom otkrivenju koje donosi Sin.

Izraz *Sin* srešćemo u poslanici nekoliko puta. To ime svakom prilikom ima veliku težinu i upućuje na značaj i superiornost Njegove ličnosti. Dakle, *Sin* označava otkrivenje kao konačno (1,2), superiornost u odnosu na anđele (1,5-14), (ispunjene) kvalifikacije, preduslove za novo i bolje sveštenstvo (5,4-6; 7,28) i nekoga koga, kako smo opomenuti, ne treba da ružimo (6,6; 10,29). Sin, prema 2,10-18, uzima ljudsku prirodu i postaje naš brat.

Tekst u 1,1-4 donosi tri prelepe potvrde u vezi sa Sinom. Prvo, On je sjajnost Božje slave. Reč prevedena sa "sjajnost", *apaugasma*, odnosi se na zrak svetlosti, blistavi zrak, sijanje. Različiti prevodi koriste za to reč "blesak" (*effulgence*, NEB), "sjajnost" (*brightness*, KJV), "odsaj" (*reflection*, RSV) ili "sjaj"

* ... kojem je, po mom skromnom mišljenju, Karadžićev prevod vrlo blizak — prim. prev.

(radiance, Phillips). Taj opis nas uznosi do carstva slave, tamo gde Sin blista u večnome danu. On boravi u svetlosti kojoj se ne može pristupiti; On *je(ste)* Videlo nad videlima.

On je ujedno i verna slika Božjeg bića ("obličje bića Njegova"). Metafora se, u ovom izrazu, odnosi na pečat i njegov otisak u vosku. Reč je ona ista od koje izvodimo reč *karakter*, i ona govori da je Sin sâm odraz božanskog bića. Sin je ono što Bog jeste.

No, ovde se nastavlja isticanje Sinovljeve slave i božanstva: Sin *je(ste)* božanska sjajnost i božansko biće. Doslovno prevedeno, to je trajno stanje, a ne postajanje. Sin je, večno, Videlo nad videlima. On je, večno, obličje božanskog. On je večno to bio. On će večno to biti.

U Bibliji ne možemo naći nijedan uzvišeniji opis Sina. Jedino su još tri teksta u istoj ravni s tim stihovima, kada objavljuju istinito, večno, prapostojeće božanstvo našeg Gospoda — Jovan 1,1.2; Kološanima 1,15-17 i Otkrivenje 1,5.17.18. Na tim mestima nalazimo odlučan odgovor glasovima, drevnim ili ovovremenskim, koji bi da kažu da je On u izvesnom smislu manje nego Bog, ili da je tek u određenom trenutku vremena bio podignut do statusa Boga.

Naše spasenje "visi" o tim tvrdnjama i o činjenici koju one objavljuju. Ljudi se i danas suočavaju s ličnošću Isusa Hrista, baš kao i tokom ranijih vekova. On nas svojim pogledom zaustavlja i pita: "Šta **ti** misliš, ko sam ja?" (Matej 16,15). To pitanje ne možemo izbeći. Nakon svih istraživanja u istoriji religijâ, svih psiholoških analiza i filozofskih predavanja, to pitanje je aktuelno i zahteva naš odgovor.

Mi koji verujemo, potvrđujemo: Isus Nazarećanin je Onaj koji je za sebe rekao da *jeste*. Bio je više od dobrog čoveka, učitelja, čudotvorca. Bio je više od judejskog mesije. Da, zaista, mnogo, mnogo više od toga — Bog u telu! Bog uistinu, večno!

Izraz *Sin*, zapravo, upućuje na nešto što je više od utelovljenja. On nije *postao* Sin; On *je(ste)* Sin, večni Sin. Reč *Sin* podrazumeva uzvišeni položaj i funkciju.

Isus je taj izraz često koristio govoreći o sebi. Iako je najčešći način na koji je predstavljao sebe bio "Sin čovečji", On je, samom tom rečju *Sin*, ukazivao na prisnost svog odnosa s Bogom. Na primer: "Sve je meni predao Otac moj, i niko ne zna Sina do Otac; niti Oca ko zna do Sin i ako kome Sin hoće kazati" (Matej 11,27).

Terminologija koja se odnosi na Oca i Sina mogla bi nas odvesti na pogrešnu stranu. Mi je neizbežno dovodimo u vezu s vremenom i poreklom: sinovi svoje postojanje izvode od očeva; očevi su, u vremenu, pre sinova. Međutim, Isus kao večni Sin nije nastao u Ocu ili kroz Oca. Biblijski jezik, koristeći reči Otac i Sin, pre upućuje na *zajedničko postojanje, jednakost, božansko biće*. Naime, Jevreji su taj jezik tako i razumeli, jer kad je Isus Boga nazvao svojim Ocem, oni su se sablaznili, razumevši da se Isus "gradi jednak

Bogu" (Jovan 5,18).

Iskazi iz pera Elen Vajt o Hristovom večnom prapostojanju i božanstvu slede istu misao. Iako je njen iskaz "u Hristu je život, izvoran, nepozajmljen, neizveden" (EGW, DA 530) postao klasika, ni ovo što sledi nije ništa manje značajno:

Sin je otkrivena sva punina Božanstva. Božja reč za Njega kaže da je 'obličje bića Njegova'. . . .

Hristos je prapostojeći, samopostojeći Božji Sin. . . . Kada govori o svojoj preegzistenciji, Hristos naše misli vraća unazad kroz beskrajna razdoblja. On nas uverava da nikada nije postojalo vreme kada On nije bio u tesnoj zajednici s večnim Bogom. Onaj čiji su glas Jevreji tada slušali bio je s Bogom kao neko ko je s Njime odrastao. . . . On je večni, samopostojeći Sin. . . .

Govoreći o ljudskoj prirodi Hrista dok je bio na ovoj Zemlji, Božja reč sasvim određeno govori i o Njegovoj preegzistenciji. Reč je postojala kao božansko biće, odnosno, kao večni Božji Sin, u potpunom jedinstvu sa svojim Ocem. (EGV, *Evangelizam*, 462.463)

Potvrđujući večno Sinovstvo, Elen Vajt nagoveštava da je utelovljenje Isusa učinilo Sinom u jednom drukčijem smislu: "Budući da je bio Sin ljudskog bića, On je postao Božji Sin u jednom novom smislu. Tako se On pojavio u našem svetu — kao Božji Sin, a ipak, rođenjem, povezan s ljudskim rodnom" (EGW, *Selected Messages*, 1:227).

Prorok, Sveštenik i Car

Sinoviljevo delo slavno je koliko i Njegova ličnost. Proučavajući tekst u 1,1-4, mi Njegovo delo vidimo u okviru tri faze koje odgovaraju Njegovoj "karijeri" — Njegove aktivnosti pre utelovljenja, one u periodu inkarnacije i one posle toga.

Pre utelovljenja: Sin je stvorio svemir i On sve održava. Naš svet i zvezdano nebo nisu nastali slučajno; takođe nije slučajno ni to što su oni nastavili da postoje. Stvorio ih je božanski Um, dok božanska Ruka brine da se oni okreću i kreću svojim putanjama. A to je ona ista ruka koja će za nas biti prikovana na krst. Svet Sinu, prema tome, nije tuđe mesto — a nije ni nama. Svet je Njegov, kao što je i naš.

U periodu inkarnacije: Celokupni obim Sinovljevog dela na Zemlji rezimiran je u jednoj kratkoj rečenici — "On je . . . osigurao očišćenje za grehe" ("učinivši sobom očišćenje greha"). Ne pominju se tu Propoved na gori ili Hristove priče; nema čudâ, isterivanja demona, nema isceljivanja, kušanja u pustinji, nema duhovnog podučavanja apostola i osnivanja crkve. Apostol seče do korena, do problema koji je čoveka, u vrtu, odvratio

od Božje volje i koji i danas stoji iza patnje, bola i prekih potreba ljudskih bića.

Posle inkarnacije: Sin je seo s desne strane Veličanstva na nebu ("sede s desne strane prestola Veličine na visini"). To znači da Sin vlada. "Sede" je reč koja označava da je posao očišćenja greha bio uspešno završen. On sada vlada na uzvišenom i počasnom mestu.

Ali, On je i naslednik svega, drugim rečima, sve će mu (sve što je stvoreno) jednom u budućnosti biti vraćeno. Po svojoj ličnosti večnog Sina, On *je (ste)* Gospodar nad gospodarima i Car nad carevima; zbog svoje uloge Stvoritelja i moći održavanja (svemira), On *ima* pravo da vlada nad svim — međutim, u ovom trenutku ga, u tom smislu, samo crkva priznaje. No, pošto je On naslednik svega što postoji, na kraju će mu se celi svemir vratiti, da mu služi i da ga obožava.

Postoji još jedan način na koji možemo pojednostaviti razumevanje Sinovljevog dela. Možemo ga posmatrati u kontekstu proroka, sveštenika i cara.

Kao *Prorok*, Sin prenosi Božju volju. U Njemu Božje "govorenje", kao što smo videli, dostiže vrhunac. Nema više nepotpune, fragmentarne komunikacije, pošto je Reč postala telo. On govori reči Božje; živeći, On kazuje reči Božje; On *je (ste)* Reč Božja. Neposredno pre nego što je otišao sa ove Zemlje, kad je Filip zatražio da vidi Oca, On je rekao: "Toliko sam vreme s vama i nisi me poznao, Filipe? Koji vide mene, vide Oca" (Jovan 14,9). "Boga niko nije video nikad . . . Sin . . . ga javi" (Jovan 1,18).

Kao *Sveštenik*, Sin čini da smo čisti pred Bogom. On prinosi žrtvu, sebe, žrtvu koja sadrži veću moć od hiljadâ volova i jaraca. On jednom za svagda rešava pitanje naših greha.

Isusovo delo spasavanja u Novom zavetu nalazimo prikazano na mnogo različitih načina. On nam, na primer, donosi oslobađajuću presudu na sudu (opravdanje), otkupljuje nas (otkupljenje), uvodi nas u Božju porodicu (usvojenje) i ponovo uspostavlja naš prekinuti odnos s Bogom (pomirenje). Uza sve to, govor očišćenja iz Jevrejima 1,3 čvrsto vezuje spasenje za svetinju i njene službe; ta veza će se, naime, pojaviti kao glavni teološki momenat, težište u razradi teme knjige.

Kao *Car*, Sin sada vlada. Mi smo podanici Onoga koji ima svu moć, kome se pokoravaju nebeske vojske. Pošto je Car, On će se vratiti na naš svet da bi preuzeo svoju ulogu koja mu pripada, nad ljudima koje je stvorio i pridobio ih ponovo za Boga.

Uloge proroka, sveštenika i cara Stari zavet uglavnom drži odvojene i posebno definisane. Bilo je prilika kada su pojedinci objedinjavali u sebi dve uloge — kao Jeremija, koji je bio i prorok i sveštenik, ili David, koji je bio i car i prorok. Međutim, nema ličnosti u Starom zavetu koja je bila u isto vreme i prorok i sveštenik i car. To se moglo dogoditi jedino ako bi neki car potekao iz Levijevog plemena (budući da se sveštenstvo nasledivalo), ali takvog

slučaja nijednom nije bilo.

Ali, Sin je jedinstven. Budući jedinstven kao ličnost, jedinstven u svom delu, On sažima u sebi Stari zavet i uveliko ga nadilazi. Sve uloge u njemu dostižu svoj vrhunac i nalaze svoje konačno značenje.

Staro i novo — nešto bolje

U uvertiri za Poslanicu Jevrejima slušamo zvuke melodije koja će se čuti mnogo puta kroz knjigu. Apostol poredi i stavlja u kontrast staro i novo — "u prošlosti . . . u ovim poslednjim danima" ("negda . . . u posledak dana ovih"). On na ovom mestu ističe da je novo otkrivenje superiorno u odnosu na staro zato što dolazi preko Onoga koji je Sin, a ne preko prorokâ i zato što dolazi *potpuno*, a ne *delimično*, *fragmentarno*.

NAPOMENA: Mi se ne bavimo predmetom lošeg naspram dobrog, nego predmetom dobrog naspram boljeg (ili konačnog). Stari zavet nije manjkav — kako bi to mogao biti, ako je Bog njegov autor? Ne, nego je Stari zavet, budući dobar, usmeravao pogled i preko svojih granica, na Onoga koji će doći kao utelovljeni Božji govor; tada će delimično postati potpuno.

Prema tome, jedna od ključnih reči u Poslanici Jevrejima je *bolje*. Tu reč u Poslanici nalazimo ukupno trinaest puta (1,4; 6,9; 7,7.19,22; 8,6; 9,23; 10,34; 11,16.35.40; 12,24). Međutim, izuzimajući ta mesta, apostol je celokupnu raspravu izgradio na određenom nizu poređenja. Staro i novo putuju zajedno kroz celu knjigu, pri čemu novo proizlazi iz starog, nadograđuje se na njemu, ali ga i prerasta. Tako, osim boljeg otkrivenja, iz 1,1-4, nalazimo i bolje ime (1,5-14), boljeg Vođu (3,1-6), boljeg Sveštenika (4,14 – 5,10), bolje sveštenstvo (7,1-28), bolju svetinju 8,1-6), bolji zavet (8,6-13), bolju krv (9,1 – 10,18), bolju zemlju (11,13-16) i bolji grad (12,18-24; 13,14).

Dok, krčimo sebi put kroz Poslanicu, biće potrebno da pažljivo oslušujemo finese muzike "starog" i "novog". Nažalost, mnogi hrišćani Stari zavet posmatraju kao zatvorenu knjigu, nešto što se bez ustezanja može zanemariti, te im se Stari zavet danas i ne obraća. Oni žive u velikoj zabludi, lišavajući se duhovnog blaga koje je dao sâm Bog. Drugi hrišćani, uključujući neke adventiste, čine dijametralno suprotnu grešku: oni obaraju novo, urušavajući ga u staro, poništavajući njegovu posebnost, njegovu jedinstvenost, ne uviđajući da dolazak Sina da bi živio među nama čini da sve postane novo.

Poslanica Jevrejima postaće nam jasna ako za nju, uz molitvu, odvojimo dovoljno vremena. Tada više nećemo potcenjivati staro, jer ćemo novo razumeti u svetlu starog; i više nećemo potcenjivati ni novo, jer ćemo novo posmatrati u svetlu Sina, koji je sjajnost božanske slave.

PRIMENA REČI

Jevrejima 1,1-4

1. Dok razmišljam o svom životu, koji mi događaji dolaze na um, od trenutka kad sam osetio da mi Bog govori? U kakvom je obliku bio taj "govor"? U kojoj sam meri bio spreman ili nespreman da čujem i poslušam ono što je Bog rekao?
2. Mnogo je ljudi koji tvrde kako čuju "glasove". Kako mogu znati da mi govori Bog, a ne đavo, ili pak moje tajne želje?
3. Tekst iz Jevrejima 1,1-4 odzvanja Isusovim veličanstvom i slavom. Koji drugi stihovi ističu Isusa na baš takav način? Kako ti stihovi doprinose osećanju veličanstva u Jevrejima 1,1-4?
4. Kako mi poruka iz Jevrejima 1,1-4 pomaže da se izborim sa zlom, ratovima, patnjama i jadom, kojih je sve više i više? Kako mi posebno ta poruka može biti od pomoći u kriznim trenucima mog života?
5. Zbog čega je važno čitati tekstove iz cele Biblije? U čemu se sastoje moguće posledice usredsređivanja na jedan od dva Zaveta? U kom smislu je Isus ključ Starog zaveta? Na koji način On prevazilazi Stari zavet?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Pripremi list hartije, obeleži dva stupca. "Prošetaj" se kroz 1. Mojsijevu i u levi stubac upiši sve primere kad je Bog govorio ljudima. U desni stubac upiši komentar o tome kako je Bog govorio ljudima. To uporedi s onim što, na osnovu Jevanđeljâ, znaš o načinu na koji je Isus opštio s ljudima. Koliko je time poboljšano tvoje razumevanje teksta iz Jevrejima 1,1.2?
2. Koristeći konkordanciju, potraži sva novozavetna mesta u kojima se pojavljuje reč *naslednik* [heir]. Koji ti od tih primera posebno olakšavaju razumevanje značenja reči *naslednik* iz Jevrejima 1,2? Šta Novi zavet kaže na temu našeg odnosa s Bogom, kao naslednikâ? Prema onome što Biblija govori, po čemu je sve naš odnos kao naslednikâ jednak Hristovom, a po čemu drugačiji, od Njegovog?
3. Potraži sva mesta u kojima se, u Poslanici Jevrejima, pojavljuju reči *očistiti* i *očišćen* [cleanse, cleansed; purge, purged]. Pročitaj po nekoliko stihova ispred i iza svakog od tih stihova, radi uvida u kontekst. Ako imaš pristupa Biblijskom komentaru ASD (*SDA Bible Commentary*), potraži šta se u njemu kaže za reči *očistiti* i *očišćen* [purge, purged] u svakom od tih stihova. Čime tekstovi iz drugih delova Poslanice Jevrejima doprinose da bolje shvatiš Isusa, prema onome kako je predstavljen u 1,1-4?

DALJE ISTRAŽIVANJE REČI

1. Za potrebu detaljnog istraživanja, s osvrtom na grčki tekst, vidi: B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, 3-16.
2. Ako želiš širi komentar, vidi: F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 1-9.
3. Ako ti je potreban pregled teksta, vidi W. G. Johnsson: *In Absolute Confidence*, 34-53.

II DEO

ISUSOVA VELIČANSTVENA LIČNOST

Jevrejima 1,5 – 7,28

*

druga glava

BOLJE IME

Jevrejima 1,5 – 2,18

Ovaj tekst deli se na tri dela: 1,5-14, gde se Sinovljeva superiornost nad anđelima potvrđuje pozivanjem na Pismo; 2,1-4, prva praktična primena argumentovanja i 2,5-18, izlaganje na temu Sinovljevih iskustava u periodu koji je proveo kao čovek.

Sinovljeva ličnost dominira kroz celu knjigu. On je veći od svih anđela; odbacivanje spasenja koje je On doneo povlači teške posledice; a period inkarnacije — kada je, za određeno vreme, postao manji od anđelâ — označen je samo kao privremena promena statusa.

Prema tome, tekst u celini razrađuje temu iz Jevrejima 1,4: "I toliko bolji posta od anđelâ koliko preslavnije ime od njihova dobi." Međutim, u daljoj razradi tekst odlazi znatno dalje. Predstavljajući Sina kao istinski božanskog i tokom inkarnacije istinski ljudskog, tekst polaže temelj za najvažniju ideju cele knjige — Isus kao naš Prvosveštenik.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 1,5-14

Pročitaj dva puta Jevrejima 1,5 -14. Nakon drugog čitanja, pozabavi se sledećim pitanjima:

1. Koliko si argumenata pronašao koji govore u prilog Sinovljeve nadmoćnosti nad anđelima.
2. Beleške navedene na kraju stihova u tekstu koji proučavamo*,

* ili na margini, odnosno, u dnu strane, u zavisnosti od formata Biblije, ili prevoda (prim. prev.)

upućuju na citate koje apostol koristi u tom odseku. Pogledaj svaki citirani tekst u Starom zavetu, osvrćući se na kontekst. Tako ćeš doći do određenih izuzetno uzbudljivih saznanja! Da bi maksimalno iskoristio ovo uporedno istraživanje, nacrtaj malu tabelu sa sledećim stavkama (prvi citat je već urađen, kao uzorak):

<i>ličnost koja govori</i>			<i>ličnost kojoj se govori</i>	
<i>tekst</i>	<i>Stari zavet</i>	<i>Jevrejima</i>	<i>Stari Zavet</i>	<i>Jevrejima</i>
Psalam 2,7	Bog	Bog	car	Sin
2. Samuilova 7,14

3. Kakve zaključke izводиš iz ovog proučavanja o načinu na koji je autor Poslanice koristio Stari zavet? Šta ti to govori o autorovom mišljenju o Pismu?
4. Kakve dokaze, ako ih ima, nalaziš u ovom odseku, o tome da Sin nije samo veći od anđela nego je u stvarnosti Bog?
5. Glavna poruka teksta iz 1,5-14 je, izgleda, sasvim jasna — da pokaže Sinovljevu superiornost nad anđelima. Zašto je ta poruka bila apostolu toliko važna? Da li je morao da se upusti u tako opširna dokazivanja i raspravu, da bi njegovi čitaoci shvatili poruku?

ISTRAŽIVANJE REČI

Pogledajte Sina — kako je slavan!

Apostol odmah uzima ideju iz 4. stiha — o Sinovljevoj superiornosti nad anđelima — i počinje da je dokazuje. Po njemu, Biblija ima poslednju reč. Time zaključiti raspravu ujedno označi i zaključiti taj predmet. Međutim, on ovde ne nalazi samo jedan dokaz, nego čitav niz tekstova koji potvrđuju Sinovljevu veličanstvenost.

Ceo preostali deo 1. glave bavi se tim dokazima iz Pisma. Tako se pred našim očima pojavljuju četiri glavne tačke:

1. Samo je jednu Ličnost Bog uvek nazivao "Sinom" (1,5). Autor to izražava postavljanjem retoričkog pitanja: Kada pita: "Kome od anđela reče kad ...", odgovor koji se podrazumeva glasi: "Nijednome." Nikada nijedan anđeo nije bio tako oslovljen. Jedino Isus ima bolje, "preslavnije" ime.
2. Anđeli se klanjaju Sinu (1,6). Poruka glasi: Onaj kome se klanjaju veći je od onih koji se klanjaju; otuda i Sinovljeva superiornost nad anđelima.
3. Sin je večan i nepromenljiv, dok su anđeli stvorena bića (1,7-13).

Anđeli su kao vetar ("duhovi") ili vatra ("plamen ognjeni"). Sve drugo stari i nestaje, dok je Sin isti za sva vremena.

4. Sin vlada Bogu s desne strane, dok anđeli idu kada ih Bog šalje, da služe svetima (1,13.14). I ovom prilikom Pavle svoj dokaz izražava u obliku retoričkog pitanja: "Kome od anđela reče kad ..." Odgovor koji se podrazumeva, glasi: "Nijednome."

Pogledajte Sina — kako je slavan! Slavniji zbog imena, obožavanja, prirode i služenja. Pogledajte Sina ma iz kog ugla, kaže apostol, i videćete kako je slavan, silan — nesumnjivo superioran u odnosu na ma kog anđela.

Apostol jasno izlaže svoju tezu, no način na koji on uključuje Pismo da bi to potkrepio — odnosno, način na koji koristi starozavetne citate — zahteva nešto neposredniji pristup.

Prvo, zapazićemo da on za svaki od citiranih tekstova navodi Boga kao onog koji govori: "Kome (Bog) . . . reče kad" . . . (1,5); "Uvodeći (Bog) prvorodnoga u svet govori . . ." (1,6); "A Sinu . . ." (1,8); "I opet . . ." (1,10) i "A kome . . . reče kad . . ." (1,13).

Osim toga, u sedam starozavetnih tekstova koje autor citira, četiri puta se (1,5.8.10.13) Bog obraća Sinu lično, dok u ostala tri teksta (1,5/II deo.6.7), On ili govori o Sinu ili se obraća anđelima.

Vratimo se i proučimo tih sedam tekstova u njihovom izvornom kontekstu. Za upoređivanje biblijskih tekstova potrebno je odvojiti vreme, ali to je suština kvalitetnog proučavanja Biblije. Naime, mi jedino na taj način možemo da proniknemo u dinamičnu prirodu Božje reči i autorovo visoko mišljenje o njoj.

Na osnovu citata (u ovom slučaju) u *NIV*, saznajemo da je tekst iz 1,5 konstruisan na osnovu dva citata — Psalam 2,7 i 2. Samuilova 7,14. Kada otvorimo te tekstove u Starom zavetu, nalazimo nešto veoma zanimljivo — ali i veoma zbunjujuće. Mada su reči iz svakog od citata identične u oba biblijska dela i Bog taj koji govori u oba teksta, konteksti se značajno razlikuju.

Drugi psalam, u svom izvornom okviru, opisuje ustoličenje izrailjskog cara, Gospodnjeg pomazanika (stihovi 1 i 6). U sedmom stihu Bog ide dalje, usvaja cara za svog Sina, a onda mu obećava vlast nad "narodima" (8. stih). Dok 2. psalam govori o Izrailju i njegovim carevima, autor Poslanice Jevrejima očigledno vidi više od toga. On ovde, u vladarima kao što je David, vidi nagoveštavanje Nekoga neuporedivo većeg — pravog Cara Izrailja, jedinog koji će u potpunosti ostvariti opis iz pomenutog Psalma.

Drugi citat — iz 2. Samuilove 7,14 — još više će nas prodrmati. U tom tekstu vidimo proroka Natana (4. stih) koji caru Davidu donosi poruku od Gospoda. David je nameravao da sagradi hram za Boga Jahve, dok mu Bog poručuje da ima druge planove. Božji dom neće sagraditi David nego njegov sin (13. stih), i govoreći o njemu, Gospod obećava: "Ja ću mu biti Otac, i on će mi biti sin" (14. stih).

To je izvorni kontekst reči citiranih u drugom delu 5. stiha 1. glave Poslanice Jevrejima. Bog Davidu govori o Solomunu. Činjenica da se obećanje iz starozavetnog konteksta nije moglo odnositi na Hrista postaje nepobitno jasna iz reči koje slede u tom stihu: "Ako učini što zlo, karaću ga prutom ljudskim i udarcima sinova čovečjih" (2. Samuilova 7,14). To može biti samo Solomun, a ne Mesija!

I ovom prilikom primećujemo kako se pomalja jedan poseban način razumevanja Starog zaveta. Kao i u slučaju 2. psalma, izrailjski car je predlika neuporedivo većeg, slavnijeg Cara. Tako autor može izdvojiti jedan iskaz iz teksta — uočavajući da se ovaj odnosi na Sina — a u izvornom tekstu zaobići iskaz koji odmah sledi a ne bi mogao imati mesijansku namenu.

Njegov treći citat (Jevrejima 1,6) stavlja pred nas dva problema. Prvo, iako nas beleška iz engleskog prevoda NIV upućuje na 5. Mojsijevu 32,43, kada otvorimo taj tekst, vidimo da u njemu nema reči citiranih u Jevrejima — "Da mu se poklone svi anđeli Božji". Gde je "zagubljeni" tekst?

I opet nam fusnote iz NIV pomažu da dođemo do rešenja. U napomeni za 5. Mojsijevu 32,43 čitamo da, dok u masoretskom tekstu (verziji Starog zaveta koju su kroz mnoge vekove prenosili jevrejski pisari) nema tih reči, svici sa Mrtvog Mora i Septuaginta (Stari zavet preveden na grčki jezik) sadrže nešto vrlo slično: "I neka mu se poklone svi anđeli."

Ipak, kontekst predstavlja veći problem. Napominjemo da je u njemu reč o Mojsijevoj pesmi (1. stih), koju je on izgovorio pred Izrailjem neposredno pred smrt. U celoj toj pesmi, pa i u 43. stihu, Mojsije pripoveda o Bogu Jahve, Izrailjevom Bogu. To znači da je u ulozi govornika *Mojsije*, a ne Bog. Tako je Pavle, uzimajući Mojsijeve reči o Bogu, te reči stavio u usta Bogu kao da se odnose na Sina.

Autorova upotreba Starog zaveta u ovom slučaju prevazilazi ono što je uradio s tekstovima u Psalmu 2,7 i 2. Samuilovoj 7,14. U tim tekstovima možemo da zamislimo kako su izrailjski carevi, u ograničenom smislu, mogli ukazivati na Mesiju. Međutim, takav izgovor nije moguć u 5. Mojsijevoj 32,43. Izgleda nam kao da je apostol — pod vođstvom Svetoga Duha, što moramo podvući — jedan dokazni citat upotrebio sasvim izvan njegovog originalnog konteksta. Po završetku proučavanja citata iz 1. glave Jevrejima, moraćemo da se vratimo ovom tekstu, da bismo se ozbiljnije pozabavili implikacijama te nepobitne činjenice.

Okrećući se sledećem citatu (Jevrejima 1,7), u belešci ispod stiha nalazimo Psalm 104,4. Problem: kada otvorimo taj tekst, vidimo da se, u nekim prevodima, između ostalih i u NIV, anđeli uopšte ne pominju. Tamo stoji: "Činiš vetrove da su ti *glasnici*, plamen odgnjeni da su ti sluge." Međutim, u pomoć nam priskače grčki jezik, budući da se ista grčka reč (*angelos*) može prevesti i rečju "anđeo" i rečju "glasnik" ili "vesnik". Takođe, možemo pretpostaviti da je autor Poslanice taj stih citirao iz Septuaginte, a

ne iz jevrejskog teksta, koji ne bi imao dvostruko značenje.

Kad smo već kod 104. psalma, napomenućemo da reči izgovara psalmista, koji veliča Boga zbog Njegovih silnih dela u prirodi. To nije kao u Jevrejima 1,7, gde govori sâm Bog.

Peti citat, Jevrejima 1,8.9, ne pokazuje neku značajniju promenu u odnosu na Psalam 45,6.7. Ali i ovom prilikom govori psalmista, u originalnom kontekstu (Psalam 46,1), dok u 1. glavi Jevrejima poslanice govori Bog.

Slično je upotrebljen i sledeći citat; u Jevrejima 1,10-12 citira se Psalam 102,25-27 (sa tek neznatnim promenama u tekstu). Ali, kao i pre toga, imamo transpoziciju, pomeranje u pogledu ličnosti koja govori. U tekstu iz psalma, nevoljni čovek izliva pred Bogom svoju žalbu (1. i 24. stih), dok reči u 1. glavi Jevrejima dolaze od Boga i upućene su Sinu.

Završni citat u nizu dokaznih tekstova (1,13) takođe dolazi bez značajnije izmene u odnosu na starozavetni tekst (Psalam 110,1). Taj psalam je, od strane novozavetnih pisaca, najčešće citirani deo Starog zaveta, koji su u njemu videli bogatstvo proročanstava o Mesiji. Između svih svojih brojnih pozivanja na Stari zavet u Poslanici Jevrejima, Pavle se najviše oslanja upravo na ovaj. U kasnijim poglavljima imaćemo prilike da vidimo kako će različita proročanstva iz tog teksta igrati presudno važnu ulogu u njegovom izlaganju o Isusu kao nebeskom Prvosvešteniku.

Pri razmatranju tih sedam starozavetnih citata u Jevrejima 1,5-14, nameće nam se nekoliko zaključaka. Prvo, za neke od svojih navoda pisac nije koristio izvorni jevrejski tekst nego prevod Pisma. Štaviše, u slučaju dve tačke svog izlaganja (1,6.7), *bezrezervno se oslonio* na formulaciju i izbor reči iz prevoda, zato što jevrejski tekst nije mogao da potkrepi misli koje je želeo da istakne.

Drugo, još značajnije: među sedam citata samo je jedan — poslednji — čisto mesijansko proročanstvo. Psalam 110 je jedini tekst koji bismo u normalnim okolnostima bez ustezanja citirali kao proročanstvo o Hristu. U slučaju svih ostalih, vidimo autora koji koristi Pismo na način koji, prema onome što su nas učili, treba da izbegavamo — menjanje konteksta, osobe koja govori ili osobe kojoj se govori.

Kad bismo se služili njegovim metodom prilikom pisanja naših semestarskih ili naučnih radova, kolege-studenti i profesori odmah bi nas otpisali! Osim toga, adventisti, kao i drugi hrišćani koji ozbiljno istražuju Bibliju, ne koriste takav pristup Pismu. Mi verujemo, i tako učimo druge, da se u odgovornom istraživanju kontekst mora uvek uzimati u obzir. Svi smo već upoznali ljude koji zloupotrebljavaju Božju reč, izvlačeći stihove — ovde jedan, tamo jedan — ne bi li "dokazali" ovu ili onu svoju omiljenu teoriju. Studenti teologije uče da se tekst bez konteksta naziva pretekstom, odnosno, izgovorom.

Ne treba se čuditi kada studenti na časovima o Poslanici Jevrejima, koji se upuste u istraživanje stihova 5-14, često ostaju zbunjeni. Međutim, zrelo

razmišljanje donosi neka korisna saznanja.

Prvo, čuvajmo se da o Pismu sudimo na osnovu svojih merila argumentacije i književne analize. U našem dobu propisana su određena pravila za korišćenje izvora. Međutim, Biblija dolazi iz jednog znatno drukčijeg doba, pa je drukčiji i metod zaključivanja i korišćenja Pisma. Ne mora to obavezno biti bolje ili gore, ono je — drukčije. Jasno je da treba da izbegavamo stav superiornosti. Svako doba, svaka civilizacija misli da je njen način zaključivanja najbolji, ali svet putuje dalje, pa "vreme čini da se na dobro iz starih vremena gleda kao na nešto čudno i neprihvatljivo".

Tako postaje vidljiva ideja, značajna za sve istraživače Pisma: Dopustimo da Biblija sama sebe tumači. Ne namećimo sopstvenu metodologiju ili sopstvena pravila; ne namećimo u slučaju nekog teksta svoje rasuđivanje — dozvolimo da nam Reč govori onako kako to ona čini. To znači da Bibliji treba da pristupamo ponizno, pokorno, voljni da slušamo, voljni da učimo. Biblija je Božja reč upućena nama — nijedna druga knjiga nije to što je Biblija i zato s njom ne treba da postupamo kao s delom sa spiska drevne literature.

To ujedno znači i da nam Biblija ne dopušta neodgovorno postupanje s tekstom i zanemarivanje konteksta. Pavle i drugi pisci bili su nadahnuti, mi to nismo. Zato ne vršimo "invaziju" na Reč i ne izvlačimo delove rečenica iz njihovog konteksta, tražeći podršku za neku svoju privatnu teoriju.

Konačno, napuštamo Jevrejima 1,5-14, duboko dirnuti autorovim uzvišenim shvatanjem Pisma. Pismo je, u njegovim očima, apsolutno Božja reč. Bez obzira na to ko bi u datom kontekstu mogao biti ličnost koja govori, u konačnom smislu upravo Bog, a ne čovek, iznosi životno važnu istinu. Baš zbog toga pisac, u različitim situacijama, može da napiše: "Bog kaže . . ."

I tako, u takvom uzvišenom razumevanju Starog zaveta, Mesija je osnov svega. Prorok, sveštenik i car samo su Njegova pšredsluka; svi Božji planovi kreću se ka Njemu. Onaj ko Sina upozna i prizna za pravog Boga, koji je iznad svega i u svemu, na svakoj stranici Pisma vidi otiske Njegovih prstiju.

Ipak, čemu tako obimno obrazlaganje?

Autor, očigledno, želi da vaspostavi činjenicu o božanskoj prirodi Božjeg Sina — o Njemu koji je uzvišen, daleko iznad anđela. Na autorovom mestu, smatrali bismo kako je za tu svrhu dovoljno par jakih tekstova, ali Pavle tu misao objašnjava uporno, potpuno je pojašnjavajući uz pomoć četiri niza dokaza. Ono što on tu radi, postoji samo u Jevrejima poslanici. Na nekom drugom mestu, kako ćemo videti, za dokazivanje neke tvrdnje dovoljan je i samo jedan biblijski tekst.

Trudeći se da saznamo zašto je taj predmet autoru Poslanice Jevrejima toliko važan, istražujemo ostatak knjige kako bismo videli da li se, i na koji način, on vraća toj ideji. U stvari, anđeli se u drugim delovima te knjige

retko pominju. Od objašnjenja na koja ćemo naići, ono najpribližnije sledi odmah. Anđeli se u 2. glavi pominju tri puta, i svakom prilikom na takav način da se ukaže na njihovu različitost u odnosu na Sina i Njegovo delo. Tako je, na primer, upozorenje hrišćanima iz 2,1-4 snažnije, zato što Božje otkrivenje nisu dobili preko anđela, nego preko Sina (5. stih). Isto tako, Bog nije anđelima, nego Sinu poverio budući svet ("Bog ne pokori anđelima vasionoga sveta koji ide") (16. stih).

Pod pretpostavkom da smo prihvatili to što je Pavle u 2. glavi upotrebio anđele radi kontrasta, neobaveznost s kojom ih pominje kao da ne garantuje ozbiljnost njegove namere da u 1,5-14, istakne Sinovljevu superiornost nad njima. Sasvim je sigurno da se nešto drugo nalazi u pozadini njegove argumentacije.

Ako proučimo period neposredno pre Isusovog rođenja, dobićemo nešto što predstavlja veoma verovatan ključ za to. Jevreji su se u to vreme mnogo bavili anđelima. Kao da su tim nebeskim bićima bili fascinirani, gotovo opsednuti. Možda je onaj kruti monoteizam iz 5. Mojsijeve 6,4 — "Čuj, Izrailju: Gospod je . . . jedini" — učinio da je Jahve izgledao nekako udaljen, pa su Jevreji čeznuli za dodirrom s Bogom. Otuda su anđeli izazivali čuđenje i divljenje: bili su najblistavija bića koja je ljudski um mogao zamisliti. Jevreji su četvorici arhandela dali i imena — Mihailo, Gavriilo, Rafailo i Urijel.

U Jevrejima 13,8.9 apostol upozorava protiv tuđih učenjâ. Da li je imao na umu obožavanje anđela? Možda. Poznato nam je da je među hrišćanima u Kolosi bilo obožavanja anđela (Kološanima 2,18). Takođe, iz vanbiblijske literature tog vremena, znamo da su u jevrejskim razmišljanjima o anđelima ponekad bili uključeni i anđeli koji su služili u nebeskom hramu. Pojavljuje se i Melhisedek. U jednom kumranskom svitku, doduše loše očuvanom, Melhisedeku se pripisuje uloga nebeskog posrednika.

U uslovima tako velikog interesovanja za anđele među Jevrejima, postaje nam jasno zašto je toliko važno da se na samom početku Jevrejima poslanice jasno utvrdi superiornost Sina. Ma koliko neki anđeo mogao biti moćan, Isus je neuporedivo nadmoćniji. On, večni, nepromenljivi, koga anđeli obožavaju i kome služe zato što je — Bog!

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima, 2. glava

Pročitaj dva puta 2. glavu Poslanice Jevrejima. Čitajući drugi put, počni da tražiš odgovore na sledeća pitanja:

1. Otvori tekst u Jevrejima 2,1 u više različitih prevoda. Da li, čitajući, uočavaš neke značajne razlike u prevodu?
2. Opiši kako se u tekstu 2,1-4 snažno ističe ozbiljnost hrišćanskog života!
3. Događaje kroz koje je Sin prošao, možemo u ovoj glavi sagledati

pomoću grafikona u obliku slova "V" ili slova "U", na čijem će početku biti Njegov život pre utelovljenja, zatim period Njegovog utelovljenja, a onda i vreme posle toga. Nacrtaj takav grafikon, označavajući na njemu bitne tačke.

4. Za razliku od 1. glave koja snažno podvlači autentičnost Sinovljeve božanske prirode, 2. glava podvlači autentičnost Njegove ljudske prirode. Navedi sve dokaze koje možeš pronaći u toj glavi, a koji upućuju na tu veoma značajnu istinu.
5. Načini spisak onoga što je Isus ostvario time što je postao čovek.
6. Prouči starozavetni citat upotrebljen u 2,6-8, posvećujući posebnu pažnju njegovom izvornom značenju. Zatim ga prouči u tekstu 2,5-9. Šta autor Poslanice hoće da istakne pomoću tog odlomka?
7. Potraži uz pomoć konkordancije tekstove u Poslanici Jevrejima koji govore o Isusovom stradanju. Šta je Njegovo stradanje donelo?
8. Šta se misli u 2,10 — "da dovrši (učini savršenim) poglavara"? Pogledaj i druga mesta u Jevrejima o tome gde On biva "učinjen savršenim" i pokušaj da dođeš do nekog zaključka.
9. Pogledaj tri citata, upotrebljena u 2,12. i 13, imajući na umu starozavetni kontekst, ličnost koja govori i osobu (osobe) kojima se govori. Da li ti naše proučavanje teksta iz 1,5-14 pomaže da razumeš kako ovde Pavle koristi starozavetni tekst?
10. Druga glava Jevrejima jedan je od najsnažnijih iskaza u celoj Bibliji o autentičnosti Isusove ljudske prirode, mada dolazi odmah posle snažne potvrde Njegove božanske prirode, u 1. glavi. Da bi mogao jasno razmotriti te dve osnovne ideje, postavljene jedna za drugom, pročitaj odjednom tekst iz 1,1 – 2,18. Možeš li doći do nekog objašnjenja o tome *kako* božanska i ljudska priroda mogu biti stopljene u jednoj Ličnosti?
11. Isus se, kao Prvosveštenik, prvi put pominje u Jevrejima 2,17. Koja druga mesta s tom rečju ili s tim pojmom možeš naći u Novom zavetu, izvan Poslanice Jevrejima?
12. Koji stih, ili stihovi, 2. glave ostavljaju na tebe najsnažniji utisak, koji govore tvom srcu i hrane tvoj duhovni život?

ISTRAŽIVANJE REČI

Naša vera je dragocena — shvatimo je ozbiljno

Druga glava Poslanice Jevrejima odmah počinje da "teče", i njena materija se odvija jasno i logički. Korisno je podsetiti se na to da autor nema nikakve veze s podelom knjige na poglavlja i stihove. To je učinjeno mnogo vekova kasnije. Tako dobijena razgraničavanja teksta pomažu nam da odvojimo manje i veće misaone celine (mada su ponegde u tekstu

napravljeni prilično loši prekidi) i omogućavaju nam da citiramo biblijske tekstove. Međutim, ne bi trebalo da "im" dopustimo da nam propisuju šta ćemo i kako razumeti.

I evo šta nalazimo u Poslanici Jevrejima: veličanstveno vođeno izlaganje, koje teče kao reka čiji je početak u planinama i koja sigurno putuje prema okeanu. Pre nego u svim drugim knjigama u Bibliji, u ovoj je neophodno da počnemo iz početka, dopuštajući da knjiga tumači sebe. Neko ko negde usput "uskače" u raspravu, samo priziva nesporazume.

Ono što autor želi da istakne ilustrovano je u prva četiri stiha druge glave. Ti stihovi proističu direktno iz ideja razrađenih u prvoj glavi — veličanstvo Sina, kao Onoga koji je u potpunosti, večno, Bog. Primećujemo da su pomoću izraza "toga radi" iz 2,1, te misli preuzete i primenjene neposredno i lično. Prva glava daje osnovnu pretpostavku, dok 2,1-4 iznosi ono što iz toga proističe. Ako su ideje iz prve glave na mestu, *onda* je to (2,1-4) ono što one za nas znače.

Ovaj prekid u izlaganju — prvi od nekoliko koje ćemo naći u knjizi — pojavljuje se u vidu upozorenja. Baš kao i prvi čitaoci poslanice, moramo biti budni, ne samo da ne bismo olako shvatili svoju veru nego i da ne bismo bili krivi zbog zanemarivanja nečeg vrlo dragocenog.

Tu konkretnu opasnost kojoj smo izloženi Pavle prikazuje u dve faze: "otpad" od onoga što slušamo (2,1) i prenebregavanje "tolikog spasenja" (2,3).

Ima prevodâ koji tekst 1. stiha izražavaju drugačije. Npr. u engleskom prevodu KJV stoji: ". . . da u nekom trenutku ne pustimo da nam *skliznu*". To zato što se isti grčki glagol *pararreo* može upotrebiti za brod koji skreće sa svog kursa i za prsten koji klizi s prsta. Bez obzira na to što je između te dve slike ogromna razlika, poruka je sasvim jasna — gubitak nečega što je važno.

Bez obzira na to što smo isplovili po kursu, vetrovi i struje mogu nas odvući sa linije plovidbe a da i ne budemo toga svesni! Ili, ako promenimo metaforu, prsten će skliznuti s prsta usred naše zaokupljenosti poslovima života; izgubili smo ga — a da toga nismo ni svesni!

Kako izbeći takav gubitak? Time što ćemo "više (većma) paziti . . . na reči koje slušamo" (2,1). Drugim rečima, ostajući budni i marljivi, proveravajući da li smo i dalje na kursu, da nismo izgubili ono što treba da štitimo i čuvamo kao dragocenost.

Odnosi među ljudima nisu nešto što se samo po sebi održava. Moramo raditi na njima da bismo ih održali svežim i aktivnim. Odnos koji ne postaje prisniji, počinje da vene. Čim počnemo da se ponašamo kao da nam je neki dugogodišnji prijatelj nešto samo po sebi razumljivo, već počinjemo da ga gubimo. Muževi i žene koji svoj zajednički život započnu u blaženstvu, sreći i ljubavi, koji se godinama muče i bore da načine dom i podignu decu, da ostvare finansijsku sigurnost, pitaju se zašto njihova međusobna

ljubav umire posle dvadeset, trideset ili četrdeset godina. Šta se dogodilo? Gde se ljubav izgubila? Moguće je da se nije dogodilo ništa zbog čega bi ljubav iščezla — problem je izazvalo nešto što se *nije* dogodilo. Čim jedan par počne da se hvali kako im je brak dobar i počnu da se kreću u praznom hodu, već su na putu katastrofe.

Tako je i kada je reč o našoj veri. Isus nam je dragocen, a i spasenje koje nam je doneo. Bez obzira na to koliko ga volimo, koliko žarko želimo da budemo s Njim, taj odnos se mora neprestano obnavljati. Mi se moramo iz dana u dan truditi da ga bolje upoznamo, da ga istinskije volimo, da mu vernije služimo. Druga mogućnost je biti odnesen strujom — doživeti brodolom na hridima nemara.

Apostol u 2,3 odlazi korak dalje. Ako "bacimo u nemar" Božji najdragoceniji dar — Isusa i Njegovo spasenje — izlažemo se opasnosti od kazne. Apostol nas upozorava, podsećajući nas na Božji narod starozavetnog vremena: kad bi se oglušili o božansku poruku donetu preko anđela, bili su kažnjavani. Reč je, verovatno, o davanju Božjeg zakona pod Sinajem: tekstovi u Delima 7,53 i Galatima 3,19 govore nam da su to otkrivenje "postavili . . . anđeli".

Pavle se u Jevrejima 2,2.3 pomera od manjeg ka većem. Ako su nekadašnji Izrailjci došli pod udar božanskog suda, ogrešivši se o vest izgovorenu od *anđela*, kako možemo očekivati da izbegnemo posledice, ako se oglušimo o vest koju izgovara *Gospod*? Očito je da ne možemo. Naš je greh veći od njihovog greha.

U drugom delu trećeg i u 4. stihu Pavle nabraja razloge zbog kojih je vest od Gospoda (Isus i Njegovo spasenje) tako značajna i velika. Prvo, došla je od samog Gospoda, a ne od nekog anđela — pri čemu je 1. glava već utvrdila činjenicu o nadmoćnosti Gospoda nad anđelima. Drugo, vest su potvrdili "oni koji su čuli" — apostoli kao svedoci, oni koji su bili s Isusom tokom čitave Njegove službe, gledali Njegova silna dela i slušali Njegovu nauku. Čuda i darovi Svetoga Duha — o tome nas izveštavaju Dela apostolska — bili su dokaz o blagoslovu neba darovanom novoj hrišćanskoj veri.

Isus, apostolsko svedočanstvo, darovi — sve je to potvrđivalo da se dogodilo nešto novo i izuzetno. Sve je upućivalo na najlepší događaj u istoriji čovečanstva — da je Bog došao k nama ljudima kako bismo mogli imati pristup Njegovim najdragocenijim darovima.

Ako **to** zanemarimo, kako ćemo pobeći, kako ćemo se izvući? Zaslužićemo ono što je predviđeno za one koji odbijaju ono što je On ljubazno omogućio.

A evo i suštine teksta iz Jevrejima 2,1-4 (s tim ćemo se u knjizi ponovo susresti): opasnost kojoj se kao hrišćani izlažemo nije toliko direktno odbacivanje "tolikog spasenja". Opasnost leži u tome što ćemo se, počevši dobro i na dobrom kursu, udaljiti od kursa. Bez obzira na to što smo zauzeli

kurs prema Obećanoj zemlji, mi smo i dalje i te kako na zemlji, a vrednosti života kojim živimo mogu da otupe naše duhovne težnje i naša čula.

Iskreno, ja vidim da se upravo to događa u današnjoj crkvi. Mi našeg dragog Gospoda i Njegovu ljubav ne umemo da cenimo, ponašajući se kao da se to samo po sebi razume. Mi ne cenimo prednost što smo udi Njegovog tela, crkve. Mi smo manje ozbiljni od, recimo, pripadnika kluba Rotari koji, ako izostanu sa sastanaka, gube članstvo. U velikoj smo opasnosti da se udaljimo od kursa našeg puta, ne mareći za našeg veličanstvenog Gospoda i Njegovu spasenje.

Bez obzira na to ko smo ili kakav položaj zauzimamo u crkvi, od redara na vratima do predsednika Generalne konferencije, mi smo izloženi opasnosti opisanoj u Jevrejima 2,1-4. Ali, zato možemo dobiti i zaštitu od opasnosti: da "više pazimo . . . na reči koje slušamo". To podrazumeva da ostajemo budni, da brinemo da naša vera bude uvek sveža i jaka i da stalno napreduje; da naš odnos sa Gospodom bude svež. To znači neprekidno se podsećati na to ko je Isus — na to kako je veličanstvena Njegova ličnost. Moramo imati na umu i Njegov dar večnog života nama — koliko su veličanstveni Njegova spasonosna smrt i spasonosna služba na nebu.

Eto, zašto se Poslanica Jevrejima tako snažno obraća i nama u ovim poslednjim danima. Kada pustimo da njene istine o Isusu — Njegovoj ličnosti i Njegovom delu — preplave naše duše, kada ih shvatimo i primimo, ne samo razumom nego i srcem, kada plačemo zbog stradanja Sina, čudeći se svemu tome, tada nećemo — i ne možemo — dozvoliti da nam te misli "iskliznu".

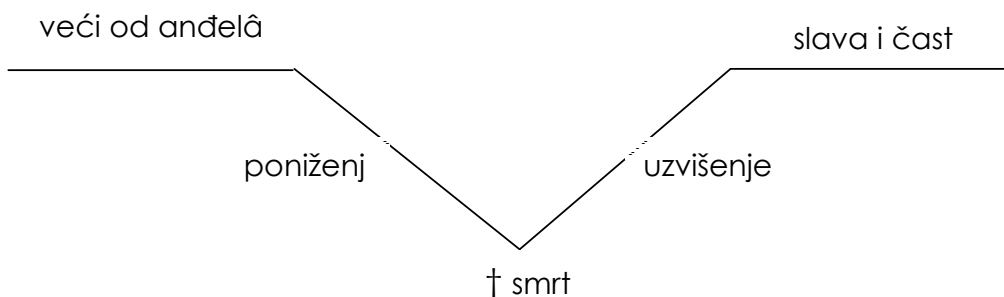
Sinovijska "karijera" — od najvišeg do najnižeg

Povodom izlaganja iz 1. glave kojim je pokazano da je Sin uzvišen daleko iznad anđela, mogli bismo zamisliti mogući odgovor onih koji su bili očarani tim nebeskim bićima: "Veći od anđela? Ni slučajno — umro je na krstu!" Na taj prigovor odgovoriće 2. glava Poslanice, koja kreće u napad radi odbrane od takve tvrdnje. Autor će ustvrditi da je Sinovijska podređenost anđelima bila samo *privremenog* karaktera; a dalje, da je Bog tako hteo kako bi omogućio Sinu ostvarenje ciljeva koji se ni na koji drugi način nisu mogli postići.

U Jevrejima 2,5-9 rezimirane su različite faze Sinovijske "karijere". U odnosu na onaj uzvišeni status iz 1,5-14 gde mu se anđeli klanjaju i služe mu, mi vidimo drastičnu promenu — On postaje manji od anđela. Bog je postao čovek! I ne samo što je postao čovek, nego Bog-čovek koji umire!

Međutim, "karijera" se nastavlja. Posle tog neverovatnog spuštanja u pogledu časti i statusa, Sin je vraćen na položaj slave i časti. Ne uprkos Njegovom utelovljenju i smrti, nego upravo zbog toga! Njegova smrt ne

računa se kao neuspeh, nego kao slavna pobjeda. Prema tome, Sinovljeva karijera, prikazana na grafikonu, kreće se linijom slova "V":

Tih pet stihova puni su zanimljivih saznanja. Prvo, pada nam u oči citiranje teksta iz Psalma 8,4-6, čime je pokrenuta rasprava. U svom izvornom kontekstu, psalam opeva veličinu čoveka, koga je Bog stvorio da vlada svetom. Taj čovek je, po svom statusu, samo malo niži od anđelâ.

Autori komentara podeljeni su u pogledu uloge tog citata u Poslanici Jevrejima. Mnogi smatraju da on opisuje Božji prvobitni plan za čoveka, božanski ideal. Međutim, zbog pada u greh mi taj cilj u svom životu nismo dostigli — niko od nas, osim Isusa. On je savršeni Čovek, u kome se, konačno, ostvaruje Božji plan za ljudski rod.

Ma kako ovo tumačenje zvučalo privlačno, ne smatram da je verno kontekstu. Treba da nastojimo da otkrijemo ulogu citata, ali ne u rečima koje on sadrži nego u načinu na koji te reči primenjuje autor. A 9. stih jasno iznosi njegovu misao: smisao nije u čoveku *po sebi*, nego u Sinovljevoj "karijeri" koja se kreće linijom slova "V". Štaviše, to usredsređivanje na Sina i Njegovo iskustvo u telu, biće razrađeno u ostatku poglavlja. U žiži interesovanja je Sin, a ne ljudski rod.

Prema tome, 8. psalam služi kao proročanstvo o Sinovljevoj "karijeri". Reč je o Sinu čovečijem koji će postati manji od anđelâ ali će posle toga biti uzdignut visoko iznad njih. Autor Poslanice, dakle, ima snažan odgovor za hrišćane "zaražene" obožavanjem anđela, razočarane onim što je Sin doživeo kao čovek. Pismo je, zapravo, predskazalo Njegovu "karijeru"! Ovde nema greške, nema iskrivljavanja — istražite Pismo (Stari zavet) i uverićete se da je upravo to bilo Božja namera i plan.

Obratimo pažnju na pominjanje izraza "malo manjim" ("umalio si ga malim nečim"), u 7. stihu. U fusnoti stoji: "Samo za kratko" manji. To precizno odgovara grčkom tekstu koji spaja dva deminutiva — doslovno, "vrlo malo". Ti deminutivi mogu se odnositi bilo na status ili na vreme, pa je tako "samo za kratko" manji, sasvim prihvatljiv način razumevanja izraza. To je, naime, upravo poenta 9. stiha — Isus, koji je *postao* niži od anđelâ nije *ostao* niži, budući da je posle svoje smrti krunisan slavom i čašću.

Međutim, najvažnija tačka u Pavlovom izlaganju prevazilazi okvire takvih sitnih detalja iz grčke gramatike. Dok opisuje "karijeru" Sina, autorovo razmišljanje usmereno je na njen ključni trenutak, na događaj koji je u isto vreme bio njena najniža tačka, i, paradoksalno, najviša. Golgota! Isusova smrt je u svemu tome imala presudnu ulogu.

Sveukupna novozavetna misao usredsređena je na Golgotu. Sva četvorica jevanđelista, svaki od njih pišući o Isusovom životu, oblikuju ga oko središnje teme — Njegove smrti. Posmatrano iz mnogih uglova, Jevanđelja su priče o Isusovom stradanju, s poglavljima koja, kao uvod, vode prema Isusovoj poslednjoj sedmici. Golgota je centar svekolikog apostolskog propovedanja u Delima. Sve novozavetne poslanice, pa i Otkrivenje, uzimaju Golgotu kao svoje uporište. U stvari, jevanđelje je da "vam najpre predadoh što i primih [kao najvažnije] da Hristos umre za grehe naše, po Pismu" (1. Korinćanima 15,3).

Novozavetni hrišćani uvek će Golgoti poklanjati svoje "udarno vreme". Iako je Isusova smrt na krstu predstavljala sablazan za Jevreje (Mesija koji strada) a radost za Grke (likvidirani zločinac), hrišćani se nisu stideli. Oni se nisu trudili da sakriju krst ili daju izgovore za krst; njih krst nije zbunjivao. Za svet oko njih Golgota je bila najgori način umiranja — smrt tako ponižavajuća da je postojao zakon po kojem nijedan rimski građanin ne bi mogao završiti na takav način. Za hrišćane je Golgota bila Božji način da pomiri svet sa sobom. Golgota nije bila neuspeh, nego glasno obznanjivana pobeda; nije bila tragičan kraj, nego spasenje ljudskom rodu!

Upravo to potvrđuje tekst iz Jevrejima 2,9: Isus je bio ovenčan slavom i čašću zato što je pretrpeo smrt.

Dva izraza iz 9. stiha posebno zahtevaju našu pažnju. Pavle kaže da je Isus "za sve okusio smrt". Te reči je čuveni propovednik Hrizostom, iz perioda rane crkve, protumačio u smislu da je Isus okusio taman toliko od gorčine smrti da bi je upoznao. Uporedio je Isusa s lekarom koji, želeći da ohrabri svog pacijenta da proguta lek, prinosi gorki napitak svojim ustima i malo otpije.

Ma koliko da je bio veliki propovednik, Hrizostom je taj tekst veoma loše shvatio. Isus nije samo "srknuo" iz čaše smrti — ne, On ju je ispio do dna. Reč *okusio* kaže nam da je On stvarno umro, stvarno doživeo smrt. Pogledaj Isusa u Getsimanskom vrtu, uplašenog od odbacivanja, pljuvanja i bičevanja koji su mu neposredno predstojali, a posebno od toga što će, na Golgoti, biti ostavljen od Boga. Pogledaj ga kako prolazi kroz agoniju u molitvi i moli za neku drugu mogućnost. Poslušaj Njegov bolni vapaj, kada tri puta traži: "Oče moj! ako je moguće da me mimoide čaša ova; ali opet ne kako ja hoću nego kako Ti" (Matej 26,39). Takve mogućnosti nije bilo — nije, ako je trebalo da svet ponovo pridobije za Boga. I zato je otišao na krst, umirući sâm, za svakog čoveka. Okusio je smrt — ne samo fizičku smrt, nego i užas odvajanja od Boga, koji Biblija opisuje kao "drugu smrt" (Otkrivenje 20,6).

Deveti stih druge glave kazuje nam i to da je Isus okusio smrt "po blagodatni Božjoj". Tako glasi tekst u većini drevnih rukopisa, dok u nekoliko onih najstarijih zapažamo upadljivu razliku: "odvojen od Boga". Za tu razliku bila su dovoljna samo dva slova grčke azbuke. Očigledno je da je neko, verovatno u drugom veku, prilikom prepisivanja Poslanice Jevrejima zamenio nekoliko slova — no, u kom pravcu je išla ta promena?

Meni izgleda verovatnija opcija iz manjeg broja rukopisa. Mislim da su tih nekoliko vrlo starih rukopisa verovatno u pravu i da je izvorni tekst Poslanice Jevrejima opisao Isusovu smrt pravim rečima. To što Isus umire "odvojen od Boga", ja vidim kao neposredni odjek onog strašnog vapaja s krsta: "Bože moj! Bože moj! zašto si me ostavio?" (Matej 27,46). Podsećanje na to vidim ponovo u Jevrejima 5,7, gde autor živo opisuje Isusove molitve, iskanja, glasne vapaje i suze dok je odlazio u smrt.

Ma kako odlučili da razumemo taj izraz u 2,9, ukupna misao je više nego jasna. Isusova smrt bila je stvarnost strašna, jeziva, zbog kakve se prevrće utroba. Ovde nema pretvaranja, nema glume. To je najniža tačka u ljudskom iskustvu, a za Sina — najniža od najnižih.

Ponoviću to, rizikujući i da nekoga povredim: to otvoreno priznavanje nečega što je Golgota značila, ta poštena ocena, nije bilo nešto zbog čega bi hrišćani trebalo da se stide. Isusova smrt — to najniže od najnižeg — bila je Njegovo najveće dostignuće. *Upravo zato* što se spustio tako nisko, Isus je mogao biti tako visoko uzdignut; *upravo zato* što je okusio smrt, večni život je dostupan svakome — a to znači i meni.

Dok razmišljamo o veličanstvenim mislima iz Jevrejima 2,7-9, u naš um se urezuju dva utiska. Prvo, kakav Bog! Ne neko ko ostaje pasivan i neganut, poput grčkih bogova, nego Bog koji se menja, jer ulazi u vreme i prostor da bi osvojio naše spasenje. On uzima na sebe naše probleme, postaje jedno s nama, da bi mogao da nas spase. Kakav Bog! On se spušta, ponižava do statusa sluge, da bi za sebe pridobio svet.

Ipak, kako je to moguće? Kako Bog može postati čovek? Da li je Bog-čovek s jednim ili dva uma (božanski i ljudski), s jednom ili dve volje? Ako je istinski Bog, kako može biti i istinski čovek?

Hrišćani su se s takvim pitanjima mučili još od početaka naše vere. Autor poslanice ne daje odgovore na to — pa ni nagoveštaj odgovora. Ne nalazimo objašnjenje, samo potvrdu. Kao što 1. glava beskompromisnim rečima opisuje Sinovljevu božansku prirodu, tako i 2. glava dokazuje Njegovu celovitu, "nerazvodnjenu" ljudsku prirodu. Činjenica o Isusu, Božjem sinu i Sinu čovečjem data nam je radi ozbiljnog, tihog razmišljanja i divljenja, a ne za "razvijanje mozga".

Preostali deo 2. glave Poslanice daje dalju razradu dveju dominantnih misli iz stihova 7 do 9: realni karakter Isusove ljudske prirode i onoga što je On ostvario svojim utelovljenjem.

Istinski čovek — jedno s nama

Pavle svoju raspravu o Isusovoj ljudskoj prirodi izlaže na dva načina — putem prirode i putem iskustava. Dakle, Isus je postao deo ljudske porodice (priroda) i, prošao kroz istu vrstu životnih događanja kroz koja svi mi prolazimo (iskustva).

U 11. stihu kaže nam se da smo On i mi "iz iste porodice" ("svi su od jednoga"). Grčki izraz za to glasi, doslovno: "svi su od jednoga" — jednog porekla ili jedne prirode. U tom stihu, reči "Onaj koji osvećuje" odnose se na Isusa, dok smo mi "oni koji se osvećuju (bivaju osvećeni)". Fascinantna misao koja se ovde javlja jeste da je Isus, koji nas odvaja za sebe i preobražava u svoje obličje — *jedan između nas*. On je, kako je rečeno u 10. stihu, "poglavar" (ili začetnik, vodič) našeg spasenja. On je, kao krčilac puta-izviđač, Neko ko je deonicom prošao pre nas i trasirao put. On zna i razume šta znači i kako izgleda biti ljudsko biće. Hrišćanstvo je "jedna porodica", "svi od jednoga"!

To nas dovodi dotle da nas On smatra svojom braćom i sestrama. Iako smo svetina, gomila zalutalih ovaca, oni koji su osramotili ugledno ime porodice, On izjavljuje da je jedan od nas. On se ne stidi da, s nama, pripada istoj porodici!

Kroz celu ljudsku istoriju, sinovi i kćeri koji skrenu s puta i osramote porodicu, kao nekada Kain, nađu se — po strani. U ranijim naraštajima takvi su jednostavno odlazili ili su bili oterani, daleko od očiju i misli, u "beli svet". Oni su danas sastavni deo mnoštva nekog velikog grada, zaboravljeni, retko pominjani u finim krugovima. A onda su tu i oni nesrećni članovi porodice, oni rođeni s nedostacima u umu ili na telu. Takve nesrećne osobe su u prošlosti smeštali u dobrotvorne domove ili su ih sklanjali da ih ljudi ne vide. Oni su nosili porodično ime, dok se postidena porodica trudila da ih sakrije.

Međutim, Isus nam pristupa i kaže: "Braćo!" "Sestre!" Iako smo možda bitange, uličari, oni koji sramote poštovano Očevo ime, On nas pronalazi i poistovećuje se s nama. Iako smo možda slomljeni, iznureni telesno ili umom, On neće pocrveneti zato što bi mu bilo neprijatno zbog nas. Ne, On nam širom otvara vrata i naziva nas dobrodošlima u svoju porodicu.

Sva tri citata u Jevrejima 2,12.13, uzeti iz Psalma 22,22 i Isaije 8,17.18, snažno potkrepljuju tu misao o srodstvu. Iako su starozavetni konteksti bili znatno drugačiji — osoba koja govori u Psalmu bio je David; a Isaija 8,17.18 odnosi se na proroke i njegove sinove — autor Poslanice u tim rečima vidi prikladne opise Isusovog odnosa prema nama. Rasprava koju smo imali o primeni starozavetnih tekstova, u 1,5-14, olakšava nam razumevanje načina na koji se pisac poziva na Pismo, radi potkrepljivanja ključnih misli u svom izlaganju.

U tekstu 2,14 nastavlja se potvrđivanje Isusove autentične ljudske prirode. Iako je potpuno i večno Bog, Sin je uzeo udela u telu i krvi. On nije

uzeo samo *privid*, bez naše stvarne prirode (kako su zaključivali neki hrišćani, mučeći se s tajnom utelovljenja). Ne! On je uzeo našu stvarnu prirodu.

On se nije sagnuo samo toliko koliko je potrebno da postane anđeo. Spustio se znatno niže — na nivo Avramovih potomaka. Postao je "u svemu . . . kao braća" (17. stih). Druga glava ne navodi nijedan izuzetak u Isusovom poistovećivanju s nama, dok u 4,15 pominje ključno važnu kvalifikaciju, "osim greha". Ta misao će zahtevati ozbiljnu razradu, kada budemo razmatrali predmet Isusove prvosveštenečke službe.

Iz iste porodice, brat, naše telo i krv, u svemu kao mi — zaista, Isusova ljudska priroda ne može se poreći. Tako, da bismo završili misao, On deli naša iskustva jednako kao što deli i našu prirodu: On pati, biva kušan i — umire.

Isusovo stradanje pominje se u Poslanici na šest mesta (2,9.10.18; 5,7.8; 9,26; 13,12). U gotovo svakom od slučajeva, izlaganje se usredsređuje na Njegovu smrt. Dakle, autor se ne bavi opštim problemom ljudskog bola — našim patnjama, bolestima, tragedijama i tugom.

Iako je činjenica da se u tim iskustvima Isus poistovetio s nama ljudima, ono čime će u Jevrejima biti zaokupljena naša pažnja, duhovnog je karaktera. Isusovo stradanje u Poslanici koncentriše se na duševnu patnju s kojom je otišao u smrt — čime je izvršio Božju volju.

Isus je, isto tako, bio izložen probi ili kušanju (2,18; ponovo u 4,15 — "u svačemu iskušan kao i mi"). On je mogao popustiti pred sotonom, mogao je pasti. Svojim dolaskom na Zemlju u stvarnoj ljudskoj prirodi, On je "rizikovao . . . neuspeh i večni gubitak" (EGV, DA, 49). Smatram da je jedno od najtežih iskrivljenja Jevanđeljâ — ona teologija (bez obzira na to što se može pohvaliti viševjekovnom tradicijom) koja negira da je Isus mogao da zgreši zato što je bio Bog.

To je, konačno, ono što Isusovo postajanje delom ljudske porodice mora značiti — ranjivost. On će deliti s nama našu otvorenost prema iskušenju, naš rizik, našu ranjivost. Donošenje odluke će za Njega biti stvarnost, kao što je uostalom i za nas. Bilo šta manje od toga, i Njegova ljudska priroda bi se srozala do prevare, bez obzira na to kakvim bismo teološkim izrazima to obasuli.

Da li su Isusova i naša iskušenja — identična? Nisu, samo u tom smislu što ne postoje danas ni dva ljudska bića s identičnim iskušenjima. Svako od nas dolazi do trenutka probe sa sopstvenom vrećom nasleđenih jakih i slabih strana i gotovih životnih opredeljenja, koji nas predisponiraju bilo za suprotstavljanje ili za pad. Isto tako, ne postoje ni dva jednaka trenutka iskušenja: svaki od njih ima svoj ambijent, svoje posebne i specifične draži.

Međutim, suština svih iskušenja ostaje ista, u svim kulturama i u svim vremenima: "Telesna želja, i želja očiju, i ponos života" ["težnje grešnog čoveka, požuda njegovih očiju i hvalisanje onim što ima i što radi"] (1.

Jovanova 2,16). I za Isusa, i za ključni faktor je Očeva volja: "Hoćemo li joj biti poslušni, ili ćemo se povesti za diktatom sopstvene volje?" Prema tome, iako nije živio u civilizaciji s prodavnicama alkoholnih pića i ulicama punim bioskopa, Isus je bio suočen s onim sa čime se svi suočavamo: s trenutkom probe, kada nam đavo nudi prečicu izvan plana koji Bog ima za nas.

Isusovo ljudsko iskustvo dostiže svoj vrhunac u izrazu koji je upotrebio autor, a koji na prvi pogled deluje neverovatno — On biva "učinjen savršenim". Taj izraz je, pored 2,10, upotrebljen na još dva mesta (5,9; 7,28), tako da to nije nešto što zbunjuje, niti navodi na pogrešan zaključak. Trudeći se da shvatimo šta tim izrazom Pavle hoće da kaže, možemo odmah da eliminišemo dva sugerisana odgovora.

On ne želi da kaže da je Isus bio *uzdignut* do božanskog statusa, koji pre toga nije imao (to teolozi označavaju kao "adopcionističku hristologiju"). Izlaganjem u 1. glavi takva mogućnost se jasno eliminiše. Osim toga, Pavle ne misli da je Sin imao problem s grehom koji je morao da savlada, neki moralni nedostatak koji je trebalo da se očisti time što će On sâm stradati. Poslanica Jevrejima nedvosmisleno govori o Sinovljevoj bezgrešnosti (4,15; 7,26-28).

To što Isus biva "učinjen savršenim" pre predstavlja opis Njegovog sazrevanja, Njegovih stalnih iskustava — čija je kulminacija bila stradanje na krstu — iskustava koja su ga pripremila za obavljanje božanskog dela. Prolazeći kroz naša ljudska iskustva, osposobio se ili pripremio za ulogu koju mu je Bog bio namenio.

Uz ovaj zaključak, spremni smo da rezimiramo šta je Isus ostvario svojom ljudskom prirodom.

Odavde do večnosti: sve što nam je ikada bilo potrebno

Isus nas je izabavio od ropstva u ovom životu, spasao od večne smrti i sebe pripremio za službu u ulozi našeg velikog Prvosveštenika — i sve to zahvaljujući utelovljenju i samo utelovljenju. Drugim rečima, sve što nam treba i sada i zauvek, On je učinio mogućim postajući jedan od nas.

Od ta tri dostignuća, prvo mesto moramo dati Njegovom delu spasenja na krstu. U 2,9, gde autor prikazuje Sinovljevu "karijeru" koja se, grafički, kreće linijom slova "V", Njegova smrt se izdvaja kao kritični trenutak. *Zahvaljujući* svojoj smrti, On je sada ovenčan slavom i čašću; okusio je smrt umesto svih ljudi.

Tačne su reči koje često izlaze iz usta hrišćana: to dete je bilo rođeno da bi umrlo. Mi tek kao u izmaglici naziremo plan otkupljenja; međutim, jednu činjenicu Biblija iznosi kristalno jasno: jedino smo Hristovom smrću mogli biti izabavljeni sopstvenog tereta krivice, sramote i smrti. Hristos nije umro kao mučenik, nego kao Spasitelj sveta.

On je umro za sve ljude, pojedinačno. Umro je umesto mene; kad je On

umro, umro sam ja. "S Hristom se postupalo kako mi zaslužujemo, da bi se s nama moglo postupati kako On zaslužuje. Bio je osuđen zbog naših greha u kojima nije imao udela, kako bismo mi mogli biti opravdani Njegovom pravdom, u kojoj mi nismo imali udela. Pretrpeo je smrt namenjenu nama, da bismo mi primili život namenjen Njemu. 'Ranom Njegovom mi se iscelismo.' " (EGW, DA 25).

U 2,10 autor Poslanice daje iskaz kakav se ne može naći ni na jednom drugom mestu u Bibliji. Kaže da Bogu "prilikovaše" da učini Isusa savršenim kroz stradanje ("da dovrši . . . stradanjem"), kao da Pavle procenjuje prikladnost onoga što je Bog učinio. Takvo rezonovanje za nas je iznenađenje, jer gde god da čitamo u Bibliji, Bog čini ono što čini, sa ili bez ljudskog odobravanja. Bog je Bog, a ne čovek. Ko smo mi da procenjujemo šta Njemu "prilikuje" (dolikuje)?

Danas smo često u prilici da slušamo ljude kako se izjašnjavaju o Bogu, obično u negativnom kontekstu. Smatraju da Bog nije korektan, da je okrutan ili čudljiv. Dozvoljavaju sebi da izjave šta bi Bog trebalo, ili ne bi trebalo, da čini. Međutim, kako napominje autor F. F. Brus, takvi komentari ne govore nam ama baš ništa o Bogu — ali zato govore o osobama koje daju takve komentare (Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 79).

Ipak, ovde u Jevrejima 2,10 čitamo kako "prilikovaše" Bogu da Isusa provede kroz ljudska iskustva, vrhunac čega je bilo stradanje na Golgoti. U suštini, Pavle je rekao ono što smo već videli u prethodnom delu teksta — da je Sin jedino postajući čovek i umirući smrću kojom umire čovek mogao ostvariti božanski plan za naše večno spasenje.

U stvari, Isus je učinio više nego samo što nas je spasao od večne smrti. Izbavio nas je robovanja *strahu* od smrti. U 2,14.15 provejava dirljiva misao o ljudskoj bespomoćnosti pred starim čovekovim neprijateljem. "Naše najlepše pesme su one koje izražavaju najtužnije misli", pisao je pesnik Šeli, a te najtužnije misli uvek se vraćaju na smrt, bez obzira o kom je stoleću reč. Bilo to u starom Rimu, zbog gubitka prijatelja, bilo da su to, u dvadesetom veku, Kafka, Sartr ili Hemingvej ("neukusna šala") — dok razmišljaju o besmislenosti ljudskog postojanja, suočeni s neizbežnošću pojavljivanja "personifikacije" smrti sa kosom, melodija se ne menja — tužna, beskraino tužna. Čovečanstvo robuje strahu od smrti.

To se, međutim, ne odnosi na one koji veruju u Isusa!

Večni Sin je postao čovek, ušao u mračnu odaju smrti i razoružao njenog tamničara. Pristajući na smrt, uništio je nju samu, smrt. Zato je, za nas koji verujemo u Njega, smrt već sada izgubila svoj žalac. Iako plačemo i tužimo za svojim milima i dragima koji odlaze iz ovog života, mi ne tugujemo kao drugi koji nemaju nadu. Sunčevi izlasci, u našim očima, nisu obojeni bolom jer znamo da mora doći i noć; svitanja, u našim očima, nastaju osvetljena obećanjem o Onome koji je prognao smrt. Život je divan. Možda želimo da toplina leta ostane zauvek. Ali, kada osetimo da noći postaju

duže i kada odahnemo, znamo da ćemo, kada dođe naš poslednji čas na Zemlji, biti sigurni u rukama Onoga koji je vaskrsenje i život.

Isus — i danas i uvek. Isus, u ovom životu i u onom budućem — i, kako kaže Poslanica, za sve što se nalazi između toga.

Jer, ne samo što je izdejtvoovao naš otkup od večne smrti, sâm okusivši smrt koja je nama namenjena, ne samo što je raskinuo okove smrti u našem sadašnjem životu — ne samo to, nego se i "osposobio" da služi kao naš *Prvosveštenik*. Postao je u svakom pogledu kao što smo mi, članovi Njegove porodice — u kušanju, stradanju, sazrevanju, umiranju. Jedino je tako mogao postati milostiv i veran Poglavar sveštentički.

Taj stih, 2,17, prvo je mesto u Poslanici Jevrejima gde je Isus nazvan Prvosveštenikom. Štaviše, to je prvo mesto u celoj Bibliji gde to nalazimo. Međutim, način na koji se taj izraz tu pojavljuje — onako usput, bez objašnjenja — pokazuje da je to misao koja je čitaocima već bila dobro poznata. U stvari, iako ni u jednoj biblijskoj knjizi, osim u Poslanici Jevrejima, nije konkretno nazvan Prvosveštenikom, Isus je na više drugih mesta prikazan kao Prvosveštenik. Primer u Rimljanima 8,34 — On je "s desne strane Boga, i moli (posreduje) za nas". U Otkrivenju ga nalazimo "obučena u dugačku haljinu" (kao sveštenika), a onda se pojavljuje i kao žrtveno Jagnje (5,6).

Isus kao naš nebeski Poglavar sveštentički — svojom ličnošću i delom — čini vrhunac teološke razrade Poslanice Jevrejima. Njegovom sveštentičkom službom pozabavićemo se neposrednije u kasnijim poglavljima. Zadovoljimo se, na ovom mestu, pominjanjem nečega što je autor istakao u 2,17 — Isus je postao Poglavar sveštentički. Tek zahvaljujući činjenici da je postao čovek i prošao kroz ljudska iskustva, Isus se "kvalifikovao" za službu kao naš Prvosveštenik.

I zbilja,, dokazi iz 1,5-14 (Isus kao stvarni Bog) i iz 2,5-18 (Isus kao stvarni čovek) ukrštaju se u 2,17. On, koji je Bog-čovek, dotiče istovremeno i božansku i ljudsku prirodu i time postaje Poglavar sveštentički.

PRIMENA REČI

Jevrejima 1,5 – 2,18

1. S obzirom na veličanstvene misli izražene u Jevrejima 1,5 – 2,18, kakav je moj odgovor Isusu?
2. Koji zemaljski "anđeli" ili "zvezde" mogu lako da privuku moje divljenje i da me nagnaju na oponašanje? U kom smislu se od njih razlikuje Isus, Superzvezda u svemu što postoji?
3. Na koji bih način mogao upotrebiti 1. glavu Poslanice Jevrejima za održavanje biblijskog časa na temu Isusa kao istinskog Boga?
4. Šta za mene znači "toliko spasenje" koje mi je omogućeno kroz Isusa?

Preispitujući svoje duhovno iskustvo, jesam li "na kursu" ili sam odlutao? U kom smislu sam bliži Bogu nego što sam bio pre godinu dana, ili onog dana kad sam Hrista prvi put prihvatio kao Spasitelja?

5. Razmisli o sledećem savetu iz pera Elen Vajt: "Bilo bi korisno kada bismo svakoga dana proveli po jedan sat u razmišljanju o Hristovom životu. Razmatrajmo ga u svakoj pojedinosti i pustimo neka naša mašta slika svaki prizor, posebno one završne. Ako se budemo tako u mislima bavili Njegovom slavnom žrtvom za nas, naše poverenje u Njega biće postojanije, naša ljubav će oživeti i bićemo dublje prožeti Njegovim duhom. Ako želimo da na kraju budemo spaseni, moramo savladati lekciju pokajanja i samoponižavanja u podnožju krsta" (EGW, DA 83). Kakve prednosti očekujem da dobijem od razmišljanja o Hristovom životu na taj način? Primenjujem li taj savet?
6. Šta meni lično znači to što Isus sebe smatra mojim Bratom?
7. Da li se bojim smrti? Kako me može Isusova sila oslobođenja, sila Onoga koji je Pobednik nad smrću, osloboditi straha od smrti?
8. Šta znači obratiti se Isusu za pomoć i pobedu?
9. Koji je stih iz teksta u Jevrejima 1,5 – 2,18 ostavio na mene najveći utisak? Zašto (tako kažeš)?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Uz pomoć konkordancije, istraži tekstove koji u Novom zavetu govore o Isusovoj smrti. Prouči i 53. glavu Isaije. Načini spisak svega što je Isus postigao svojom smrću. Koja si nova saznanja na osnovu tog proučavanja stekao o značenju Hristove smrti za tebe lično?
2. Pavle, u 1,5-14, stavlja akcenat na Hristovu božansku prirodu. U jednom istraživanju prouči temu Hristove božanske prirode u Bibliji.
 - a. Pročitaj, u *SDA Bible Dictionary* (585. strana) odsek pod naslovom "Isus Hristos" [Jesus Christ], a onda pregledaj sve citate koji su tu navedeni, o Hristovoj božanskoj prirodi. Osim toga, pročitaj tekstove u Jovanu 1,1-3 i Kološanima 1,15-17.
 - b. Potraži tekst iz Jovana 8,58 u Bibliji s beleškama na margini, a onda "pročešljaj" citate uz pomenuti stih, i potraži mesta u kojima se u Jevanđeljima, naročito u Jovanu, pojavljuje izraz "Ja sam".
 - c. Pročitaj 3. glavu 2. Mojsijeve, u kojoj se prvi put u Bibliji pojavljuje izraz "Ja sam". Uporedi 2. i 14. stih. Kakvu razliku primećuješ između ličnosti za koje prvi, odnosno, drugi stih kaže da se pokazala Mojsiju? Kako se, po tvom mišljenju, mogu pomiriti tekstovi iz 2. Mojsijeve 3,2 i Jevrejima 1,1-14?
 - d. Pročitaj u Adventističkom biblijskom komentaru na engleskom [*SDA Bible Commentary*] (1:170-173) članak pod naslovom "The Names of

God in the Old Testament" (Božja imena u Starom zavetu).

- e. Kakvu je promenu saznanje o Hristovoj božanskoj prirodi unelo u tvoje hrišćansko iskustvo? Kako bi neverovanje u Njegovu božansku prirodu uticalo na tvoj hrišćanski život?

DALJE PROUČAVANJE REČI

1. Ako ti je potrebno više informacija o načinu na koji autor citira Stari zavet, ili Pismo, vidi: F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, 25-29.
2. Ako želiš izlaganje o Isusu kao našem Bratu, vidi: W. G. Johnsson, *In Absolute Confidence*, 54-74.
3. Ako želiš pomno pripremljen, detaljni komentar o 2. glavi Poslanice Jevrejima, vidi B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, 36-71.
4. Ako želiš nadahnut opis Isusa kao istinskog Boga i istinskog Čoveka, vidi EGW, *DA* 19-26.

treća glava

BOLJI VOĐ

Jevrejima 3,1 – 4,13

Apostolovo izlaganje iz 1. i 2. glave dostiglo je svoj vrhunac u 2,17, kada Hristos postaje milostiv i veran Poglavar sveštenečki. U toku sledeće četiri glave on te udružene osobine, milostiv i veran, obrađuje ponovo, ali obrnutim redom. U tekstu 3,1 – 4,13 autor ističe Isusovu vernost, dok u drugom delu, 4,14 – 6,20, Njegovu milost. Od ta dva svojstva, milost se pokazuje kao uočljivije.

Tekst iz Jevrejima 3,1 – 4,13 sastoji se od tri posebna dela. U 3,1-6/I deo, Pavle pravi poređenje i ukazuje na kontrast između Isusa i Mojsija; 3,6/II deo oglašava opomenu na osnovu Izrailjevog pada u prošlosti; dok 4,1-13 dolazi s pozivom jevrejskim hrišćanima da odlučno koračaju ka obećanom cilju.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 3,1-19

Pročitaj Jevrejima 3,1 – 4,13, misleći na pomenuta tri dela izlaganja i pokušavajući da pratiš kako se svaki uliva u onaj sledeći. Posle toga, ponovo, pažljivo i s molitvom, pročitaj 3. glavu. Evo nekih pitanja koja treba da podstaknu kvalitet tvog proučavanja:

1. Koje reči ili misli povezuju tri dela teksta 3,1 – 4,13?
2. Zašto je Isus u 3,1 označen kao "apostol" ("poslanik")? Da li se taj izraz ponovo pojavljuje negde u Poslanici? Možeš li da pronađeš druga mesta u Novom zavetu gde je za Njega upotrebljen taj izraz? (Posluži se konkordancijom.)
3. Mojsije je najistaknutiji vođa Božjeg naroda u Starom zavetu. Na osnovu 3,1-6/I deo, načini spisak upoređenja i kontrasta između Mojsija i Isusa.
4. Gde se još Mojsije pominje u Jevrejima? Smatraš li da u toj knjizi Mojsije ima istaknutu ulogu?
5. Kakav je to "dom", koji se pominje u 3,1-6/I?
6. Na koji se starozavetni tekst poziva pisac u 3,6/II-19? Otvori taj tekst i pročitaj ga u njegovom kontekstu.
7. Prouči način na koji apostol koristi reč *danās*. Zapazi da se reč ponovo pojavljuje u 4,7. Da li je izrazom *danās* označeno vreme

opomene ili poziva?

8. Zašto je stari Izrailj zatajio? Da li je njihov vođa imao mane? Šta se dogodilo s njihovom motivacijom?
9. Obrati pažnju na reč *pokoj* u 3,1-19. Izraz se snažno naglašava u 4,1-13, ali svoje proučavanje, za sada, ograniči na 3. glavu. Šta misliš da znači izraz *pokoj*, na osnovu teksta iz 3,6/II-19?
10. Dok razmišljaš o primeni teksta iz 3,6/II-19, uporedi ga s prvim tekstom (2,1-3). U čemu se drugi tekst nadograđuje na prvi i uvećava njegovu vrednost?

ISTRAŽIVANJE REČI

Jedna reč u više različitih oblika povezuje tri odseka teksta 3,1 – 4,13, ali nam naši prevodi otežavaju da prepoznamo vezu. Zato je sada trenutak za mali čas grčkog, da bismo videli kako se kreće tok autorovog razmišljanja. Ključna reč je *pistis*, koja znači "vera". Evo tih različitih oblika u kojima se ona pojavljuje u ovom delu Poslanice Jevrejima:

<i>pistis</i>	=	vera
<i>pistos</i>	=	veran
<i>posteuo</i>	=	imati veru
<i>apistia</i>	=	odstustvo vere ("nevera")

Nažalost, neki jezici, među njima i engleski i srpski, uključuju u tekst neke druge reči, među njima *verovanje*. Međutim, u grčkom jeziku nema posebne reči za *verovanje*. Srpski (i engleski) jezik pravi razliku između vere i verovanja, dok u grčkom za ta dva pojma figurira samo jedna reč, *pistis*. Isto se odnosi i na reč *pisteuo* i na reč za "odsustvo vere" — *apistia*. Upotreba reči *verovati* i *neverstvo* unosi pometnju u raspravu i otežava nam da vidimo kako jedna određena misao teče kroz ceo tekst 3,1 – 4,13.

Pavle u 3,1-6/I ističe Isusa kao *vernog* (*pistos*) vođu. U delu 3,6/II-19 on govori o tome kako su stari Izrailjci zatajili zbog svog *nedostatka vere* (*apistia*). Tako on svojim razmišljanjem u 4,1-13 zaokružuje raspravu, i svoje hrišćanske čitaoce poziva na *veru* (*pistis*).

Verni vođa

Poglavlje počinje pozivom "poznajte" Isusa ("usmerite svoje misli" na Isusa). Pred kraj svoje propovedi, u 12,1-3, Pavle upućuje sličan poziv. Na šta nas on, konkretno, poziva?

Što se tiče nekih hrišćana, razgovor o Isusu usredsređuje se na teološka pitanja i argumente. Oni nastoje da istraže tajne Reči koja je postala telo. Žele da razumeju kako je taj Pojedinac mogao odjednom biti i istinski Bog i istinski čovek. Oni istražuju složenost Njegove ljudske prirode — da li je bila

baš kao naša priroda? Ili je, možda, bila kao Adamova pre pada u greh, ili posle pada?

Doduše, takvo interesovanje je važno. Isus Hristos je središte hrišćanske vere, a Njegove sopstvene reči predstavljaju izazov svakom čoveku: "Šta vi mislite ko sam ja?" (Matej 16,15). Sve zavisi od odgovora koji ćemo dati. Kada ga priznamo kao istinskog Boga, a ipak istinskog čoveka, kako uči Pismo, značiće da prihvatamo Njegove izjave da je On Spasitelj i Gospod.

Vidimo, dakle, da rasprave i neslaganja u pogledu Isusa ne moraju obavezno biti nešto loše. Da bismo se upustili u raspravu s ljudima kao što su Jehovini svedoci, koji poriču Njegovu večnu božansku prirodu, ili s onima koji ne prihvataju ideju da je On mogao sagrešiti, mi moramo raspolagati solidnim doktrinarnim temeljem.

Ali, Isus je jedinstven. Nastojeći da shvatimo Njega, mi istražujemo Boga, pa onda, neizbežno, naše poznavanje stvari ne biva dovoljno. Mudro je, kako je izjavila Elen Vajt, da izujemo obuču, zato što gazimo po svetoj zemlji (*The Youth's Instructor*, 13. oktobar 1898). Treba da se čuvamo odlaženja van Pisma. Na primer, posmatrano sa čisto logičkog stanovišta, Isus nije mogao biti istovremeno i potpuno Bog i potpuno čovek. Tako postoji sklonost ka isticanju jedne strane i potiskivanju druge. Samo, tada upadamo u zabludu.

Takva spekulacija nije ono na šta nas podstiče Poslanica Jevrejima, pozivajući nas da "poznamo" Isusa, da na Njega "usmerimo svoje misli". Isto tako, njena prvenstvena preporuka nije da se u mislima bavimo Isusom kao primerom hrišćanskog ponašanja, čija je pobeda uzor za nas. Naprotiv, izlaganje o Isusovoj ličnosti i delu, u 2. glavi i kroz celu knjigu, vodi nas u drugom pravcu. Mi treba da se oslanjamo na ono što je Isus učinio, a ne da pokušavamo da učinimo to što je On učinio.

Tako pisac u 3,1 dovodi u vezu razmišljanje o Isusu i Njegovu ulogu Apostola i Prvosveštenika ("poslanika i vladiku"). Kako to kažu reči jedne popularne pesme o veri, mi svoje oči treba da usmerimo na Isusa, odvrćajući se od sveta i u mislima se baveći pobedom koju je On izvojevao.

Isus kao Prvosveštenik, to je najvažniji motiv Poslanice Jevrejima i mi ćemo ga u sledećim poglavljima detaljno proučavati. Ali, šta da kažemo o Isusu kao Apostolu? To je jedino mesto u celom Novom zavetu gde je Isus tako nazvan. Sama reč znači "neko ko je poslan", pa nam navodi misli na predmet *misije*. Eto, upravo su nam to predstavile 1. i 2. glava poslanice: Sinovljevo prapostojanje, prekid u Njegovom uzvišenom statusu kad je postao čovek i niži od anđela, i Njegovo uzdizanje kad je bio "ovenčan slavom i čašću" — posle Krsta. Isus je bio božanski Poslanik (Apostol"), Neko ko je poslan s neba da izvojuje naše spasenje.

Iako Pismo Isusa jedino ovde naziva "apostolom", misao se, kao takva, provlači kroz ceo Novi zavet. Posebno kroz Jovanovo Jevanđelje, koje Isusa

često pominje kao Nekoga poslanog od Oca. Na primer: "Kao što Otac posla mene, i ja šaljem vas" (Jovan 20,21).

Prema tome, u 3,1 reč *apostol* je rezime nečega što se već dogodilo, a reč *Prvosveštenik* upućuje na uzbudljiv teološki plan za budućnost.

Prvo, nailazimo na izlaganje o vernosti Isusa, našeg Prvosveštenika. Pavle ističe svoju misao upoređivanjem i ukazivanjem na kontrast između Isusa i Mojsija — Mojsija kao istaknutog vođu u Starom zavetu; Isusa kao centralnu ličnost Novoga zaveta. Te vođe Božjeg naroda imaju jednu istaknutu zajedničku osobinu — oni su verni Bogu. Međutim, Isus je veći iz tri razloga:

Isus	Mojsije
1. Sin	1. sluga
2. načinio "dom" (nad "domom")	2. deo "doma" (u "domu")
3. ispunjenje starozavetnog otkrivenja	3. svedok otkrivenja koje će doći

U tim stihovima, 3,2-6/1, vidimo, jedan pored drugog, dva perioda istorije — Izlazak (egzodus) i novi izlazak, pod Hristom. Vidimo Mojsija, istaknuti lik, koji nepokolebivo izvršava svoje dužnosti. A onda vidimo Onoga, neuporedivo većeg, čija je Mojsije bio predlika i o kome je svedočio.

Mojsije će se u raspravi Poslanice Jevrejima ponovo pojaviti. Nalazimo ga među junacima vere (11,23-29) i u jednom izuzetnom tekstu, u 12,18-24. Međutim, u teološkoj razradi poslanice Mojsije ne igra krupnu ulogu. On je u njoj prvenstveno prisutan kao predstavnik starog sistema svetinje i žrtava — datog na Sinaju — dok će Poslanica Jevrejima neprestano osvetljavati superiornost novog.

Mesta na kojima se pojavljuje reč *dom*, u 3,2-6/1, vraćaju nas na tekst u 4. Mojsijevoj 12,7, gde je Bog za Mojsija rekao: "On je veran u svem domu mojem." *Dom* je reč koja se odnosi na zajednicu Božjeg naroda, bilo u Mojsijevoj ili hrišćanskoj eri.

Mi se možemo osloniti na Isusa — što je i glavna misao teksta iz 3,1-6/1. Ako je Mojsije vodio Božji narod pošteno i sasvim predan svom zadatku, koliko će tek tako postupati naš Vođa! Mi *znamo* da u Isusu imamo vernog Poglavara sveštenečkog, ne samo zbog iskaza koji to potvrđuju nego i zato što je u svom životu u telu ispoljavao nepokolebljivo poštenje. Bilo da je bio kušan, ispitivan, da je stradao, umirao — On nikada nije poklekao, nikada pao, nikada ustuknuo. Tako je postao naš verni Poglavar sveštenečki.

Vernost — to je ono na šta se oslanja hrišćanska nada. Neko u koga se možemo pouzdati. Neko u koga možemo imati apsolutno poverenje. Neko ko nas nikada neće izneveriti. Neko ko je isti, juče, danas i uvek (13,8).

Isus, naš verni Poglavar sveštenečki.

Pouke iz Izrailjevog neverstva

Rečju "ako", iz 3,6/II, autor nas vraća na primenu teksta. Biti član Božjeg domaćinstva nije nešto što se događa automatski ili nezavisno od ljudskog truda. Mi moramo da "održimo", da istrajemo. Početi je dobro, ali cilj je stići.

Ova, doduše duga, primena izvešće nas kroz dve faze. U 3,7-19 vidimo negativan primer — izrailjska plemena koja su krenula iz Egipta, ali zatajila prilikom izvršavanja zadatka — da dostignu cilj, da uđu u Obećanu zemlju. Videćemo zašto su zatajili i kakva je pouka u tome sadržana za današnje hrišćane. U 4,1-13 propoved prelazi sa opomene na poziv. Na tom mestu iz vidokruga nestaje Izrailjevo iskustvo, dok apostol svojim čitaocima iznosi Božja obećanja i Božji plan.

Skrećući pažnju na izrailjsko iskustvo, Pavle za svoj starozavetni temelj ne uzima Petoknjžje, nego poseže za svojim omiljenim izvorom starozavetnog tihog razmišljanja — a to su Psalmi — i bira tekst bogat materijalom za poziv koji želi da uputi. Tekst u Psalmu 95,7-11 ne samo što rezimira period od četrdeset godina beskorisnog lutanja pustinjom nego se i neposredno odnosi na iskustvo jevrejskih hrišćana.

Rečima ovog stiha Sveti duh pravi svojevrsan luk preko vekova, govoreći direktno apostolovim čitaocima — i nama danas. To je hitna poruka. *Danas* — ključna je reč koja odzvanja u uhu i na koju se autor vraća u 3,13 a onda i u 3,15 dok upućuje opomenu.

Šta znači to — "danas"? To je Božje večno sada. To je ovaj, sadašnji trenutak, bremenit božanskom opomenom i blagodaću. Reč je o ovom sadašnjem trenutku i prilici. Da, to je trenutak da napravimo inventar i vidimo kamo smo usmereni, da se vratimo onome što je Božja volja za nas.

Hrišćanstvo je religija za "danas". Bog svoj narod stalno poziva da ide napred, da ne staje. On nas "drmusu" i budi iz naše apatije, tromosti i obamrlosti; bodri nas da krenemo putem novoga, putem rastejanja. Nijedan hrišćanin do sada nije "stigao" na svom duhovnom putovanju. Iz časa u čas, iz dana u dan, mi slušamo poziv božanskog Duha da idemo napred, da "tvrdno do kraja održimo . . . slobodu i slavu nada" [da se čvrsto držimo hrabrosti i nade kojom se dičimo] (3,6).

Svaki od tri poziva, u kojima je sadržano "danas", dolazi s opomenom. Svaki od njih počinje opasnošću "drvenog srca". Još jedno pominjanje izraza "danas" naći ćemo u 4,7, ali Izrailja tamo više nema i poziv koji Duh upućuje tamo neće doći kao opomena nego kao poziv.

Stari Izrailj je ustao protiv Boga, ali pre nego što mu se usprotivio konkretnim delom, usprotivio mu se u duhu. Onih četrdeset godina iskušavanja Boga Jahve bile su odraz određenog duhovnog stanja. Autor poslanice više se bavi tim stanjem, i kod Izrailjaca i kod svojih čitalaca u prvom veku, nego ponašanjem koje iz njega proističe. Pogledajte kako on

opisuje taj duhovni problem:

- "Ne budite drvenastih srca" (8. stih)
- "Jednako se metu u srcima" [njihova srca stalno zalaze s pravog puta] (10. stih)
- "Zlo srce neverstva koje odstupa od Boga živoga" (12. stih)
- "... da ne odrveni od prevare grehovne" (13. stih)
- "Ne budite drvenastih srca" (15. stih)
- "Za neverstvo" (19. stih).

Čak i ako smo pripadnici Božjeg naroda, moguća je spora, neprimetna promena. Drugi toga možda nisu svesni, a možda ni mi sami, ali Bog vidi. Može biti da je u toku menjanje našeg stava prema Gospodu, naše otvorenosti, prijemčivosti za uticaj Duha; ne toliko zbog mogućeg odbacivanja Gospoda, koliko zbog nemara. Ako nema želje ili plana, mi se u jednom trenutku možemo naći daleko od Božjeg naroda — kao otpadnici i buntovnici.

Za taj proces imamo jedan primer iz metalurgije. Čelik se, zagrevanjem, može omekšati i oblikovati po želji. Čelik se uvek iznova može zagrevati i preoblikovati u okviru, naizgled, beskrajnih mogućnosti. Ipak, u jednom trenutku kristalna struktura čelika doći će u stanje nepromenljivosti, i od tada više nema mogućnosti za nova oblikovanja.

Božanski majstor nas, u hrišćanskom životu, oblikuje prema svom "idejnom rešenju". On za nas predviđa velike mogućnosti; On sneva san. Međutim, mi zbog svoje tvrdoglavosti usporavamo postupak, ali On ne odustaje od namere da nas oblikuje, sve dok mi to dozvoljavamo. Božanski proces može se odlagati jedino našom nevoljnošću, i jedino naša nevoljnost može ga obustaviti, ili poništiti. Budemo li neprekidno od sebe odbijali božansku Ruku, u jednom trenutku, poput čelika koji nijedan majstor, ma kako vešt, ne može da oblikuje, konačno ćemo otvrdnuti i ostati takvi za večnost.

Proces "otvrdnjavanja" je spor proces — niko ne postaje buntovnik tek tako, odjednom. Taj proces je podmuklog karaktera — varljivost greha zaklanja nam pogled na ono što se događa unutra u nama. To je razlog što Sveti Duh svakoga dana mora da objavljuje hitan poziv: "Danas!" To je razlog što, kada ga On oglasi, mi treba da čujemo i da poslušamo.

Pavlova opomena u ovim stihovima detaljno daje prvu primenu u Poslanici (2,1-3). Oba teksta opisuju nemarnost u religiji, a ne otvoreno odbacivanje Hrista i Njegovog naroda. Tekst u 3,12-15, opisujući podmuklo menjanje srca, proširuje naše razumevanje posledica zanemarivanja "tolikog spasenja" iz 2,3. Izraz "od Boga živoga" (3,12) nosi u sebi prizvuk suda i osвете, kao pandan izrazu "kako ćemo pobeći" iz prve primene (2,3). Na

drugim mestima u Poslanici, izraz "živi Bog" nalazimo u vezi s osvetom (10,31; 12,22.25).

Međutim, nama treba da bude jasno da nas apostolova snažna upozorenja protiv otpada od Boga i Njegovog plana za nas ne ostavljaju u stanju duhovne neizvesnosti. On pominje hrabrost i nadu (3,6), međusobno utešavanje (3,13) i čvrsto pouzdanje, do kraja (3,14).

Zato ovde prikazani hrišćanski život nije život straha i bojažljivosti, život u kome se čovek teško kreće strmim putem ka nebu, u stalnoj nesigurnosti u pogledu svog položaja pred Bogom. Naprotiv! Taj život je razumno, dinamično iskustvo koje je prevazišlo fazu naivnosti, život koji je svestan varljivosti greha i činjenice o beskrajnoj zloći ljudskog srca. Takav čovek korača s pouzdanjem, odvažno, jer se ne oslanja na svoju, već na Hristovu pobedu. Ne u nama nego u Njemu, ne u svojim dostignućima nego u Njegovim, ne u onome što mi jesmo nego u onome što je On — upravljajući svoje misli Njemu, mi živimo u atmosferi potpunog pouzdanja.

Završni blok poglavlja, stihovi 16 do 19, usredsređuje se isključivo na onaj naraštaj Izrailjaca koji je izumro u pustinji. Oni su dobro počeli. Napustili su Egipat, imajući pred očima Božju podignutu ruku, okruženi dokazima božanskog vođstva i božanske sile. Imali su sjajnog vođu. Njihov promašaj ne može se pripisati Mojsiju. On je, kako smo čitali u 3,2-6/1, bio veran u izvršavanju zadatka koji mu je Bog dao.

Ovde se izdvajaju dve pouke koje su za Božji narod danas podjednako važne kao i u prvom veku: dobar početak i s dobrim vođom na čelu, faktori su koji ne mogu sami po sebi obezbediti duhovni uspeh. Svako ko prizna Hrista ima dobar početak, bez obzira u kojoj eri, a i svaki hrišćanin ima najboljeg vođu u svemiru. Međutim, *svako od nas* ima određenu ulogu. Poput Izrailjaca onog vremena, i kod nas može doći do toga da se u srcu postepeno odvrćamo od Boga i pretvaramo u buntovnike, i na taj način proigramo svoje mesto u "Obećanoj zemlji" za kojom smo čeznuli. U hrišćanskom životu nije dovoljno putovati s nadom, nego i stići na odredište; naš cilj je ostvarenje večnog mira (pokoja).

Neki autori komentara su u "četrdeset godina", izrazu koji se pominje u Psalmu 95,7-11, a onda ponovo u Jevrejima 3,17, videli određenu značajnu dimenziju. Po njihovom shvatanju, pošto je Poslanica Jevrejima bila pisana ranih šezdesetih godina naše ere, hrišćani su ponovo razmišljali u kontekstu 40-godišnjeg perioda nakon Hristove smrti, pri čemu se Drugi dolazak očekivao kroz nekoliko godina od tada. Ako su hrišćani imali na umu takav vremenski okvir, opomena iz 3,6-19 morala je doći s posebnom snagom.

Iako ta misao deluje privlačno, ja u Jevrejima ne nalazim dovoljno dokaza da bih je ozbiljno shvatio. Apostol se kasnije poziva na Hristov ponovni dolazak (9,27.28; 10,37.38; 12,26.27), ali više ne pominje "četrdeset godina". Mislim da bi bilo najbolje da pominjanje "četrdeset godina" razumemo kao detalj koji već postoji u osnovnom tekstu, Psalm 95,7-11.

Baš kao što se igrao rečima poput *danas* i *drvenasta*, koje nalazi u pomenutom tekstu, tako je pisac Poslanice odande preneo i "četrdeset godina".

Neki adventistički evanđelisti videli su u Jevrejima 3,6/11-19 snažnu primenu na crkvu. Osim motivacije za ličnu istrajnost na hrišćanskom putu koju smo zapazili, oni su otkrili široke paralele između Izrailjaca-putnika i adventnog pokreta. Govornici i pisci, poput Tejlora (G.) Banča, posebno su istakli razlog zašto su adventisti kao pokret propustili da ispune Božje namere. Prema tom razmišljanju, trebalo je da adventisti još pre mnogo godina završe zadatak koji im je Bog dao (da objave večno jevanđelje svetu), da je Hristos već trebalo da dođe. Takvo gledište potkrepljuju neki iskazi iz pera Elen Vajt, iako neka druga vode u drugom pravcu, naglašavajući neprikosnovenost i nepromenljivost Božjih namera. Mada bi ta primena mogla donekle biti opravdana, Poslanica Jevrejima ne upućuje na to.

Reč za *pokoj* u tekstu (11. i 18. stih) u grčkom jeziku je *katapausis*. Što se tiče generacije iz pustinje, reč se nesumnjivo odnosila na Hanansku zemlju koja je bila cilj njihovih nadanja. U Petoknjižju imamo dva teksta u kojima se koristi sličan jezik kao u Psalmu 95,7-11, dok izražavaju Gospodnje nezadovoljstvo buntovnim Izrailjcima. Doduše, umesto reči *pokoj*, ti tekstovi izričito upućuju na Obećanu zemlju. U jednom od njih čitamo: "I ču Gospod glas reči vaših, i razgnjevi se i zakle se govoreći: Nijedan od ovoga roda zloga neće videti ove dobre zemlje, za koju se zakleh da ću dati vašim ocima" (5. Mojsijeva 1,34.35; vidi takođe 4. Mojsijeva 14,20-23).

Da se apostolovo izlaganje o *pokoju* završilo u 3. glavi Poslanice, mi uopšte ne bismo sumnjali da je mislio na zemaljski Hanan. Međutim, u 4. glavi videćemo kako on nastavlja da koristi taj izraz, prenosi ga i dalje, primenjujući ga na svoje čitaoce u prvom veku (i na nas, u širem smislu).

Starozavetna storija promašaju Izrailja baca svetlost na dva izuzetka: "Isus Navin i Halev ostali su verni i jedini su preživeli čerdeset godina lutanja pustinjom. Pisac Poslanice Jevrejima verovatno ih je mogao istaći kao pozitivne primere ranim hrišćanima. On to ipak ne čini. On svoje argumente ne uzima iz Petoknjižja, nego iz teksta u Psalmu 95,7-11. Pošto se Psalm usredsređuje na sve ljude i ne pominje Isusa Navina i Haleva, i on ih takođe mimoilazi.

Tako hrišćanima pouka o neuspehu Izrailja postaje sasvim jasna. I mi možemo proigrati obećani "pokoj", koji će nam vrlo brzo biti i definisan (4,1-13). Uprkos svemu što smo znali i videli kada je reč o Bogu i Njegovim delima, uprkos svom superlativnom Vođi, uprkos pripadničtvu narodu novog Izlaska, uprkos svemu tome, možda i ne stignemo u svoju Obećanu zemlju. U dostizanje cilja koji Bog ima za nas možemo biti sigurni jedino ako poslušamo hitan poziv "danas", jedino ako slušamo Božji glas u okviru života verne istrajnosti.

Poslednja reč u poglavlju rezimira razlog zbog kojeg je Izrailj zatajio: *neverstvo*, stoji u našem prevodu Biblije, dok je u grčkom reč *apistia* — doslovno, "nevera". Apostol tu značajnu misao ponavlja u 4,2: "Jer ne verovaše oni koji čuše" [oni koji čuše, nisu ga (jevandjelje) udružili s verom]. Tako, dok 3. glava Poslanice naglašava *odsustvo vere* kod Izrailjaca, 4. glava će naglasiti *veru* kao najvažnije duhovno obeležje hrišćana-putnika.

Pavle nam u 11. glavi znatno više govori o veri (*pistis*), ali celu ovu propoved možemo s pravom posmatrati kao ilustraciju vere. Iako ćemo sve do 11. glave Poslanice čekati na glavno istraživanje značenja vere, izlaganje iz 3. glave Poslanice nudi nam neke od najvažnijih nagoveštaja. Vera i njena suprotnost, *neverstvo*, govore o dva odgovora Bogu i Njegovim delima. One upućuju na dva načina razmišljanja, iz kojih proizlaze dve vrste ponašanja.

Neverstvo, *apistia*, može da bude samo više od neverovanja, budući da izraz karakteriše otvrdnulo srce, osobu podleglu prevari greha, koja odstupa od Boga Jahve i Njegovog cilja. Zapažamo vidimo elemente nestalnosti i odustvo istrajnosti, koji nas odvođe još dalje nego samo izostajanje mentalnog pristanka.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 4,1-13

Dva puta pročitaj Jevrejima 4,1-13. Posle toga se vrati i pročitaj ceo odsek koji proučavamo, 3,1 – 4,13, prateći kako ideje teku zajedno. Dok čitaš, razmišljaj o mogućim odgovorima na sledeća ključna pitanja koja se pojavljuju u našem tekstu:

1. Kakvo je to počivanje koje je "ostavljeno" današnjem Božjem narodu (4,9)? Pošto to ne može biti zemaljski Hanan, šta bi to moglo biti?
2. Prouči tekstove koji sadrže *počivanje* (*pokoj*) u 4,1-11. Nabroj ih prema tome da li ukazuju na *sadašnji* ili *budući* odmor.
3. Kako se u raspravi izdvaja Subota? Da li je *pokoj* — Subota? Da li je *pokoj* — neki drugi dan? Da li taj tekst dokazuje da su jevrejski hrišćani svetkovali Subotu?
4. Uporedi 4,8 u NIV i u KJV. Koji je prevod tačan? (Kontekst će ti pomoći u nalaženju odgovora.)
5. Koja su to "dela" od kojih počivamo, ušavši u Božji *pokoj*?
6. Istraži "Reč Božju" u 4,12.13. Da li je Reč Božja stvar ili ličnost?

ISTRAŽIVANJE REČI

Poziv na vernost

Apostol svoj poziv gradi kroz detaljno promišljen tekst (4,1-11) koji, da bismo ga "raspakovali", iziskuje pažljivo i precizno razmišljanje. Mi možemo lako razumeti pojedinačno uzete iskaze, ali osnovno je pitanje — kako svaki od njih stoji u odnosu na sledeći. Ipak, ako se s tim tekstom budemo dovoljno dugo "družili", proučavajući ga s razmišljanjem i molitvom, on će nam otkriti svoju logiku, što će za nas predstavljati otvaranje svojevrstne riznice bogatstva.

Pokoj je ključna reč u svim stihovima teksta. Imenicu u tekstu nalazimo osam puta (stihovi 1, 3, 5, 6, 8, 10, 11). U svakom slučaju, *pokoj* dolazi od grčke reči *katapausis*, iste one reči koju smo zapazili u 3,6/II-19. U 4,9 nalazimo novu reč — veoma značajnu za svetkovatelje Subote — *sabbatismos*. Prevedena je, kod Karadžića, kao "počivanje", a u NIV, kao "subotni odmor". Reč *pokoj* nalazimo, takođe, dva puta u glagolskom obliku (stihovi 4, 10). U oba ta slučaja, *počinu* odgovara grčkoj reči *katapausis*.

Za tekst 4,1-11 možemo naći široku paletu tumačenja. Neki adventisti ovde su prepoznali izričitu naredbu u pogledu sedmog dana, dok su neki svetkovatelji nedelje u tome pronašli dokaze u prilog svetkovanju — prvoga dana!

Ideja koju smo istakli u početnom delu našeg proučavanja Poslanice Jevrejima, ovde se primenjuje s posebnom snagom: neka nam sâm autor otkrije šta je imao na umu. Pratimo njegovo izlaganje korak po korak, pa će nam značenje posebnih iskaza postati jasno. Ako se usredsredimo na ovu ili onu tačku, bez neophodnog osvrtnja na kontekst, iskrivimo ideje koje on ima na umu. Njegovo razmišljanje, nadahnuto Svetim Duhom, razvija se kroz pažljivo vođene, logične faze i postaje vidljivo smirenom istraživaču Reči.

Dakle, pre pokušaja da odgovorimo na fascinantna pitanja u vezi s *pokojem*, posvetimo se praćenju korakâ u razradi teksta u Jevrejima 4,1-11. Ja u tome vidim sedam faza:

1. Vidljive su samo dve grupe ljudi — oni uz Mojsija i oni uz Isusa. Od Božjeg naroda koji luta u pustinji apostol ćutke prelazi preko generacija u vekovima prohujalim u međuvremenu, i sve do hrišćana u prvom veku, kojima piše. Pismo se, po njemu, direktno obraća čitaocu, a da to protekli vekovi nisu ničim zamaglili.
2. On smatra da je obećanje o pokoj u dalje prisutno (1. stih). Osnov za takvu tvrdnju daje nam Psalam 95,7-11. Opomena iz tog teksta protiv otvrdnjavanja srca i buntovnosti pokazuje da Božje obećanje još nije postalo stvarnost.
3. Međutim, obećanje o ulasku u pokoj, konačno će se ispuniti. "Neki imaju da uđu u njega" [i dalje je tako da će neki ući u taj pokoj] (6. stih), kaže autor, naglašavajući apsolutnu neminovnost ostvarivanja Božje reči. Kada Pismo kaže da će se nešto dogoditi, to se mora

dogoditi — ako ne u trenutku kada je prvi put obećano, a onda u nekom budućem vremenu. Božja reč postiže ono na šta je poslana; ona se Njemu nikada ne vraća prazna.

4. Za svaki propust da se uđe u pokoj krivicu snosi čovek, a ne Bog. Izrailj je u pustinji proigrao obećani mir, a taj mir (pokoj) već je bio tu, pripremljen od Boga. Podrazumeva se da je, ukoliko neki hrišćanin ne "uđe u pokoj", problem kod njega, a ne kod Boga. U stvari, pokoj je uvek bio dostupan, već od stvaranja sveta, kako je to pokazano činjenicom da je sâm Bog počinuo (stihovi 3-5).
5. Generacija iz pustinje je zatajila zato što su, iako je pokoj bio dostupan i oni od Boga primili radosnu vest, pali u neverstvo i neposlušnost. Slično tome, i hrišćani moraju biti oprezni i poučiti se iz iskustva izrailjskog naroda.
6. I hrišćani moraju ulagati napore da uđu u Božji pokoj, koji je i dalje — tu. Oni — Božji narod iz prvog veka n.e. — i mi, treba da odgovorimo na Božji poziv sadržan u "danas", vodeći računa da nam ne otvrdnu srca, nego da u pokoj uđemo verom (stihovi 3, 6, 9-11).
7. U konceptu pokoja dolazi do izmene u značenju. Pokoj, u delu teksta 3,6/11-19 ne upućuje na nešto više od odmaranja od neprijatelja i nevolja u Hananskoj zemlji. Međutim, 4,1-11, na temelju Psalma 95,7-11, ističe da taj pokoj tek treba da se dostigne. Tako apostol hrišćanima ističe duhovno iskustvo pokoja, nešto što je već bilo obećano u Psalmu 95,7-11 i nešto čemu čitaoci moraju istrajno da teže.

U pozadini svih tih logičkih koraka vidimo Božju reč. Pošto ju je Bog izgovorio, ona **će** se ostvariti; pošto je Bog obećao, neki iz redova Njegovog naroda *shvatiće* cilj. Ta Reč obraća se direktno, neposredno našem uhu. Premostivši vekove, stvarna je i puna života i danas, sa svojim — "danas, ako glas Njegov čujete", kao što je bila kada je prvi put pozvala ljude da se okrenu Božjem cilju.

Pozivam svakog čitaoca da tekst u Jevrejima 4,1-11 čita i pročitava u svetlu sedam koraka, preporučenih u prethodnom delu teksta. Nemojte se osloniti na moju reč u ovom slučaju. Ispitajte moju analizu na osnovu teksta. Kada u tekstu počnete da se osećate ugodno — kada tekst počne da vam izgleda kao stari prijatelj — tada nastavite putovanje sa mnom, da zajednički pokušamo da dopremo do potpunog značenja te ključne reči, *pokoj*.

Šta je, zapravo, "pokoj"?

Prvo, šta reći na ovom mestu o elementu *vremena*? Da li je u tekstu (4,1-11) *pokoj* sadašnjost ili budućnost? Imamo nekoliko iskaza koji upućuju na nešto što se može dostići danas:

- "Mi koji verovasko *ulazimo* u pokoj" (4,3)
- "Jer koji uđe u pokoj Njegov, i on počiva od dela svojih" (4,10)
- "Ostaje i dalje da će neki ući u taj pokoj . . . stoga Bog opet odredi jedan dan, nazvavši ga *danas*" [Budući pak da neki imaju da uđu u njega . . . Opet odredi jedan dan, danas] (4,6-8)

Međutim, druge tačke u raspravi upućuju na pokoj kao na nešto što pripada budućnosti:

- Poziv iz 4,1-11 nastaje na osnovu Izrailjevog pada iz 3,6/II-19), teksta koji je usmeren ka budućnosti. U slučaju plemenâ iz pustinje, obećanje o pokaju (Hanan) uopšte nije bilo ispunjeno.
- Obećanje o ulasku u pokoj "još stoji" ili "ostaje" (4,1.6), nagoveštava da nešto još nije ostvareno.
- Počivanje (pokoj) isto tako "ostaje" (4,9).
- Hrišćani treba da se "boje" da ne "odocne", kao nekada stari Izrailj, i tako ne uđu u Božji pokoj (4,1).
- Oni treba da "se postaraju" da uđu u taj pokoj (4,11).

Tako *pokoj* o kojem govori Poslanica pokazuje, kako se čini, gotovo potpunu ravnotežu u pogledu elemenata sadašnjosti i budućnosti. Možemo li iz te ideje izvući neki smisaoni zaključak?

Svakako! Mi, zapravo, u celom Novom zavetu, nailazimo na uspostavljanje ravnoteže između onoga što je već nastalo životom i smrću Isusa Hrista i onoga što tek treba da bude. Mi se već u Jevanđeljima susrećemo s tim pojmom u Isusovom učenju o Božjem carstvu. Božji princip se ispoljio u Isusovim rečima i delima — carstvo je došlo. "Blago siromašnima duhom, jer **ie** njihovo carstvo nebesko" (Matej 5,3). "Ako li ja Duhom Božjim izgonim đavole, dakle je došlo k vama carstvo nebesko" (Matej 12,28).

Međutim, carstvo u svojoj punini i dalje ostaje stvar budućnosti. Božji sledbenici treba da se mole za to carstvo — "da dođe carstvo tvoje" (Matej 6,10); "hodite blagosloveni Oca mojega; primitite carstvo koje vam je pripravljeno od postanja sveta" (Matej 25,34).

Često pravimo razliku između ta dva aspekta carstva, govoreći o prvom kao o "carstvu blagodatni", a o drugom kao o "carstvu slave". Ti izrazi, iako precizni sami po sebi, ne dolaze iz Biblije, koja, prosto, govori o "carstvu".

Svi novozavetni spisi održavaju tu tenziju između "već" i "još ne", koju nam slika jezik carstva. S Isusovim dolaskom nešto se dogodilo! Spasenje je došlo, blagodat je obilna, Duh je izliven, ljudi su primili oprostjenje, i Isus sada vlada u srcima svojih sledbenika. Ipak, konačno ispunjenje Božjeg plana je nešto što tek predstoji. Tek kada Isus ponovo dođe, saviće se svako koleno i priznati ga za Cara nad carevima i Gospodara nad gospodarima. Tek će tada stvoreni svemir biti vraćen u svoj prvobitni, savršeni sklad. Tek tada će Božji narod biti izbavljen od iskušenja, stradanja i smrti. Tek tada će sotona,

kome je Isus na krstu stao na glavu, doživeti svoj konačni kraj. Isus je na Golgoti izvojevao odlučujuću bitku u vekovnoj borbi između dobra i zla, ali rat se nastavlja. Međutim, i on će se uskoro završiti.

Isto tako, i Poslanica Jevrejima "krmani" između "već" i "još ne". Oba elementa videli smo u uvodnom delu (1,1-4). Božji vrhunski govor ostvaren je u Sinu, Onome koji je sproveo odlučujuće očišćenje od greha. Međutim, Sin u isto vreme očekuje konačno, puno preuzimanje svoje vlasti nad svemirom, s desne strane prestola veličine na nebesima.

Ta eshatološka tenzija — "već" ali "još ne" — diktiraće izgled izlaganja kroz celu Poslanicu Jevrejima. Govoreći o Isusu, našem Prvosvešteniku i žrtvi, Pavle će isticati ono što je Isus već učinio, i omogućio da već sada bude dostupno hrišćanima. Međutim, on će istovremeno naglašavati da je Božji narod i dalje skup putnika i došljaka na ovoj Zemlji, na svom putu ka nebeskom odredištu, narod koji živi u nadi. Odnosno, jevandjelje nam dolazi i kao činjenica i kao obećanje. To se odnosi i na *pokoj* u 4,1-11. Božji narod već sada u njega može ući, ali će počivanje (*pokoj*) doživeti u punini tek prilikom Drugog Hristovog dolaska.

Mi, danas, možemo jasnije da vidimo šta se podrazumeva pod tim *pokojem*. Reč je o blaženstvu spasenja u Isusu Hristu, u koje mi ulazimo verom u Njega — radost koja je za hrišćane već sada realnost, ali koja će svoju još dublju dimenziju dostići u našem večnom domu, sa Bogom.

Pokoj i Subota

Mesta na kojima autor pominje Subotu bacaju svetlo na to kako on shvata *pokoj*. U 4,4 on iznosi misao prema kojoj je Bog počivao u prvu Subotu (1. Mojsijeva 2,2), nastavljajući s tom idejom u 4,9 — "Dakle, ostaje subotno počivanje Božjem narodu" [Karadžić: daklem je ostavljeno još počivanje narodu Božjemu]. Autor je kroz ceo tekst, 3,6/II – 4,11, koristio istu reč za *pokoj* — *katapausis* — bilo da je upućivao na starozavetno odredište pustinjaških plemena Izrailja, ili na novi Božji narod. Međutim, mi u 4,9 nailazimo na reč koje nema ni na jednom drugom mestu u Novom zavetu, niti u literaturi prvog veka — *sabbatismos*, "subotni odmor", "odmor kao odmor Subotom", "odmor prema modelu Subote".

Mislim da je tu reč apostol iskovao da bi zaokružio raspravu koja je otpočela u 3,6/II, a dolazi do kulminacije u 4,9.10. Njegova nesumnjiva namera je da *sabbatismos* bude ekvivalent reči *katapausis*, budući da se toj reči vraća u 4,10, ali želi i da načini vezu sa svim ostalim što će govoriti o Suboti.

Čitaoci jevrejskog porekla verovatno će vrlo brzo uočiti vezu između pokoja i Subote. Rabini su učili da je Subota više nego samo uzdržavanje od rada, da je ona predukus Mesijinog doba. Na isti način, u *pokoj* koji je Bog obećao hrišćanima može se ući danas, ali je taj *pokoj* okrenut svom

potpunom ostvarenju u Božjoj prisutnosti, kada Isus ponovo dođe.

Uz ovakvo razumevanje teksta u 4,1-11, možemo neposrednije da istražimo nekoliko predmeta, vrlo zanimljivih za svetkovatelje Subote.

Prvo, tekst ne daje nikakvo opravdanje, punomoć za svetkovanje nedelje. Izraz "drugi dan" iz 4,8 nema nikakve veze sa Subotom ili nedeljom nego se, naprotiv, uključuje u raspravu o izrazu "danas", iz 4,7. Autor hoće da istakne da je Božji poziv Njegovom narodu u vreme Isusa Navina ostao neprihvaćen, što je jasno vidljivo iz ponavljanja poziva u Psalmu 95,7-11 u Davidovo vreme.

Da li možda 4,1-11 predstavlja direktan poziv na svetkovanje Subote, izjednačavanjem *pokoja* sa Subotom? Ne baš sasvim. Subota je ilustracija tog pokoja. Ona sadrži *kvalitet* tog pokoja. Međutim, *sâm pokoj* je znatno više od toga, pošto predstavlja iskustvo koje hrišćani mogu uživati sedam dana u sedmici, koje će svoju puninu dostići tek na kraju istorije sveta — prilikom Drugog Hristovog dolaska.

Po mojoj oceni, Jevrejima 4,1-11 pruža nam snažan dokaz u prilog Subote kao dana odmora, sedmog dana, u celom Novom zavetu. Tekst to, doduše, čini bez upućivanja direktnog poziva na svetkovanje Subote. Da ima direktnog poziva, to bi moglo značiti da su jevrejski hrišćani imali rasprave o danu koji bi trebalo svetkovati kao odmor. Jevrejima autor, u stvari, Subotu pominje indirektno, ne defanzivno, već na vrlo afirmativan način. Po rečima autora, naš pokoj u Hristu ima *kvalitet* Subote. On je kao Subota.

Ako autor, na ključnom mestu u svojoj raspravi, u 4,9.10, dovodi u vezu pokoj i Subotu, po svoj prilici neizbežna su dva zaključka. Prvo, za njega i njegove čitaoce subota je imala pozitivnu konotaciju. Da su je smatrali teretom, poslednjim ostacima religije ropstva, autor bi u tom presudnom trenutku izgubio čitaoce. Drugo, i on i njegovi čitaoci svetkovali su Subotu. Oni nisu gajili ni primisao o nekom drugom danu. Sigurno je, dakle, da nisu raspravljali o prednostima Subote nad nedeljom! Jedino je u takvom kontekstu autor mogao da pokoj u Hristu nazove izrazom *sabbatismos*.

Imajući na umu pokoj (počivanje) u Hristu, mi možemo da uhvatimo značenje apostolovih reči u vezi s počivanjem od sopstvenog rada u 4,10. Dodirna tačka je tu jednostavno pojam prestajanja — kao što je Bog prestao da obavlja svoje delo u Subotu, i mi prestajemo sa svojim poslom, ulazeći u Njegov pokoj. Taj posao je suprotnost putu vere. On — kako je pokazala rasprava koja je počela kod 3,6/11 — predstavlja zlo, neverno srce, okamenjeno grehom, srce koje rađa pobunu, neposlušnost i neverstvo. Nasuprot tom stanju, karakterističnom za stari Izrailj, Bog nam nudi put vere, put pouzdanja u Boga i put obeležen strpljenjem i istrajnošću.

Prema tome, Jevrejima 4,10 sistem opravdanja verom ne suprotstavlja sistemu opravdanja delima. Isto tako, ni posao hrišćanina, koji on obustavlja, ne odgovara Božjim stvaralačkim aktivnostima. Naprotiv, tekst

ukazuje na dva moguća puta za putnika koji se kreće ka Obećanoj zemlji: vera ili neverstvo.

Završavajući izlaganje o 4,1-11, trebalo bi da istaknemo dve stvari. Prva je pala u oči proučavaocima koji koriste prevod Daničić-Karadžić. Naime, NIV u 4,8 pominje "Isusa Navina", dok KJV (i Daničić-Karadžić) pominje "Isusa". U ovome je NIV svakako u pravu. Apostol govori o vođi Izrailja u pustinji, u 3,6/II-19.

Druga, praktična stvar, ističe vrednost koju apostolove misli imaju za život u našem vremenu. Uz našu užurbanost, nervozne aktivnosti, teskobna osećanja i stres, mnogo nam znači obećanje o pokoju u Hristu — pokoju u koji se može ući *odmah, sada*, dok smo okruženi svim našim brigama i jadima. Isus šalje sličan poziv: "Hodite k meni svi koji ste umorni i natovareni, i ja ću vas odmoriti (Matej 11,28). Obećanje ima veliku snagu u životu svih nas.

U završnim stihovima našeg teksta, 4,12.13, pisac ponovo upućuje jednu opomenu. Opisuje svevideće Božje oko koje može da pronikne u naše najskrivenije tajne i namere. Izraz koji je autor upotrebio za otkrivanje najdubljih pobuda — "otkriveno" u NIV — potiče iz rvačkog sporta i prikazuje osobu prikovanu za pod, potpuno onemogućenu u pokretima i nemoćnu.

Razume se, suština njegovih reči vraća nas na savet iz 3,6/II-19. Mi možemo da prevarimo druge ljude, možemo prevariti i sebe, ali ne i Boga. On vidi, On zna. On može da nam čita srca. On može da otkrije početak procesa otvrdnjavanja koji nas odvodi daleko od Njegovih planova.

Čitajući 4,12.13, mi primećujemo promenu predmeta. Počinjemo s Božjom rečju koja nam se obraća, ispituje naše pobude, kao u Psalmu 95,7-11. Međutim, u 13. stihu susrećemo se sa samim Bogom — "Onim pred kojim moramo položiti račun" ("kojemu govorimo"). Bog nam se lično obraća. Stoga treba zaista da se "bojimo da . . . ne odocni koji od vas" [... pazimo da se niko od vas ne nađe lišen toga] (1. stih)!

PRIMENA REČI

Jevrejima 3,1 – 4,13

1. Šta meni znači to što je Isus veran? Šta to znači crkvi? svetu?
2. Kako često razmišljam o Isusu i onome što je postigao za mene? Šta treba da menjam Njegovom blagodaću, kako bih primenio savet iz Jevrejima 3,1 i svoje misli usmerio ka Njemu? Kakve će promene nastati u mom životu pošto izvršim te promene?
3. Kako sam se postavio prema "danas"? Šta u ovaj dan, "danas" mogu učiniti za Hrista, što će ovog dana, "danas" biti novo? Šta mogu naučiti što bi bilo novo? Hoće li se svet malo popraviti time što sam

- danas bio u njemu? Hoću li na kraju ovoga dana biti malo bliže nebu? Kako mogu znati da je odgovor na ta pitanja — potvrđan?
4. Seti se dana kada si odlučio da postaneš hrišćanin — seti se žara svoje prve ljubavi, svoje ozbiljnosti, snažne želje da služiš Bogu. Šta bi danas rekao za svoje srce? Da li se u njega uselila sumnja? Ljubav prema svetu? gorčina? Ako jeste, kako su se uselile i kako ih se možeš osloboditi?
 5. Da li sam danas nekoga ohrabrio (Jevrejima 3,13)? Znam li još nekoga koga bih mogao ohrabriti? Kako mogu ohrabriti te osobe?
 6. Kako mogu znati da sam pošten prema Bogu? prema sebi?
 7. Kako bi izgledalo kada bih pošteno uputio sledeću molitvu? "O, Gospode, otvori moje oči da uvidim svoju potrebu. Svuci moje maske, ma kako me to bolelo, da sebe vidim onako kako me Ti vidiš. Pokaži mi ne samo to tvrdoglavo, nepoverljivo srce u meni nego i onu duboku ljubav kojom brineš o meni i vrednost koju imam u Tvojim očima."
 8. Šta mogu učiniti da budem siguran da sada ulazim u Hristov pokoj?
 9. U kom se smislu sledeći pasus iz pera Elen Vajt odnosi, ili ne odnosi, danas na mene? "Nebo treba da otpočne na ovoj Zemlji. Kada Božji narod bude bio ispunjen krotošću i nežnošću, shvatiće da će Njegova zastava nad njima značiti ljubav; da će Njegov plod prijeti njihovim ustima. Oni će načiniti nebo na ovoj Zemlji, gde će se pripremiti za ono što je gore" (EGW, *Testimonies*, 7:131).
 10. U kojoj je meri Subota za mene Božja zapovest? uslov za moje spasenje? predukus neba za mene? uzorak spasenja koje mi je Hristos već sada doneo?
 11. U kom mi je smislu Božja reč, Biblija, do sada govorila lično i neposredno? Kako me je hrabrila i opominjala? U kom smislu ja, po ugledu na Isusa, živim "o svakoj reči koja izlazi iz usta Božjih" (Matej 4,4)?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Služeći se konkordancijom, potraži u Starom zavetu reč *pokoj* (*počivanje*) [rest]. Prati upotrebu te reči od primene koju je imala na zemaljski Hanan u vreme Isusa Navina, pa do kasnijih primena. Potom se vrati u Jevrejima 3,7 – 4,11 i istraži kako se koncept pokoja dalje razvija. Uporedi ono što si saznao iz Isusovih reči u Mateju 11,28-30. Koji duhovni značaj vidiš u reči *pokoj*, a koji ranije nisi shvatao?
2. Prouči storiju o neuspehu Izrailja u pokušaju da uđe u Hanansku zemlju, prema 4. Mojsijevoj, 13. i 14. glavi. Posle toga, prouči duhovne pouke koje iz tog izveštaja, prema Jevrejima 3,12-17, izvodi Pavle. Koje ti dodatne pouke dolaze na um, pri pomisli na pojedinosti iz izveštaja

u 4. Mojsijevoj, a koje Pavle ne pominje u Poslanici Jevrejima? Kako te pouke mogu podupreti tvoje napore da postaneš hrišćanin koji veruje?

DALJE ISTRAŽIVANJE REČI

1. Radi temeljnog, detaljnog proučavanja Jevrejima 3,1 – 4,13, vidi B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, 72-105. (Napomena: Westcott se neprekidno poziva na grčki tekst.)
2. Za jasan komentar teksta, ali uz manje tehničkih detalja, vidi F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 90-117.
3. Za tumačenje predmeta Subote, vidi Ellen G. White, *The Desire of Ages*, 281-289.

četvrta glava

BOLJI SVEŠTENIK

Jevrejima 4,14 – 6,20

Apostol u ovom odseku razrađuje i proširuje temu Isusa kao Prvosveštenika, koju je prvi put pomenuo u 2,17 — "da bude milostiv i veran Poglavar sveštencički pred Bogom". O njegovoj vernosti u ulozi Prvosveštenika ponovo se opširno izlaže u 3,1-6. Naglasak u 4,14 – 6,20 pada na "milostive" aspekte Hristove sveštencičke službe.

Rasprava u ovom odseku deli se na dva jasno definisana dela: 4,14 – 5,10, gde Pavle govori o dominantnoj ideji prvosveštenstva, dok u 5,11 – 6,20 prekida taj pravac razmišljanja da bi izneo opširnu primenu u kojoj su sadržane opomene i ohrabrenja.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 4,14 – 5,10

Tri puta pročitaj Jevrejima 4,14 – 5,10. Zanemari prekid između poglavlja — to je bilo dodato mnogo vekova kasnije. Tema o Isusu kao našem velikom Poglavaru sveštencičkom provlači se kroz sve te stihove koje bi trebalo proučavati kao celinu. Posle razmatranja teksta uz molitvu i razmišljanje, pođi još jednom iz početka kako bi ga razmotrio u svetlu sledećih pitanja:

1. Da li ti se misao o Isusu kao Prvosvešteniku čini čudna? Kakve pozitivne elemente nalaziš u 4,14-16?
2. Šta znači "u svačemu iskušan" (4,15)? Da li je Isus doživeo sva iskušenja s kojima se mi susrećemo? Da li je imao prirodu koja je mogla biti zavedena grehom?
3. Koje to potrebe mi imamo, a apostol ih pominje u 4,16? Kako te potrebe zadovoljava Isusova prvosveštencička služba u nebeskoj svetinji? Da li je naglasak više na praštanju greha ili na pomoći za pobedu nad grehom? Objasni svoj odgovor.
4. Prouči opis prvosveštenika po Aronovom redu u 5,1-4 i načini spisak karakteristika koje apostol iznosi za nas.
5. Uz pomoć konkordancije, potraži tekstove u kojima se pominju sledeći prvosveštenici u Bibliji: Ilije, Pashor, Ana, Kajafa. Pročitaj izveštaje o

njima i pronadi o njima sve što možeš iz nekog biblijskog rečnika. U kom smislu su oni svojim životom odgovarali opisu prvosveštenika u Jevrejima 4,1-4? U kom su pogledu zatajili da žive u skladu s tim opisom?

6. Uporedi, zatim, izveštaj o Isusu kao našem Poglavaru sveštencičkom u 5,5-10 sa opisom prvosveštenika po Aronovom redu u 5,1-4. Koje elemente iz 5,1-4 ističe apostol, govoreći o Isusu? Zašto?
7. Kakva ti iskustva iz Isusovog života dolaze na um u izveštaju iz teksta 5,7-9?
8. Pažljivo prouči logiku teksta 5,5.6, u kojem Bog predstavlja Isusa kao Prvosveštenika. Kako se dva starozavetna citata u ovim stihovima spajaju da se potvrdi Isusovo prvosveštenstvo?
9. Videćemo da se 110. psalam mnogo puta citira u Poslanici Jevrejima, pri čemu se 4. stih pojavljuje kao *ključni tekst* iz Starog zaveta za ovu knjigu. Pročitaj taj psalam i obrati posebnu pažnju na ulogu 4. stiha u njemu.
10. Zapazi kako Jevrejima 4,14-5,10 proširuje raspravu o slavnim mislima o Isusu, koje smo već videli u obrazlaganju teksta iz 2,5-18 — stradanje, kušanje i "dovođenje u stanje savršenosti". Šta si u svom dosadašnjem proučavanju saznao a što bi moglo pojasniti čudni izraz "nauči se poslušanju" u 5,8, kako bi ti on ovde postao razumljiviji?

ISTRAŽIVANJE REČI

Tekst iz 4,14 – 5,10 sastoji se od dva posebna dela. U 4,14-16 apostol daje uopšten iskaz o Isusu kao našem velikom Poglavaru sveštencičkom i o tome šta to za nas znači. U 5,1-10 on upoređuje i suprotstavlja Isusa i Arona.

Naš veliki Poglavar sveštencički

Tekst u Jevrejima 4,14-16 vekovima je nadahnjivao propovednike i hrabrio istraživače poslanice. Onako zbijen, neposredan, pun izraza bogatog značenja, ovaj tekst se izdvaja kao jedan od najdragocenijih tekstova u celom Novom zavetu. Ovde moramo odvojiti dovoljno da razmišljamo, promišljamo, da se divimo onome što Bog ima za nas, otkrivajući nam čudesnu pojavu našeg velikog Prvosveštenika.

Naša vera počiva na nečem čvrstom, na *Nekome* — to je prva apostolova misao. Mi *imamo* velikog Poglavara sveštencičkog na nebu, koji je garancija da ono što ispovedamo nije stvar osećanja ili filozofije, spekulacija ili mogućnosti. U središtu naše religije je Čovek, čije je ime Isus — Čovek, ali i znatno više od toga pošto je On Božji Sin!

To je razlog što treba da se čvrsto držimo priznanja. To je razlog što

nismo išli za "pripovetkama mudro izmišljenim" (2. Petrova 1,16). To je razlog što, neuzdrmani i nepokolebani, možemo da stojimo usred oluja sumnje, skepticizma i relativizma, koji danas preplavljaju planetu Zemlju.

No, taj Isus koga mi priznajemo, iako istinski Bog, nije neko udaljeno Božanstvo. On nam prilazi sasvim blizu, saoseća s nama kad smo bolni i slomljeni — i to je apostolova druga snažna misao. Taj Isus nam ne pristupa kao Božanstvo koje se sveti nego kao milostivi Poglavar sveštenečki! Kao što je Isus, u vreme svoje zemaljske službe, saosećao sa potištenim, brigama ophrvanim ljudima iz Galileje (Matej 9,36), tako On i danas, gore na nebu, širi ruke da nas prihvati s našim bolom i usamljenošću. On razume; On se brine i poistovećuje se s nama.

Naš veliki Poglavar sveštenečki zna šta znači i kako to izgleda biti ljudsko biće. On zna šta znači stradati, ratovati sa silama zla. Njemu je poznato i iskustvo same smrti. On — zna, ali ne zato što kao Božji Sin ima pristupa svakom znanju, nego zato što je živio — i umro — kao ljudsko biće. Baš kao što On je (ste) stvaran (mi *imamo* velikog Poglavara sveštenečkog), tako su i Njegova ljudska iskustva *bila* stvarna. Bog mu nije davao ni lake odgovore ni lak izlaz iz teškoća. Scenario Isusovog života Bog nije pisao tako da On ne bi mogao pasti na ispitu iskušenja. Naprotiv, Isus je sve to prošao baš kao i mi što kroz sve prolazimo, a pomoć koju nam sada nudi kao Prvosveštenik stvarna je kao i stradanja koja je podneo.

Nije nam lako da dođemo do poimanja tih zvonkih uveravanja. Nameće nam se pitanje — Kako je mogao On biti kušan, kad je bio Bog u telu? Kako je mogao biti kušan u svemu kao mi, budući da je živio pre toliko godina, u drugačijem dobu i na drugačijem mestu?

Apostol ne iznosi odgovore na naša pitanja. On samo potvrđuje da Onaj koji čini temelj našeg priznanja vere, Onaj koji je naš nebeski Prvosveštenik saoseća s nama u našim slabostima i borbama zato što je preživio iskustva slična našima. No, on nam na drugim mestima daje dodatne informacije kojima se možemo zaštititi od pogrešnih zaključaka i koje nam pomažu da, komadić po komadić, sastavimo slagalicu Isusa, Bogočoveka.

On nam, npr. kaže, da je naš Prvosveštenik "svet, bezazlen, čist, odvojen od grešnika" (,7,26). Kaže nam da, za razliku od sveštenika Aronovog reda, Isus nije imao potrebu za prinošenjem žrtava za sopstvene grehe (27. stih). Stoga, možemo biti uvereni da naš Gospod nije imao izopačenu prirodu koja bi čeznula za grehom, koja bi umesto videlu težila tami, i koju bi sotona mogao privući svojim mamcem.

Možda je potrebno da Isusova iskušenja naslikamo na širem platnu. Mi ih često zamišljamo kao primere za naše bitke radi dostizanja viših nivoa lične pobožnosti. Ulažući takve napore, ma kako oni bili plemeniti, mi hrišćanski život možemo lako svesti na nešto suštinski negativno — na eliminaciju ili savlađivanje nekog spiska grehova. Međutim, život na koji nas Učitelj poziva

— život koji je On kao primer živeo za nas — nije bio život odsustva greha nego život "celosti". Bila su to dela i reči koji su proisticali iz srca u savršenom skladu s nebeskim Ocem. Živeći tako, On se suočavao s iskušenjem; ispiti su bili stvarni i borbe žestoke. Ipak, veliko pitanje bio je Njegov odnos prema Očevoj volji. Da li će ostati veran božanskom planu, ili će poći prečicom ponuđenom od đavola? Hoće li popiti čašu odbačenosti, tuge i bola, ili će potražiti što lakši izlaz iz svega toga?

Isus je, dakle, bio iskušan "u svačemu . . . kao i mi". Osnovni problem u kušanju isti je i danas kao što je bio pre dve hiljade godina: hoćemo li ostati na putu pouzdanja u Boga, u želji da sledimo liniju Njegovog plana? Hoćemo li ga poštovati i stavljati na prvo mesto Njega i ono što On traži? Nebitno je to što Isus nije bio izložen nekim oblicima iskušenja s kojima se mi suočavamo, ili što se suočio s nekima koje mi nikada nećemo upoznati. Isus je bio istinski čovek i delio je naša ljudska iskustva i zato bio jedno s nama u stradanju i kušanjima.

Isus je, međutim, za razliku od nas, ostao bez greha u svim suočavanjima s grehom. On je bio bez greha; On nije grešio. Naš veliki Poglavar sveštencički je bez mane i stoga je, kao što ćemo kasnije videti u raspravi Poslanice Jevrejima, žrtva koju prinosi — tj. sebe — savršena žrtva.

Budući da imamo takvog Prvosveštenika, vrata nebeskog hrama širom nam se otvaraju u znak dobrodošlice. Komandni centar svemira više nije pod utiskom straha i neizvesnosti zbog nas — jer nama je tamo mesto, mi tamo *pripadamo*. Mi dolazimo s puno pouzdanja (Karadžić: slobodno) u Božju prisutnost. To je Pavlova završna misao u tom fascinantnom tekstu. Reč iz 16. stiha, prevedena rečju "pristupiti", na grčkom je *proserchomai*, koja se koristila za ulaženje prvosveštenika u Svetinju nad svetinjama (vidi takođe, za istu reč, Jevrejima 10,22).

Tako, u svom proučavanju, prvi put nailazimo na ključnu ideju Poslanice — pristup. Na teološkom vrhuncu knjige, 9,1 – 10,18, ta misao će biti objašnjena i proširena.

Tekst iz Jevrejima 4,14-16 odjek je onog iz 2,18 — "Jer u čemu postrada i iskušan bi u onome može pomoći i onima koji se iskušavaju." Oba teksta prikazuju pobjednički portret Isusa kao Prvosveštenika, Onoga koji razume i brine, upravo zbog iskustava koja je podelio s nama. Oni se takođe i završavaju mišlju koja kaže da nam On može pomoći kad nam zatreba pomoć — kad smo na udaru kušanja.

Hristos i Aron

Apostol u 5,1-4 počinje kratkim opisom prvosveštenikâ po Aronovoj liniji. U izveštaju autora navedene su sledeće karakteristike:

1. Prvosveštenika na funkciju postavlja Bog — tu čast čovek ne može da pribavi sâm sebi (stihovi 1 i 4).

2. On dolazi "između ljudi", to jest, on svojom službom predstavlja ljudski rod (1. stih).
3. On upražnjava ulogu posrednika, pošto deluje u ime ljudskog roda (1. stih).
4. On prinosi "dare i žrtve" — to jest, služi za narod u kontekstu prinošenja žrtava (1. stih). Biblijski naučnici za taj žrtveni kontekst obično koriste izraz kult. Upotrebljena na taj način, ta reč nema nikakve veze s devijantnim hrišćanskim grupama.
5. On ujedno vrši i funkciju uklanjanja greha (pomirenje), budući da se žrtve prinose "za grehe" (1. stih).
6. On "može postradati" [NIV: postupa blago] s ljudima u njihovim slabostima, zato što je svestan i sopstvene slabosti (2. stih).
7. On je "dužan" da prinosi žrtvu za sopstvene grehe, kao i za grehe naroda (3. stih).

Mi, dakle, prepoznamo sedam aspekata funkcije, ili uloge, prvosveštenika: postavljen od Boga, predstavljanje, posredovanje, kulturna funkcija, pomirenje, saosećanje s drugima i prinošenje žrtve za sopstvene grehe.

Vraćajući se u mislima na storiju o Izrailju, kako je prikazuje Stari zavet, postaje nam jasno da izveštaj iz Jevrejima 5,1-4 daje idealizovanu sliku ličnosti prvosveštenika. Mnogi prvosveštenici kao da su zaboravljali da ih je Bog postavio — svoju funkciju su, prosto, shvatali kao nešto samo po sebi razumljivo, pošto su rođenjem pripadali ronovom redu. Isto tako, ne zatičemo ih kao one koji "postupaju blago" s onima "koji ne znadu i zalaze", niti kao duboko svesne sopstvene potrebe za žrtvom. Naprotiv, čitamo izveštaj o Ilijevim sinovima koji su se razmetali svojim nemoralnim ponašanjem i pohlepno posezali za materijalnim privilegijama svoje funkcije (1. Samuilova 2,12-17); ili o Pashoru, koji se suprotstavljao proroku Jeremiji i stavio ga u klade (Jeremija 20,1-6).

Prvosveštenička funkcija se, u Isusovo vreme, srozala na najniži nivo svih vremena. Počev od vremena Hazmonejaca (142. do 37. godine pre Hrista), položaj prvosveštenika postao je moćan politički kao i religiozni položaj. Ljudi su se služili zaverama, mitom i ubistvima da bi ga dobili. Taj položaj je u Isusovo vreme bio u rukama sadukeja koji su, ma kako to neverovatno zvučalo, bili sekularizovana jevrejska sekta, prihvatili su samo prvih pet knjiga Biblije (Petoknjžje), a nisu verovali u vaskrsenje niti u anđele (vidi Matej 22,23; Dela 23,8).

Ovo tužno stanje stvari Pavle u Jevrejima 5,1-4 ne upoređuje s Isusovom prvosvešteničkom službom. Naprotiv, on prvosveštenike prikazuje u njihovom najboljem izdanju za svrhu upoređivanja sa Isusom. Njegov cilj je da pokaže da služba Aronove prvosvešteničke linije i u svom idealnom izdanju neuporedivo mnogo zaostaje za službom našeg velikog Poglavarara svešteničkog.

Sledećih šest stihova usmeravaju svetla ka Isusu. Mi na tom mestu ne nalazimo sistematsko poređenje koje bi se zasnivalo na spisku u prethodnom delu teksta, nego usredsređenje na samo dve od sedam tačaka: božansko imenovanje i milost.

Prvo, Pavle ističe da je, kao nekada Aron, i Isus postao Prvosveštenik po Božjem postavljenju. Kao što je nekada Arona pozvao u službu prvosveštenika Izrailja, učinivši ga prvim u dugom nizu nosilaca te sveštenečke funkcije, Bog je tako pozvao i Hrista. "Ti si sveštenik za uvek", napisao je Pavle (citirajući iz Psalama). Mnogo pre nego što je Isus stupio na pozornicu, u vreme dok je sveštenstvo po Aronu još imalo svoj određeni sjaj, Pismo je predskazalo da će se jednoga dana pojaviti nov sveštenik, Neko koga će Bog postaviti za nosioca potpuno novog reda.

Apostol će se, u 7. glavi Poslanice, usredsrediti na taj novi red, čiji je Hristos Prvosveštenik. Koristeći kao ključ tekst iz Psalma 110,4, uz strogu analizu, on će izložiti slabost starog reda i predstaviti superiornost novog.

Međutim, apostol već u 5,5-10 unosi nešto što ne bi trebalo da previdimo. Kada kažemo da je Isus postao Prvosveštenik po Božjem postavljenju baš kao Aron, to je samo upola tačno. Tačno je da je u oba slučaja Bog postavljao, ali u Isusovom slučaju uvodi se veoma važan novi element.

Obratimo pažnju na logiku teksta u 5,5.6. Očekivali bismo da argumentacija teče otprilike ovako: "Tako i Hristos ne proslavi sâm sebe da bude Poglavar sveštenečki. Nego Bog mu reče: ti si sveštenik za uvek po redu Melhisedekovu." To bi bilo direktno i jasno.

Međutim, mi ne nalazimo to. Postavljajući nosioca prvosveštenečke funkcije, Bog Hristu *najpre* kaže: "Ti si moj Sin, ja te danas rodih [danas sam ti postao Otac]." To je primarna Božja objava kojom se Isus proglašava Prvosveštenikom. Drugi iskaz, iz Psalma 110,4, mada važan, ima nedvojbeno drugorazredni značaj, kako je pokazano načinom na koji je izložen: "Kao što i na drugome mestu govori."

Počinjemo da shvatamo argumentaciju u svetlu teksta iz 7,28 — "Reč zakletve (zakletva) [to jest, iz Psalma 110,4], koja je rečena po zakonu, postavi Sina za uvek savršena" [koja je usledila posle zakona, postavila je Sina, učinjenog savršenim zauvek]. *Zbog toga što je Sin, Hristos je mogao biti postavljen za Prvosveštenika.* Mi smo u 2,5-18 videli kako je Pavle naglasio neophodnost da Isus prođe kroz ljudska iskustva da bi mogao postati Prvosveštenik; ali, moramo imati na umu da je, pre nego što je postao Marijin Sin, On bio Božji Sin. To jest, jedino je Sin osoba koja će biti postavljena za Prvosveštenika nakon što postane čovek i primi savršenstvo stradanjem.

Tako Božji čin postavljanja Isusa za Prvosveštenika u isti mah ukazuje i na razlike i na sličnosti između Isusa i Arona. Obojica su za prvosveštenike imenovani Božjom objavom i obojica su ljudska bića. Slični su — na ta dva

načina. Međutim, sveštenstvo na koje je Isus pozvan zahteva mnogo više — nešto za šta se Aron i njegovi potomci nikada ne bi mogli kvalifikovati: status *Božjeg Sina*.

Ta misao zaslužuje intenzivno, duboko razmišljanje. Poslanica Jevrejima prikazuje koncepciju sveštenstva koja iz osnova menja način na koji smo to prethodno shvatali. Mi sada vidimo da Arona i sve njegove prvosveštenike u nizu iz Starog zaveta — mada su sa Hristom imali neke zajedničke karakteristike — od Njega deli ogroman jaz. Jedino je Isus istiniti Poglavar sveštenečki, pošto se samo u Njemu spajaju božanska i ljudska priroda; sveštenici Aronovog reda samo su blede slike ili ilustracije velikog Poglavara sveštenečkog — *jednog i jedinog istinitog Sveštenika* — koji će se na kraju pojaviti.

Pošto je Sin, Hristos ima pristup u samu Božju prisutnost, u večni svet, gde su anđeli samo sluge prestola blagodati. Budući da je postao čovek, On se neopozivo vezuje za nas, kao Onaj koji saoseća, koji je milostiv i koji nam pomaže u našim borbama.

Sada imamo priliku da jasnije shvatimo kako se uobličava duboka teologija ove knjige. Prva glava s posebnim naglaskom obrazlaže temu istinskog, večnog božanstva našeg Gospoda. Druga glava, kao oštar kontrast tome, prikazuje ga u Utelovljenju kao malo manjega od anđela, kao Onoga koji strada, biva kušan i umire — Sina koji je postao naš "brat". Ta dva "toka" — božanski i ljudski — sreću se u Bogočoveku, našem velikom Poglavaru sveštenečkom.

Zamislimo šta to podrazumeva: samo *jedan* pravi sveštenik, i sada i zauvek. Svaki drugi sveštenik je samo senka, prikaz Njega.

Koliko tek treba da pazimo kad za ma koga drugog koristimo izraz *sveštenik*! Kako je samo besmisleno da bilo koji čovek kao pojedinac ili bilo koji ljudski sistem teži preuzimanju uloge našeg velikog Poglavara sveštenečkog!

Samo Isus, jedinstveni Isus. U Njemu su usredsređene sve naše nade za ovaj i budući život!

Nasuprot usredsređenosti na sinovski status u 5,5.6, sledeća četiri stiha ponovo govore o Isusovoj ljudskoj prirodi. Oni idu paralelno sa izveštajem iz 2,5-18, odnosno, mogu se uzeti kao razrada teksta iz 4,15 — "Jer nemamo Poglavara sveštenečkoga koji ne može postradati s našim slabostima, nego (imamo Onog) koji je u svačemu iskušan, kao i mi, osim greha."

Pavle ovde koristi živopisne reči: *moljenje*, *molitva*, *vika*, *suze*. To što on piše, podseća nas na samrtnu borbu u Getsimaniji i nesumnjivo je najupečatljivija slika Isusovih stradanja osim onoga što o Isusu u vrtu pišu Jevanđelja.

Ovde nema privida, pretvaranja, nema glume, niti ravnodušne, stoičke mirnoće u raljama smrti. Isus se uz usrdno traženje i glasno preklinjanje molio za izbavljenje, i Bog ga je čuo.

Jedan ugledni bibliista, Adolf fon Harnak, razbijao je glavu zbog teksta iz 5,7, zaključivši da u tom tekstu nesumnjivo nedostaje jedna reč. Pošto se Isus molio za izbavljenje od smrti a ipak otišao u smrt, to znači da ga Bog nije čuo. Tako je fon Harnak udenuo — u celosti bez podrške ma kog drevnog rukopisa — reč *ne* (*nije*): "I ne bi utešen . . ."

Ali, fon Harnak nije razumeo suštinu. Isus se u Getsimaniji tri puta molio: "Oče moj! ako je moguće da me mimoide čaša ova; ali opet ne kako ja hoću nego kako Ti" (Matej 26,39). Bog *jeste* čuo Isusovu molitvu, ali Njegov odgovor na nju bio je odrećan. Sin je jedino odlaženjem na krst i u smrt mogao izvojevati pobedu koja će doneti spasenje za nas.

Reč *iako* iz 5,8 pokazuje da imamo posla s prividnom protivrečnošću. Imamo Onoga koji je Sin — odnosno, koji je jednak Bogu — a koji se ipak "uči poslušanju". Ako bismo preveli onako kako stoji u NIV, reč *iako* (*although*) gubi svaki smisao, pošto bismo očekivali da se svaki "sin" (svako ljudsko biće)* uči poslušnosti.

Ali, iako je bio Božji Sin, Isus je upoznao nove nivoe pokornosti Božjoj volji — "nauči se poslušanju". Prolazeći kroz kušanja i stradanja, Isus se "kvalifikovao" za izvor večnog spasenja — bio je "učinjen savršenim".

On je, večno, bio Sin, ali je u okviru Utelovljenja podelio našu ljudsku sudbinu. Zato je Bog Njega, Bogočoveka, imenovao, postavio za našeg velikog Poglavara sveštetičkog.

Sada možemo načiniti pregled sedam karakteristika prvosveštenika po Aronovoj liniji iz 5,1-4 u svetlu izveštaja o Isusu u 5,5-10. Iako nalazimo određene sličnosti, neodoljivo nam se nameće — kontrast. Imamo *boljeg* Poglavara sveštetičkog.

Aron	Hristos
1. Postavljen od Boga.	1. Postavljen od Boga — ali <i>zato</i> što je Sin!
2. Dolazi "između ljudi".	2. Sin je <i>postao</i> čovek.
3. Posrednička uloga.	3. Ovde se ne pominje.
4. Žrtvena (kultna) funkcija.	4. Ovde se ne pominje.
5. Funkcija uklanjanja greha (pomirenje)	5. Ovde se ne pominje.
6. "Postupa blago" s ljudima u njihovim slabostima.	6. Milostiv, saosećajan.
7. Dužan je da prinosi žrtvu za	7. Ovde se ne pominje, ali se izričito

* U NIV i u većini drugih prevoda, za razliku od Karadžićevog, u 5,8 pominje se samo "Sin", a ne "Sin Božji", prim. prev.

sopstvene grehe.	negira u 7,26-28.
------------------	-------------------

Od ovih sedam tačaka, dakle, jedna se izričito negira (grešnost), tri su u značajnoj meri izmenjene (Sin koji je postavljen od Boga nije samo čovek, već utelovljeni Bog, i saosećajan, jer je prošao kroz sva najteža ljudska iskustva), i tri su ostavljene bez komentara, neobrađene. Međutim, te tri poslednje tačke — Hristos kao predstavnik ljudskog roda i Njegova žrtvena (kultna) služba — činiće kulisu, pozadinu za docniju raspravu o našem velikom Poglavaru sveštenučkom u nebeskoj svetinji (8,1 – 10,18).

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 5,11 – 6,20

Tekst 5,11 – 6,20 pročitaj dva puta, pažljivo i s molitvom. Dok čitaš, potraži odgovore na svako od sledećih pitanja:

1. Šta ovaj tekst otkriva u vezi s prvobitnim čitaocima Poslanice Jevrejima?
2. Kako Pavle tretira pitanje duhovne tromosti Jevreja?
3. Da li su hrišćani opisani u 6,4-6 primili takve izuzetne blagoslove da su bez nade ako otpadnu od Hrista?
4. Tekst u 6,4-6 zbunjivao je i brinuo hrišćane još od najranijih vekova. Ako želiš da ga pravilno shvatiš, pogledaj dva druga teksta u Jevrejima koji su mu, izgleda, paralela: 10,26-31 i 12,15-17. Uči li Poslanica Jevrejima da se oni koji otpadnu nikada ne mogu vratiti Hristu? Objasni svoj odgovor.
5. Koje su to "dve nepokolebljive [nepromenjive] stvari" koje donose utehu Božjem narodu (18. stih)?
6. Tekst u 6,19 bio je u središtu rasprave u pogledu doktrine o svetinji, koju zastupaju adventisti. Ključni problem tiče se značenja izraza "iza najdalje zavese" [NIV: "iza zavese"]. Zapazimo da prevod prema NIV — "unutrašnji deo svetinje iza zavese" — iznosi ideje kojih nema u izvornom grčkom tekstu, koji doslovno kaže "iza zavese". Obradujući taj tekst, pokušaj da otkriješ sledeće:
 - a. Zašto je tekst pokrenuo tolike rasprave i borbu mišljenja.
 - b. Šta je, u stvari, "zavesa"?
 - c. Šta apostol želi da nam poruči?

ISTRAŽIVANJE REČI

Rasprava o Isusu kao nebeskom Prvosvešteniku, koji je u nekim aspektima kao Aron, ali bezgranično veći, neočekivano se prekida. Od

5,11 pa kroz celu 6. glavu, autor prekoreva svoje slušaoce zbog sporog učenja, upozoravajući ih protiv otpada. Tek na kraju 6. glave, on raspravu vraća na Isusovu prvosveštenu službu.

Ta duga primena — treća u knjizi — data je u dva dela. U 5,11 – 6,8 Pavle iznosi ukor i snažno upozorenje, da bi potom u 6,9-20 prešao na reči ohrabrenja.

Tekst koji mnoge ljude zbunjuje i uznemirava

Pavle ima materiju za svoje čitaoce koju je "teško iskazati" — verovatno je reč o sveštenstvu "po redu Melhisedekovu", pošto na tom mestu on neočekivano zaustavlja teološku raspravu (5,10) da bi je kasnije ponovo pokrenuo (6,20). Međutim, čitaoci za to nisu spremni. Nisu napredovali u sposobnosti shvatanja, pa su i dalje mala deca, iako bi trebalo da su učitelji.

Dakle, Jevreji su već imali određeni staž kao hrišćani. Oni ne mogu biti novoobraćenici, a još manje Jevreji koji još nisu prihvatili Hrista, kako su sugerisali neki autori komentara.

Tako sada vidimo dalju razradu teme, preko okvira prethodnih primena. Dok tekstovi u 2,1-4 i 3,7 – 4,13 skreću pažnju na opasnost da Jevreji odlutaju od vere, ili da im srca "odrvene" zbog prevarnosti greha, nama se ovde apostol predstavlja kao neko ko ne izražava brigu zbog nečega što bi im se *moglo* dogoditi, nego zbog nečega što se već dogodilo.

"Slabi na slušanju" [spori u učenju] — tim rečima ih opisuje apostol (5,11). Grčka reč je *nothros* i znači "tup", "ograničenih moći shvatanja", "trom", "površan" ili "nemaran". Njihov problem mogli bismo opisati kao "iscrpljeni"; ta dijagnoza, začudo, zvuči prilično savremeno! Neočekivano veliki deo savremenih hrišćana, koji su godinama sledili Gospoda, osećaju da u njihovom duhovnom životu više nema žara, nema oduševljenja. Budući da su tromi i ravnodušni, potrebna im je transfuzija božanskog oduševljenja.

Fascinantno je i poučno kako Pavle tretira to duhovno stanje. Mada je prekinuo teološko izlaganje o Isusu kao Prvosvešteniku, pošto Jevreji za to nisu bili spremni, i pošto im je, umesto čvrste hrane, bilo potrebno mleko — on ipak kaže: "Zato da ostavimo početak Hristove nauke i da se damo na savršenstvo" [Zato da ostavimo osnove učenja o Hristu i da krenemo putem zrelosti] (6,1). Kako je to moguće? Makar da su spremni samo za "mleko", on će im ipak dati "čvrstu hranu"! Neće li to dovesti do poremećaja u (duhovnom) varenju?

Mislim da on želi ovo da poruči: iako stoji činjenica da Jevreji nisu duhovno napredovali onoliko koliko bi on želeo, i da očigledno nemaju zrelosti za ono što hoće da im ponudi, ipak će njima jedino pomoći "čvrsta hrana". I, nema šta, daje im tešku hranu. Rasprava izneta u 7. glavi jedna je od najkompleksnijih u Novom zavetu! Ne smatram da Pavle deli svoje

slušaocce, omogućavajući onima koji su zreli da se pouče iz onoga što se on priprema da iznese (kako to tvrde neki autori komentara). On pre misli da se njihova umorna duhovna krv može podmladiti uz predavanje o Isusu, koje im je pripremio.

Ponekad doživljavamo da hrišćani, pa i neki propovednici, odlažu teologiju kao nepraktičnu. Bilo bi nam svima uputno da intenzivno razmišljamo o Pavlovom pristupu tom predmetu. On očigledno veruje u intelektualnu stimulaciju, u hranjenje stada teološkim idejama koje će "rastegnuti" mogućnosti njihovog uma. Razume se, te ideje nisu same sebi svrha. On žarko želi da pobudi njihove duhovne snage — izuzetno praktičan cilj. Međutim, mi tu misao moramo da razgraničimo, da je "obeležimo kočicama": kada je reč o određenim duhovnim potrebama, pomoć leži *jedino* u teološkom "tretmanu"! Neki iskazi Elen Vajt kreću se sličnim putem. Iako neki glasovi ponekad zagovaraju hrišćanstvo bez učešća intelekta, ona se zauzima za "rastezanje" našeg intelekta, nedvosmisleno upućujući na "umne hrišćane" (*Counsels to Parents, Teachers, and Students*, 361).

Posle ukora u tekstu Jevrejima 5,11-14 apostol daje oštro upozorenje. Taj tekst 6,4-6, svojim očigledno beskompromisnim stavom podseća nas na vest trećeg anđela iz Otkrivenja 14,9-12. Ti stihovi su, još od najranijih vekova hrišćanske ere, mučili i strašili Božji narod. Budući da tekst u 6,4-6 kao da negira pokajanje za grehe učinjene posle krštenja, nastao je običaj po kome su ljudi odlagali krštenje sve do svog poslednjeg časa! Spis iz drugog veka, *Pastir iz Hermasa* ["The Shepherd of Hermas"], kao očigledna reakcija na pomenuti tekst, izmenio je misao da bi odobrio jedan — ali samo jedan — propust posle krštenja! Pravnici i pisac Tertulijan, u istom veku, pokušao je da ograniči tekst, primenjujući njegova ograničenja na ograđenja seksualne prirode!

Ozbiljni hrišćani će se sigurno mučiti sa 6,4-6. Biblisti i autori komentara i dalje se muče, pokušavajući da razumeju tekst. Neki od njih pokušavaju da izraz *nije moguće* pretvore tako da znači "teško" (što nije tačno), ili da završni deo teksta prevedu rečima "dok uvek iznova razapinju Sina Božjega" (što misao čini tako očiglednom da postaje prosto besmislena).

Mislim da bi trebalo da počnemo tako što ćemo dozvoliti da Pismo samo sebe tumači. Misli iz 6,2-6 apostol ponavlja na još dva mesta: 10,26-31 i 12,15-17. Iako se tekstovi razlikuju po obliku, oba sadrže ista oštra upozorenja protiv otvorenog, javnog odbacivanja Hrista.

Iste elemente nalazimo u svakom od pomenuta tri teksta; jedino se akcenat premešta. Stihovi 6,4-6 usredsređuju se na duhovna preimućstva, 10,26-31 na sud, a 12,15-17 na nemogućnost rehabilitacije, vraćanja u pređašnje stanje.

Razmatrajući preimućstva citirana u naša tri teksta, ne nalazimo nagoveštaje da je Gospod onima koje apostol upozorava dao neke

posebne blagoslove. Oni nisu nikakva izdvojena grupa među hrišćanima, kod koje bi svaki propust ukazivao na nepoštovanje darova koje im je Bog poverio. Ne, preimućstva koja su navedena u našim tekstovima predstavljaju pravo prvenaštva svakog onoga ko Isusa Hrista prihvati kao Spasitelja i Gospoda — a to su prosvetljenje od Svetoga Duha, predukus neba, sila Hrista koji prebiva u srcu, nasledstvo večne slave.

(tekst)	preimućstva	ogrešenje	ishod	očekivanje Božjeg suda	razlozi Božjeg odbacivanja
6,4-6	prosvetljeni, okusili nebeski dar, zajedničari Duha Svetoga, okusili dobre reči Božje, sile budućeg sveta	otpali,	nije moguće obnoviti na pokajanje	kletva, spaljivanje	nanovo raspinju Božjeg Sina [izlažu ga javnom sramoćenju]
10,26-31	primili poznanje istine, krv [Novog] zaveta, Duh blagodati	grešimo navalice	nema više žrtve za grehe	"strašno čekanje suda", gore nego za prekršitelje Mojsijevog zakona; pasti "u ruke Boga živoga"	gaženje Sina Božjeg ... krv zaveta ... za poganu uzdrži ... ruženje Duha blagodati.
12,15-17	"prvorodstvo"	preziranje prava prvenaštva	pokajanje ne nađe mesta [nije imao mogućnost za pokajanje]	odbačen (vidi takođe 29. stih — "oganj koji spaljuje"	"opoganjen" [bezbožan]

Dakle, greh na koji apostol upozorava jeste greh koji može da poćini svaki hrišćanin. Spoznavanje tog momenta, u sprezi sa oćigledno beznadežnim stanjem opisanim u naša tri teksta, donelo je hrišćanima mnogo pometnje i uznemirenosti. Uzmimo tekst iz 6,4-6 da vidimo da li će nam kontekst pomoći da poboljšamo razumevanje tih teških reći.

Prvo, zapažamo da tekst 6,4-6 stoji u sredini jedne primene u okviru propovedi. Iako sadrži teološke elemente, tekst nije deo neke brižljivo pripremljene rasprave kojoj bi cilj bio definisanje prirode "neoprostivog greha". Drugo, Pavle izrićito isključuje svoje ćitaoce iz grupe onih koji otpadaju od Hrista. Kaže, "od vas . . . nadamo se boljemu" [da je "uveren (u) boljitak (u pogledu) vas"] (6,9). Treće, zapažamo da rećca *ako*, kojom poćinje 6. stih* ("ako otpadnu . . .") stavlja celu raspravu na uslovni osnov.

Ono što Pavle iznosi nije stvarna situacija, nego *mogućnost*. Dok ćitamo njegove snažne reći u svetlu ranijih primena (2,1-4; 3,1 – 4,13), vidimo da je scenario iz 6,4-6 logićni konaćni ishod duhovnih tendencija koje on vidi meću Jevrejima. Oni su već u opasnosti od udaljavanja od cilja, od oćvrdnjavanja (srca) zbog prevarnosti greha. Oni su već propustili da

* to mesto je na kraju 5. stiha! Nema je u Karadžićevom prevodu. Prim. prev.

"uzrastu" do visine koju Gospod planira za njih. I tako, imajući na umu svoje sadašnje zanemarivanje prilika koje im Bog pruža mogli bi — ma kako to nezamislivo zvučalo — jednoga dana doći do tačke otvorenog, javnog odricanja od Gospoda.

Slika koju nam iscrtava Poslanica Jevrejima slika je ogrešenja o Božju volju, nečega što se svakom hrišćaninu neprekidno događa — padovi i propusti koji proizlaze iz slabosti naše prirode i udaraca od strane čovekovog neprijatelja. U stvari, apostol opisuje scenu svesnog odricanja: ljudi koji su jednom prihvatili Isusa, sada ga se javno odriču.

Mi na Zapadu ne nailazimo na često odigravanje te scene. Većina hrišćana koji otpadnu, jednostavno prestaju da dolaze u crkvu i obustavljaju pokušaje da žive kao Hristovi sledbenici. Oni retko izjavljuju da s Njim ne žele da imaju bilo šta zajedničko.

Međutim, kod ranih hrišćana je ta mogućnost bila realnost i nešto što se neretko moglo videti. Hrišćani u četvrtom veku nisu u Rimskom carstvu imali legalni status. Nisu imali odobrenje za gradnju molitvenih domova (otuda postojanje kućnih crkava) i mogli su biti uhapšeni, izvedeni pred sud i ubijeni samo zato što su ispovedali Hrista. Na njih su se tokom vekova izlivali sporadični talasi progonstva i, prilikom svakog takvog ispita, neki hrišćani su se javno odricali Hrista kađenjem Imperatoru kao bogu ili izjavom: "Cezar je Gospod."

Otpriblike paralelnu situaciju u odnosu na upravo opisanu video sam u Indiji. Među osam stotina miliona stanovnika Indije, hrišćani su malobrojna grupa — samo oko dva odsto. Kultura se koncentriše na svetkovine dominantne religije, hinduizma, a donekle i na svetkovine islama. Tako Božić i Uskrs dođu i prođu bez pesmica ili jelki, bez obojenih svetala, izvođenja *Mesije*, ili *Ščelkunščika* od Čajkovskog. Osim toga, jedna militantna hinduistička sekta radi na sprečavanju širenja hrišćanstva i nagovaranju hrišćana da se odreknu Hrista.

Čini mi se da se ovakva vrsta scenarija nalazi u pozadini oštrih upozorenja iz Poslanice Jevrejima. On ne ide istim tokom kojim ide Isusova nauka, gde se ističe koji greh Bog ne može oprostiti. Hristove reči (Marko 3,23-27) su u kontekstu u kojem su Njegova čuda i isterivanje demona verske vođe pripisivale sotoninoj sili. Čineći to, odbacili su Svetoga Duha koji je Učitelja pomazao za Njegovu službu i time se udaljili od Izvora ubeđenja (o grešnosti), pokajanja i spasenja.

Istraživači Poslanice Jevrejima na momente ostaju zadivljeni radikalnim suprotnostima te knjige. Mi u njoj nalazimo najsnažnije reči hrišćanske nade, povezane s najsnažnijim upozorenjima upućenim hrišćanima. Ali to dvoje se kreće uporedo. Kada vidimo kako je divan Isus i kako je za nas dragocena Njegova spasonosna smrt i Njegova služba za nas, tada — i samo tada — postajemo svesni kako je gnusno olako govoriti o Njegovoj blagodati ili je s prezirom odbacivati.

Ilustracija iz prirode u 6,7.8 čini nam taj momenat potpuno jasnim. Zemlja koja prima Božje blagoslove treba i da donese odgovarajući rod; ako to ne učini, bezvredna je. Zato, ne budimo nemarni prema božanskim preimućstvima.

Reč ohrabrenja

Počev od 6,9, apostolovo raspoloženje iznenada se menja. On hvali Jevreje za njihova dobra dela (stihovi 9-12) i završava primenu rečima o sigurnosti Božjih obećanja (stihovi 13-20).

Tekst u 6,11.12 zaokružuje, upotpunjuje svrhu propovedi: "Želimo da svaki od vas pokaže to isto staranje da se nâd održi tvrdo do samoga kraja; da ne budete lenjivi, nego da se ugledate na one koji verom i trpljenjem dobijaju obećanja." *Marljivost, strpljenje, nada, vera, obećanje* — reči su koje rezimiraju praktične razloge koji stoje iza knjige.

Završni pasus iznosi apsolutnu sigurnost Božjih obećanja. Ovde se Avram pojavljuje kao primer koji istovremeno ilustruje karakter Božjih obećanja i odgovarajući čovekov odgovor na njih. Kad je Avramovim potomcima Bog obećao zemlju (1. Mojsijeva 22,16.18), On je svoju reč dvostruko utvrdio: obećao je, a onda obećanje potvrdio i zakletvom. Zatim je i Avram učinio svoj deo: on je "trpeo dugo" [strpljivo istrajao] (Jevrejima 6,15) i tako primio obećanje.

I mi hrišćani smo deca obećanja. Nama u ovom životu jevanđelje dolazi kao nada. Tek kasnije ćemo shvatiti njegove pune dimenzije (vidi 11,1-40). Međutim, Bog nam daje dvostruku meru uveravanja, kao što je učinio u Avramovom slučaju — On obećava, a onda i zakletvom potvrđuje. U ovom slučaju, zakletva mora biti onakva kakva je zapisana u Psalmu 110,4 — "Gospod se zakleo, i neće se pokajati (predomisli); Ti si sveštenik doveka po redu Melhisedekovu".

Autor je, ponovo, izneo ideju koju će uskoro detaljno izložiti. On će se, u 7,19-22, posebno pozvati na tu zakletvu, i ponovo će je povezati s nadom.

Šesta glava se završava zvonkom potvrdom. Kada se hrišćani nadaju, tada to nije slepi optimizam, zanos duha, obični zvižduk u mraku. Naša nada počiva na *činjenicama*, na *realnosti*. Isus učvršćuje naše nade. Zahvaljujući Njegovoj ličnosti i Njegovom delu, naše spasenje postaje apsolutno sigurno.

U ovim godinama prožetim cinizmom i pesimizmom, "u *divnoj nadi*, srca *plamte nam . . .*"! Mi smo postojani, sigurni, čvrsti, nepokolebivi — zato što je Isus naš Lenger. O, kako je slavno Njegovo spasenje, kako dragocen život koji nam On sada daje, zajedno s obećanjem da ono najbolje tek treba da dođe!

Naša nada, kako Pavle kaže, seže u samu Božju prisutnost. Ona je utemeljena na samom nebeskom svetilištu, gde Isus služi kao naš veliki

Poglavar sveštencički. Mi upijamo te reči, i one nas drže usred olujâ života.

"Iza zavese"

Pavlov izraz, u *NIV* preveden rečima, "... unutrašnju svetinju iza zavese" [Karadžić: ... i za najdalje zavese] (6,19), pokreće nova, a posebno adventistička pitanja. Neophodno je da pažljivo razmotrimo njegove reči, u nastojanju da razumemo zašto adventisti i njihovi protivnici troše tako mnogo energije oko tog teksta. Da bismo izbegli prejudiciranje ishoda, vratićemo se doslovnijem i, stoga, neutralnijem prevodu, iz *KJV*, "iza zavese".

Pre oko osamdeset godina, u privatnom izdanju, pojavila se knjiga s uzbudljivim naslovom, *Izbačen zbog Hristovog krsta* ("Cast Out for the Cross of Christ"). Njen autor, Albion Fos Belindžer, bio je prilično uticajan adventistički propovednik. U tom trenutku našao se van službe i van adventističkog stada. Belindžer je iz Poslanice Jevrejima izvodio opširnu argumentaciju, tvrdeći da je u toj knjizi krst viđen kao predlika Dana pomirenja. Ključ za Belindžerovu tezu bio je izraz *iza zavese*.

U stvari, istorija adventističke misli posuta je raspravama oko problema koji je Belindžer izneo. Još 1846. godine, silinu problema shvatio je O. R. L. Krozijer, da bi ga 1877. godine razmotrio Urija Smit. U knjizi *Odrekao sam se adventizma* ("Seventh-day Adventism Renounced"), D. M. Kenrajt je tvrdio kako je Isus u Svetinju nad svetinjama ušao posle svog vaznesenja, a ne 1844. godine. W. W. Flečer, jedna od crkvenih ličnosti iz Australije, koji je takođe napustio crkvu, naveo je taj predmet kao jedan od glavnih razloga za svoje napuštanje crkve. U skorijoj istoriji, Dezmond Ford zastupao je slično tumačenje.

Prema tome, Poslanica Jevrejima se često pojavljivala kao epicentar oluje među adventističkim autorima komentara. Ovde, više nego u svim ostalim spisima Novog zaveta, nalazimo iscrpno izlaganje o Isusovoj smrti u ulozi žrtve. Rizik je za adventiste veliki zbog našeg verovanja u nebesku svetinju, gde Isus 1844. godine ulazi u završnu fazu svoje službe (u drugom delu svetinje). Međutim, ako Poslanica Jevrejima Golgotu prikazuje kao novozavetni Dan pomirenja, šta je onda sa 1844. godinom? U takvom slučaju, Poslanica Jevrejima, kojoj smo se obraćali za podršku našoj najposebnijoj doktrini, postaje naš teološki Vaterlo.

Mi ćemo u potpunosti sagledati ključne stihove — koji jedini mogu da nam pruže odgovor — kada produbimo tekst iz Jevrejima 8,1 – 10,18, teološki vrhunac knjige, a ujedno i središte rasprave o žrtvenom sistemu. Nastojaćemo da budemo poštteni prema Reči, i da se s teškoćama suočavamo direktno, ne tražeći lak izlaz. Jer, verujemo, štaviše *sigurni* smo, da će nas Gospod voditi ka svom videlu ako ozbiljno nastojimo da ga nađemo.

Ostavljajući raspravu u širem smislu za kasnije (7. glava — "Bolja krv"), okrenimo se zakratko Belindžerovoj argumentaciji u vezi s izrazom "iza zavese". Čitaoci koji žele da predmet detaljnije prouče, mogu konsultovati dodatne izvore, navedene na kraju ovog poglavlja.

Belindžer je proučio različite reči za zavesu ("veil") u jevrejskom i grčkom, kao i izraz u spoju s rečju zavesa. On na sledeći način rezimira svoje zaključke:

Prema tome, da je u biblijskom tekstu u Jevrejima 6,19 stajalo da je Hristos ušao iza "prve zavese", pitanje bi bilo rešeno; ali, u tekstu se jednostavno kaže da je Hristos ušao "iza zavese". Dakle, budući da autor koristi izraz ne objašnjavajući ga i smatrajući samo po sebi razumljivim da će njegovi čitaoci shvatiti na koje se mesto misli, nastaje presudno pitanje: Koje bi to mesto bilo — iza prve zavese ili iza druge zavese — na koje bi se, po shvatanju čitalaca, odnosio izraz "iza zavese"? Ako se izraz "iza zavese" odnosi na prvu odaju svetinje, očekivali bismo da je on, opšte uzev, tako bio primenjivan u starozavetnom Pismu, pa čitaoci ne bi oklevali da ga primene kao da se odnosi na prvu odaju. Međutim, kad sam se detaljno pozabavio proučavanjem predmeta, otkrio sam da se izraz "iza zavese" u Starom zavetu nikada nije odnosio na mesto iza vrata svetilišta, ili na prvu odaju, nego uvek na svetinju nad svetinjama, iza zavese koja je odvajala svetinju od svetinje nad svetinjama. Utvrdio sam da jevrejski spisi zavesu na ulazu u svetilište ne nazivaju "zavesom", a mnogo manje "(tom) zavesom". S druge strane, izraz "zavesa" odnosi se na zavesu koja odvaja svetinju od svetinje nad svetinjama, tako da se izraz "iza zavese" odnosi samo na svetinju nad svetinjama (Ballenger, 20.21).

Detaljno istraživanje jevrejske Biblije i njenog prevoda na grčki jezik, Septuagintu, otkriva nam da ponuđeni dokaz nije tako izričit kako to tvrdi Belindžer. Dok, opšte uzev, lingvistički podaci podupiru njegovu tezu, on je ipak preterao. Na primer, na najmanje dva mesta u jevrejskoj Bibliji (3. Mojsijeva 21,23; 4. Mojsijeva 18,7), značenje zavese je otvoreno. Isto tako, grčka reč za zavesu, *katapetasma*, u upotrebi koja nije bliže određena, odnosi se bar jednom na prvu zavesu u Septuaginti (2. Mojsijeva 26,37) — nešto za šta Belindžer tvrdi da ne postoji. Konkretni izraz *iza zavese* pojavljuje se samo četiri puta u Septuaginti i odnosi se na drugu zavesu.

Belindžerovo istraživanje izraza *iza zavese* donosi neka vredna saznanja, ali u konačnom smislu ima slabu tačku. On je marljivo istražio Stari zavet u pokušaju da razume tekst iz Jevrejima 6,19.20 — ali je propustio da sledi argumentaciju same Poslanice Jevrejima! Prvi princip interpretacije traži od istraživača da uzme u obzir kontekst materijala koji proučava. Tekst iz Jevrejima 6,19.20 otkriva svoje značenje tek u svetlu ukupne rasprave o Isusovoj prvosveštenskoj službi i žrtvi.

Kada budemo obrađivali 8,1 – 10,18, videćemo da se celokupna

argumentacija koja se bavi žrtvama, svetinjama i Danom pomirenja spaja radi predstavljanja veličanstvenosti hrišćanstva — Isusa Hrista, našeg Poglavarara sveštenečkog, sa svojom jednom, za svagda učinjenom, sveobuhvatnom žrtvom. Videćemo kako se izdvajaju dve velike ideje — konačnost i pristup: konačnost žrtve, zato što je žrtva kojom je Hristos prineo sebe potpuna i neponovljiva i, pristup, zato što je On svojom smrću oborio sve prepreke koje su nas odvajale od Boga i vrata neba širom otvorio svakome ko veruje u Njega.

To je ta širina koju Belindžer nije uočio u Poslanici Jevrejima. On se toliko udubio u konkretni izraz *iza zavese*, kao i u pitanja koja su utemeljena na starozavetnim simbolima, da je ispustio poruku same Poslanice Jevrejima.

PRIMENA REČI

Jevrejima 4,14 – 6,20

1. Šta znači kada kažemo da je Isus nebeski Prvosveštenik? Kako je proučavanje ovog poglavlja doprinelo da mi ta misao postane još privlačnija?
2. Pristupam li "prestolu blagodati" slobodno ili sa strahom? Šta znači pristupiti "slobodno"? Pristupiti sa strahom? Osećam li svoju *pripadnost* nebeskim dvorovima? Zašto tako kažem?
3. Šta znači moja duhovna zrelost? Jesam li napredovao u rastu ili sam i dalje samo dete? Kakvo obrazloženje mogu dati za svoj odgovor? Smatram li da je "jaka hrana" iz Poslanice ukusna, ili me "odbija"? Zašto to kažem?
4. Od kakve su koristi za moj duhovni život preimućstva hrišćanskog života koja daje Gospod — Sveti Duh, Božja reč, sila?
5. Jedno šokantno pitanje: koji faktori imaju moć da me menjaju do te mere da se toliko udaljim od Gospoda da ga se javno odreknem? Šta mogu učiniti da se sačuvam, da se to ne dogodi?
6. Poznajem li nekoga ko je nekada "hodio" s Gospodom a sada je, kako vidim, krajnje nezainteresovan za duhovne stvari? Šta se dogodilo?
7. Šta u mojim očima čini da su Božja obećanja apsolutno sigurna?
8. Šta je lenger mog života? Ili — ko? U kom smislu se držim lengera, a u kom se lenger — drži mene?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Uz pomoć konkordancije potraži gde se pojavljuje reč *blagodat* ("grace") u Pavlovim poslanicama (od Rimljanima do Poslanice Filimonu). Načini spisak različitih načina na koje Pavle koristi tu reč.

Koja je od upotreba u njegovim drugim poslanicama najbliža njegovoj upotrebi te reči u Jevrejima 4,16? Kako ti drugi tekstovi doprinose tvom boljem razumevanju onoga što Pavle ima na umu u 4,16?

2. Prati kako Biblija koristi izraz *iza zavese* ("within the veil"), koristeći konkordanciju pripremljenu na osnovu prevoda KJV. Pažljivo pogledaj dodatne izvore navedene u nastavku, koji se odnose na problem. Kakvo posebno značenje ima izraz *iza zavese* za tebe, u tvom odnosu prema Hristu?
3. Potraži reč *sveštenik* ("priest") u *SDA Bible Dictionary* (899-902). Utvrdi različite promene u pogledu sveštenstva kroz istoriju. O promeni u sveštenstvu u novozavetnoj eri pročitaj u 1. Petrovoj 2,9. Kakva je razlika između sveštenstva vernika o kojem govori Petar i Hristovog sveštenstva, kako to opisuje Pavle u Jevrejima 5,1-10 i 6,19.20? Na koji poseban način obe te ideje doprinose našem duhovnom životu kao hrišćana?

DALJE ISTRAŽIVANJE REČI

1. Za raspravu o Isusu kao Prvosvešteniku, vidi W. G. Johnsson, *In Absolute Confidence*, 75-97; B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, 137-141.
2. U vezi s problemom oko teksta u 6,4-6 vidi F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 144-149.
3. Za Belindžera i izraz "iza zavese", vidi W. G. Johnsson, "Day of Atonement Allusions", u knjizi *Issues in the Book of Hebrews*, 105-120 i A. V. Wallenkampf, "A Brief Review of Some of the Internal Challenges to the Seventh-day Adventist Teachings in the Sanctuary and the Atonement", u knjizi *The Sanctuary and the Atonement*, 582-603.

peta glava

BOLJE SVEŠTENSTVO

Jevrejima, 7. glava

Posle dugog govora, apostol se vraća u raspravu tamo gde je bio stao, kod 5,10 — Isus "bi narečen od Boga Poglavar sveštencički po redu Melhisedekovu". Kao i u 4,14 – 5,10, gde je govorio o Isusovoj ulozi kao Prvosveštenika, on će ovde govoriti o Njegovom boljem sveštenstvu — po redu Melhisedekovu.

Sedma glava poslanice Jevrejima možda je najmanje shvaćeno poglavlje u celoj Bibliji. Želeći da ilustruju teškoće na koje nailaze u Bibliji, hrišćani kao po pravilu pominju stihove iz ove glave, stihove u kojima se kaže da je Melhisedek bez oca, bez majke i bez početka (7,3) ili da je još nerođeni Levije, davao desetak Melhisedeku "kroz Avrama" (stihovi 9. 10).

Ipak, u ovom poglavlju sadržana je dragocena istina za istraživača Reči. Ako je pročitamo celu, ne usredsređujući se na njene prividno nejasne stihove, u njoj ćemo naći značajne misli koje bacaju veliko svetlo na Isusa, našeg velikog Poglavara sveštencičkog. Ma koliko bio u iskušenju da preskočiš ili tek letimice pređeš ovu, na prvi pogled, neprivačnu glavu, ja te, čitaoče, pozivam na jedno uzbuđljivo istraživanje.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima, 7. glava

Pročitaj 7. glavu Poslanice Jevrejima jednostavno odjednom, bez zadržavanja, bez pokušaja da razumeš teške stihove. A onda je čitaj ponovo, kao deo postupne rasprave o Isusu kao Prvosvešteniku, i to tako što ćeš čitati 4,14 – 5,10, preskočiti 5,11 – 6,18 i nastaviti kod 6,19 i dalje, do zaključka, kod 8,1.2. Na kraju, treći put pročitaj 7,1-28. Da li poglavlje pred tvojim očima počinje da izranja u jasnijem svetlu? Evo, ovde, nekoliko pitanja, koja treba da ti pomognu u istraživanjima:

1. Uz pomoć konkordancije, potraži druga mesta gde se u Bibliji pominje Melhisedek, i prouči ih u njihovom kontekstu.
2. Ko je centralna ličnost, središte izlaganja u 7,1-28? Da li je tema poglavlja stvarno — Melhisedek?
3. Psalam 110,4 igra u toj glavi ključnu ulogu. Zapiši svako mesto gde apostol citira taj tekst i šta na tom mestu želi da izrazi.

4. Zašto je važno da Isus bude predstavljen kao sveštenik po novom redu sveštenstva?
5. Da li se rečima "mora se i zakon promeniti" (12. stih) tvrdi da su u novozavetnoj eri Deset zapovesti ukinute? Obrazloži svoj odgovor.
6. Obrati pažnju na mesta gde se u 7. glavi pojavljuju reči savršenstvo ili savršen. Šta s tom terminologijom Pavle ima na umu?
7. Navedi različita mesta gde 7. glava Poslanice prikazuje Isusa kao Prvosveštenika boljeg od onih iz Aronovog reda.

ISTRAŽIVANJE REČI

Tajanstveni čovek!

Misteriozna, čudnovata ličnost Melhisedeka fascinirala je hrišćane tokom mnogih vekova. Oni su različito razmišljali o opisu iz 7,3: "Bez oca, bez matere, bez roda, ne imajući ni početka danima, ni svršetka životu . . . i ostaje sveštenik doveka." Neki su tvrdili da je Melhisedek zapravo Hristos koji se pojavio na Zemlji radi susreta s Avramom, mnogo godina pre svog rođenja u Vitlejemu. Drugi su bili mišljenja da je on, moguće, bio izvan ovog sveta, biće s neke planete na kojoj nema greha.

I, normalno — neki adventisti su tvrdili da je Elen Vajt, u nekakvom tajnom svedočanstvu otkrila Melhisedekov identitet. Dobro se sećam kako sam jednom prilikom, u suton, pre mnogo godina, kao student na koledžu Avondejl u Australiji, upoznao jednog čoveka. Imao je, kako je rekao, da mi pokaže "nešto posebno", a onda je izvadio komadić hartije s "magarećim ušima", s porukom navodno od Elen Vajt, iz vremena njenog boravka u Avondejlu (1892-1900). Tajno svedočanstvo? — Tamo je stajalo da Melhisedek bio — Sveti Duh! (Odbor za zaostavštinu Elen Vajt taj papir, zajedno s različitim drugim papirima, posmatra kao apokrifni spis.)

Nisu hrišćani jedini koji su "razbijali glavu" oko pitanja Melhisedeka. Jevrejski učitelji religije, rabini, imali su vrlo težak zadatak pokušavajući da ga objasne. Razume se, oni nisu morali da se rvu s tekstom iz Jevrejima 7,3, ali su pokušavali da tog sveštenika ukomponuju u starozavetni red vrednosti. U njihovim očima, Avram je bio najistaknutija ličnost Biblije — otac nacije i otac vere. Međutim, u 1. Mojsijevoj 14,18-20 pojavljuje se tajanstvena ličnost, neko očigledno veći od Avrama, pošto taj neko blagosilja patrijarha. Osim toga, Pismo, mnogo pre Levija i Arona, mnogo pre jevrejskog sveštenstva, opisuje tog čoveka kao nekoga ko je već sveštenik.

Prema jednom objašnjenju, Melhisedek je bio Sim, Nojev sin. Prema rodoslovljima, Sim i Avram su mogli biti savremenici pa je, shodno toj ideji, starozavetno sveštenstvo ostalo "u porodici". Po drugoj pretpostavci, još manje verovatnoj, tvrdilo se da je, prema 1. Mojsijevoj 14,19.20, Melhisedek

blagoslovio najpre Avrama, a trek onda Boga, pa mu je Bog oduzeo status sveštenika!

Nagađanja o Melhisedeku nalazimo i među ljudima iz Kumrana, "sektašima" koji su živeli u nepristupačnim brdima kraj Mrtvog mora. Na jednom od njihovih loše očuvanih svitaka govori se o Melhisedeku koji služi u nebeskom svetilištu.

Nema sumnje, tamo gde su dokazi oskudni, umnožavaju se teorije. No, Bog nas nije ostavio da tu zagonetku iz Poslanice Jevrejima rešavamo primenom "mentalne gimnastike". Kada pročitamo glavu u celini, imajući na umu njenu ukupnu snagu u kontekstu cele Poslanice, izdvajaju se dve činjenice koje na sva nagađanja o Melhisedeku bacaju novu svetlost.

Prvo, nije Melhisedek u žiži poglavlja, nego Hristos. Autor se ne bavi Melhisedekom *per se*, nego Isusom. Melhisedek postaje deo razgovora samo utoliko što osvetljava Isusa i Njegovo delo.

Ta činjenica nam je veoma živo prikazana u 7,3. Posle tri stiha kojima se rezimira starozavetni susret Avrama i Melhisedeka, Pavle o Melhisedeku piše: "*Ispoređen sa Sinom Božjim . . . ostaje sveštenik doveka*" [Poput na Božjeg Sina, ostaje sveštenik doveka]. Pošto je, hronološki gledano, Melhisedek postojao pre Isusovog utelovljenja, čime je Isus postavljen za sveštenika, mogli bismo očekivati da završne reči u 7,3 glase: "I Sin Božji je kao on." Međutim, u središtu razgovora je Isus, a ne Melhisedek, tako da se ipak Melhisedek upoređuje s Isusom.

Prema tome, svi ti pokušaji da se definiše Melhisedek uglavnom su pogrešno usmereni. Treba da se usredsredimo na Isusa, a ne na Melhisedeka!

Drugo, ključni starozavetni tekst kojim se uobličava rasprava u 7. glavi Poslanice Jevrejima je Psalam 110,4, a ne 1. Mojsijeva 14,18-20. Melhisedekov *red*, a ne *sâm* Melhisedek — to je ono što se izdvaja kao ključni predmet.

Isus, po levitskom redu, nije mogao biti sveštenik pošto po rođenju potiče iz Judinog plemena. Bio je "nepodoban" po rođenju. Ali, sada se pojavljuje Psalam 110,4: to je to ono jedno mesto u Starom zavetu koje podgreva očekivanje o nastanku novog sveštenečkog reda, onog koji će smeniti levitski. Tako Isus *može* da bude sveštenik — jer će se promeniti pravila.

U stvari, tekst iz Psalma 110,4 ne samo što obezbeđuje biblijsku podlogu za izlaganje iz 7. glave nego i prožima celu poslanicu. Apostol ga neprekidno citira u celini ili delimično, ili pravi aluzije na njega. U njegovim očima, taj tekst je bogato teološko polazište za tumačenje Hristove prvosveštenečke službe:

1. Reči o postavljenju, u 5,6, citirane su u celini, da bi se pokazalo da je Hristos od Boga određen za Prvosveštenika (kao što je, uostalom, bio i Aron). U 5,10 samo su rezimirane reči iz 5,6.

2. U 6,20 citiran je samo završni deo ("Poglavar svešteneički doveka po redu Melhisedekovu"). Autor time ponovo nastavlja nit prekinutu kod 5,10, ujedno uvodeći raspravu iz 7. glave.
3. Autor, u 7,11, aludira na Psalam 110,4, govoreći u prilog neophodnosti novog reda sveštenstva.
4. U 7,15.17 ponovo se u celini citiraju reči o postavljenju. Autor na tom mestu suprotstavlja novi red starom, u kojem se zahtevalo fizičko poreklo od Levija.
5. Naglasak u 7,20.21 pada na prvi deo teksta iz Psalma 110,4 sa Božjom zakletvom: "Zakle se Gospod i neće se raskajati."
6. U 7,24 nalazimo aluziju kojom se naglašava trajno Hristovo prvosveštenstvo: "večno sveštenstvo".
7. U 7,28 iznosi se poslednja aluzija na Psalam 110,4, pri čemu se spajaju motivi prvosveštenika, zakletve, božanskog postavljenja i večne službe.

Prikazaćemo, evo, i menjanje naglasaka u aluzijama na Psalam 110,4, isticanje u kurzivu ključnih reči za svaki od gornjih primera.

1. 5,6	—	<i>sveštenik do veka.</i>
2. 6,20	—	<i>po redu Melhisedekovu.</i>
3. 7,11	—	<i>po redu Melhisedekovu.</i>
4. 7,15-17	—	<i>po redu Melhisedekovu.</i>
5. 7,20.21	—	<i>zakle se Gospod.</i>
6. 7,24	—	<i>večno.</i>
7. 7,28	—	<i>zauvek.</i>

Zagonetni stihovi

U prvih 10 stihova 7. glave Poslanice Jevrejima zastupa se jedna značajna misao: "Zar ne vidite kako je [Melhisedek] bio veliki!" Ne samo što je bio veći od Avrama nego i veći od Levija. Implicira se, dakle, da je Melhisedekov red veći od Levijevog.

Razrađujući tu misao, apostol svoje čitaoce najpre podseća na tu tajanstvenu ličnost iz Izrailjeve daleke prošlosti. On komentariše izveštaj iz 1. Mojsijeve 14,18-20, ne baveći se samo rezimiranjem nego ga i selektivno obrađuje. Ono što izostavlja, zanimljivo je koliko i ono što obrađuje.

Autor ničim ne pominje hleb i vino koje je Melhisedek dao Avramu. Da je Pavle hteo da napravi alegoriju, ti podaci su mu nesumnjivo mogli dati savršenu priliku da u svoje izlaganje uključi i Večeru Gospodnju, koju nam je omogućio Isus, naš Sveštenik i Car. Judejski pisac, otprilike Pavlov savremenik, Filon Aleksandrijski pokazao je šta bi plodna mašta mogla

načiniti od izveštaja o Melhisedeku: on je u vinu video opijanje duše Bogom!

Međutim, Pavle se ne bavi Večerom Gospodnjom, nego prelazi preko pominjanja hleba i vina. Time nam se ujedno poručuje da Isusovu smrt u ulozi žrtve on ne vidi kao nešto što bi bilo u vezi s tim elementima. Ukratko, on će — u 9. i 10. glavi — govoriti o "boljoj krvi" koja je izdejtvovala naše spasenje i, da je nekim slučajem imao nameru da drži slovo o nečemu što podseća na pričest, to bi bio pogodan trenutak da za to pripremi čitaoce. Međutim, on to ne povezuje, pa njegovo ćutanje postaje "zaglušujuće"!

Isto tako, on ne razrađuje aspekt Isusove carske uloge. Iako ističe podatak da je Melhisedek bio i car i sveštenik, on ne odlazi dalje. *Melhisedek*, doslovno, znači "car pravde", a pošto je bio car u Salimu (Jerusalimu), što znači "mir", on je ujedno bio i "car mira".

Isus kao Car pravde i Car mira, to bi bila plodna tema za propoved. Tu propoved, međutim, nećete naći u Poslanici Jevrejima. Apostol se nijednom ne vraća na te pojmove. Iako mi kroz celu Poslanicu pratimo Isusa kome su dati carski atributi — tako ga već u 1,3 vidimo kao Onog koji je seo s desne strane Bogu na nebu — taj aspekt nije središnja ili glavna tema razmišljanja Poslanice.

Isus kao Sveštenik, a manje kao Car — upravo tu je težište razmišljanja. Upravo je to kontekst u kojem Melhisedek ulazi u raspravu. Ta ličnost iz jednog drevnog vremena, koji je mnogo pre Arona bio sveštenik, baca svetlost na službu koju vrši naš veliki Poglavar sveštencički.

To nas dovodi do teksta u Jevrejima 7,3 — "Bez oca, bez matere, bez roda, ne imajući ni početka danima, ni svršetka životu, a ispoređen sa Sinom Božjim, i ostaje sveštenik doveka." Posle svih spekulacija o Melhisedeku tokom tako mnogo godina, objašnjenje je jednostavno.

Osvrćući se na tekst iz 1. Mojsijeve 14,18-20, Pavle je upotrebio pristup uobičajen za njegovo vreme, u kojem temelj za proučavanje čini *ćutanje, nedorečenosti* u tekstu, ali i u tekstu sadržani podaci. Primetili smo da nam tekst iz 1. Mojsijeve 14,18-20 govori o Melhisedeku; ipak, obratimo pažnju na ono što nam on *ne kazuje*. Nema pominjanja ni roditelja, ni rodoslovlja, niti podataka o rođenju ili smrti. Sudeći jedino po izveštaju, Melhisedek se, jednostavno, samo pojavljuje na sceni, kao da nikada nije rođen, odnosno, da nikada nije umro, kao da je sveštenik "doveka".

Dugogodišnji urednik časopisa *Rivju end Herald*, Urija Smit bio je, pre jednog veka, u tom pogledu u pravu. "Konačno, treba još da imamo na umu da su izrazi, za mnoge veoma zagonetni, pisani sa stanovišta zapisa koji imamo o Melhisedeku, a koji nam ne daje nikakve pojedinosti o tome", pisao je Smit. "Ti izrazi su 'bez oca', 'bez matere', 'ne imajući ni početka danima', 'ni svršetka životu', 'onaj za kojega se posvedoči da živi'. Izveštaj ništa ne govori o njegovom poreklu, rođenju ili smrti. Što se, dakle, tiče (biblijskog) izveštaja, nema podatka ni o početku ni o svršetku života, pa je

među Jevrejima bio običaj da o takvima govore kao o onima koji nemaju ni rodoslov, ni majku, ni oca, ni početak ni kraj života. Prema tome, s obzirom na to da su svi ti izrazi upotrebljeni prosto sa stanovišta raspoloživog izveštaja, problem i ne postoji. Melhisedek se naglo pojavljuje na sceni događanja kao istaknuti Božji sluga, koji u svojoj ličnosti kombinuje dvostruku funkciju, cara i sveštenika. Sve je pre njega prazno, a prazno je i sve što je posle njega. Pošto se u njegovom opisu ne pojavljuju ni rođenje ni smrt, on postaje prikladan prototip Hrista, u svojoj ulozi sveštenika-cara u toj epohi" (*Review and Herald*, 5. novembar 1895).

Da je težište izlaganja autora Poslanice Jevrejima bilo u prvom redu rasprava o Melhisedeku, mi bismo ovo izlaganje videli kao isforsirano i veštačko. No to nije bio slučaj. Kao što smo zapazili u prethodnom delu teksta o Jevrejima 7,3, u središtu pažnje u stvarnosti je Isus. Melhisedek je — po onome kako se pojavljuje u biblijskom izveštaju — sličan Isusu. Isus, s druge strane, nije sličan Melhisedeku.

Melhisedek i Levije

Tekst iz Jevrejima 7,4-10 govori o Melhisedekovoj veličini. Prisutna su dva elementa koja ukazuju na njegovu superiornost u odnosu na Avrama. Patrijarh mu je dao desetak od plena, a onda je Melhisedek blagoslovio Avrama. "Ali bez svakoga izgovora manje blagoslovi veće" [Bez sumnje, manje značajnu osobu blagosilja značajnija] (7. stih). Međutim, apostolovo interesovanje ide dalje od događanja vezanih za Avrama. Mada se najveći deo pasusa bavi patrijarhom i Melhisedekom, 9. i 10. stih pokazuju nam kojim se smerom kreće rasprava. Melhisedek nije veći samo od Avrama nego i od Levija.

Posmatrajte ga kako stiže do svog zaključka: Levije je dao desetak kroz odgovarajući čin svog pradede! Zaista, čudno razmišljanje! Nakon što smo se "namučili" s 3. stihom, sada nailazimo na ovo. Ne treba se čuditi što je 7. glava Poslanice Jevrejima "ozloglašena" među onima koji istražuju Bibliju! Međutim, kao što je bilo sa 3. stihom, i ovde će malo razmišljanja uz molitvu moći da reši problem "ćorsokaka". Uz dodatak male doze poniznosti. Skloni smo da misaone procese našeg dvadesetog veka prikazemo kao nenadmašne. Mislimo da je logika koja se ne uklapa u grčko-rimski način razmišljanja, koji smo nasledili, strana i manjkava.

Ipak, ima li naše doba baš sve znanje? Pred sobom imamo logiku drugačijeg tipa, ali koja nam nudi nešto značajno, samo ako odvojimo vremena da u nju uđemo. Osim toga, treba da imamo na umu da je na tom mestu reč o *biblijskoj* logici, pa bi bilo pohvalno kad bismo odložili u stranu svoja osećanja superiornosti u pogledu znanja i procesa razmišljanja.

U stvari, misao koja je iščezla iz umova većine ljudi na Zapadu, koju bi oni trebalo da ponovo prihvate, nalazi se u podlozi teksta u Jevrejima 7,9.10. Ljudi su, generacijama, bili vaspitavani na filozofiji individue, jedne

osobe, potpuno same pred Bogom i čovečanstvom. Individualnost jeste važna, ali ona je samo polovina slike. Biblija nam daje drugu polovinu, i ona glasi da smo mi više nego individue. Mi imamo kolektivni, baš kao i individualni identitet. Mi smo deo jedni drugih. "Niko nije ostrvo", pisao je Džon Dan, pa je oglašavanje zvonom tuđe zvona ujedno i oglašavanje naše smrti. Kad neko — bilo ko — strada, ili umire, i mi slabimo, i mi se osipamo.

Pojam kolektivnog identiteta i ličnosti nalazimo kroz celo Sveto Pismo — samo ako se otrgnemo od modernog, ograničenog načina razmišljanja i prepoznamo ga. Na primer, kad se susreo sa Savlom na putu za Damask, Isus mu je rekao: "Savle, Savle, zašto me goniš?" . . . "Ja sam Isus, kojega ti goniš" (Dela 9,4.5). Međutim, Savle je mučio Isusove sledbenike, a ne Isusa lično — ili nam tako bar kaže naš individualistički način razmišljanja. No, Biblija nam otkriva kolektivni način poimanja stvari. Isus i Njegovi sledbenici tako su međusobno povezani da je progonjenje hrišćana isto što i progonjenje njihovog Gospoda.

Najjasniji i najvažniji izrazi koji odslikavaju kolektivni identitet pojavljuju se u odrednicama *Adam* i u *Hristu*. Mi smo svi "u" Adamu — svi smo jedan narod, jedan rod, ili grešnici sa zajedničkim odredištem. Ali, Bogu hvala, Hristos je stvorio novi rod ljudi sa zajedničkim večnim životom. Kad je umro On, mi smo umrli; kad je On ustao, ustali smo i mi. Dokle god negujemo opredeljenje da budemo Njegovi, mi ostajemo u Njemu.

"Jer kako po Adamu svi umiru, tako će i po Hristu svi oživeti." "Jer kao što neposlušanjem jednoga čoveka postaje mnogi grešni, tako će i poslušanjem jednoga biti mnogi pravedni." "Jer kad smo jednaki s Njim jednakom smrću, bićemo i vaskrsenjem" (1. Korinćanima 15,22; Rimljanima 5,19; 6,5).

Mi smo deo jedni drugih; pripadamo jedni drugima — taj pojam, ozbiljno uzet, mogao bi da preobrazi društvo i crkvu. Shvatili bismo da smo više nego samo broj socijalnog osiguranja, bezimeno lice u mnoštvu. Imali bismo manje potrebe za grupnim terapijama. Počeli bismo više da pazimo jedni na druge. Osim toga, crkva bi spremnije prihvatila skrhanu ljudska bića i brinula se za njih.

Stoga tekst iz Jevrejima 7,9.10 ima i te kako realnu primenu na naše vreme. S obzirom na svoje izlaganje, apostol je u mogućnosti da pokaže da je Melhisedek veći od Levija, zato što je Levije, rodonačelnik onih koji su bili određeni da primaju sredstva od desetka, dao desetak Melhisedeku.

U 8. stihu prikazana nam je druga značajna misao. Za Melhisedeka se "posvedoči da živi" — drugim rečima, u izveštaju se ne navodi da je umro. On stoga "ostaje sveštenik dovek" (3. stih). Apostol će implikacije te misli izvući kasnije u poglavlju, kada bude obrazlagao superiornost Isusovog sveštenečkog reda.

Nastanak novog sveštenstva

Sledeći odlomak, 7,11.19, pokazuje nam kojim se pravcem kreće rasprava iz prvih deset stihova. "Poznato je", piše autor, "da Gospod naš od kolena Judina iziđe, za koje koleno Mojsije ne govori ništa o sveštenstvu" (14. stih). Prema tome, prvi i primarni zadatak jeste da se pokaže da Isus može da bude sveštenik, iako nije rođen u levitskom, sveštenučkom plemenu.

Ta će misao mnogima od nas danas možda teško izgledati vrednom čitave argumentacije iz 7. glave. No, budimo sigurni da taj predmet nije bio nevažan za prvobitne čitaoce (i da im, uzgred, pruža dodatnu podršku kao jevrejskim hrišćanima). Izjava u vezi s Isusovim statusom Prvosveštenika mora biti da je na uši slušalaca iz prvog veka pala kao nešto čudno, čak odbojno, pogotovo što je jerusalimski hram i dalje stajao, zapravo do 70. godine n.e., sa svojom službom prinošenja žrtava. Nisu samo Jevreji, nego i hrišćani, zahtevali dokaze za takvu tvrdnju.

Prema starozavetnom zakonu Isus nije bio "kvalifikovan" za sveštenučko zvanje. Međutim, upravo je Pismo predkazalo nastajanje novog sveštenstva i to da će Bog Nekoga postaviti za Sveštenika novoga reda. "Ti si sveštenik doveka po redu Melhisedekovu." Tako Isus, rođen iz Judine linije, postaje sveštenik po Božjoj objavi, što menja drevne običaje i strukture.

Međutim, rasprava se nastavlja. Isus ne samo što može da bude sveštenik, On je i *bolji* sveštenik. Tekst u Jevrejima 7,1-10 "dokazuje" da je Melhisedek superiorniji od Avrama, a time i od Levija, čime Melhisedekov red nadmašuje stari red. To je poruka reči iz 15 stiha — "i što smo rekli još je jasnije" ("i još je više poznato"). Isus, novi Sveštenik nije došao na taj položaj "na osnovu uredbe u vezi sa svojim poreklom nego na osnovu prava neuništivog života" ("po zakonu telesne zapovesti nego po sili života večnoga") (16. stih). Pavle na ovom mestu kombinuje napomene koje smo videli na dva mesta u ranijem delu poglavlja: "Ne imajući početka danima, ni svršetka životu, a isporođen sa Sinom Božjim, i ostaje sveštenik doveka" (3. stih) i "onaj za kojega se posvedoči da živi" (8. stih).

Preostali deo 7. glave izložiće posebne razloge zbog kojih novi red nadmašuje stari. Međutim, pre nego što ih upoznamo, imamo još dve tačke iz 7,11-19, koje iziskuju objašnjenje. Obe su za adventiste posebno zanimljive.

Apostol, u 12. stihu, govori o "promeni zakona". Povremeno ćemo nailaziti na zagovornike antinomijanizma, koji će se, radi podrške svojim stavovima pozivati na taj tekst — povremeno, ali ne često, zato što će svako ko pogleda kontekst videti pogrešnost tog razmišljanja. Činjenica da apostol govori o uredbama koje se odnose na stari red (tj., o tome da je neko morao biti rođen u Levijevom plemenu), a ne o Deset zapovesti, vidljiva je iz onoga što on kaže u tekstu od 12. do 16. stiha. On ima na umu " menjanje sveštenstva" (12. stih) i otuda nastaje i odgovarajuća promena u

pravilima koja određuju ko može biti sveštenik.

Druga tačka vraća nas na predmet savršenstva, koji smo već pominjali u 2. i 5. glavi. Tamo smo zapazili izraz koji se odnosio na Sina, koji biva "učinjen savršenim" u određenom nizu ljudskih iskustava — odnosno, postaje "kvalifikovan" za funkciju našeg velikog Poglavara sveštenečkog. Mi tu terminologiju u 7. glavi nalazimo u drugačijem kontekstu, ovom prilikom upotrebljenu tako da se odnosi na samo levitsko sveštenstvo.

Tekst u Jevrejima 7,11 poriče da je savršenstvo bilo moguće u uslovima starog reda. ("Ako se savršenstvo moglo dostići kroz levitsko sveštenstvo.") Autor tu misao ponavlja u 18. i 19. stihu, obeležavajući "pređašnju zapovest" kao "slabu i zaludnu", da bi potom odlučno izjavio: "Jer zakon [stari zakon sveštenstva] nije ništa savršio."

Pomoću te terminologije, apostol priprema čitaoca za dugu teološku raspravu o Hristovoj žrtvi, koja treba da usledi. Tamo ćemo ponovo naići na jezik savršenstva, te ćemo se od studioznog proučavanja tog predmeta uzdržati dok ne dođemo do tog odseka. Zadovoljimo se na ovom mestu napomenom o ključu za ono što sledi. Posle kategoričke izjave u 7,18.19 o nedostacima starog reda, Pavle pominje "bolji nâd, kroz koji se približujemo k Bogu." Ta misao — pristup Veličanstvu neba — pojaviće se kao ključna komponenta savršenstva koje donosi Isusov novi sveštenečki red.

Dakle, do ovog mesta u 7. glavi mi primećujemo tri načina na koje novi red nadmašuje stari:

1. Melhisedek je bio veći od Levija, pa je time i Melhisedekov red bolji od levitskog.
2. Melhisedekov red se zasniva na "sili neuništivog života" (16. stih), dok levitski, na "ljudima koji umiru" (8. stih).
3. Levitski red nije mogao doneti savršenstvo, dok novi red, koji je i bolji, to verovatno može — 8. do 10. glave Jevrejima pokazaće da i stvarno može.

Superiornost novog sveštenstva

Autor u poslednjem delu 7. glave Poslanice Jevrejima više nego jasno utiskuje u um superiornost Hristovog sveštenstva. U tom tekstu izneta su četiri nova razloga za to:

1. Hristos je postao sveštenik Božjom zakletvom (Psalam 110,4), dok je levitskim sveštenicima jednostavno davana služba — zbog toga što se neko slučajno rodio u određenom plemenu.

Božja zakletva čini više od samog potvrđivanja činjenice o Hristovom sveštenstvu. Ona podrazumeva direktnu intervenciju i umešanost. Osim toga, ona uklanja svaku senku sumnje, čineći da Božje namere budu veoma jasne, kako nam je to, u drugačijem kontekstu, već izneto u tekstu u Jevrejima 6,17.

Dakle, bez obzira na to da li bi neki ljudi mogli dovoditi u pitanje Hristovo pravo da bude sveštenik — Bog je rekao! Bez obzira na to da li će jevrejski kritičari ustati da negiraju to pravo — Bog je tu činjenicu potvrdio zaklinjanjem.

I u ovo naše vreme, učenje o našem velikom Poglavaru sveštenučkom mnogima zvuči čudno, udaljeno od našeg sveta kompjutera i haj-teka. Međutim, bez obzira na to iz kog ga ugla posmatrali ili na to koliko ga cenimo, to učenje je postojano, nepokolebljivo, neuništivo. Večni Bog je progovorio — štaviše, zakleo se — i mi možemo mirno da verujemo Njegovoj reči.

2. Budući da živi večno, Isusovo sveštenstvo nema kraja. Njegova je služba trajna, bez prekida zbog sukcesija, imuna na smrt. Umesto mnogo levitskih sveštenika mi danas imamo jednog Sveštenika.

U toj istini sadržan je za nas važan duhovni element. Ona znači da možemo uvek znati ko se brine o "nebeskoj radnji", ko je šef. Možemo znati s kim "imamo posla" i kako On izgleda. Znamo da ćemo uvek biti prihvaćeni i uvek dobrodošli.

Čitamo Novi zavet i osećamo pulsiranje novog života, novu sigurnost, novu nadu kojom odiše svaka stranica. Bog je sišao da bude među nama, da bude jedan između nas! Otkrio je sebe! Uhvatio se u koštac sa strašnim problemom našeg greha, uzevši ga na sebe i umrevši umesto nas. Ustao je iz mrtvih, i ponovo će doći da nas primi k sebi.

Vrlo često u naše vreme iz hrišćanskog življenja nestaje žara. Mi lutamo, tumaramo, pipamo u mraku tražeći svetlo, iako je Videlo već došlo. Raspravljamo i prepiremo se, iako je Istina već progovorila. Trudimo se da ugodimo Bogu, iako nam je On već otvorio put.

Jedan Spasitelj, jedan Gospod, jedan Sveštenik — upravo to potvrđuje 7. glava Poslanice Jevrejima. Za nas je On isti kakav je bio i za Pavla, Petra i Jovana. Njegova služba se nastavlja u nebeskim dvorovima i nikada ne prestaje. On stalno posreduje za nas (ne zato što Otac ne bi želeo da sluša.) On uvek čuje vapaj našeg srca. On uvek spasava — spasava u potpunosti.

3. Naš veliki Poglavar sveštenučki dao je rešenje za problem greha; On nije bio deo tog problema. U uslovima starog poretka, prvosveštenici su morali da prinose žrtve, ne samo za narod nego i za sebe. Oni su bili deo problema koji su nastojali da reše.

To se nije odnosilo na Isusa! On takvu potrebu nije imao — On je prvosveštenik koji dolazi iz domena *izvan* sistema. Baš kao što nije postao sveštenik u skladu sa starim propisima, On nije bio ni deo starog sistema. On je "svet, bezazlen, čist, odvojen od grešnika, i koji je bio više nebesa [koji je uzdignut nad nebesima] (26. stih).

"Takav prvosveštenik", kaže apostol, "zadovoljava našu potrebu". Nema sumnje! Nama je potreban neko ko može da prekine začarani krug greha i

žrtava, neko ko će nam pokazati bolji put, ko nije deo "establišmenta". Isus je bio bez greha. Kako čitamo u 7,26, bio je "odvojen od grešnika". Nemojmo to nikad zaboraviti; nikada nemojmo izjavljivati ili nagoveštavati da je On bio potpuno isto što i mi. Da, bio je isto što i mi u zajedničkim iskustvima stradanja, kušanja i pokoravanja Božjoj volji, ali je bio potpuno drugačiji od nas utoliko što mu nije bila potrebna žrtva, ni oprostjenje.

Elen Vajt, koja nas podstiče na istraživanje Isusove ljudske prirode, opisujući je "plodnim poljem", ujedno nas i upozorava protiv svake tendencije da ga prikazemo kao nekoga potpunog jednakog nama:

Ljudska priroda Božjeg Sina za nas je sve. Zlatni lanac vezuje naše duše s Hristom, a kroz Hrista sa Bogom. To treba da bude predmet našeg istraživanja. *Hristos je bio stvaran čovek; dokaz o svojoj poniznosti dao je tako što je postao čovek. Ipak, On je bio Bog u telu.* Pristupajući tom predmetu, bilo bi dobro da oslušnemo reči koje je Hristos uputio Mojsiju kod grma u pustinji: "Izuj obuću svoju s nogu svojih, jer je mesto gde stojiš sveta zemlja" [2. Mojsijeva 3,5]. Ovom proučavanju treba da pristupimo s poniznošću učenika, sa skrušenim srcem. Naime, istraživanje Hristovog utelovljenja je plodno polje koje će nagraditi tražioca, koji duboko kopa u potrazi za skrivenom istinom ("Istražujte Pisma", *The Youth's Instructor*, 13. oktobar 1898, kurzivi dodati).

Slava neka je Bogu za tog svetog Poglavara svešteničkog, Onoga koji nam je toliko sličan, ali i koji se od nas toliko razlikuje, i jedini može da zadovolji naše potrebe!

4. Na kraju — te reči su kulminacija — na čelu novog sveštenstva stoji "savršenim učinjeni" Sin (28. stih). Levitski red, čak ni u svojoj najčistijoj manifestaciji, nikako se tom cilju nije mogao približiti. Taj izraz *Sin* ima kvalitet pune božanske prirode, kako smo već videli dok smo proučavali 1. glavu Poslanice.

Tako *savršenim učinjeni Sin* otvara perspektivu svog života na Zemlji, učeći šta znači biti čovek, ali kroz sve to ostajući u vezi sa Ocem, i slobodan od greha, kako smo videli u 2. i 5. glavi Poslanice.

Kakav sveštenik!

Ponovo nam pada u oči kako autor, primenjujući svoje uobičajeno majstorstvo razvijanja misli, priprema teren za raspravu koja treba da usledi. Pred kraj poglavlja on jednostavno, kao uzgred, pominje izraz *bolji zavet* (22. stih). U stvari, ta tema postaje središte novog odseka knjige (8,1 – 9,15).

PRIMENA REČI

Jevrejima, 7. glava

1. Po onome što sam zaključio, koji aspekti Isusove sveštenečke službe, pomenuti u 7. glavi Poslanice, posebno hrane moj duhovni život? Koji mi aspekt pruža najveću nadu i sigurnost?
2. Kako mogu, na osnovu izuzetnih misli iz ove glave, pronaći smisao za svoj život? Na primer, kako se učenje o kolektivnom identitetu, prikazano u raspravi za tekst iz 7,4-10, može primeniti na to kako posmatram sebe i druge ljude?
3. U kojoj je meri bilo neophodno da Isus postane potpuno kao ja, kako bi mi ostavio primer? U kojoj je meri bilo neophodno da uzme učešća u svakom ljudskom iskustvu? U kom smislu imam korist od Njegovog učestvovanja u stradanju, kušanju i smrti?
4. Seti se iskustava koja Isus nije, i nije mogao, doživeti — npr. tipično ženska iskustva, iskustva ljudi koji žive u braku ili iskustva našeg modernog vremena. Kako mi apostolovo dosadašnje izlaganje u Poslanici pomaže da bolje razumem — i objasnim — tenziju između onoga u čemu nam je On sličan i u čemu se od nas razlikuje?
5. Koliko je pouzdana reč kada je dajem? Mogu li se drugi osloniti na nju? Da li sam ispoštovao ono što sam obećao, makar da mi je to nanelo i bol? Zašto sam tako postupio? Da li je bilo situacija kada nisam održao zadata reč? Zašto (nisam)?
6. Mogu li da objasnim u kom smislu mi je Isus stvarniji nakon proučavanja 7. glave Poslanice Jevrejima? Koji stihovi te glave posebno potkrepljuju moju sigurnost u Njegovu nepokolebljivu spremnost da mi pomogne? Kakvo posebno uverenje dobijam na osnovu svakog od njih?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Uz pomoć konkordancije potraži reči *Levije* i *Leviti* (Levi, Levites) u prvih pet knjiga Biblije. Zašto je Levijevom plemenu povereno sveštenstvo? Ko je bio prvi prvosveštenik iz Levijevog plemena? Iako ne potiče iz Levijevog plemena, koje karakterne osobine Levita ima Hristos, a koje ga "kvalifikuju" za sveštenečku službu?
2. Potraži u Poslanici Jevrejima mesta gde se pominju Hristova iskušenja i to što je bio "učinjen savršenim" (2,10.17.18; 4,15; 5,9; 7,28). Zatim, pročitaj izveštaj o Isusovom stradanju iz najmanje jednog Jevanđelja. Počni od Getsimanije, i nastavi sve do raspeća. U kom smislu je, po tvom mišljenju, to iskustvo doprinelo Njegovom savršenstvu? Kako nevolje mogu da doprinesu tvom usavršavanju?

DALJE ISTRAŽIVANJE REČI

1. Radi boljeg uvida u metode tumačenja starozavetnih spisa kojima

su se služili jevrejski tumači spisa Pavlovog vremena, kao i radi utvrđivanja koje od njih nalazimo u Jevrejima 7,1-3, vidi P. E. Hughes, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, 237-250.

2. Za direktnu egzegezu svakog stiha iz 7. glave Poslanice Jevrejima, vidi F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 156-179.
3. Za naučnu egzegezu 7. glave Poslanice Jevrejima, uz detaljno citiranje grčkog teksta, vidi B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, 170-210.

III DEO

VELIČANSTVENOST ISUSOVOG DELA

Jevrejima 8,1 – 10,18

*

šesta glava

BOLJI ZAVET

Jevrejima 8,1 – 9,10

Došli smo do vrhunca teološke razrade Poslanice Jevrejima. Rasprava prelazi sa Hristove ličnosti na Hristovo delo, pa će autor u jednom dužem tekstu koji odiše neposrednim zaključivanjem i izrazitom snagom, otkriti značenje izraza iz uvodnog dela knjige — "On [Hristos] je . . . osigurao očišćenje za grehe" ("učinivši sobom očišćenje greha") (1,3).

Ovaj odsek, 8,1 – 10,18, teče silovito, bez zaustavljanja radi "poučenja", pa mislim da ne bi bilo neizvodljivo da ga proučimo u jednom dahu. Međutim, zbog dužine, moraćemo da ga podelimo na dva poglavlja, usredsređujući izlaganje oko dvaju ideja koje, iako se provlače kroz ceo odsek, teže da dominiraju u svakoj od polovina — o "zavetu" u 8,1 – 9,10 i o "krvi" u 9,11 – 10,18.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 8,1 – 9,10

Tekst iz 8,1 – 10,18 pročitaj odjednom u nekom (odgovarajućem) savremenom prevodu [poželjno bi bilo, za one koji se služe engleskim jezikom, da to bude engleski prevod NIV], obraćajući pažnju na glavne teme koje se izdvajaju i trudeći se da pratiš autorovo logičko zaključivanje pri izlaganju. Ne obaziri se na prekide u tekstu zbog podele na poglavlja. A

onda, isti tekst pročitaj u nekom drugačijem prevodu. Na kraju se vrati na prvi prevod [ili: *NIV*] i polako i pažljivo pročitaj 8,1 – 9,10. Posle takvog intenzivnog istraživanja uz molitvu, pokušaj da odgovoriš na sledeća pitanja:

1. Navedi dokaze koji ukazuju na nebesko svetilište.
2. Prouči odnos između zemaljskog i nebeskog svetilišta, kako je prikazan u našem tekstu. Koje si detalje uočio u vezi s nebeskim svetilištem?
3. Uz pomoć konkordancije potraži sva mesta gde se u Poslanici Jevrejima pojavljuje reč *zavešt* (covenant), obraćajući pažnju na kontekst i prateće prideve, kao što su *nov*, *prvi* ili *večan* (new, first, eternal).
4. U tekstu u 8,8-12 sadržan je najduži citat iz Starog zaveta u celom Novom zavetu. Koju misao ili misli Pavle ističe na osnovu tog citata?
5. Pažljivo prouči mesta gde se u 8,1 – 10,18 koriste reči *svetinja* i *skinija*. U dva stupca upiši svako pojavljivanje ta dva izraza.
6. Obrati pažnju na opis zemaljskog svetilišta u tekstu iz 9,1-5. Da li na tom mestu nalaziš nešto što te iznenađuje? Uporedi taj tekst sa tekstom iz 2. Mojsijeve 25,10 – 27,19.
7. Kakva se ograničenja ili manjkavosti starog sistema pominju u Jevrejima 9,6-10?

ISTRAŽIVANJE REČI

Nebesko svetilište — ono pravo

Tekst počinje napomenom prožetom izuzetnom izvesnošću. Sumirajući raspravu iz prve četiri glave, apostol ističe njihovu "poentu" ili "srž", kako je to s grčkog teksta preveo Kaverdejl, engleski prevodilac ranog perioda: "Mi (*nesumnjivo*) imamo takvog Poglavara sveštenečkog." Zapazite Kaverdejlov ton sigurnosti.

Sa stanovišta naroda svog vremena, Isus je bio sve samo ne Prvosveštenik. Kao siromašak iz Judinog plemena, Galilejac, provincijalac, bez obrazovanja u rabinskim školama, izvan političkog sistema koji je manipulisaio sveštenečkim funkcijama, On kao da je bio osoba s najmanje verovatnoće da zauzme takav položaj. No, tvrdnja je bila na mestu, budući da je bio Božji Čovek, postavljen od Oca da bude Prvosveštenik.

Cela knjiga odzvanja takvim uverljivim tvrdnjama. "(On) može pomoći . . . onima koji se iskušavaju", reči su koje nalazimo u 2,18. A onda, "Imajući (*imamo*) dakle velikoga Poglavara sveštenečkoga, koji je prošao nebesa" (4,14); "(On) može vavek (u potpunosti) spasti one koji kroza Nj dolaze k Bogu" (7,25); "Imajući (*imamo*) slobodu . . . ulaziti u svetinju (nad svetinjama)" (10,19); *imamo* . . . oltar" (13,10). Hrišćansko uverenje, poručuje apostol, počiva na činjenicama, na večnim realnostima na nebu.

Ne počiva na osećanjima i utiscima, pa ni na nadi ili čak obećanju, nego na nečemu što već sada *jeste*.

Apostol na više mesta govori o superiornosti nebeskog svetilišta. Naziva ga "istinitom skinijom" (8,2), kojoj je zemaljsko svetilište bilo samo "obličje" i "sen" (5. stih). Prema 9,11, ono je "bolja i savršenija skinija, koja nije rukom građena, to jest, nije ovoga stvorenja" [slavnije i savršenije svetilište koje nije načinio čovek, odnosno, nije deo ovog stvaranja]. On se u 9,23 vraća na "obličja" na Zemlji, a onda ponovo u 9,24 — na "rukotvorenu svetinju, koja je prilika [kopija] prave". Posle toga, onu bolju svetinju označava izrazom "sâmo nebo".

Jasno je da Pavle istovremeno upoređuje i suprotstavlja zemaljsko i nebesko svetilište. Iako je Mojsije sve načinio prema slici, uzoru koji mu je Bog pokazao na gori Sinaj (2. Mojsijeva 25,40), ta slika je bila nacrt za posao koji je upravo trebalo izvršiti, a ne nacrt koji bi predstavljao nebesku stvarnost. Nema te ljudske građevine koja bi mogla biti kopija Božjeg prebivališta; takva građevina bi, u najboljem slučaju, mogla samo ukazivati na taj savršeni hram.

Neopisivi sjaj zemaljskog šatora odražavao je za ljudske oči slavu onog nebeskog hrama u kojem Hristos, naš preteča, služi za nas pred Božjim prestolom. Mesto prebivanja Cara nad carevima, gde mu služi "tisuća tisuća . . . i deset tisuća po deset tisuća", stoje pred Njim (Danilo 7,10); taj hram, pun slave večnoga prestola, gde serafimi, njegovi svetli čuvari, klanjajući se, zaklanjaju svoje lice, mogao se, u najveličanstvenijoj građevini ikada načinjenoj ljudskim rukama, naći tek bleđi odsjaj svoje nezamislive veličine i slave" (EGV, *Velika borba*, 339).

No, zemaljsko svetilište nagoveštavalo je delo nebeskog svetilišta. Svi njegovi delovi, nameštaj i obredi upućivali su Onoga koji će ispuniti svrhu zemaljskog i prevazići je. Mi možemo govoriti o usaglašenosti tih dvaju svetilišta, o simbolu i senci, o senci i stvarnosti, ali nikako o replici, pošto se nebesko, u kojem Hristos služi ujedno i kao Sveštenik i kao Žrtva, ne bi moglo zamisliti, niti načiniti prema ljudskim merilima.

Sledeći predmet od životne važnosti za tumačenje Poslanice Jevrejima mnogo godina je zaokupljala pažnju istraživača knjige. Istražujući jezik koji je Pavle koristio za opisivanje nebeskog svetilišta s osvrtom na zemaljsko, otkrivamo da je veoma sličan terminologiji kojom se koristio Filon Aleksandrijski. Taj pisac, Jevrejin pod uticajem helenske misli, koji je živio od oko 20. godine pre Hrista do 50. godine n.e., pisao je o nebeskoj svetinji, ali jezikom alegorija. Filon je, kao i Platon pre njega, predstavio kosmologiju na dva nivoa, u kojoj su stvari na Zemlji senke ili "obličja" nebeskih prvobitnosti. U Filonovim očima, nebeska svetinja bio je svemir.

Ističući veliku srodnost u izražavanju kod Filona i u Poslanici Jevrejima, mnogi naučnici su smatrali, a i dalje tako misle, da bi sveukupnu raspravu u Poslanici Jevrejima o Hristovoj sveštentičkoj službi u nebeskoj svetinji trebalo razumeti kao izlaganje slavnihi istina, a ne kao upućivanje na neku određenu službu u stvarnoj nebeskoj svetinji.

Međutim, pažljivo razmatranje izlaganja u Jevrejima 8,1 – 10,18 navodi nas da odbacimo to tumačenje. Mada Poslanica Jevrejima nesumnjivo ukazuje na sličnosti s Filonovim idejama, mi tu nalazimo krupne konceptijske razlike. Nebeske realnosti, u Poslanici Jevrejima, nisu suprotstavljene zemaljskim slikama ili senkama kao večiti kontrasti — one su se susrele u vremenu. Posmatrano iz ugla Poslanice, događaji u vremenu, događaji na Zemlji, utiču na događaje na nebu na način koji Filon, kao ni Platon pre njega ne bi bili prihvatili.

Tako imamo da Hristos nije od večnosti služio kao Prvosveštenik u nebeskoj svetinji. Ne, On je postao Prvosveštenik zbog iskustava kroz koja je, pre dve hiljade godina, prošao kao ljudsko biće na ovoj Zemlji. Takođe nije tačno da On prinosi večnu žrtvu. On je prineo sebe jednom za svagda na Zemlji, dajući svoj život na Golgoti. Tekst u Jevrejima 10,1 vrlo precizno prikazuje kako se Filonov vertikalni, svemirski obrazac susreće s linearnim, ovozemaljskim: "Zakon je samo senka dobara koja će doći — a ne samih realnosti" [Zakon imajući sen dobara koja će doći, a ne samo obličje stvari ...].

Biblijska nauka je poslednjih godina počela da odstupa od filonovskog tumačenja Poslanice Jevrejima. Nekoliko jevrejskih spisa iz poslednja dva veka pre Hrista upućuju na verovanje u stvarno nebesko svetilište u kojem služe anđeli. Ta ideja istaknuta je u rukopisima sa Mrtvog mora. Jedan od tih rukopisa-svitaka, mada veoma loše očuvan, po svoj prilici upućuje na verovanje po kojem Melhisedek služi kao posrednik u nebeskom svetilištu. Tako danas mnogi bibliisti tvrde da bi Poslanicu Jevrejima trebalo tako shvatiti kao da pred sobom imamo apokaliptički judaizam, a ne Filonove spise.

Dugogodišnje adventističko tumačenje koje zastupa stvarnu Hristovu službu u stvarnom nebeskom hramu, vidimo, dobija sve veću podršku. Osim toga, arheološka otkrića nam omogućavaju da shvatimo zašto je Pavle u 1. glavi tako opširno objašnjavao da je Sin veći od anđela i zašto se u 7. glavi poslužio Melhisedekom, govoreći u prilog Isusovoj superiornoj prvosveštentičkoj ulozi.

Šator, svetinja i mesta

Adventističko zanimanje za jezik svetilišta iz Poslanice Jevrejima nadilazi raspravu o kojoj smo čitali. Zbog naglašavanja Isusove nebeske službe, mi smo u savremenom hrišćanstvu najvećim delom usamljeni; osim toga, smatramo da se ta služba odvija u dve posebno odvojene faze. Mi

verujemo da je Njegovo posredničko delo odgovaralo sveštenskim funkcijama iz nekadašnjeg izrailjskog svetilišta, koje su se upražnjavale u prvoj odaji svetilišta, delo koje je trajalo do 1844. godine. Od 1844. godine i dalje, Hristos obavlja službu u drugoj odaji svetilišta, na koju su upućivale aktivnosti u okviru starozavetnog Dana pomirenja.

Razumljivo je da je Poslanica Jevrejima bila predmet ključne pažnje u adventizmu još od vremena naših pionira. Oni su zaključili da je proročanstvo o 2.300 dana iz Danila 8,14, sa iskazom o očišćenju svetinje, ukazivalo na Hristovo delo na nebu, koje je otpočelo 1844. godine. Budući da je Poslanica Jevrejima novozavetni spis koji se sistematski gradi na 3. Mojsijevoj knjizi i na svetinji, rani adventisti su od te knjige očekivali konkretne informacije o zbivanjima u nebeskom svetilištu.

Oni koji danas proučavaju Poslanicu Jevrejima nailaze na iznenađujuće razlike među prevodima u pogledu terminologije svetilišta. Te razlike verovatno ne brinu prosečnog čitaoca, ali su od nezaobilazne važnosti za adventiste, imajući na umu naše razumevanje proroštva. Stoga taj predmet moramo ispitati do određene dubine, čak i ako će to značiti vraćanje na grčki tekst.

Termin s kojim se moramo pomučiti je *ta hagia*, koji se, sa svojim varijantama pojavljuje ukupno deset puta u Novom zavetu i svih deset puta u Poslanici Jevrejima. *Ta hagia* je plural srednjeg roda i doslovno znači "svete stvari" ili "sveta mesta". Navodeći ovde tih deset mesta na kojima se pojavljuje pomenuti termin i njegove varijante, s prevodima iz *New International Version*, *King James Version*, *Karadžić* i *Bakotić*, počinjemo da shvatamo teškoće s kojima se, naročito, suočavaju adventisti:

citaf	grčki	NIV	KJV	Karadžić	Bakotić
8,2	<i>ton hagon</i>	sanctuary	sanctuary	svetinje	svetilište
9,1	<i>to te hagon</i>	sanctuary	sanctuary	svetinja	svetilište
9,2	<i>hagia</i>	holy place	sanctuary	svetinja	svetinja
9,3	<i>hagia hagon</i>	most holy place	holiest of all	svetinja nad svetinjama	svetinja nad svetinjama
9,8	<i>ton hagon</i>	most holy place	holiest of all	sveti (sveti(je)h)	presveto mesto
9,12	<i>ta hagia</i>	most holy place	holy place	svetinja	svetilište
9,24	<i>hagia</i>	sanctuary	holy places	svetinja	svetilište
9,25	<i>ta hagia</i>	most holy place	holy place	svetinja	svetilište
10,19	<i>ton hagon</i>	most holy	holiest	svetinja	svetilište

		place			
13,11	<i>ta hagia</i>	most holy place	sanctuary	svetinja	svetilište

Razlike su prikazane na četiri mesta: u 9,8, gde *NIV* prevodi rečju "most holy place", u *KJV* stoji "holliest of all", kod Karadžića je to "svetijeh" i kod Bakotića "presveto mesto". U 9,12, gde *NIV* koristi reč "Most holy place", u *KJV* stoji "holy place", kod Karadžića je to "svetinja" i kod Bakotića "svetilište". U 9,25, gde *NIV* koristi reč "Most holy place", u *KJV* stoji "holy place", kod Karadžića je to "svetinja" i kod Bakotića "svetilište". Konačno, u 10,19, gde *NIV* koristi reč "Most holy place", u *KJV* stoji "holiest", kod Karadžića je to "svetinja" i kod Bakotića "svetilište". Naime, što je šira lepeza prevoda, to su veće razlike (vidi Salom: "*Ta Hafia* u Poslanici Jevrejima" [*Ta Hafia* in the Epistle to the Hebrews]).

Pomislili bismo kako će nam Septuaginta (jvrejski Stari zavet preveden na grčki jezik) pomoći da razrešimo zagonetku izraza *ta hagia*. Izraz se tamo pojavljuje 170 puta i govori o svetilištu ili hramu, ali otkriva značajne razlike u pogledu oblika i primene. Dok se većina mesta (142) odnosi na svetilište, opšte uzev, na devetnaest mesta odnosi se na svetinju, a na devet na svetinju nad svetinjama. Kao što je to u Poslanici Jevrejima, Septuaginta koristi pomenuti izraz i u pluralu i singularu obliku i oba ta oblika sa ili bez određenog člana. Na tim mestima nema doslednog obrasca — u Septuaginti se zapaža neuhvatljivost upotrebe plurala i singulara, što unosi ublažavajući efekat pri pokušaju donošenja krutih, striktnih zaključaka. Premda možemo reći da se velika većina mesta odnosi na svetilište uopšte, jedino kontekst može da odluči o svakom pojedinom slučaju (Salom, 221).

Takav bi morao biti i naš pristup u Poslanici Jevrejima. Tamo gde je u autorovom izlaganju jasno naznačeno da se misli na određenu odaju, možemo biti slobodni da izraz *ta hagia* ili druge njegove oblike označimo kao "svetinja" ili "svetinja nad svetinjama". Međutim, tamo gde ono na šta on misli u kontekstu ostaje kao neodređeno, bilo bi dobro da to jednostavno prevedemo rečju "svetilište".

Ovo zahteva da kažemo nešto o prevodu *New International Version*. Smatram da je to, opšte uzev, izuzetan prevod, mada se ne slažem s njegovim pristupom u Poslanici Jevrejima. Prevodioci na engleski jezik, u većini slučajeva, izraz *ta hagia* prevode rečju "most holy place" (svetinja nad svetinjama), čak i tamo gde kontekst ne razrešava nedoumicu oko apostolovog razmišljanja. Po mome sudu, oni su prema čitaocu mogli biti pošteniji da su mesta gde je značenje neodređeno preveli neutralnijim izrazom "sanctuary" (svetilište). Zaključak ovoga bio bi da svi proučavaoci Poslanice Jevrejima, a posebno adventisti, treba da gaje kritički stav i spremnost da pokažu izvesnu nepoverljivost prema *NIV* kada god naiđu na izraz "most holy place" (svetinja nad svetinjama). Dakle, trebalo bi da

pažljivo prouče kontekst i da onda odluče o opravdanosti naziva određene odeje u svetištu.

Proučićemo svaki slučaj upotrebe izraza *ta hagia*, kad god na njega naiđemo. Prvih pet pojavljivanja izraza imamo u 8,1 – 9,10 i ona su jasna, s izuzetkom petog. Prvih četiri ćemo, dakle, uzeti kao ilustraciju principa koji kaže da kontekst mora da odluči o prevodu.

U 8,2 apostol opisuje Hrista kao prvosveštenika "koji služi u *ton hagion*" (koji je sluga svetinjama) (genitiv reči *ta hagia*). Sam izraz se ne pojavljuje u 8,5. Na tom mestu, to je "obličje i sen nebeskih stvari", tekst koji NIV dobro prevodi rečima "svetišhte koje je kopija i senka onoga što je na nebu". Ukupni kontekst za 8,1-6, kao kontrast između zemaljskih sveštenika i njihovog svetišta i Hrista i Njegovog svetišta, ukazuje na *ton hagion* iz 8,2, izraz koji se odnosi na svetišhte uopšte, a ne na posebnu odaju svetišta.

Kontekst u 9,1 ponovo kao prevod daje reč "sanctuary" (svetišhte), mada je oblik promenjen, od plurala u 8,2 na singular. I ovom prilikom kontekst je sasvim određen. Deo teksta iz 9,1-5 opisuje odaje svetišta i nameštaj u zemaljskom svetištu, tako da 9,1 označava građevinu kao celinu a ne jedan od njenih delova.

Reč *hagia* u 9,2 mora da se odnosi na svetinju, budući da se tu nalaze svećnjak, trpeza i postavljeni hlebovi. Slično, u 9,3 *hagia hagion* odnosi se na svetinju nad svetinjama, pošto se nalazi iza druge zavese i sadrži kovčeg zaveta, ploče zaveta i heruvime (stihovi 4 i 5).

Tako, uprkos promenama u izrazu *ta hagia*, mi nemamo razloga za sumnju u pogledu Pavlove misli. Međutim, mesto pojavljivanja izraza u 9,8 nije potpuno jasno i njime ćemo se pozabaviti kasnije u poglavlju, posle izlaganja rasprave koja vodi tome.

Evo zaključnih reči u vezi s izrazom *ta hagia*, uopšte. Pokušaj pronalazjenja adekvatnog prevoda iznalaženjem paralela sa slučajevima upotrebe (engleske) reči *tabernacle* (svetišhte) ostaje bez rezultata. Grčka reč za *tabernacle* (svetišhte) je *skene*, doslovno "šator" (skinija, kod Karadžića); ali, kao u slučaju reči *ta hagia*, nalazimo da je reč upotrebljena i za celo svetišhte i za posebne odaje.

Primera radi, u 8,2 reči *sanctuary* i *true tabernacle* ("svetinje" i "istinita skinija" kod Karadžića) imaju isto značenje. Sličnu paralelu nalazimo i u 9,1.2. Međutim, tekst u 9,3 NIV prevodi rečima "iza druge zavese nalazila se odaja, zvana svetinja nad svetinjama" (Karadžić: "a za drugim zavesom bejaše skinija, koja se zove svetinja nad svetinjama"), da bismo, zatim, ponovo videli u 9,6.7 — "spoljna odaja" (Karadžić: "prva skinija") i "unutrašnja odaja" (Karadžić: "druga (skinija)"). Doslovni prevod prema grčkom tekstu glasio bi "prvi šator" i "drugi" ("šator", po logici rečenice). Reč *skene* se u grčkom tekstu pojavljuje češće nego što to čitalac NIV može da uoči. Međutim, ta javljanja, sama po sebi, ne daju nam ključ za prevođenje izraza *ta hagia*.

Novi zavet

U tekstu 8,6-13 predstavljen je novi zavet koji je, kako nam kaže Pavle, superioran u odnosu na stari (6. stih). Zavet je jedan od velikih biblijskih pojmova i možda je centralni motiv Starog zaveta. Reč u osnovu znači "ugovor" ili "sporazum", ali u svom biblijskom kontekstu ima čitavo bogatstvo značenja. Njom se opisuje Jahveov ljubavlju motivisani pristup čovečanstvu, Njegovo prilaženje nama i uspostavljanje odnosa s nama u našem palom (grešnom) stanju, da bismo ga upoznali i iskusili silu Njegovog spasenja i obilje Njegovih blagoslova.

U savremenom načinu izražavanja, zavet znači da nam Bog pristupa i kaže: "Hajde da se dogovorimo." On preuzima inicijativu i daje ponudu. Mi za sto ne donosimo ništa, On donosi sve. U tim "pregovorima" mi počinjemo od čiste nule; On počinje od beskonačnosti. Ali, On ipak dolazi; dolazi i nudi. Jasno je, biblijski zavet daleko prevazilazi ljudske ugovore, u kojima su strane uglavnom ravnopravne i u kojima svaka od njih ima interese i zahteve. Ulazeći u zavet sa čovečanstvom, Jahve postavlja uslove. Mi se s Njim ne možemo cenjkati. Spasenje i zavetni blagoslovi nikada ne mogu dolaziti pod našim, nego samo pod Njegovim uslovima.

Pa ipak, i mi u tome imamo određenu ulogu. Mi možemo da odbijemo božansku ponudu, da prenebregnemo tu inicijativu ljubavi, ili da radosno prihvatimo ugovor, obavezujući se na božanske uslove da bismo, zauzvrat, primili Božja obećanja.

Božje samoponiženje — to je nešto što dolazi iz srži biblijskog zaveta. Sveti Bog obavezuje se zakletvom neuglednom, malom čoveku. I tako je to bilo — predlika onog beskrajno velikog samoponiženja, kad je Bog postao čovek, uzeo na sebe ljudsko telo i kao naš Brat nastanio se među nama (Jovan 1,14).

Ma koliko plodonosna i korisna za proučavanje i negovanje duhovnosti, ta tema je ipak izbacila iskrnu dugogodišnjih sukoba mišljenja. Neki hrišćani su tvrdili kako je "stari" zavet — načinjen na Sinaju između Boga Jahve i Izrailja — bio legalistički. Tvrdeći to, pokušali su da omalovaže držanje Božjeg moralnog zakona, Deset zapovesti.

Adventisti su polemicali i oko teme "starog" i "novog" zaveta. Neki su zastupali stav da je zavet sklopljen na Sinaju bio manjkav, jer je počivao na poslušnosti, umesto na veri. Drugi su smatrali da zavet, sâm po sebi, nije bio manjkav, odnosno, da je Bog, u stvari, oduvek imao isti zavet, koji je On u različitim prilikama iznosio pred ljude pojedinačno i pred izrailjski narod. Tako problem, u slučaju Sinaja, nije, kažu, bio u zavetu *per se*, nego kod naroda.

Te dogmatske ideje moramo ostaviti po strani kada pristupamo tekstu Poslanice Jevrejima. Naš prvenstveni cilj jeste da proučimo zavet u

kontekstu Poslanice, a onda da pokušamo da ono što smo otkrili dovedemo u vezu sa širim pitanjima u pogledu zaveta.

Prvo pominjanje zaveta, grčke reči *diatheke*, nalazimo u Jevrejima 7,22. Isus je, kako čitamo, zahvaljujući Božjoj zakletvi, kojom je Isus bio postavljen za sveštenika "po redu Melhisedekovu", postao garant jednog boljeg zaveta. Iako apostol ne daje više pojedinosti, treba da obratimo pažnju na pravac na koji nas je uputio: on povezuje zavet sa sveštenstvom.

U osmoj glavi naglašeno je Isusovo bolje sveštenstvo: On služi u jednom boljem hramu — istinitom hramu (skiniji) (8,1.2) — i ima bolju službu nego levitski sveštenici, toliko koliko je zavet čiji je On posrednik bolji u odnosu na stari (8,6). Osim toga, taj zavet je utvrđen na boljim obećanjima. Čija su to obećanja, Božja ili ljudska? Odgovor će nam otkriti predstojeće izlaganje o zavetu, koncentrisano u 8,6 – 9,11, da bi se nastavilo sve do 10,18.

Tekst u Jevrejima 8,7.8, kako ga nalazimo u *NIV*, prikazuje nam divnu ravnotežu misli. U 7. stihu vidimo da je "prvi" zavet bio manjkav, "loš"; međutim, u 8. stihu vidimo da je "Bog zamerio *narodu*". Dakle, ti stihovi će potkrepiti stav po kojem je sam zavet načinjen na Sinaju bio bez mane — Izrailjci su sve pokvarili.

Ipak, ne žurimo! Grčki tekst 8. stiha je neodređen. Kako to vidimo u primedbi ispod stiha, u nekom od drevnih rukopisa stoji: "*Ali Bog zameri narodu* i reče mu." Ako ovako čitamo, i sâm zavet je bio manjkav, i nije samo narod zasluživao pokudu. Prema tome, moramo ići dalje, kako bismo došli do korena ove rasprave.

U dugom citatu iz Jevrejima 8,8-12 — najdužem od svih citata u Novom zavetu — sadržano je nekoliko odvojenih misli. Čitamo proročanstvo o novom zavetu, o Izrailjevom padu iz davne prošlosti, o Božjem zakonu u srcu, o tome da neće biti potrebe za učiteljima, pošto će Bog svakog čoveka neposredno poučavati, i o praštanju greha. Međutim, zapažamo da u kasnijim pominjanjima ovog citata nema razrade tih različitih misli. Autor ih ne izdvaja da bi ukazao na primenu, kao što je to ranije činio u slučaju Psalma 110,4 i Psalma 95,7-11. Kakvu je nameru imao citirajući tekst iz Jeremije 31,31-34 shvatamo tek kad obratimo pažnju na njegova kasnija pozivanja na zavet.

Njegov prvi komentar o "prvom" zavetu jeste da je ovaj zastareo. Time što Bog predstavlja novi zavet, ovaj biva prevaziđen — mora da nestane (8,13).

Međutim, u njegovom izlaganju odmah zatim nastaje značajan zaokret. "No, u prvom zavetu su bile uredbe za bogoslužjenje, kao i zemaljsko svetište", čitamo u 9,1, da bi autor zatim prešao na detaljni opis starozavetnog svetišta i njegovih službi (stihovi 2-7). Drugim rečima, on prvi zavet dovodi u neposrednu vezu sa izrailjskim kultom — žrtvenim sistemom.

Sledeću grupu navoda koji se odnose na zavet nalazimo u 9,15-22. Ti stihovi će kasnije zahtevati detaljnu analizu — u *NIV*, u 9,16.17, rečju

testament (poslednja volja) prevedena je grčka reč *diatheke*, ista reč koja se koristi i za zavet. Na ovom mestu samo ćemo napomenuti da autor ponovo dovodi u vezu zavet i žrtvu — pri čemu se prvi zavet overavao krvlju životinja, dok se novi overava Hristovom krvlju, koja oslobađja ljude "od greha učinjenih pod prvim zavetom" (9,15).

Poslednje pominjanje zaveta nalazimo u 10,15-18. Autorov lanac misli, koji se postojano razvijao počev od 8,1, dostiže na ovom mestu kulminaciju i mi tu konačno sagledavamo njegovu glavnu misao u vezi sa zavetom. Vraćajući se na tekst iz Jeremije, apostol citira samo jedan njegov deo — praštanje grehâ. To je, dakle, sve ovo vreme bilo njegova glavna preokupacija. Uz sve ono dobro što dolazi s novim zavetom, njegova glavna prednost je u tome što daje rešenje za problem greha.

Zavet i kult (žrtveni sistem) prepliću se u apostolovim mislima. Od trenutka kad je prvi put pomenuo zavet, svaki navod, bilo da se odnosi na prvi ili na novi zavet, povezuje se sa žrtvenim sistemom:

- 7,22 — Zahvaljujući Božjoj zakletvi, kojom je postavljen za Prvosveštenika, Isus postaje garant jednog boljeg zaveta.
- 8,6 — Isusova bolja (tj. nebeska) služba povezana je s boljim zavetom, čiji je On posrednik.
- 8,7-13 — Rasprava o novom zavetu, nasuprot starom, dolazi u žižu zahvaljujući činjenici da novi zavet donosi oprostjenje grehâ.
- 9,1 — Prvi zavet je "imao" Mojsijevo svetilište i žrtveni sistem.
- 9,15-22 — Svaki zavet — prvi i novi zavet — imali su odgovarajuće žrtve — životinje ili Hrista koji je sâm bio žrtva. Međutim, samo Njegova žrtva i novi zavet mogu doneti oprostjenje grehâ.
- 10,15-18 — u uslovima novog zaveta, kako je Bog prerekao u Jeremiji 31,31-34, On će se odlučno pozabaviti problemom grehâ, pa zato "više nema žrtava za grehe".

Dakle, rasprava o zavetu u Poslanici Jevrejima ne pokreće problem legalizma ili blagodati. Ovde pomenuta dva zaveta predstavljaju dve faze u ostvarivanju Božjih namera. Prva faza bila je povezana sa starozavetnim svetilištem, s njegovim ljudskim sveštenstvom i njegovim životinjskim žrtvama. Uprkos sveukupnim obredima, uprkos držanju Božjih uredba i tolikom klanju životinja, taj zavet nije mogao dati trajni odgovor na problem greha. Međutim, Bog je obećao novi zavet, u kojem Poglavar sveštencički, naš Gospod Isus Hristos, služi u nebeskom svetilištu, gde kao žrtvu prinosi sopstvenu krv. Tu Bog uzima na sebe naš bol i našu patnju. I tu je, konačno, rešenje za našu očajničku potrebu.

Takođe bi trebalo pomenuti još tri pojavljivasnja reči zavet u Poslanici Jevrejima. Autor u 10,29, govoreći o Isusu, pominje "krv zaveta koja ga je

posvetila". Pri kraju knjige, on, onako usput, govori o "Isusu posredniku novoga zaveta i (o) prolivenoj krvi koja bolje govori od Aveljeve krvi" (12,24). A onda, u blagoslovu kojim završava propoved, on govori o "krvi zaveta večnoga" (13,20).

Svako od ta tri pojavljivanja je uzgredno. Nепrekidno teološko izlaganje o Isusovoj ličnosti i delu već je završeno. Međutim, zanimljivo je da se u svakom od pomenutih mesta, zavet nalazi u kontekstu krvi, čime je potvrđen naš zaključak iz prethodnog teksta o povezanosti zaveta i žrtve.

Vidimo, zatim, da teologija zaveta u Jevrejima poslanici dobija sasvim drugačiji obrt. Ona je u oštroj suprotnosti u odnosu na alegoriju o dva zaveta, iz Galatima 4,21-31, koja međusobno suprotstavlja blagodat i legalizam. Međutim, rasprava (o zavetu) u Poslanici Jevrejima ne suprotstavlja se izlaganju iz Poslanice Galatima, nego ga dopunjuje.

Kad ovako shvatimo zavet u Poslanici Jevrejima, možemo se vratiti pitanju "boljih obećanja" iz 8,6. Ona su bolja, jer dolaze od Boga, a ne od ljudi, i zato što obezbeđuju odlučno uklanjanje greha.

Prema tome, gde je bio propust u slučaju prvog zaveta — u samom zavetu ili kod naroda? Odgovor mora da glasi: i u zavetu i kod naroda. Nesumnjivo je da su Izrailjci zatajili u pogledu plana koji je Bog imao za njih — njihova obećanja bila su "peščana užad". Međutim, sâm zavet je imao nedostatak — ne podrazumeva se da je bio loš (konačno, Bog ga je načinio!), nego da, *sâm po sebi*, nikako nije mogao da pruži odlučujući odgovor na problem ljudskog greha. Taj zavet je bio dragocen, ali samo za određeni period vremena; naime, ako je čovečanstvo ikada trebalo osloboditi greha, morao je doći nov način i nova nada — ne od ljudi, ne na osnovu životinjskih žrtava, nego od samog Boga.

U našem razmatranju teksta iz Jevrejima 8,1 – 9,10 preostaju nam još dve tačke. Obe se odnose na autorovo izlaganje u tekstu 9,1-10.

Ograničenja prvog zaveta

Tekst iz Jevrejima 9,1-10 deli se na dva odvojena odlomka — prvih pet stihova daju sažet opis starozavetnog svetilišta, dok ostalih pet ističu ograničenja starog sistema.

Autor svoju raspravu zasniva na prenosivom svetilištu koje je Mojsije načinio prema Božjem planu. Dakle, ne temelji je na Solomunovom hramu, niti na onom kasnijem hramu koji su Judejci sagradili po povratku iz ropstva, hramu koji je obnovio Irod Veliki. Znamo to, zato što se Pavle nekoliko puta poziva na "šatore" (stihovi 2, 3, 6-8). Međutim, u *NIV* je značenje prikriveno. U tom prevodu reč za šator (grčka reč *skene*) prevedena je u 2. i 8. stihu rečju "svetilište" [tabernacle] (Karadžić: skinija), a izrazom "prostorija" (odaja) (Karadžić: skinija) u stihovima 3, 6 i 7. Ova napomena pobuđuje pojačano interesovanje ako je, kako smo napomenuli u uvodu za Poslanicu

Jevrejima, drugi hram u vreme pisanja poslanice i dalje bio u upotrebi. To znači da je apostol zaobišao to što je tu postojalo, to aktuelno, svetu poznato, središte judejskog bogoslužjenja. Naprotiv, on je svoju raspravu gradio na temelju starozavetnih spisa **o** svetinji.

Njegov izveštaj o "Mojsijevom" svetilištu pogađa u srž predmeta i ističe njegova dva glavna dela — svetinju i svetinju nad svetinjama. On ne pokazuje interesovanje da različitim delovima nameštaja (opreme) u svakoj od dve odaje pripiše duhovno značenje ili primenu. Mnogi od onih koji su pisali na temu svetilišta, naročito adventisti, izvodili su vredne pouke, govoreći o svakom od sastavnih delova svetilišta, primenjujući ih na Hrista i Njegovo delo; međutim, autor Poslanice Jevrejima preseca svako takvo razmišljanje rečima: "... O čemu se ne može sad govoriti redom" (5. stih).

Iznenadjeni smo jednim detaljem njegovog kratkog opisa u 9,15. On kadioni oltar (zlatnu kadionicu) "smešta" "iza druge zavese", u svetinju nad svetinjama, zajedno sa kovčegom zaveta (3. i 4. stih). U Božjim uputstvima Mojsiju stajalo je da taj zlatni oltar treba da bude postavljen u svetinji — "ispred zavese" (Daničić: pred zavjes) (2. Mojsijeva 26,31-35; 30,1-6).

Autori komentara i pisci istraživali su vrlo intenzivno, tražeći objašnjenje za to očigledno pogrešno "postavljanje" kadionog oltara. Neki su opravdano napomenuli da je, iako je oltar bio postavljen u svetinji, njegova uloga bila usko vezana za svetinju nad svetinjama. Zavesa koja je odvajala dve odaje svetilišta nije dosegala do tavanice svetilišta, pa je tako, kad su sveštenici prinosili kâd na zlatnom oltaru, oblak miomirisnog posredovanja prelazio preko i ispunjavao svetinju nad svetinjama. Jedino se s tom zaštitom prvosveštenik usuđivao da, svake godine, tokom najsvečanijeg izrailjskog praznika — Dana pomirenja, uđe u svetinju nad svetinjama (3. Mojsijeva 6,12.13). Zatim je, tog svečanog dana, prvosveštenik krv pomirenja stavljao na robove zlatnog oltara — nazvanog "oltarom koji je pred Gospodom" — kao i na "presto milosti", "zaklopac koji je na svedočanstvu" (Daničić) (NIV: poklopac pomirenja), u svetinji nad svetinjama (stihovi 14. i 15).

Pod pretpostavkom da su ti opisi tačni, Pavlovo postavljanje zlatnog oltara u svetinju nad svetinjama ostaje za nas zagonetka. U njegovom opisu svetilišta iz 9,1-5 navedene su samo dve odaje svetilišta i oprema koja se nalazi u njima. On ničim ne pokušava da, bilo ovde ili kasnije u propovedi, objasni ulogu zlatnog oltara ili, uostalom, bilo kog drugog dela opreme. Stoga će biti promašen svaki pokušaj donošenja zaključaka na osnovu uloge zlatnog oltara iz 16. glave 3. Mojsijeve.

Ne znam ni za jedan zadovoljavajući odgovor na očiglednu "grešku" u Jevrejima 9,4. Umesto da se naprežemo, pokušavajući da dođemo do odgovora, mislim da je najbolje da prosto prihvatimo da je apostol ovde načinio lapsus — previd koji ničim ne utiče na raspravu u Poslanici Jevrejima. Razume se, ljudi koji hoće da veruju da je svaka reč u Bibliji data direktno od Boga imaće problem na ovom mestu, ali će morati da se

suoče i s drugim mestima gde je ljudska priroda Reči očigledna, zajedno sa ne baš savršenim prenošenjem misli.

Komentar Elen Vajt u vezi s takozvanim greškama u Bibliji daje nam jedno korisno viđenje stvari.

U Pismu ne nalazimo uvek savršeni red i očigledno jedinstvo. Hristova čuda nisu opisana u preciznom redosledu, nego su izneta u vezi s okolnostima koje su zahtevale to božansko otkrivanje Hristove sile. Istine Biblije su kao sakriveni biseri. Njih treba tražiti i uporno kopati, ulažući veliki trud. Oni koji se s Pismom upoznaju samo površno, zbog svog površnog znanja za koje misle da je veoma duboko, govoriće o protivrečnostima u Bibliji i osporavaće autoritet Pisma. Međutim, oni čija su srca u skladu s istinom i dužnošću, istraživaće Pisma, srca pripremljenog za primanje božanskih uticaja. Prosvetljena duša vidi duhovno jedinstvo, jednu veličanstvenu zlatnu nit koja se provlači kroz celinu; no, da bi neko otkrio, pronašao dragocenu zlatnu nit, potrebni su mu strpljenje, razmišljanje i molitva . . .

Biblija nam nije data na nekom veličanstvenom nadljudskom jeziku. Da bi dosegao do čoveka tamo gde se ovaj nalazi, Isus je na sebe uzeo ljudsku prirodu. Biblija se mora ponuditi na ljudskom jeziku. Sve što je ljudsko i nesavršeno je. Jednom istom rečju izražavaju se različita značenja; ne postoji po jedna reč za svaku posebnu ideju. Biblija je data za praktičnu upotrebu (*Selected Messages*, 1:20).

Važnija od "greške" iz Jevrejima 9,3.4 jeste misao koju apostol hoće da istakne u svom opisivanju "Mojsijevog" svetilišta i njegovih obreda. On govori o dve osnovne manjkavosti — o ograničenom pristupu i ograničenom čišćenju.

Kako nam to govori autor, u svetinju su ulazili sveštenici obavljajući svoju redovnu službu. Međutim, samo je prvosveštenik mogao da uđe u svetinju nad svetinjama, i to samo jednom u godini — na Dan pomirenja (stihovi 6. i 7). Tako je samo jedna osoba, i to samo jednom svake godine, mogla da stupi u područje Božje prisutnosti. Običan čovek nije smeo da priđe ni onom spoljašnjem odeljku svetilišta.

Zatim, različite žrtve i obredi u svetilištu omogućavali su samo ceremonijalno čišćenje. Oni, kako kaže Pavle, "ne mogu da očiste savest onoga koji služi" (9. stih). Oni su bili ilustracija koja je ukazivala na vreme kada će Bog obezbediti konačnu žrtvu za greh.

Dok u Jevrejima 9,11 – 10,18 teče izlaganje o Isusovom delu spasenja, videćemo kako se te dve tačke — pristup i čišćenje — posebno ističu u apostolovim mislima. Tekst u delu 9,1-10 polaže temelj za raspravu koja treba da usledi. Zato je važno da ponovo pomenemo odnos između starog i novog, na koji smo skrenuli pažnju već na početku ove knjige. Nije tačno

da je staro bilo loše, a novo dobro. Naprotiv, staro je bilo dobro, ali je novo bolje, zato što s njim dolazi ono što je konačno. Ako ne budemo održavali tu ravnotežu, mi ćemo "ocrnjivati" staro ili urušavati novo u staro — i u oba slučaja, gubiti težište rasprave u Poslanici Jevrejima.

TVRD ORAH

S tekstom u 9,8.9 susrećemo se s jednim od "tvrdih oraha" Biblije. Biće korisno da s njim provedemo nekoliko trenutaka, pošto pokušaj da ga otvorimo otkriva probleme tumačenja tokom ključnih glava Poslanice 9. i 10.

Srećna je okolnost što je jasno ono što apostol u celini ima na umu. Pošto nam je u 9,1-7 skicirao "Mojsijevo" svetište i obrede, on nam kaže da je pomoću svega toga Sveti Duh pokazivao da ono bolje tek treba da dođe, ono čega je staro bilo samo ilustracija (grčka reč za "ilustraciju" u 9. stihu je *parabole* — parabola, poređenje). On tako ističe ograničeni pristup u okviru starog sistema, uz nagoveštaj budućeg novog dana.

Međutim, kako on to pokazuje? Odgovor zavisi od toga kako razumemo grčke izraze koje smo istakli u ranijem tekstu — *ta hagia* (doslovno, "svete stvari" ili "sveta mesta") i *skene* ("skinija", "šator").

Neki autori komentara, kao Moffat (117) i Westcott (252), tvrde da "prvu skiniju (svetište)" iz 8. stiha treba shvatiti na osnovu 6. stiha, pošto su upotrebljene identične reči. (NIV zbunjuje čitaoce prevodeći reč *skene* rečju "spoljna odaja" u 6. stihu, dok je u 8. stihu prevodi izrazom "prva svetinja".) To znači, "prva svetinja" je svetinja. Oni, potom, grčku reč *ta hagia* iz 8. stiha prikazuju kao svetinju nad svetinjama, dolazeći do zanimljivog zaključka: celo zemaljsko svetište odnosi se prema nebeskom hramu kao svetinja prema svetinji nad svetinjama. Tako, tvrde oni, spoljašnja odaja, svetinja, bila je ilustracija celog zemaljskog svetilišta, s njegovim ograničenjima opisanim u 9. stihu, dok je druga odaja predstavljala ceo nebeski hram.

Implikacije tog tumačenja imaju veliku težinu. Umesto da nebesko svetište u svom "sklopu" ima i svetinju i svetinju nad svetinjama, govori se o pravoj svetinji nad svetinjama.

Međutim, tekst iz Jevrejima 9,8.9 možemo posmatrati i drugačije. Po mome sudu, trebalo bi da se vratimo na početak apostolovog izlaganja o svetilištu, gde je on, prethodno, pomenuo nebeski hram — a to je 8,1-6. Tamo se reč *ta hagia*, u NIV, pravilno prevodi rečju "svetište" [sanctuary], pri čemu reč *skene*, kao "svetište" (skinija) [tabernacle] stoji kao paralelan izraz. Prema tome, kontrast u 9,8.9 nije između dve odaje zemaljskog svetilišta, pri čemu svetinja ilustruje zemaljsku, a svetinja nad svetinjama nebesku svetinju, nego između sama dva svetilišta — zemaljskog i nebeskog.

Ako čitamo bez prekida, od 8,1 – 9,10, pomenuto tumačenje nameće se kao jasno značenje koje povezuje tekst u celinu. Stav da apostol upućuje na duhovnu primenu dveju odaja, kako se tvrdi u prvoj interpretaciji, nekako je neuhvatljiv i van pravca njegovog izlaganja u tom tekstu i drugim delovima Poslanice.

Parafraza tog teksta pomaže da se dođe do značenja 9,8.9, i evo kako ga ja vidim: Sveti Duh je pomoću zemaljske svetinje i obredâ pokazao da put u nebesko svetište nije bio otvoren sve dok je prvo svetište imalo svoju funkciju. To svetište predstavljalo je ilustraciju koja je upućivala na istinsko svetište, čija će žrtva dovesti do konačnog očišćenja."

Engleski prevod NIV vrlo je blizak ovom shvatanju. Njegova interpretacija reči skene, "prvo svetište", upućuje na celokupno "Mojsijevo", ili zemaljsko, svetište. Međutim, prevođenjem reči *ta hagia* izrazom "svetinja nad svetinjama", umesto "svetište", uneta je zabuna.

Rečima iz 9,10 dovedena je do vrhunca rasprava o boljem zavetu, mada tu još nije potpuno završena. Međutim, duga rasprava na osnovu teksta iz 8,1 – 10,18 ulazi sada u širi kontekst, usredsređujući se na Hristovu žrtvu. To će biti predmet našeg istraživanja u sledećoj glavi.

PRIMENA REČI

Jevrejima 8,1 – 9,10

1. Šta saznajem o Bogu na osnovu ideje o zavetu?
2. Kako mogu znati da li sam u zavetnom odnosu s Bogom? Šta mi je Bog obećao? Šta sam ja obećao Njemu?
3. Dok razmišljam o slavi nebeskog svetilišta u kojem Isus služi za mene, kako takvo uverenje utiče na moj hrišćanski život?
4. Kako mogu biti uveren u sigurnost najvrednijeg blagoslova novog zaveta — da su moji gresi oprošteni?
5. Koje vrednosti vidim u starozavetnom svetištu i njegovim službama? Koji mi elementi izgledaju čudni u ovim modernim vremenima?
6. Jevrejima 8. i 9. glava govore mi o realnosti — ali ta realnost nije na Zemlji, nego na nebu. Kako nebesko svetište u svom životu mogu prihvatiti kao realnost, baš kao što prihvatam ovozemaljske stvari koje mogu da vidim, čujem i dodirnem?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Uz pomoć konkordancije potraži mesta u kojima se u Starom i Novom zavetu pojavljuje reč *zavet* (covenant). Kakav obrazac ili obrasce otkrivaš? Koliko ima zavetâ? Kako prikazivanje zaveta u Poslanici Jevrejima doprinosi sveukupnoj slici? Kad bi trebalo da o

tom predmetu održiš biblijski čas, kako bi objasnio značaj pojma zavet u odnosu na duhovni život današnjih hrišćana?

2. Pročitaj knjigu Otkrivenje, tražeći gde se u njoj pominje nebesko svetište ili aludira na njega. Možda ćeš zaključiti da o tome treba da napraviš spisak. Uporedi ta pominjanja s Pavlovim razmišljanjima o nebeskom svetištu, iz Jevrejima od 8. do 10. glave. Kakve sličnosti nalaziš? Kakve razlike? Kakva ti duhovna saznanja o nebeskom svetištu daje knjiga Otkrivenje i čime ona doprinose boljem razumevanju Pavlovih razmišljanja u Poslanici Jevrejima?

DALJE ISTRAŽIVANJE REČI

1. Za raspravu na temu nebeskog svetišta, vidi W. G. Johnsson, "The Heavenly Sanctuary — Figurative or Real", in *Issues in the Book of Hebrews*, 24-51.
2. Za raspravu o izrazu *ta hagia*, vidi A. P. Salom, "Ta Hagia in the Epistle to the Hebrews", in *Issues in the Book of Hebrews*, 219-227.
3. Za raspravu o tipologiji u Poslanici Jevrejima, vidi R. M. Davidson, "Typology in the Book of Hebrews"; isto tako i A. R. Treiyer, "Antithetical or Correspondence Typology?", oba dela u: *Issues in the Book of Hebrews*, 121-186, and 187-198.

Sedma glava

BOLJA KRV

Jevrejima 9,11 – 10,18

Baš kao što su prve dve glave Poslanice Jevrejima u jednom nizu veličanstvenih iskaza izložile saznanja o Hristovoj ličnosti, tako i tekst 9,11 – 10,18 opisuje i objašnjava slavno delo koje je On učinio za naše spasenje. I baš kao što je biranim rečima iznosio činjenice o Isusovoj uzvišenoj ličnosti, nasuprot ličnosti anđela, tako apostol i ovde govori o Njegovom delu spasenja, nasuprot nižem sistemu životinjskih žrtava.

Ovaj deo Poslanice Jevrejima dovodi do kulminacije i završetka dugo teološko izlaganje, započeto 7,1. I evo, uz izlaganje izuzetnih misli, sama teologija propovedi dolazi do svog zaključka. Sve što posle toga dolazi može se posmatrati kao naknadno objašnjavanje nečega ašto je već rečeno. Posle 7,1-28, gde počinje izlaganje o Hristovom prvosveštenskom redu, izlaganje o samom Njegovom delu kreće od 8,1. I tako, kao što smo već videli, 8,1 – 10,18 predstavlja celinu za sebe, ali koju smo odlučili da podelimo na dva dela radi lakše obrade materijala.

Prema tome, rasprava na osnovu 9,11 – 10,18 direktno se nadovezuje na raspravu vođenu na osnovu 8,1 – 9,10, koju smo upravo završili. Ti stihovi su pripremili teren, iznošenjem starozavetnih citata i informacijâ o službama u svetilištu koje su upućivale na Isusa, kao Božju slavnu Žrtvu za greh, Onoga koji je uzeo na sebe naš strašni problem greha i omogućio nam rešenje za večnost.

Tekst iz Jevrejima 9,11 – 10,18 predstavlja neprekidni misaoni tok. Pred sobom gledamo čudo našeg otkupljenja u Isusu Hristu, Bogočoveku koji umire umesto nas; žrtvu za greh, savršenu, potpunu, učinjenu jednom za svagda. On svojom smrću donosi očišćenje koje nije samo spoljno, nego i očišćenje unutrašnjeg bića; širom otvara vrata u nebeski hram svakome ko prihvati Njegovu krv pomirenja, čime najavljuje i kraj celokupnog sistema životinjskih žrtava.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 9,11 – 10,18

Ovaj deo Poslanice Jevrejima jedan je od najdetaljnije obrazloženih tekstova u celom Svetome pismu. Ako ga pažljivo, intenzivno istražuješ,

bićeš bogato nagrađen! Kada uđeš u sferu njegovih veličanstvenih misli, tvoje će srce biti zadivljeno onim što je Bog u Hristu učinio za tebe i bićeš obuzet radošću zbog sigurnosti koju donosi Njegova prolivena krv. Tekst u Jevrejima 9,11 – 10,18 pročitaj dva puta u nekom kvalitetnom savremenom prevodu (npr. *NIV*). A onda, bez prekidanja, pročitaj tekst u 8,1 – 10,18. Tom prilikom potraži odgovore na sledeća pitanja:

1. Potraži sva pominjanja krvi u 8,1 – 10,18. Potraži i druga mesta gde se u poslanici Jevrejima pominje krv. Načini spisak u koji ćeš uneti svako javljanje te reči uz napomenu šta krv čini u svakom pojedinom slučaju. Proveri da li krv ima pozitivnu ili negativnu ulogu.
2. Tokom proučavanja podseti se da *NIV*, u delu 9,11 – 10,18, reč *ta hagia* dosledno prevodi rečju "svetinja nad svetinjama" (Most Holy Place), dok bi prevod te reči u nekom neutralnijem prevodu glasio "svetilište" (sanctuary). Prouči svako mesto gde *NIV* pominje "svetinju nad svetinjama" i na osnovu konteksta zaključi kako bi prevod trebalo da glasi po tvom mišljenju.
3. Potraži aluzije na Dan pomirenja u 8,1 – 10,18, i načini odgovarajući spisak.
4. Načini spisak izraza koji se odnose na Hristovu žrtvu, kao odlučujući odgovor na problem greha.
5. Načini spisak izraza koji definišu način na koji nam Njegova žrtva omogućava pristup u Božju prisutnost.
6. Načini spisak izraza koji izražavaju misao da je Golgota predstavljala jedinstvenu, neponovljivu, potpunu žrtvu za grehe.
7. Grafički, pomoću dijagrama, prikaži tekst iz Jevrejima 10,11-14, praveći dva spiska kojima ćeš prikazati kontrast između aktivnosti starozavetnih sveštenika i Hristovog dela. Početak tih spiskova izgledao bi ovako:

<i>zemaljski sveštenici</i>	<i>Hristovo delo</i>
svaki sveštenik (mnogi)	taj sveštenik (jedan)
dan za danom (ponavljanje)	jedna žrtva

8. Istraži pominjanja savršenstva u 10,1.14. Uporedi ih s onim u 7,11.19. Isto tako, obrati pažnju i na 9,9, gde, prema grčkom tekstu, stoji "savrši (učini savršenom) savest". Kakve zaključke izводиš u pogledu "usavršavanja" hrišćana?
9. Kakvo je značenje Hristove "krvi" u 9,11 – 10,18? Znači li ona stvarnu, fizičku krv? Ako ne, kakvo je njeno značenje?

10. Tekst u Jevrejima 9,11 – 10,18 možda je najpodrobniji, najsadržajniiji, najsistematičniji tekst u celoj Bibliji o Hristovom delu spasenja. Na osnovu svog proučavanja te teme, pokušaj da jednostavno i jasno formulišeš kako nas Bog spasava kroz Isusa Hrista. Daje li taj tekst odgovor na sva tvoja pitanja u vezi s planom spasenja? Imaš li na umu neka pitanja na koja on ne daje odgovor?

ISTRAŽIVANJE REČI

Budući da blok teksta 9,11 – 10,18 čini gusto izatkanu celinu, mi ćemo je najbolje shvatiti usredsređujući se na njegove najistaknutije teme, a ne pokušavajući da ga razbijemo na pasuse, u svrhu konsekutivnog proučavanja. Mi ćemo se, stoga, prihvatiti razmatranja onoga što taj tekst govori o problemu greha (opoganjenje), ulozi krvi, suprotstavljanju starog i novog, napomene o "konačnosti", i savršenstva. Na kraju, razmišljaćemo o značajnim mislima iz teksta koje utiču na adventističku teologiju, kao i o našem učenju o nebeskom svetilištu.

Dilema ljudskih bića — opoganjenje

Apostol je u Jevrejima 1,3 sumirao zemaljsko delo Sina rečima: "On . . . je osigurao očišćenje grehâ." Ovde, podrobno govoreći o tom delu, Pavle ponovo ističe njegovu ulogu (o)čišćenja.

- 9,13 — životinjska krv donosi obredno očišćenje onima koji su spolja nečisti.
- 9,14 — Međutim, Hristova krv čisti savest.
- 9,22 — Krvlju je, u okviru starozavetnog sistema, bilo čišćeno gotovo sve.
- 9,23 — Zemaljske stvari, kao slike nebeskih, bile su čišćene životinjskim žrtvama, dok su nebeske zahtevale nešto bolje.
- 10,2 — Da su životinjske žrtve mogle postići potpuno očišćenje, ne bi bilo potrebe za njihovim prinošenjem svake godine.

Tim stihovima koji zadiru u duboku teološku argumentaciju iz 9,11 – 10,18 trebalo bi dodati sledeći citat iz izlaganja koje odmah potom sledi: "... očišćeni u srcima od zle savesti, i umiveni po telu vodom čistom" [... sa srcem poškropljenim radi očišćenja od nečiste (krivicom opterećene) savesti i telom opranim vodom čistom] (10,22).

Mi, dakle, vidimo da je, u Poslanici Jevrejima, čovekov problem — dilema koju je u nama izazvao greh — to što smo opoganjeni. Zbog toga što smo nečisti, mi ne možemo biti u Božjoj prisutnosti. Jednako kao što je

spoljašnja ili obredna nečistota starim Izrailjcima bila prepreka za bogoslužbene aktivnosti u svetilištu, i nas naša nečistota, kojom je obuhvaćena ukupnost našeg bića, onemogućava da doživimo nebesku realnost.

Iako u Poslanici Jevrejima, povremeno, nailazimo na neke druge izraze (kao što je *otkup*) koji se koriste za opisivanje Hristovog dela spasavanja (9,15), najvažniji opis je očišćenje, kako je to već na početku naznačeno tekstom iz 1,3. Izuzetak nije ni 9,22: "... bez prolivanja krvi ne biva oproštenje". Reč ovde prevedena rečju "oprostenje", na grčkom *aphesis*, nosi u sebi ideju otpuštanja ili uklanjanja. Apostol je u tom stihu upotrebljava paralelno s rečju "čisti (očišćenje)"; njeno značenje, dakle, mora biti slično.

Iskaz u vezi sa čovekovom dilemom za mnoge hrišćane je iznenađenje kad se s njim prvi put susretnu. Protestanti, nekako, više naginju proučavanju poznatih knjiga Reformacije — poslanicama Rimljanima i Galatima. Pavlov prikaz plana spasenja u tim poslanicama gravitira oko jednog drugačijeg izraza — *opravdanje*. Opravdanje upućuje na sudski obrazac, gde stojimo optuženi zbog kršenja zakona, ali gde nas Neko zastupa i gde dobijamo oslobađajuću presudu.

U stvari, Biblija nam daje čitav niz slika ili metafora o Hristovom delu. Svaka od njih ima svoje mesto u svakodnevnom, običnom životu. Uzmimo, npr., praštanje. Problem u slučaju praštanja je dug koji mi nikako ne možemo da vratimo, ali Hristovo delo otpisuje naš dug i nama biva oprošteno. Upravo se zbog toga u molitvi Očenaš molimo — "oprosti nam dugove naše".

Pomirenje nam se pruža sasvim drugačiju sliku. Uzeta je iz sfere međuljudskih odnosa, pri čemu greh predstavlja nepomirljivo neprijateljstvo koje nas odvaja od Boga. U ovom slučaju Hristovo delo uklanja otuđenost, što nama donosi pomirenje s našim Tvorcem. Ostale slike su otkup (plaćanje cene), izbavljenje (slično kao otkup), oslobođenje, usvojenje, posvećenje (jedan od izraza u kontekstu svetilišta koji označava svečanu namenu ili odvajanje za službu Bogu) i izgubljen/nađen. U svakom od tih slučajeva greh se slika drugačijim bojama, da bi u svakom od njih u nama ljudima izazivao strašnu dilemu od koje ne možemo pobeći. Međutim, mi u Isusu Hristu nalazimo izlaz — On, u sebi samome, svojom smrću, donosi potpuno rešenje.

Istraživači religija sveta primetili su da se sinovi i kćeri naših prvih roditelja i danas muče s opšte prisutnim osećanjem opoganjenosti. Društva kojima je slika suda možda strana, ipak imaju to osećanje o nečistoti pred svetim Bogom. Francuski biblista Pol Riker istraživao je jezik konfesija među narodima sveta. Zaključuje da najelementarnije priznanje, nesvodivo na bilo koje drugo, glasi: Ja sam nečist; potrebno mi je da me Bog očisti.

Poslanica Jevrejima se, stoga, usredsređuje na taj čovekov problem na jedan univerzalan način. Njen jezik na temu opoganjenosti i očišćenja

odjek je starozavetne knjige 3. Mojsijeve, s kojom ona ima mnogo dodirnih tačaka i u odnosu na koju predstavlja novozavetni pandan. Međutim, Poslanica odlazi i dalje — upućuje se svakom čoveku u svim krajevima sveta.

Taj govor odzvanja i u ljudima naših dana — u nama. Mi koji verujemo, pevamo zajedno s pesnikom Džejmsonom Nikolsonom: "Operi me i biću belji od snega." Ili, pevajmo, iz "Sionske pesmarice", broj 168:

Da su gresi kao skerlet

biće beli kao sneg.
 Krvlju Isus opraće ih
 da su belji nego sneg.
 O dođi sad i reci:
 Kriv sam, Oče moj.
 (:Tvoje grehe kao skerlet:)
 Krvlju Isus opraće
 da su belji nego sneg.

Ovakve pesme dotiču srodne strune unutra u nama. One izražavaju realnost našeg problema greha i Hristovog dela otkupljenja.

Međutim, jezik na temu opoganjenosti i očišćenja svojom primenom nije ograničen samo na hrišćane. Mi i danas nailazimo na njegove odjeke u izrazima tipičnim za svetovno društvo: "prljav novac", "smrdljiva priča", "izaći čist" i "prljava politika". Psiholozi u svojim ordinacijama često razgovaraju s ljudima koje muči nesavladivo osećanje prljavštine. A onda imamo i često prisutnu strast za čistoćom, naročito u Americi, koja se ogleda u ogromnim kupatilima i u ogromnoj potrošnji vode — da i ne pominjemo svoje negodovanje zbog zagađivanja vazduha i vode.

Poslanica Jevrejima obraća se našem vremenu s neverovatno uverljivom primenom!

Bolja krv

Upravo dok govori o ljudskoj dilemi u vezi sa opoganjenjem, apostol nam predstavlja apsolutno sredstvo očišćenja — krv. Ali ne bilo koju krv, svakako ne životinjsku koja obavlja spoljašnje ili obredno očišćenje, a ne može da očisti savest. Naprotiv, Poslanica Jevrejima govori o boljoj — Hristovoj krvi.

Možemo posmatrati kako se apostolovo izlaganje preusmerava na krv, na ključnim tačkama u ovom tekstu i izvan njega:

- 9,7 — Starozavetni prvosveštenik nikada u svetinju nad svetinjama nije ulazio bez krvi.
- 9,12 — Hristos u nebesko svetište nije ušao s krvlju "jarčijom, niti telećom" nego "kroz svoju krv".
- 9,13.14 — Životinjska krv obavlja obredno očišćenje, dok je očišćenje savesti ono što čini Hristova krv.
- 9,18-21 — Prvi zavet bio je potvrđen krvlju.
- 9,22 — Gotovo sve se — u uslovima starog sistema — čistilo krvlju.
- 9,22 — Bez krvi nema uklanjanja greha.
- 9,25 — Hristos u nebesko svetište nije ulazio s tuđom krvlju.
- 10,4 — Nemoguće je životinjskom krvlju ukloniti grehe.
- 10,19 — Imamo "slobodu" da zahvaljujući krvi Isusa Hrista ulazimo u nebesko svetište (svetinju).
- 10,29 — Neko ko prezre krv novoga zaveta zaslužuje tešku kaznu.
- 11,28 — Mojsije je držao Pashu i vršio škropljenje (prolivanje) krvi.
- 12,24 — Isusova prolivena krv "bolje govori".

Razgledajući ove citate, vidimo da tokom celog izlaganja krv ima izuzetno pozitivnu ulogu — ona je prožeta božanskom silom. Krv čisti, omogućava pristup, overava zavet, prenosi nam dobre reči Božje.

Vidimo, takođe, da krv u raspravi o temi Hristovog dela zauzima centralno mesto. Iako s vremena na vreme koristi govor "žrtve" (npr. 9,23.26; 10,1.3.8.10.12), pa i "tela" (10,5), kada hoće odlučno da potkrepi ono o čemu govori, Pavle se vraća na "krv". Tri su velika iskaza koji objašnjavaju kako Bog kroz Isusa Hrista obezbeđuje rešenje za našu strašnu grehom izazvanu dilemu.

- 9,13.14 — "Jer ako krv junčija i jarčija i pepeo juničin, pokropivši njom opoganjene, osvećuje na telesnu čistotu; akamoli neće krv Hrista, koji Duhom Svetim sebe prinese bez krivice Bogu, očistiti savest našu od mrtvih dela, da služimo Bogu živome i istinome?" [Krv jaraca i junaca i pepeo junice, kojima se škrope obredno nečisti, posvećuje ih, pa su spolja čisti. A koliko će tek krv Hrista, koji se Duhom večnim prineo bez mane Bogu, očistiti našu savest od dela koja vode u smrt, kako bismo služili živome Bogu!]
- 9,22 — "Bez prolivanja krvi ne biva oproštenje."
- 10,4 — "Jer krv junčija i jarčija ne može uzeti grehâ."

Ovi iskazi stoje kao duhovni aksiomi. Oni otvaraju prozor na Božjem umu i daju nam mogućnost da zavirimo u Njegov plan pomirenja. Ti iskazi se,

razumljivo, povezuju na sledeći način:

Osnovni aksiom:

Samo se krvlju može ukloniti greh (9,22).

Srodni aksiomi:

1. Životinjska krv može jedino da obezbedi čišćenje obredne, spoljašnje prirode, a ne može da u konačnom smislu reši problem greha (9,13; 10,4).
2. Međutim, Hristova krv donosi konačno rešenje, uklanja greh jednom za svagda (9,14).

Zahvaljujući ovakvim mislima mi zavirujemo u Božje srce. Vidimo, a ipak ne vidimo. Nema drugog načina — eto, to je ono što vidimo. Nema drugog izlaza iz našeg haosa. Nema drugog načina za očišćenje. Nema drugog načina osim Hristove krvi.

A ipak, ne vidimo. Ne vidimo zašto ne bi bilo drugog načina, zašto bez prolivanja krvi ne može biti uklanjanja greha.

No, Bog nam je pokazao sve što je odlučio da pokaže. On je jasno izložio kako se možemo spasti, što znači da nam je obezbedio put. Nije nam rekao zašto se opredelio za taj put. Ne, jednostavno nam kaže da je *to* put. Saopštava nam da je uzeo na sebe naš strašni problem, i sâm je osigurao rešenje problema.

I to je sve što je potrebno da znamo. Verujući, prihvatajući Njegovo rešenje, mi nalazimo ono što nam je najpotrebnije. Krv Isusa Hrista, Njegovog Sina, čisti nas od svake "poganštine".

Evo i jedne od završnih misli na temu "bolje krvi". Izraz *krv*, kako izgleda, ne može se svesti ni na šta drugo. Ona simbolizuje Hristovu smrt — ali ne samo to, nego i Njegovu smrt primenjenu na naš problem opoganjenja. Taj izraz upućuje na izlivanje Hristovog života za nas — i ne samo to, života koji nama daje život, koji nam donosi očišćenje i isceljenje. Kao što jezik na temu opoganjenja i očišćenja izaziva u našoj svesti duboku reakciju, tako se i jezik bolje krvi neposredno bavi našom religijskom potrebom na jedan način koji se ne može zameniti drugom terminologijom.

Hrišćani — uključujući i neke adventiste — koji se gnušaju gledajući kako se Poslanica Jevrejima, u svojoj ključnoj argumentaciji, usredsređuje na krv, treba da zavire u nju dublje. Udaljenost izlaganja o krvi od bilo kog koncepta o paganskom, krvožednom božanstvu meri se svetlosnim godinama. Ono je puno blagodat i istine. Jasno i sa silom, ono se obraća svakome od nas danas.

Prednosti Hristove krvi

Kroz ceo tekst u Jevrejima 9,11 – 10,18 rezultat koji postiže Hristova žrtva pojavljuje se kao kontrast u odnosu na stari sistem. Sve što stari sistem nije učinio — tačnije, nije mogao učiniti — učinila je Isusova bolja krv.

Dve slabosti starog sistema, videli smo to ranije, bile su njegov ograničeni pristup i ograničeno čišćenje. Tekst u Jevrejima 9,1-10 prikazao je stari kult na način kojim su posebno osvetljena ta dva nedostatka. Međutim, ovde, u 9,11 – 10,18, Pavle objašnjava kako te nedostatke uklanja novi sistem u Isusu.

Hristu je Njegova krv — autor nam to odmah kaže — omogućila da uđe u nebesko svetište — u "bolju i savršeniju skiniju, koja nije rukom građena, to jest, nije ovoga stvorenja" (9,11). Onda se na tu misao vraća u 9,24: "Jer Hristos ne uđe u rukotvorenu svetinju, koja je prilika (koja je bila samo kopija) prave, nego u samo nebo, da se pokaže sad pred licem Božjim za nas."

Uočavamo radikalni kontrast koji autor pravi u odnosu na starozavetno svetište. Tamo je samo jedna osoba, u jednom danu u godini, mogla ući u sferu Božje prisutnosti. A to prvosveštenikovo ulaženje u svetinju nad svetinjama, na Jom Kipur, svake godine, bilo je utoliko više ograničeno u svom pristupu stvarnosti što je svetište u kojem je prvosveštenik služio bilo samo senka konačne stvarnosti.

Najvažnija tačka teksta u 9,11.12.24 zapravo je neometani pristup božanskoj prisutnosti. A taj pristup nije omogućen samo Isusu, koji je doneo svoju bolju krv — nego i nama. Rezimirajući svoje dugo izlaganje, započeto u 8,1, apostol izjavljuje u 10,19: "Mi imamo slobodu . . . ulaziti u [nebesko svetište] krvlju Isusa."

Ovi stihovi su odjek i dopuna potvrđenog iz 4,16: "Da pristupimo dakle slobodno k prestolu blagodat, da primimo milost i nađemo blagodat za vreme kad nam zatreba pomoć." I evo, reč u 4,16 prevedena sa "pristupimo" ista je kao ona koja je u 10,22 (takođe) prevedena rečju "pristupamo". Grčka reč *proserchomai* označava ulazak prvosveštenika u samu Božju prisutnost.

Apostol nam kaže da smo *mi* hrišćani sada slični zemaljskom prvosvešteniku, jedinom koji je mogao ući u svetinju nad svetinjama. Ali dok su tu prednost oni uživali u samo jednom danu u godini, mi je imamo svakoga dana u godini. I dok su oni ulazili u svetinju nad svetinjama koja je bila samo senka, "prilika" prave, mi dolazimo, "pristupamo" u nebesku, stvarnu.

Mi ne "pristupamo" u strahu i puzeći. Ne dolazimo sa šeširom u ruci. *Dolazimo slobodno, s pouzdanjem.* Naša sveta sloboda ne potiče od nas nego od dve činjenice u vezi s Isusom Hristom. Prvo, On nas razume. On, naš veliki Poglavar sveštenečki, bio je kao jedan od nas; On razume naša iskušenja i bol, i tačno zna šta nam je najpotrebnije. Drugo, Njegova krv je oborila stare prepreke koje su ljudski rod odvajale od Boga. Njegova krv

donosi potpuno, savršeno očišćenje od greha; Njegova krv otvara vrata u nebesko svetište, i to — nama!

Jasno je, mi u nebeski hram danas ne ulazimo fizički. Ulazimo verom, a vera nas čini sigurnima u ono što ne vidimo (11,1). Ne hodamo zahvaljujući onom što vidimo, jer gledamo u konačnu stvarnost. Nju nam je garantovao Isus, Božji Sin, koji je postao jedno s nama. Upravo zato mi "pristupamo s istinitim srcem u punoj veri (u potpunoj sigurnosti vere)" (10,22).

U stvari, Njegova krv obezbeđuje temeljito očišćenje od greha — i to je njena druga vrhunska prednost. Ta misao se za nas u tekstu od 9,11 do 10,18 ponavlja više puta:

- 9,14 — Hristova krv ne obezbeđuje samo obrednu čistotu (9,13) nego i potpuno očišćenje.
- 9,15 — Hristova smrt ljude oslobađa greha učinjenih "u prvom zavetu" (tj. u eri starozavetnog svetišta).
- 9,23 — Nebeska svetinja traži bolje prinose od krvi životinja.
- 9,25.26 — Hristos nije ušao u nebo s tuđom krvlju, nego sa sopstvenim prinosom. Taj prinos, Njegova krv, uklanja greh.
- 9,28 — Hristos je bio jednom "prineta" da bi uzeo grehe.
- 10,10 — Hristovim prinosom, Hristovom žrtvom mi smo osvećeni.
- 10,14 — Hristov prinos "savršio" nas je, učinio savršenim za večnost.
- 10,18 — Hristov prinos, Njegova žrtva ukida sve ostale prinose, pošto više nisu potrebni.

Dakle, kakav je ishod ovoga, kada je reč o svakodnevnom životu hrišćanina? Mi Bogu, u Njegovom nebeskom stanu, pristupamo sa svetom slobodom, "u punoj veri", "očišćeni u srcima od zle savesti, i umiveni po telu vodom čistom" [... sa srcem poštropljenim radi očišćenja od nečiste (krivicom opterećene) savesti i telom opranim vodom čistom] (10,22).

Poslanica Jevrejima odzvanja hrišćanskim pouzdanjem. Njene tvrdnje o pristupanju i čišćenju od greha, po snazi i lepoti, nemaju premca. A evo i jednostavnog razloga za to: ta knjiga, nadahnuta Svetim Duhom, posvećuje veoma mnogo pažnje kako ličnosti tako i spasonosnom delu našeg Gospoda.

Zakružujući ovu raspravu o prednostima Hristove krvi, dobro je da zakratko obratimo pažnju na tekst u 9,16.17. Veoma su velike razlike u prevodima tih stihova i mada one ne utiču na naše ukupno razumevanje teksta od 9,11 do 10,18, dobro je da saznamo šta iza njih stoji.

Deo problema u prevođenju je grčka reč *diatheke*, s kojom smo se već ranije susreli. Ta reč može značiti ili "zavet" ili "testament", pa, iako je prevodioci NIV na svim ostalim mestima u Poslanici Jevrejima prevode rečju "zavet", u 9,16.17 prevode je rečju "testament" [poslednja volja]. Pošto u 15.

i 18. stihu reč svakako treba da znači "zaveš" — a oni su je tako i preveli — oni u 16. i 17. stihu daju tumačenje po kojem se autor igra dvostrukim značenjem te reči. Mnogi autori komentara slažu se s takvim razmišljanjem, nalazeći se pod utiskom povezanosti reči *diatheke* i smrti u ta dva stiha.

Smatram da pomenuti stav u ovom razmišljanju ima manu. Veoma je neuhvatljiv i prekida razradu ideje zaveta započetu u 8. glavi, a koja u 10,18 stiže do svog raspleta. Apostol sve vreme govori o zavetu — ne prelazeći na "testament" [poslednju volju] zbog samo dva stiha da bi se odmah zatim ponovo vratio na zavet. Veza između zaveta i smrti je upravo poenta njegovog izlaganja u tom delu: jedino je Hristova *smrt* ta koja stavlja na snagu novi zavet. *U 15. stihu se tvrdi: "Hristos je posrednik novoga zaveta . . . kroz smrt."

Konačnost — jednom za svagda

Suprotstavljanje starog i novog u Poslanici Jevrejima zaoštava se u jednom izrazu — *jednom za svagda*. Taj pojam prvi put vidimo u 7,27, gde saznajemo da se Hristos prineo jednom za svagda. Međutim, u 9,11 – 10,18 to postaje vodeća misao:

- 9,12 — Hristos je u nebesko svetilište ušao svojom krvlju, jednom za svagda.
- 9,26 — Došao je jednom za svagda da ukloni grehe.
- 9,28 — Bio je prinjet jednom da ukloni grehe.
- 10,10 — Mi smo jednom za svagda osvećeni Hristovim prinosom. Poslanica Jevrejima Hristovu službu 'jednom za svagda' u nebeskom svetilištu prikazuje u očiglednom kontrastu prema neprekidnom služenju sveštenika u zemaljskom svetilištu.
- 9,6 — Sveštenici obavljaju redovnu, odnosno, službu koja se redovno ponavlja.
- 9,25 — Zemaljsko svetilište tražilo je stalno ponavljanje prinošenja žrtava.
- 10,1 — Iste žrtve prinosile su se neprekidno, iz godine u godinu.
- 10,3 — Godišnje žrtve bile su prinošene na Dan pomirenja.
- 10,11 — Sveštenici su iste žrtve prinosili uvek iznova.

Pročitavši ovo, mi dolazimo do trećeg apostolovog kontrasta, u tekstu 9,11 – 10,18 — ne samo slobodan pristup nebeskoj svetinji umesto ograničenog pristupa njenoj senci, i ne samo temeljno, potpuno očišćenje od greha umesto očišćenja koje je imalo samo obredni karakter, nego i jednu žrtvu umesto mnogih. Jedna žrtva za sva vremena, koju nikada više ne treba ponoviti. Jedna žrtva za sve ljude, samo jednom, jednom za

svagda. To je žrtva koja rešava problem. Žrtva kojom se obustavljaju sve ostale žrtve, pošto više nisu potrebne.

Napomena u Poslanici, "jednom za svagda", naglašava nešto što se već dogodilo. U teološkoj upotrebi to nazivamo "ostvarenom eshatologijom" — nečim što je Hristos već ostvario. Svakako, apostol potvrđuje da će biti još događanja, da plan spasenja tek treba da dospe do svog finala. (Tekst iz Jevrejima 9,27.28 upućuje na Drugi dolazak, kada će Isus ponovo doći "bez greha" [ne da bi nosio grehe].) Ipak, njegov naglasak se odnosi na nešto što već biva. Upravo zato NIV tekst iz 9,11 prevodi korektno: "Kad je Hristos došao kao Prvosveštenik dobara koja su već tu", za razliku od prevoda KJV (Karadžićevog): "Došavši Hristos, Poglavar sveštenečki dobara koja će doći."

Poređenja i suprotstavljanja starog i novog možemo videti u 9,23-26, a onda ponovo u 10,11-14. Zapazimo kako u 9,23-26 apostol ističe superiorni karakter i prednosti Hristove krvi:

Stari sistem	Novi sistem
čiste	čiste
krvlju	krvlju
ali	
samo prilike (kopije) realnosti	pravo svetilište
"tuđa krv"	sopstveni prinos
ponavljanje prinosa	jednom za svagda
zemaljska — svetinja nad svetinjama	nebeska — Božja prisutnost

Ti kontrasti još su izraženiji u Jevrejima 10,11-14. U tom pasusu autor spaja različite niti razmišljanja koje su tekle od 8,1 nadalje, da bi posle toga zaključio citatom iz Starog zaveta, kao završnim adutom u svom izlaganju. Apostol rezimira prednosti Hristove žrtve, nasuprot celokupnosti starog sistema:

Stari sistem	Novi sistem
svaki sveštenik (tj. mnogi)	Hristos (samo jedan)
stoji (nezavršeno delo)	sedi (završeno)
prinoseći (posao koji traje)	prinesavši (završeno)
jedne žrtve	jedinu žrtvu
mного puta	(jednom za) svagda
svaki dan	jednim prinosom savršio je
služeći (ograničeni pristup)	s desne strane Bogu

koje nikad ne mogu uzeti grehâ	savršio je zauvek
--------------------------------	-------------------

Dok razmišljamo o maestralnom izlaganju u Jevrejima 9,1 – 10,18, zapažamo dve stvari. Prvo, vidimo koliko je dragocena Isusova krv i kako su slavne prednosti koje s njom dolaze! Ljudi su se, tokom cele ljudske istorije, osećali otuđeni od Boga, potpuno odvojeni od Njega, nedostojni da pred Njega stanu. Pokušavali su da mu priđu preko sveštenika i šamana, kroz hodočašća, pokore, samokažnjavanja, ritualna pranja i samoponižavanja. Međutim, Poslanica Jevrejima ima veličanstvenu vest, da je put ka Bogu već otvoren! Kroz Isusa Hrista, u Isusu Hristu, imamo neograničen pristup i potpuno neograničeno očišćenje od naše strašne opoganjenosti.

Drugo, stari sistem, koji u ovom izlaganju izgleda tako neprimeren, ipak je bio od Boga, jer ga je Bog uspostavio. On je, u svoje vreme, bio put opravdanja verom. Osoba koja se uzdala u Boga Jahve činila je ono što je On tražio, a to je bilo poniženje životinjske žrtve za grehe. Ovde se ne govori o prednostima tog sistema — o njegovom učenju o ozbiljnosti greha i ulozi krvi, o njegovom ukazivanju na Hrista, i tako dalje. Ipak, te prednosti su bile realnost. Kad bismo odbacili starozavetnu službu u svetilištu, zbog toga što je smatramo stranom našem savremenom poimanju stvari, to bi bilo omalovažavanje Starog zaveta i Boga tog Starog zaveta — koji je i Bog Poslanice Jevrejima.

Kako, pa zar već savršeni?

Pavle u Jevrejima 10,14 daje iznenađujući iskaz, zaključujući svoje izlaganje o prednostima Hristove žrtve: "Jer jednim prinosom [žrtvom] savršio je zauvek one koji bivaju osvećeni." Ovde, kao da trenutno dobijamo trajno savršenstvo koje se ne može izgubiti!

Međutim, proučavanje drugih njegovih iskaza u Poslanici, koji se odnose na "dovođenje u savršenstvo" vernih, otkriva nam dosledan obrazac — a on otkriva koliko su bezumne mnoge rasprave o savršenstvu koje danas vode hrišćani. Prva pominjanja nalazimo u 7. glavi, gde čitamo da se savršenstvo nije moglo dostići kroz Levitsko sveštenstvo (11. stih) i da "zakon [sveštenstva pod starim sistemom] nije ništa "savršio", "učinio savršenim" (19. stih).

Tekst u Jevrejima 9,11 - 10,18 sadrži još tri druga pominjanja savršenstva. Prvog nema u NIV, ali grčki tekst za 9,9 glasi doslovno "da se 'savrši' savest" umesto "da se očisti savest". Taj tekst je očigledno paralelan s tekstom u 9,14, gde čitamo da, za razliku od krvi jaraca i junaca, Hristova krv može "očistiti savest našu". Drugim rečima, u 9,9.14 savršenstvo i savest su povezani, pri čemu se "dovođenje u savršenost" izjednačava sa čišćenjem.

Sledeće pominjanje savršenstva nalazimo u 10,1, gde nam autor poručuje da ponavljanje žrtava staroga sistema nije moglo "savršiti one koji

pristupaju da služe". Sledeća dva stiha razrešavaju nedoumicu. Drugi stih nam kaže: da su životinjske žrtve mogle postići svoju svrhu, "oni koji služe bili bi očišćeni jednom za svagda", a 3. stih: ponovljenim žrtvama se "svake godine čini spomen za grehe". Ovde nalazimo tačno isti zaključak kao u 9,9.14 — da "savršavanje", "dovođenje u savršenost", označava "očišćenje".

U stvari, paralela sa 9,9.14 odlazi i dalje. Iako je *NIV* propustio da to prevede, ista reč za savest kao u 9,9.14. — grčki *suneidesis* — pojavljuje se u 10,2. Tamo gde *NIV* prevodi: "... ne bi se više osećali krivima za svoje grehe", originalni tekst kaže doslovno: "... ne bi više bili svesni [upotrebljena reč 'savesť'] grehâ" [Karadžić: ne bi više imali nikakve savesti za grehe]. Po mome sudu, oni koji su radili na *NIV* tačno su ovde uhvatili apostolovu misao, kao i u 9,9, gde su upotrebili *očistiti* umesto *savršiti*, ali njihova odluka da iste grčke reči (za 'dovođenje u savršenost' i *savesť*) prevedu na različite načine, ometa pažljivog istraživača Poslanice Jevrejima, koji želi da ovlada apostolovom terminologijom.

Sada vidimo šta Pavle u ovoj knjizi podrazumeva pod savršenstvom. Njegovih pet pominjanja izraza povezuju tu misao sa svetilištem — prva dva pominjanja (7,11.19) sa starim sistemom uopšte i ostalih tri sa posebnim osvrtom na žrtve (9,9; 10,2.14). Savršenstva pod starim sistemom nije bilo, objašnjava autor, zato što životinjske žrtve jednostavno nisu mogle očistiti unutrašnje biće. Da su mogle, ne bi bilo neophodno ponavljati ih iz godine u godinu. Ali Hristos je došao i prineo sebe na žrtvu, i ta Njegova žrtva čini ono što ni sva krv pod starim sistemom nikada nije mogla — donela je očišćenje savesti. Dakle, tom jednom žrtvom, "savršio je zauvek one koji bivaju osvećeni" (10,14).

Te ideje su merom svetlosnih godina udaljene od konteksta u kojem neki hrišćani razmišljaju o savršenstvu. Savršenstvo se, ovde, ničim ne odnosi na pobedonosni način života niti na uzastopno uklanjanje grehâ iz života. Koliko god ta misao bila opravdana, ona nije ono što apostol u tom tekstu hoće da istakne. Savršenstvo je, ovde, nešto već dostignuto, nešto već utvrđeno i sigurno. Osim toga, ono nema nikakve veze s onim što *mi* nastojimo da dostignemo, pošto je došlo putem onoga što je *Hristos* već učinio za nas.

U našem istraživanju u ranijem delu knjige, o Isusovoj ličnosti, primetili smo kako je za Njegova ljudska iskustva bio upotrebljen govor savršenstva. U Njegovom slučaju, savršenstvo se nije odnosilo na grešne navike koje treba pobediti, nego na sazrevanje radi stupanja na funkciju Prvosveštenika. Osim toga, izlaganje na temu "dovođenja u stanje savršenosti" Njegovih sledbenika, u Jevrejima 9. i 10. glavi, dodatno pokazuje kako su pogrešno koncipirane mnoge današnje debate na tu temu.

Za mnoge iskrene vernike koji se muče u ratu s grehom, ovo učenje Poslanice Jevrejima doći će kao iznenađenje i svojevrsan šok. Međutim, pustimo li da ono pronade put do naše duše, shvatićemo to kao poruku

oslobođenja — poruku nade i pouzdanja. To će nas preusmeriti, okrenuti od nas samih ka Isusu; vratiće nas unazad — ne unapred — na ono što je On već za nas učinio svojom smrću, umesto da nas uputi na nešto što mi moramo učiniti.

Pomiriti se s Bogom i osećanje da smo pomireni s Bogom — to je težnja koja je obuzimala ljudska bića tokom čitave istorije. U tekstu koji čini vrhunac misli Staroga zaveta, prorok Mihej je formulisao vekovno pitanje: "Sa čim ću doći pred Gospoda da se poklonim Bogu višnjemu?" A onda, u jednom ubrzanom ritmu, prorok nabroja kako je sve čovečanstvo pokušavalo da dođe do odgovora: "Hoću li doći preda Nj sa žrtvama paljenicama? s teocima od godine? Hoće li Gospodu biti mile tisuće ovnova? desetine tisuća potoka ulja? hoću li dati prvenca svojega za prestup svoj? plod utrobe svoje za greh duše svoje?" (Mihej 6,6.7).

I tako, na svaku opciju koju on navodi, naša srca vapse: Ne! ne! ne! Nikakvo žrtvovanje teleta ili jagnjeta ne može nas učiniti dostojnima da se nađemo u Božjoj prisutnosti, pa ni hiljadu ili deset hiljada, a pogotovo ne prinošenje sopstvenog deteta kao ljudskog prinosa! Jer, greh je moralni problem. Ako u nastupu besa ustanem i ubijem drugo ljudsko biće, šta mogu učiniti da ispravim učinjeno? Mogao bih zaklati jagnje — ali kako to može pomoći? Ispred sebe ćemo na zemlji imati mrtvo jagnje, zajedno s mrtvim čovekom! Moju krivicu ne može ukloniti ni hiljadu, ni deset hiljada, niti milion žrtava.

To je poruka Poslanice Jevrejima nama, dok nam izlaže predmet o savršenstvu i savesti. Ni sve uredbe starog sistema, ni sve žrtve iz godine u godinu ponavljane, nikada ne mogu doneti konačnost, staviti tačku na problem greha. I eto, sâmo njihovo ponavljanje poručivalo je da je problem i dalje ostajao prisutan, da savest ljudi — ili svest o grehu — nikada nisu bili na miru.

Jedino je Bog mogao doneti odgovor, a to je i učinio. Poslavši svog Sina da postane kao jedan od nas i da umre umesto nas, On je učinio ono što nisu mogle postići ni milijarde prinatih žrtava. Bog je na sebe uzeo naš problem, našu dilemu. Van svake sumnje, Njegovo prinošenje sebe na žrtvu donosi "bolju krv"! Njegova žrtva nas već sada čini celima! Nema više mučne svakodnevice prinošenja žrtava — čovekovog beskrajnog, neprekidnog zapućivanja ka nepostojećem odredištu. To je zauvek prestalo, zato što je tom jednom Žrtvom greh očišćen zauvek a na kraju će biti i progнан zauvek.

Pitanja za ozbiljno samoispitivanje

Okrećemo se sada područjima od posebnog interesovanja za adventiste. Poslanica Jevrejima je, imajući na umu naše interesovanje za nebesko svetilište, u kojem Isus služi kao naš veliki Poglavar sveštenički, privlačila veliku pažnju još od vremena naših pionira. Ta knjiga po

tumačenju, objašnjavanju i primeni starozavetnih obreda predstavlja pandan 3. Mojsijevoj.

Predmet od posebnog interesovanja je Dan pomirenja. Adventisti veruju i uče da je ostvarenje Jom Kipura — najvažnijeg praznika u jevrejskom kalendaru — počelo 1844. godine, kad je Isus otpočeo svoju službu u drugoj odaji svetilišta, u delu suda koji neposredno prethodi Njegovom ponovnom dolasku na Zemlju.

Ove istaknute doktrine bile su izložene napadima tokom čitave adventističke istorije, pri čemu su neki od najubitačnijih udara dolazili od samih adventista ili od bivših adventista. U ovo naše vreme, dr Desmond Ford sakupio je kritike iz prošlosti i pooštrio ih. On svoje tvrdnje snažno temelji na Poslanici Jevrejima.

Prema Fordu, Dan pomirenja igra bitnu ulogu u izlaganju Poslanice Jevrejima. On kaže da apostol Hristovo delo na Golgoti opisuje kao ostvarenje Jom Kipura, tako da je prilikom svog vaznesenja Hristos ušao u Svetinju nad svetinjama u nebeskom svetilištu. Kad bi sa svojim tumačenjem Ford bio u pravu, adventističko razumevanje 1844. godine očigledno ne bi imalo podršku Biblije.

Po mojoj oceni, dr Ford pogrešno tumači mesto Dana pomirenja u Poslanici Jevrejima. Dan pomirenja jeste uključen u raspravu Poslanice, ali ne u meri ili na način kako to on smatra. Dan pomirenja nije (*taj*) ključ starozavetne simbolike, na osnovu koje apostol uobličava svoju raspravu, već je samo *jedan iz ukupnosti* obredâ koji su činili stari sistem. Rasprava se, u svojoj ukupnosti, ne odvija kao Golgota i Dan pomirenja nego kao Golgota i starozavetni žrtveni sistem. U Poslanici Jevrejima nalazimo mnogo pominjanja žrtava:

- 5,1-3 — "Dari i žrtve za grehe".
- 7,27 — Svakodnevno prinošenje žrtava.
- 9,9.10 — "Dari i žrtve . . . jela i pića . . . različno umivanje i pravdanje tela".
- 9,12 — "Krv jarčija . . . teleća".
- 9,13 — "Krv junčija i jarčija, i pepeo juničin".
- 9,18-21 — Potvrđivanje prvog zaveta krvlju teladi.
- 10,8 — Prilozi, prinosi i žrtve, i žrtve za grehe.
- 10,11 — Svakodnevno služenje u starom sistemu.
- 10,29 — "Krv zaveta".
- 11,4 — Žrtva koju je prineo Avelj.
- 11,28 — Pasha i prolivanje krvi.
- 12,24 — Krv novoga zaveta.
- 13,11 — Žrtve koje prinosi prvosveštenik.

Tako vidimo da apostol svoju raspravu izlaže na osnovu celokupnog spektra starozavetnih obreda koji su uključivali krv. Među njima je bio Dan pomirenja, koji se spominje na najmanje tri mesta (9,7.25; 10,1-3). Pominjanje prvosveštenika i/ili godišnjeg obreda grupiše te tekstove kao one koji upućuju na Jom Kipur. Mislim da, samo ovde, nama već dobro poznatu reč *ta hagia* treba da prevedemo izrazom "Svetinja nad svetinjama", a ne onim neutralnijim izrazom "svetinja" (tekst u 13,11 mogao bi predstavljati četvrtu aluziju na Dan pomirenja; međutim, apostolovo izlaganje u tom delu, kako zaključujemo, ide drugačijim tokom, što ćemo kasnije i videti.)

Prema tome, Dan pomirenja bio je samo jedan od mnogo obreda. On je bio vrhunac Izrailjevog žrtvenog (ceremonijalnog) sistema, ali ipak — što je apostol želeo da istakne — nije mogao obezbediti pristup Bogu ili konačno rešiti problem greha. Što se tiče prinošenja žrtava, Isusova smrt na Golgoti poslužila je kao ispunjenje svih njih — uključujući i Dan pomirenja. Isus je umro 31. godine n.e., a ne 1844. godine. Međutim, u izrailjskom svetilištu Dan pomirenja podrazumevao je više od ubijanja životinja. Središte tog obreda bilo je uklanjanje greha iz logora ("okola") i nov početak za ceo narod. Prema adventističkom viđenju stvari, ti aspekti Božjeg Dana pomirenja počinju 1844. godine, kad je sâm Gospod preuzeo brigu o završnim zbivanjima u dugoj borbi između dobra i zla.

Neki adventisti su, tokom proteklih godina, pokušavali da u Poslanici Jevrejima nađu više nego što tekst pruža, za podršku našim posebnim doktrinama o svetinji i sudu. Njihovi pokušaji pothranjivani su različitim prevodima Biblije, među kojima su KJV i RSV, koji sadrže nedosledne pa i pogrešne prevode grčke reči *ta hagia*. S druge strane,, Ford i drugi koji su pokušavali da na osnovu Poslanice Jevrejima diskredituju te doktrine, bili su u zabludi.

Poslanica Jevrejima daje najjasniji mogući iskaz o nebeskom svetilištu. Ona nedvosmisleno potvrđuje postojanje tog svetilišta i Isusove službe u ulozi našeg velikog Poglavara sveštenečkog. Poslanica, time, čini osnov na kojem se gradi naše jedinstveno viđenje uloge koju naš Gospod obavlja na nebu.

Osim toga, Poslanica Jevrejima ide i dalje od toga. U 9,23 ona govori o *neophodnosti* očišćenja nebeskog svetilišta. Taj tekst naveo je egzegete i autore komentara da daju sve od sebe u nastojanju da ga objasne — što je obično značilo da za njega nađu neki izgovor, da ga prikažu kao nevažan. Neki su pokušali da ustvrde kako su "nebeske stvari" koje treba da se očiste, zapravo isto što i "savesť" u 9,9.14 ili da "čiste" iz 9,23 znači "inaugurirati", uvesti u službu. Obe tvrdnje potpuno padaju u vodu u svetlu rasprave u celini, koja ide od 8,1 do 10,18, gde se izlaganje nedvosmisleno okreće oko opogovanja, očišćenja i Hristovog nebeskog dela.

Međutim, za adventiste, koji su izuzetno svesni značenja te terminologije zahvaljujući tekstu iz Danila 8,14 — "Do dve tisuće i tri stotine dana i noći; onda će se svetinja očistiti" — iskaz iz Jevrejima 9,23 uopšte ne predstavlja problem. Mi razumemo da su nebo i Zemlja međusobno povezani, pri čemu događaji na Zemlji imaju svemirske implikacije i dotiču sâmo nebo. To što Bog čini na rešavanju problema greha, po našem viđenju, dopire do samog središta svemira. Tako Hristova žrtva — bolja krv — daje potpun odgovor i čisti sve što treba da bude očišćeno, bilo na Zemlji ili na nebu.

Tekst u Jevrejima 9,23 ostavlja otvorenim vreme nebeskog očišćenja. Mi na osnovu proučavanja Danila i Otkrivenja zaključujemo da je ono otpočelo 1844. godine.

Čitalac će u ostatku Poslanice Jevrejima uzalud tražiti razradu teksta iz 9,23. Reč je o usputnoj napomeni, bremenitoj značenjem, zagonetnoj i uznemirujućoj za mnoge autore komentara i druge hrišćane, ali za adventiste punoj značaja. Kao što smo zapazili kroz tekst 8,1 – 10,18, apostol pre svega gleda unazad. Njegov pogled prikovan je za Golgotu, za taj odlučujući trenutak istorije, koji on opisuje kao "svršetak veka" (9,26). Tamo je, na žrtvu, Bogočovek prineo sebe. On je tamo prineo za sve dovoljnu žrtvu-pomirnicu, koja je jednom za svagda pružila odgovor na čovekovu dilemu. Tamo je izvojevao odlučujuću bitku i zagarantovao ishod duge borbe sa zlom.

Pavle povremeno gleda i u budućnost. Već nam u početnom delu poslanice iznosi da Sin, koji svome Ocu sedi s desne strane — na mestu časti, koje označava da je Njegovo delo uspešno obavljeno — iščekuje trenutak kad će mu se vratiti celi svemir (1,12.13). On govori o Drugom dolasku, kada "će se (drugi put) javiti, ne da bi nosio greh nego da bi doneo spasenje onima koji ga čekaju" (9,28). On osim toga govori o budućem sudu (10,30.31; 12,25-29). Doduše, on te teme ne razrađuje. Kroz celu poslanicu više se usredsređuje na prošlost — Golgotu — nego na budućnost.

I tako mi, konačno, dolazimo do zaključka teološke rasprave u Poslanici Jevrejima o Hristovom delu, započete tekstem u 8,1. Izlaganje je od 9,11 do 10,18 bilo posebno neposredno i snažno — svakako ne lako za čitanje! Ali kakvih li divnih misli u tom delu, koje izranjaju na radost i bogatu duhovnu korist ozbiljnog istražioca! Kakvih li neverovatnih misli, kakve li sigurnosti, kakve li nade!

Da, čak i u ovo naše današnje vreme, mi negde *pripadamo*, kako to apostol kaže. Da, mi i danas imamo slobodan, neometan pristup u prestonu dvoranu svemira. Da, danas nas je Isus očistio od krivice, skinuo s naših pleća teško breme i oslobodio nas. Nema potrebe za traženjem ma kojeg drugog hrama, svetilišta, ma koje druge žrtve, dela, ili božanstva. Potrebno je da samo gledamo u Isusa. Njegova krv — o, ta divna, bolja krv! — ona nas je učinila celima, dala nam novi status kod Oca, otvorila nam vrata neba i dala božansko pouzdanje.

S tekstom u 10,18 teologija Poslanice Jevrejima dostiže svoj vrhunac i svoj zaključak. Od slavnihi osnova koji se odnose na hrišćanski život, ona je formulisala odgovarajuće primene koje slede i koje će potrajati do završetka propovedi.

Primena Reči

Jevrejima 9,11 – 10,18

1. Shvatiti učenje da je Isus naš veliki Poglavar svešteneički znači osloboditi se straha i živeti u nadi. Razumeti Njegovo delo kao sveobuhvatnu žrtvu za nas, znači zameniti sumnju potpunim pouzdanjem. Koji stihovi u tekstu 9,11 – 10,18 na poseban način pružaju tu nadu i pouzdanje?
2. Šta je krv žrtvenog jagnjeta morala značiti osobi u vreme Starog zaveta? Šta meni danas znači Hristova "bolja krv" (9,11-14)? Imajući tu razliku na umu, u kom smislu moje "hodanje" s Bogom može biti bolje od onog koje je uživao neko ko je živeo pre Hrista?
3. Šta meni znači što imam pristup u nebeski hram? Šta mogu učiniti, ako je to uopšte moguće, da već sada dobijem prednost ulaska u Božju prisutnost?
4. Kako mi pouke iz Jevrejima 9,11 – 10,18 pomažu da se osećam dostojnim, prihvaćenim i dobrodošlim, kada pristupam Bogu u molitvi?
5. Da li je moja savest očišćena od krivice i neizvesnosti? Ako nije, kako mi taj deo poslanice može pomoći da doživim takvo iskustvo?
6. U kom se smislu poboljšalo moje razumevanje predmeta greha i čuda Božjeg plana spasenja, tokom mog proučavanja ovog dela Poslanice Jevrejima?
7. Koja mi himna ili evanđeoska pesma pada na um dok razmišljam o veličanstvenim idejama ovog teksta?
8. Kako me to Hristova žrtva "savršuje za uvek" (10,14)? U kom smislu mogu s pouzdanjem tvrditi da sam savršen? Kako mogu biti savršen u istom onom periodu kada me Bog posvećuje?

Istraživanje Reči

1. Prouči predmet Dana pomirenja u 3. Mojsijevoj 16. glavi. A potom, pročitaj ceo tekst Poslanice Jevrejima i navedi sva pominjanja tog dana. Šta je rečeno u 3. Mojsijevoj o značenju i svrsi toga dana, a šta se kaže u Poslanici Jevrejima, što prelazi okvire objašnjenja datog u 3. Mojsijevoj?
2. Uz pomoć konkordancije, potraži sva pominjanja reči *savršen* i

savršenstvo (savršiti) (perfect, perfection) u Novom zavetu, van Poslanice Jevrejima. Načini spisak tekstova u kojima je naglasak na hrišćanskom savršenstvu. Načini odvojen spisak gde se sve pominje savršenstvo u Poslanici Jevrejima. Kako tekstovi u Novom zavetu — van Poslanice Jevrejima — doprinose tvom razumevanju onoga što Poslanica Jevrejima govori o savršenstvu, i kako ta poslanica obogaćava tvoja saznanja o onome što govore ostali delovi Novog zaveta?

Dalje proučavanje Reči

1. Za dalje proučavanje u vezi s Danom pomirenja u Poslanici Jevrejima, vidi, W. G. Johnsson, "Day of Atonement Allusions", u publikaciji *Issues in the Book of Hebrews*, 105-120.
2. Za raspravu u vezi s tekstom iz Jevrejima 9,23, vidi, W. G. Johnsson, "Defilement/Purification and Hebrews 9,23", u publikaciji *Issues in the Book of Hebrews*, 79-104.
3. Radi razmatranja ključnih tekstova, vidi H. Kiesler, "An Exegesis of Selected Passages", u publikaciji *Issues in the Book of Hebrews*, 53-78.
4. Za teološko razmatranje, posebno u vezi sa svetilištem, vidi A. P. Salom, "Sanctuary Theology", u publikaciji *Issues in the Book of Hebrews*, 199-218.

IV DEO

ŽIVOT S ISUSOVIM POSTIGNUĆEM PRED OČIMA

Jevrejima 10,19 – 13,25

*

osma glava

BOLJA ZEMLJA

Jevrejima 10,19 – 11,40

Jedne godine, kad su vernici Adventističke crkve proučavali Poslanicu Jevrejima, slušao sam kako učitelj toga dana u razredu počinje svoj uvod u 11. glavu, rečima: "Konačno, imamo pouku koju možemo da razumemo!" Neki koji čitaju ovu knjigu možda će se pomalo tako osećati. Dugi teološki odsek, započet u 7,1 zaista je težak, posebno deo od 9,11 do 10,18. Ipak, taj deo se, marljivom istražiocu, otkriva kao bogat veoma vrednim saznanjima i nadahnjujućim mislima.

Sve što sledi, primena je teologije tog odseka, i drugih poglavlja koja govore o hrišćanskom življenju. Baš kao što smo se, počev od 2,1-4, susretali s nizom praktičnih tekstova, rasutih u izlaganju koje sledi, tako će i tekst od 10,19 do 19,25 posao okončati dugim i silnim "poučenjem".

Teologiju možemo posmatrati kao "ŠTA", a "poučenje" kao "DAKLE". Uveren sam da DAKLE čini glavnu svrhu knjige. Poslanica Jevrejima je "reč poučenja" (13,22), propoved pripremljena da zadovolji posebne potrebe, dok dati teološki odseci obrazuju racionalni i inspirativni okvir poslanice.

U ovoj dugoj završnoj primeni, 10,19 – 13,25, ponovo ćemo videti ideje već iznete u ranijim "poučenjima". Kod nekih je reč o prostom ponovnom pojavljivanju, dok se druge znatno dalje razrađuju, od kojih se jedna — vera (grčki pistis) — izdvaja kao apostolova središnja tema.

Iako tekst 10,19 – 13,25 teče bez prekida, mi ćemo ga, da bismo olakšali proučavanje, podeliti na dva dela. Prvi deo, 10,19 – 11,40, usredsređuje se

na "bolje", "bolju zemlju" (11, 16) kao cilj hrišćanâ. Završno poglavlje naše knjige baviće se apostolovim zaključnim razmišljanjima u 12, 1 – 13, 25, gde u prvi plan izbija bolji grad — nebeski Jerusalim.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 10,19-39

Tekst u Jevrejima 10,19-39 pročitaj dva puta, s razmišljanjem i molitvom. Posle toga, postavi sebi sledeća pitanja:

1. U delu 10,19-25 pronađi tri značajne činjenice koje vernicima daju pouzdanje ("nad"), a onda pronađi i tri značajna elementa za hrišćanski život koji proističu iz takvog pouzdanja.
2. Jevrejima 10,26-31 još jedan je iz niza teških tekstova u poslanici. Kako ti naše proučavanje teksta 6,4-6 pomaže u razumevanju pomenutog teškog teksta?
3. Navedi sve podatke o onima kojima je poslanica upućena — prvobitnim čitaocima Poslanice — koje sadrži taj deo knjige. Da li, na osnovu tih podataka zaključuješ da su to bili "novi" ili "stari" hrišćani?
4. Pogledaj tekst u Jevrejima 10,19.20 u više različitih prevoda, uključujući (engleski prevod) *New English Bible*. Koje krupne razlike uočavaš, kada je reč o tumačenju Hristovog "tela".
5. Kakav je bio stav tih ranih hrišćana u pogledu Drugog dolaska?

ISTRAŽIVANJE REČI

Poslanica Jevrejima u minijaturi

Autorovo "poučenje" kreće se u 10. glavi Poslanice od snažnog upozorenja (stihovi 26-31) do snažnog ohrabrenja (stihovi 32-39). Prvi na redu je niz od sedam stihova, kao rezime upravo završene teološke rasprave i kratko predstavljanje savetodavnog izlaganja koje će uslediti. Ako tražimo tekst koji sažima celu knjigu, onda ovaj ispunjava taj opis.

S tri vrlo uočljiva iskaza, tekst u Jevrejima 10,19-25 ukratko formuliše teologiju prvih deset glava Poslanice — razlog hrišćanske vere. Apostol, potom, sabira naš odgovor na te neuporedivo značajne prednosti i preimućstva u vidu tri snažne primene — kako se to odražava na hrišćanski život. Shvatiti tih sedam stihova znači prepoznati silinu i osnov cele propovedi.

Mi imamo "slobodu" ulaženja u nebesku svetinju, imamo velikog Poglavarara svešteničkog na nebu, kao i srca "očišćena od zle ('krive') savesti — to su veličanstveni iskazi koji dovode u žižu celokupnu teološku raspravu

koja je činila okosnicu prvih deset glava Poslanice Jevrejima. Oni nam, s jedne strane, pokazuju koliko je apostolovo razmišljanje duboko ukorenjeno u predmetu svetišta, a s druge, kako je veliko spasenje koje je doneo Isus, spasenje koje prevazilazi sve što je pre toga bilo.

Prvi i treći iskaz — pristupanje i očišćenje — potiču neposredno iz izlaganja u tekstu 8,1 — 10,18, dok je drugi suština, osnovna poruka prvih sedam glava. Videli smo kako se Isusova ličnost i delo udružuju u ostvarivanju tih dostignuća. Tako i tekst iz 10,19-22 služi kao odjek i proširenje ranijeg iskaza iz 4,14-16:

"Imajući dakle velikoga Poglavara sveštenečkoga . . . da pristupimo dakle slobodno k prestolu blagodati."

"Imajući dakle slobodu, braćo, ulaziti u [nebesku] svetinju krvlju Isusa . . . i Sveštenika velikoga nad domom Božjim."

Oba teksta koriste istu grčku reč, *parresia*, u KJV (i kod Karadžića) prevedenu rečju "sloboda".

Mada se redosled blagoslovâ prikazanih u 10,19-22 ne slaže s razvojem radnje u knjizi (a to je Poglavar sveštenečki, pristupanje, očišćenje), on je nesumnjivo u redu. Kroz tekst 8,1 – 10,18 apostol pogled čitaoca uzdiže ka nebeskom svetištu a onda, rezimirajući, kaže: I mi možemo pristupiti tom svetištu. Osim toga, Prvosveštenik tog svetišta je neko ko nas voli i prihvata — naš Spasitelj, Gospod i Prijatelj, Isus, Bogočovek. Osim toga, nema potrebe da se osećamo nedostojnima da pristupimo tom svetom mestu, budući da nas je Isusova krv učinila čistima iznutra i spolja.

To je kao da nas je neko preneo na nebo i mi tamo našli otvorena vrata. Ulazimo unutra pažljivo, pitajući se šta ćemo videti. Gledamo oko sebe i iznad sebe i vidimo veličanstvenost nebeskog svetišta, prekrasne oblike, boje i pesme. I upravo dok razmišljamo da li nam je tamo mesto, prilazi nam Isus i pozdravlja nas. Prati nas i upoznaje s pripadnicima nebeske zajednice. Upoznajemo bezgrešna bića sa drugih svetova i osećamo se nedostojnima, ali nam On uklanja svaki razlog za strah i kaže: "Ovde vam je mesto. Vi ste moji prijatelji."

Obilazak odiše sigurnošću. Uz "slobodu", "pouzdanje" (*parresia*), mi čujemo "osvedočenje", "punu veru (uverenje)" (*plerophoria*) (22. stih). Tu nalazimo odgovor na hrišćaninove sumnje i strahove, na okolnosti u kojima su naše duhovne vatre najslabije i kada sumnja napada veru; na odsustvo pribranosti u uslovima neprestane slabosti i nedostizanja Božjeg idealnog plana za nas. I onda kada je u duhovnom smislu sve kako se poželeći može, ko može reći da je za Isusa učinio dovoljno? Ko može tvrditi da je njegovo pouzdanje savršeno? Ko je potpuno savladao iskušenje ili poslužio drugima rečju i delom, kao nekada Spasitelj?

Ne u nama, nego u Njemu. Ne u onome ko smo mi, nego u onome ko je On. Ne u onome što smo mi učinili, nego u onome što je učinio On. U tome je naše pouzdanje, naša sigurnost. On je naša sigurnost.

Prema tome, hrišćanska sigurnost nije neko emocionalno ushićenje koje dobijamo nadimajući se i očekujući od drugih da nas uzdižu. Naše pouzdanje oslanja se na činjenice, a ne na osećanja. Te činjenice su, pre svega, jedna Ličnost, a onda, Njegova postignuća. Svaki ljudski sistem može da zataji i zatajiće. Svako ljudsko društvo i organizacija dolaze i prolaze. Na kraju svega toga ostaje jedna Činjenica — Isus. Na svršetku sveta, na svršetku našega sveta, samo Isus.

Kako onda da živimo, imajući na umu te činjenice — imajući Isusa na umu — i kakva je uloga te radosne vesti u svakodnevnom životu? Pavle navodi tri istaknute stvari, rezimirajući počev od 10,19-22 svoja "poučenja" u poslanici Jevrejima.

Prvo, "Da se držimo tvrdo priznanja nâda" [... nade koju ispovedamo] (23. stih). Hristos je umro za sve ljude, ali je posao koji nam je poveren nešto individualno. Hristos je spasenje doneo svim ljudima, ali spasenje nije nešto što dolazi automatski. Mi ga moramo prihvatiti i čuvati.

Živimo u dobu neverovanja. Cinici su danas na vrhuncu uticaja. Medijska sredstva su se specijalizovala za davanje loših vesti, čemu smo skloni da brzo poverujemo. Dovodimo u sumnju radosnu vest, dok čuda odbacujemo već u startu. Kako se hrišćani mogu održati u ovom dobu sumnje? Pristupajući predmetu verovanja voljom. Mi ne možemo *dokazati* istine naše religije — slavne tvrdnje iz Jevrejima 10,19-22 — zato što nisu objekat naučnog istraživanja. Istorija će potvrditi činjenicu o postojanju čoveka po imenu Isus, koga su Rimljani razapeli na krst — i to je sve. Ko je bila ta ličnost i šta su Njegov život i smrt značili za svet, to je nešto što zadire u prostor izvan istorije, u sferu vere.

Mi možemo rešiti da verujemo, a možemo odlučiti i da se ponašamo kao cinici. Svojim Duhom Bog pobuđuje u nama veru i omogućava nam da se opredeljujemo ali, u konačnom smislu, *mi* smo ti koji moramo učiniti voljni iskorak da bismo verovali. Mi izražavamo veru jednom, prvi put, kada prihvatimo Isusa i Njegov dar spasenja. Međutim, uvek iznova verujemo, nastavljajući da prihvatamo Njega, služeći se voljom da bismo verovali.

Nama ne odgovara slabašno, sumnjom obojeno hrišćanstvo. "Da se držimo *tvrd*", kaže apostol (23. stih). Neka u središtu ovog doba sumnje zasija vera. Dok drugi ljudi tapkaju u mraku i lutaju, krstareći svetom u potrazi za odgovorima na svoja pitanja, neka naše oči budu okrenute ka Isusu. Živimo punim životom. Sigurni u Njegovoj ljubavi, spokojni zbog činjenice da nas je On primio, "slobodni", smeli, kada je reč o našem pristupu u nebeske dvorove — idimo napred s radošću.

Drugo, "da razumevamo jedan drugoga u podbunjivanju k ljubavi i dobrim delima" [Razmišljajmo kako bismo jedni druge podsticali k ljubavi i

dobrim delima] (24. stih). Mi nismo samo ono što smo mi sami; naprotiv, mi smo deo jednog tela, zajednice vernika. Mi se, pojedinačno, čvrsto držimo Hrista, ali jedni od drugih očekujemo i službu duhovne nege i ohrabrenja. Kao što se, kad ih delimo s drugima, umnožavaju sumnja i skepticizam, isto je i s verom. Govoreći o veri i deleći je s drugima, čineći najpre u sopstvenom slučaju iskorak volje da bismo verovali, mi drugim ljudima pomažemo da se i sami opredele za opciju vere.

Razmišljati o tome kako bismo druge podsticali na ljubav i dobra dela — kakve li predivne zamisli! Ne gledajući kako da uperimo prst na svog bližnjeg, ili kako da mu zavidimo, nego gledajući da ga obogatimo, oplemenimo, unapredimo njegov život i podstaknemo na takav život koji je ogledalo Učiteljevog života. Kakvog li predivnog istraživanjaličnosti jedan drugoga u ljubavi, kakve li osećajnosti, kakvog li uvažavanja individualnosti, kakvog isticanja vrednosti svakoga od svoje braće i sestara!

Treće, "Ne ostavljajući skupštine svoje" [ne odustajmo od međusobnog okupljanja] (25. stih). "Elektronska" crkva nikada ne može zauzeti mesto zajedničkog slavljenja Boga. Udružujući svoja srca i glasove, mi potvrđujemo da je Hristos svojim krstom učinio da budemo jedno. Mi pripadamo jedni drugima jednako onako kako pripadamo Njemu; potrebni smo jedni drugima, baš onako kako je On nama potreban. Učimo se jedni od drugih, zajedno rastemo i napredujemo. Isus je odviše veliki da bi bio obuhvaćen životom bilo kog čoveka, ali mi zato — zajednički — odražavamo Njegov lik.

Kada ustanemo i pođemo u crkvu, umesto da "čuvamo" krevet ili provodimo dan sami sa sobom, u sebičnim aktivnostima, mi tada ispoljavamo volju da verujemo. Otvoreno pokazujemo veru — i sebi i svojoj braći i sestrama u Hristu. Pustimo druge da idu svojim putem — taj problem je postojao već među Jevrejima, ali mi ćemo poći na zajedničko bogoslužjenje.

Jer, približava se Dan — Njegov dan.* Taj dan je bio blizu za jevrejske hrišćane, a koliko je tek bliži nama. Ne znamo kada će On ponovo doći, ali znamo da će doći. On će doći jednoga dana, kada ga ljudi, uključujući hrišćane, budu najmanje očekivali. Prema tome, u ovim danima neverovanja, crpimo toplotu iz hladnoće drugih; "zbijmo redove, zbijmo redove", čvrsto se držeći svoje nade, jačajući jedni druge u Hristu i okupljajući se radi služenja Njemu i međusobnog hrabrenja.

Tri veličanstvene činjenice. Tri praktična rezultata. Zahtevi iz jevanđelja traže primenu u hrišćanskom životu.

Kako se teologija prvih deset glava usredsređuje na te tri činjenice, tako će i "poučenja" sadržana u preostalom delu Poslanice biti samo prošireno viđenje tih triju primena. Tako će, kako ćemo videti, ključna misao koja će

* Izraz "sudni" ne postoji u grčkom izvornom tekstu.

se iskristalisati na vrhuncu apostolove propovedi biti vera — voljni iskorak ka verovanju.

Pre nego što napustimo tekst u Jevrejima 10,19-25, treba da skrenemo pažnju na jedno tumačenje oko kojeg ima mnogo neslaganja. Problem se odnosi na vezu između zavese i Isusovog tela, u 19. i 20. stihu. *NIV*, zajedno s mnogim drugim prevodima Biblije, stavlja znak jednakosti, "to jest", između zavese (ne "zaveta", kao kod Karadžića!) i tela. Drugim rečima, Pavlov jezik bi, kada je reč o zavesi, trebalo da shvatimo kao nešto što izražava određenu duhovnu istinu. Autori komentara, koji taj tekst vide na taj način, obrazlažu svoj stav sledećim rečima:

. . . Isto tako, uopšte nije teško pretpostaviti da bi naš pisac zavesu mogao definisati kao "telo" našeg Gospoda; poput "tela Isusa Hrista" iz 10. stiha i "krvi Isusa Hrista" iz 19. stiha, "Njegovo telo", na koje ovde nailazimo, moglo bi značiti Njegov ljudski život, prinet na žrtvu Bogu. Put pristupa Bogu otvoren je zahvaljujući Njegovoj žrtvi. Zavesa koja je, prema jednom mišljenju, odvajala Boga i čoveka, može se, po jednom drugom mišljenju, shvatiti kao nešto što ih spaja; jer to je bila jedna te ista zavesa, koja je s jedne strane bila u dodiru s Božjom slavom, a s druge, u dodiru s ljudskim potrebama. Prema tome, Božanstvo, Sveto trojstvo i ljudski rod spojeni su u našem Gospodu; On je taj pravi posrednik koji može na oboje da položi ruku, zato što ima udela u prirodi i jednog i drugog. I tako, mogli bismo dodati, Njegovom smrću "razderana" je "zavesa" Njegovog tela i posvećen novi put kojim ljudska bića mogu pristupiti Bogu (*Bruce, Epistle to the Hebrews, 252*).

Smatram da ovo tumačenje nije ispravno. Mi, kroz celinu teksta, 8,1 – 10,18, nismo naišli ni na jedan razlog zašto bismo apostolov jezik, kada je reč o svetilištu (svetinji) shvatali ma na koji drugi način izuzev doslovno. On govori o *stvarnom* nebeskom svetilištu, o *stvarnom* Poglavaru svešteničkom i o *stvarnoj* žrtvi. Kad bismo na ovom mestu, odjednom, uneli dimenziju duhovnog tumačenja, prema kojoj bi zavesa u nebeskom svetilištu postala šifra za Hristovo telo, to bi unelo bolno neskladan ton u sve ono što je prethodilo.

Grčki tekst se može shvatiti i drugačije, da je "novi put" koji je Isus otvorio zapravo put Njegovog tela — drugim rečima, načinjen Utelovljenjem. To tumačenje može se naći u *NEB* (New English Bible], prevod za koji mislim da je pravilno uočio nameru teksta: "Tako nam, braćo, krv Isusova, daje slobodu da smelo ulazimo u svetilište novim, živim putem, koji nam je On otvorio kroz zavesu, putem svoga tela."

Ozbiljno upozorenje

Iznenadno menjajući raspoloženje u pisanju, apostol se od zvonkih ohrabrenja okreće upućivanju ozbiljnog poziva. Poručuje nam (stihovi 16-31) da ulazak u večnu budućnost koju nam je Bog pripremio nije nešto što sledi automatski. Kao što je preki sud stizao ljude koji su u Mojsijevo vreme odbacivali Božje zapovesti, tako je i svakome ko prezre Hrista i Njegovu žrtvu najbolje da zaboravi na neometani put u nebo.

Ranije u Poslanici zapazili smo kako izlaganje oscilira između izuzetnog pouzdanja i ozbiljnih opomena. Obe te komponente prisutne su, razume se, i na drugim mestima u Bibliji, ali nigde nisu dovedene do takvog intenziteta kao u Jevrejima, niti se bilo gde drugde pojavljuju u nizu tako ištrih kontrastâ. To obeležje Poslanice Jevrejima dodatno otežava posao autorima komentara Poslanice: propoved privlači i odbija, izaziva zbunjenost i nedoumicu.

Istraživanje teksta iz Jevrejima 6,4-6 olakšava nam razumevanje teksta iz 10,26-31, kao i nagle promene "raspoloženja" u celoj knjizi. Ta dva teksta su misaono paralelni, pri čemu 6,4-6 ističe preimućstva pružena svakom hrišćaninu, a 10,26-31 — neizbežnost suda za one koji preziru Božju blagodat.

Strogu notu sadržanu u 10,26-31 razumećemo u svetlu duge rasprave iz 8,1 – 10,18. To izuzetno izlaganje istaklo je pojam Božje ponude velike ljubavi, Njegovog puta spasenja. Taj put je išao preko Golgote, jer bez krvi ne može biti rešenja za problem greha. Što je divniji taj božanski plan, to je veći greh odbaciti ga.

Neki hrišćani, pravilno rezonujući da je Božja ljubav bezgranična, pogrešno su zaključili da će na kraju svako morati da bude spasen. Ma koliko osećanja podgrevala nadu u istinitost te ideje, ona u Bibliji nije ničim potkrepljena, a u Poslanici Jevrejima potpuno je otpisana kao mogućnost. Autorova propoved nam poručuje da će svako ko se nađe na nebu biti tamo jedino zahvaljujući Isusovoj smrti, jedino zato što je izabrao od Boga ponuđeno spasenje. Tamo se neće naći niko ko to nije želeo. Niko ko odbacuje Božji put. Niko ko se ruga Božjem Sinu i Njegovom krstu.

Ključnu reč nalazimo u 10,26-31 i ona glasi *navalice* (svesno, namerno) (26. stih). Protiv greha ćemo morati da ratujemo dokle god smo na ovom svetu, dokle god se naša stara priroda, stari čovek suprotstavlja Duhu. Pobjeda u toj borbi dolazi samo od Hrista — ali se mi zato moramo svakoga dana opredeljivati za Njega. Baš onako kako smo ga prvi put prihvatili, priznajući ga za svog Spasitelja i Gospoda, moramo se za Njega opredeljivati svakoga dana iznova.

Dok proučavamo čitav niz "poučenja" i "raslojavamo" argumentaciju Poslanice Jevrejima, uočavamo progresiju u idejama. Apostol je u 2,1-4 govorio o udaljavanju od kursa, uz zanemarivanje "tolikog spasenja"; u 3,6 – 4,13 o postepenom otvrdnjavanju srca zbog nedostatka vere; u 5,11 – 6,19

o izostajanju rasteinja u Hristu i mogućnosti otpada od Hrista. Ovde, u 10,26-31, autor se spušta do najniže tačke, do ponora otvorenog, namernog greha, uz grubu neosetljivost u odnosu na značenje Hristove krvi pomirenja.

Da li je to stvarno moguće? Da li je moguće da neko ko je nekada bio radostan u Gospodu i Njegovoj reči, ko je poznavao silu Duha koji prebiva u srcu i iščekivao nebeske radosti — da neko takav uopšte postane brodolomnik bez blagodati, neko ko će se, umesto za Hrista, nesmotreno opredeliti za užas greha?

Jeste, kaže apostol, svakako da je moguće. U srcu svakog čoveka pojedinačno prisutno je bezgranično mnoštvo mogućnosti — za dobro ili za zlo. Ako smo obnovljeni i osnaženi blagodaću, mi se možemo razvijati do neslućenih visina i blagoslova. Ali ako Bogu okrenemo leđa, kako izgleda, neće biti ničega što za nas bilo suviše prezira vredno da učinimo. Grozote dvadesetog veka, sa svojim Hitlerima i Idi Aminima, razotkrile su zastrašujuću inventivnost ljudske prirode.

Međutim, treba da imamo na umu da je tekst u 10,26-31 — primena. Autor u potpunosti izlaže ono što bi *moglo* biti, a ne nešto što se dogodilo. Možda je Pavle video da su neki hrišćani, nizbrdicom, od 2,1-4, "otklizali" do 10,26-31. Ili je, možda, shvatio da bi neki to mogli učiniti. U svakom slučaju, on je svojim slušaocima naglasio: "Ali od vas, ljubazni, nadamo se boljemu" (6,9). No, on je, kao verni pristav jevanđelja, bio dužan da ih upozori i to je svakako učinio!

Junačka prošlost

U 10,32-34 vidimo divnu sliku ranog hrišćanstva: jevrejski hrišćani su zbog svoje vere u prošlosti strašno trpeli i stradali. Podnosili su otvorene uvrede i progonstva; imovina im je bila oduzimana. Ipak, uza sve te ogromne strahote, oni su se čvrsto držali Hrista. Kad nisu bili izloženi stradanju solidarisali bi se s onima koji su to bili, uključujući one bačene u tamnicu zbog Isusovog imena.

Refren stradanja čuje se u celom Novom zavetu. Slušamo Petra koji hrabri verne, progonjene samo zato što su hrišćani (1. Petrova 4,12-16) i upoznajemo "zajednicu Njegovih muka" (Filibljanima 3,10). Većina hrišćana u zapadnim zemljama ne može da shvati taj aspekt Novog zaveta; on je potpuno izvan njihovog iskustva i njih se ne dotiče.

Međutim, hrišćani tu i tamo na Zapadu, a češće izvan Zapada, u zemljama u kojima dominiraju neke druge religije, taj refren stradanja čuju vrlo jasno. Oni znaju šta su javne uvrede, progonstvo, oduzimanje imovine i odvođenje u zatvor. Znaju šta znači biti jedini hrišćanin u razredu, u školi, ili na radnom mestu.

Tokom prva tri veka posle Hrista hrišćani nisu imali nikakva zakonska prava. Senat nije priznavao novu religiju, koja je tako postala ilegalna, dok

su svi hrišćani bili sumnjivi. Nisu smeli da podižu molitvene domove (okupljali su se po kućama) i samo zbog ispovedanja Hristovog imena mogli su biti hapšeni i izvođeni pred sudove. Dolazilo je do pojedinačnih progonstava, obično regionalno, u zavisnosti od raspoloženja lokalnih vlasti.

Sačuvano je jedno fascinantno pismo iz prvog dela drugog veka posle Hrista. U tom pismu Plinije, upravitelj Vitinije, piše Trajanu, rimskom imperatoru. U njemu iznosi kako je postupao s ljudima zbog toga što su hrišćani, i traži savet svog pretpostavljenog:

Gospodaru, obično te obaveštavam o svemu povodom čega gajim nedoumice; jer ko može bolje da me usmeri kad oklevam ili da me uputi u mom neznanju?

Nikada nisam prisustvovao suđenju hrišćanima; stoga mi nisu poznati presedani u pogledu određivanja kazne, niti priroda istražnog postupka. Mučile su me velike sumnje o tome da li treba praviti razliku u vezi s uzrastom, odnosno, da li s mladima treba postupati drugačije nego sa starijima; da li se odricanjem stiče pravo na oslobađajuću presudu, ili možda nema nikakve koristi ako se neko odrekne hrišćanstva ako je već ranije bio hrišćanin; da li treba kažnjavati samo ispovedanje imena, ili samo zlodela koja prate to ime.

Do sada sam ovako postupao kad su pred mene dovođeni ljudi optuženi što su hrišćani. Optužene sam pitao da li su hrišćani. Ako bi kazali da jesu, pitao sam ih drugi i treći put, upozoravajući ih na kaznu; ako bi ostali uporni, zapovedio bih da ih odvedu na pogubljenje. Jer, ni malo nisam sumnjao u to da, bez obzira na vrstu priznate krivice, njihova tvrdoglavost i nepopustljivost u svakom slučaju bili su razlog da budu kažnjeni. Bilo je i drugih koji su bili zahvaćeni sličnim ludilom, koje sam izdvajao i upućivao nadležnost Rima, jer su bili rimski građani.

Kasnije, kako to obično biva, zlo se širi jednostavno zbog toga što ga suzbijamo, pa me obaveštavaju o pojavljivanju njegovih novih podvrsta. Doneli su mi jedno anonimno pismo koje je sadržavalo imena mnogih ljudi. Neki od njih su negirali da su hrišćani, ili da su to ikada bili; na moju zapovest, prizivali su bogove i klanjali se pred tvojim likom, prinoseći tamjan i vino, donete po mojoj naredbi za tu svrhu, uz statue bogova; takođe su proklinjali Hrista; pošto sam obavešten da ljude koji su stvarno hrišćani ni na koji način ne možemo naterati da učine bilo šta od toga, smatrao sam da treba osloboditi optužbe ljude koji su tako postupili na moj zahtev. Postoje i drugi za koje mi je bilo javljeno da su hrišćani, koji su to poricali; izjavljujući da su nekada bili hrišćani ali da su se odrekli hrišćanstva: neki pre tri godine, neki još ranije od toga, a jedan ili dvoje čak dvadeset godina ranije. Svi ti su isto tako pokazali spremnost da se poklone pred tvojim likom i statuama bogova, proklinjući Hrista . . .

Stoga sam odložio dalju istragu, nameravajući da ti se obratim za uputstvo. Smatrao sam da je slučaj prikladan za traženje saveta, pogotovo što sam imao na umu broj optuženih. Jer optuženi su mnogi, svih uzrasta, svih staleža, oba pola, a i nadalje će biti optuživani. To zarazno praznoverje nije se samo raširilo po gradovima nego i po selima i provincijama. No, smatram da se to može zaustaviti i ispraviti posledice. U svakom slučaju, u hramove koji su bili gotovo potpuno napušteni ljudi sada ponovo dolaze; uobičajeni obredi koji su dugo vremena bili zanemarivani, ponovo se nastavljaju; isto tako, i hrana za žrtvene životinje ponovo nalazi kupce, pošto je doskora bilo teško naći nekoga ko bi je kupio. Na osnovu svega ovoga lako je prosuditi koliko mnoštvo naroda možemo ponovo vratiti pod svoje okrilje, ako im se samo pruži prilika da se odreknu hrišćanstva.

Evo, to je, kao što je opisano u 1. Petrovoj 4,12-16 — stradanje (u tom slučaju, umiranje) zbog nošenja imena hrišćanin.

Isto tako, dostupan nam je i odgovor imperatora Trajana:

Dragi moj Juniore,* dobro si postupio, presuđujući u slučajevima onih koji su pred tobom optuživani zato što su hrišćani. Tačno je, ne može se izreći opštevažeća odluka, po kojoj bi se utvrdio pravilnik za postupanje s njima. Njih ne smeš proterivati ako su optuženi i ako im je dokazana krivica, nego ih moraš kažnjavati, pod uslovom da, kada nego porekne da je hrišćanin i o tome pruži praktičan dokaz prizivanjem naših bogova, njega posle poricanja treba osloboditi optužbe, bez obzira na to kakvi su razlozi za sumnju u prošlosti postojali protiv njega. Anonimnim pismima koja stavljaju preda te nemoj pridavati nikakav značaj ni pod kakvim okolnostima; ona su vrlo loš presedan i potpuno nedostojna vremena u kojem živimo (*Epistles of Pliny, X, 96, 97, quoted in Bruce, The Spreading Flame, 169-171*).

U ovoj prepisci pružen nam je jasniji uvid u tekst u Jevrejima 10,32-34. Mada je Poslanica Jevrejima, verovatno, pisana nekih pedeset godina pre Plinijevog progonstva hrišćana, scenario je gotovo identičan. Uz takve doživljaje u njihovoj prošlosti, lakše ćemo razumeti kako su jevrejski hrišćani mogli biti kušani da se odreknu vere i pristupe svetini.

"Ne odbacujte dakle slobode (pouzdanje) svoje", kaže apostol, "koja ima veliku platu" (35. stih). Oni će istrajnošću, ostajanjem na Hristovom putu, primiti večne blagoslove koje je Bog obećao, a Isus učinio izvesnim.

Oni su imali i drugi problem — ne samo obeshrabrenje zbog pritiska

* oslovljen tako, zato što je bio mladi od dva Plinija

neprijateljskog okruženja nego i sumnje zbog mogućeg odlaganja drugog dolaska. Isus je bio obećao: "Opet ću doći" (Jovan 14,3), pa su smatrali da je odavno već trebalo da dođe. Kako su godina za godinom prolazile a On se nije pojavljivao, bivalo im je sve teže da podnose ismevanje rugača, mržnju, izrugivanje i nepravdu.

Isus je obećao da će ponovo doći, ali nije rekao da li će to biti ubrzo. Problem Jevreja je i naš problem. Živimo oko 2000 godina posle njihovog naraštaja, i još čekamo.

Saveć koji je njima uputio apostol odnosi se i na nas danas. Isus dolazi! On će "doći . . . i neće odocniti" (37. stih). Božji "red vožnje" nije i naš "red vožnje". Tamo gde mi vidimo odlaganje, On vidi savršeni plan. "Poput zvezda na beskrajnim kružnim putanjama koje su im određene, ni Božje namere ne znaju za žurbu ili odlaganje" (White, *The Desire of Ages*, 32).

Zato, nemojmo ustuknuti. Pošto smo dovde stigli, istrajmo i ne posustajmo. Čvrsto se držimo Hrista, uzdajući se u Njegovo obećanje i ne okrećući se unatrag.

Mi smo ovde samo putnici, nebo je naš pravi dom. Putnik živi verom a ne po viđenju. Reći "oni koji veruju", iz 39. stiha, prevedimo rećima "oni koji imaju veru", jer tako glasi reć (u glagolskom obliku) — nama već dobro poznata reć *pistis* iz 3,6 – 4,13.

Naime, reć *pistis* — vera, činiće okosnicu dugog poglavlja koje sledi.

ULAŽENJE U REĆ

Jevrejima 11. glava

Jedanaestu glavu Poslanice proćitaj dva puta. Obrati pažnju na pažljivo saćinjenju književnu konstrukciju i spisateljsku snagu. To je jedno od najlepših poglavlja Biblije i zato uživaj u njemu. Možeš li dati odgovore na sledeća pitanja?

1. Vera je ovde odrednica; ipak, šta ona stvarno znaći? Kako to ona odlazi dalje od onoga što obićno nazivamo *verovanjem*?
2. Karadžićev prevod kaže, "vera je . . . tvrdo čekanje onoga ćemu se nadamo" (1,1). U engleskom prevodu KJV stoji (slobodno prevedeno): "vera je sušćina [substance] (srž, bit) onoga ćemu se nadamo." Pogledaj (englesku) reć *substance* u nekom dobrom rećniku, pa od razlićitih datih definicija izdvoj jednu koja će, po tvom mišljenju, biti najbliža onome što je mislio autor Poslanice Jevrejima. Potom, proćitaj 11,1 u više drugih prevoda Biblije, na jezicima koje poznaješ i obrati pažnju na to kako svaki od njih prevodi reć *substance*. Da li to menja tvoj zakljućak o onome što je autor imao na umu, napisavši tu reć? U jednom pasusu, iznesi s kojim se prevodom najviše slažeš i zašto.

3. Ko je najveći primer vere u toj procesiji zaslužnih ličnosti? Zašto tako misliš?
4. Dela navedena u stihovima 32-38 stavi u neki osmišljen redosled.
5. Šta, prema 40. stihu, znači reč *savršenstvo*?
6. Iako ta reč nije pomenuta, potraži dokaze o postojanju teme *hodočašća* u ovoj glavi.

ISTRAŽIVANJE REČI

Vlasnički list za nebo — za tebe i mene

"Vera je", kaže apostol, "biti siguran u ono čemu se nadamo i uveren u ono što ne vidimo." Ta dva aspekta vere nisu sinonimi. Prvi se odnosi na *vreme*, a drugi na *prostor*. Vera pruža ruke i hvata se za budućnost. Isto tako, hvata se za svet nevidljivog — za onaj koji već postoji, ali postoji izvan domašaja našeg vida.

Zapazimo kako neki drugi prevodi pokušavaju da prenesu misao iz Jevrejima 11,1.

- "Vera je pak *pouzdana izvesnost* onoga čemu se nadamo, i *uverenje* o stvarima koje ne vidimo" (*Bakotić*).
- "Vera je *tvrdopouzdanje* u ono, čemu se nadamo, *osvedočenje* o onom, što ne vidimo" (*Šarić*).
- "Vera je *jamstvo* za ono čemu se nadamo, *dokaz* za one stvarnosti kojih ne vidimo" (*Rupčić*).
- "Vera je *tvrdopouzdanje* u ono čemu se nadamo, *osvedočenje* o stvarima koje ne vidimo" (*Čarnić*).
- "Vera je *tvrdopuzdanje* u ono čemu se nadamo, *dokaz* za stvari koje se ne mogu videti" (*D. Stefanović*).
- "Vjera je *jamstvo* za ono čemu se nadamo, *dokaz* za one stvarnosti kojih ne vidimo" (*Stvarnost*).
- "Vera je *suština* [substance] (srž, bit) stvari kojima se nadamo, *dokaz* o stvarima koje se ne vide" (*KJV*).
- "Vera je *uverenje* o stvarima kojima se nadamo, *osvedočenje* o stvarima koje se ne vide" (*RSV*).
- "Vera daje *suštinu* (sadržaj, konzistenciju) [substance] našim nadama i čini nas *sigurnima* u pogledu realnosti koje ne vidimo" (*New English Bible*).
- "Vera znači da imamo *puno poverenje* u stvari kojima se nadamo, ona znači biti *siguran* u stvari koje ne možemo videti" (*Phillips, Revised Edition*).

- "Jedino vera može *garantovati* blagoslove kojima se nadamo, odnosno, *dokazati* postojanje realnosti koje za sada ostaju nevidljive" (*Jerusalem Bible*).
- "Vera je *spokojno uverenje* o onome čemu se nadamo, i *osvedočenje* o stvarima koje ne vidimo" (*New American Bible*).

Po razmišljanju mnogih današnjih ljudi, vera je izraz koji upućuje na neodređeno religiozno nadanje, vernikova "štaka", nešto što pripada prednaučnom mišljenju. Međutim, biblijska vera — *pistis*, o kojoj ovde govorimo, a i ranije u Poslanici Jevrejima — sasvim je drukčije prirode. Vera iz Jevrejima 11,1 bavi se sigurnošću, a ne željom; bavi se činjenicom, a ne nadom.

Imenica, u *NIV* prevedena izrazom "biti siguran u ...", grčka je reč *hypostasis*. Ona može značiti, ili "suštinsku prirodu, suštinu, stvarno postojanje ili realnost", ili "pouzdanost, osvedočenje, uverenje, postojanost". Ta reč se pojavljuje na još dva mesta u Poslanici Jevrejima — prvo u 1,3, u tekstu gde je Sin opisan kao "pečat (obličje) Njegovog [Božjeg] *hypostasis*", a onda u 3,14, gde Pavle savetuje hrišćanima da "se čvrsto drže početka svog *hypostasis*" (Karadžić: "kako smo počeli u Njemu biti (*hypostasis*) do kraja tvrdo održimo"). Konteksti pomenutih stihova pokazuju da su primenjena oba značenja te reči. Odnosno, apostol u 1,3 opisuje Sina kao "pečat Božje *suštine* ili *bića*, dok nam u 3,14 kaže da se čvrsto, do kraja držimo svog *pouzdanja*."

Razgledajući različite prevode teksta iz Jevrejima 11,1, vidimo kako su se neki prevodi opredelili za prvo značenje reči *hypostasis* (vera kao "suština" [substance], kao u *KJV* i *NEB*), dok su se drugi priklonili onom drugom (vera kao "pouzdanje", "uverenje", ili "jemstvo"). *NIV* pripada ovoj drugoj grupi.

Arheološki ašov iskopao je značenje reči *hypostasis*, koje baca svetlost na Jevrejima 11,1. U ono drevno doba, postojale su dve strane u sporu koje su se prepirale oko vlasništva nad nekim imanjem (da li nam to zvuči poznato?). Želeći da potkrepi svoju tvrdnju pred sudom, jedna strana (žena) napisala je pismo i poslala ga po svom robu. Rob je svratio da zanoći u nekoj gostionici — i ta gostionica je izgorela u požaru. Ipak, pismo one žene ostalo je sačuvano, kao i *hypostasis* koje je bilo priloženo uz pismo. I tako, posle dva milenijuma, ašov je iskopao taj drevni dokument. Međutim, šta predstavlja *hypostasis*, ono što je žena poslala zajedno s pismom?

Bio je to vlasnički list za ono imanje!

Prema tome, tekst iz Jevrejima 11,1 možemo precizno prevesti da ovako glasi: "A vera je *vlasnički list* za ono čemu se nadamo, sigurnost u ono što ne vidimo." Zapazimo kako to približava značenje vere našem savremenom dobu!

Pretpostavimo da nikada niste bili na Mauiju (to je verovatno tačno za

većinu od nas). Verovatno ste čuli za taj egzotični kraj; možda ste oduvek želeli da tamo odete, ali u tome do sada niste uspeli. Jednoga dana, kao iz vedra neba, dobijate pismo: "Poštovani _____, kao upravitelj zaostavštine pokojnog Klarena Gudenaua [Vašeg ujaka Klarena, koga čitav niz godina niste videli], dužnost mi je da Vas obavestim da vam je testamentom ostavio u nasleđstvo svoju imovinu na Mauiju. Vlasnički list možete preuzeti u mojoj kancelariji."

S vlasničkim listom u rukama, imanje na Mauiju je vaše. Bez obzira na to što ga nikada do sada niste videli, sada ste njegov vlasnik. Bez ikakve sumnje, bez "ako", bez ali i bez "možda" — vlasnički list čini Vaše pravo apsolutno izvesnim.

To je ono što je apostol imao na umu. Vera je, kako on kaže, vaš i moj vlasnički list na slavnu budućnost koju je Bog za nas pripremio. Vera pretvara nadu u stvarnost i ono što je nevidljivo u nešto što je konkretno.

Dakle, vera nije nešto za jednokratnu upotrebu, odluka za odvajanje od sveta i za služenje Isusu. Vera je način života, vera je stav. Čovek ili žena vere, to je neko čije su noge čvrsto na zemlji — to je Božji svet, jer ga je On stvorio i otkupio. Međutim, vera vidi preko sadašnjosti i dalje od ovog sveta. Osoba puna vere ima dvojno državljanstvo. Svako od njih je važno, pa on ili ona nastoji da živi na način koji će biti na čast i jednom i drugom. Takav stav može doći samo iz nekog pravca van nas. Vera je dar od Boga.

Prema tome, tekst u Jevrejima 11,1 definiciju reči *pistis* ne daje nam samo kao opis delovanja vere. Jasno je da apostol ne izlaže psihološko objašnjenje vere. Naprotiv, on nam predstavlja dve osnovne sposobnosti koje vera čini mogućim — pretvaranje nade u stvarnost i nevidljivog u vidljivo.

Prozivnik vere

Ostatak glave je spisak ljudi i žena vere — nebeski prozivnik ličnosti koje Bog smatra velikima. Pavle nas, panoramskim zamahom, vodi redom kroz Stari zavet, od stvaranja sveta, kroz pretpotopni svet i sage o patrijarsima, ka Mojsiju i osvajanju Hanana.

Izveštaj teče odmerenim, svečanim jezikom, uz stalno naglašavanje izraza "verom . . . verom . . . verom . . . verom". Jedanaesta glava Poslanice Jevrejima s pravom slovi kao jedno od najznačajnijih poglavlja u Bibliji — veličanstvenog obima, jedinstvene književne strukture i nadahnjujuće za lični život hrišćanina.

Apostol u 32. stihu naglo prekida niz. Njegovo kazivanje o herojima i heroinama vere dovelo ga je do vremena osvajanja Jerihona (u Bibliji, Isus Navin, 6. glava), ali njegov izveštaj postaje već veoma dug, a do tada je već izrazio ono što je želeo. Rečima, "šta ću još da kažem?", on "savija" prozivnik vere izuzetno snažnim rezimeom.

Obilazeći "stroj" zaslužnika, zajedno s autorom zapažamo da izabrane ličnosti predstavljaju više nego istovetne primere vere. U pozadini se ocrta prvi stih poglavlja, sa svoje dve karakteristike reči *pistis*. Prikaz je pripremljen tako da istakne da je svako od pomenutih pokazao jedno ili oba obeležja vere: pretvarali su nadu u stvarnost i pokazivali da "vide" nevidljivo.

- 3. stih — Stvaranje sveta možemo shvatiti jedino verom. Vera shvata Božju moć da ni iz čega načini čulni, opipljivi svet.
- 4. stih — Bog je primio Aveljevu žrtvu, za razliku od žrtve njegovog brata, upravo zbog Aveljeve vere. Žrtva je za Kaina predstavljala prinošenje materijalnog, nešto čime će pokušati da ugodi Bogu; u Aveljevim očima ona je bila više od toga. Ma kako nejasno i mutno, Avelj je gledao preko materijalnog, opipljivog, i Bog ga je zbog toga pohvalio. Iako je mrtav, on "još govori" — što znači, da oni koji su, kao on, ljudi vere gledaju preko onoga što je sadašnje i naziru obrise onoga što se ne vidi.
- 5. stih — I Enohovu žrtvu Bog je primio zbog vere. "Ugodio" je Bogu što, kako vidimo iz sledećeg stiha, pokazuje da je "video" Onoga koji je nevidljiv i da se nadao Njegovoj nagradi.
- 6. stih — Ovaj opšti iskaz odnosi se na sve one koji traže Boga. U ovom stihu jasno vidimo dvojni funkciju reči *pistis*: vera veruje (glagol je istog korena kao reč *pistis*) da Bog postoji — osvedočenje o nevidljivom, i vera veruje da Bog "plaća", nagrađuje — vlasnički list za nadu.
- 7. stih — Noje je "video" nevidljivo. Osim toga, gledao je u budućnost. Vera ga je pokrenula da deluje i to njegovo delovanje bilo je ukor ljudima oko njega koji su se bili vezali za ono što je opipljivo, materijalno.
- 8. stih — Avramovo iskustvo ukazuje nam na dve stvari iz Jevrejima 11,1. Vera je buduće nasledstvo učinila sigurnim, učinila "vidljivim" nepoznato mesto koje je bilo njegovo odredište.
- 9. i 10. stih — Stigavši u Obećanu zemlju, Avram nastavlja da živi verom. Stigao je, a ipak nije stigao. Život pod šatorima bio je dokaz da je život u Hananu bio samo privremenog karaktera, da je njegov konačni cilj bio *grad* — čiji je graditelj Bog. Zajedno s Isakom i Jakovom, Avram je živio kao naslednik Božjeg obećanja, gledajući napred u veri. Vera je i njemu i njima dala "vlasnički list" za taj grad. Vera je to učinila potpuno izvesnim.
- 11. i 12. stih — Avram i Sara okrenuli su leđa svetu koji počiva samo na čulnim percepcijama, koji im nije davao nadu da će dobiti naslednika. Učinila je to vera. Ostvariće se ono što je Bog obećao, zato što se to već *događalo*.

- stihovi 13-15 — Ovaj opšti iskaz rezime je vere patrijaraha. Ovde jasno prepoznamo dva aspekta vere — obećanje, nadu, nadu koja razmišlja, nadu koja čezne i — gledanje i dočekivanje s radošću onoga što se ne vidi. Taj snažni tekst opisuje život vere kao putovanje, čemu ćemo se, radi iscrpnijeg proučavanja, vratiti kasnije.
- stihovi 17-19 — Avram je doneo Isaka verom. Naglasak je u ovom slučaju na budućnosti: Avram je verovao da će njegov sin biti vaskrsnut. Međutim, pozadina te sigurnosti u pogledu budućnosti bilo je Avramovo pouzdanje u Boga. Avram je video nevidljivog Boga i pouzdao se da je On sposoban da podigne iz mrtvih.
- 20. stih — Kad je Jakova i Isava blagosiljao "verom", Isak je polazio od ličnog stava da Bog garantuje budućnost. Što je Bog obećao, to će se dogoditi. Vera je bila "vlasnički list".
- 21. stih — Jakov je u svom blagoslovu takođe gledao budućnost.
- 22. stih — Josif je bio toliko siguran da će Bog održati reč i Izrailjce izvesti iz Egipta u obećano vreme da je ostavio uputstva u vezi s tim šta treba učiniti s njegovim kostima. I ovom prilikom, najistaknutija je komponenta garancije za budućnost.
- 23. stih — Iako se ovim stihom ne definiše konkretna funkcija vere, težište je na komponenti nade (budućnost). Mojsijevi roditelji su se oglasili o carsku naredbu, verujući da je Bog za njihovog sina pripremio divnu budućnost.
- stihovi 24-28 — Ovaj čarobno zanimljiv pasus ističe dvojnu ulogu vere. S jedne strane, Mojsije je gledao iznad zadovoljstava i bogatstava faraonovog dvora. "Gledao je u viziji svoju platu", čega je vera bila jamac. Osim toga, bio je istrajan i neustrašiv, izvodeći Božji narod iz Egipta, "jer se držaše (jer je video) Onoga koji se ne vidi". Isto tako, svojom poslušnošću, kad je obavio obred Pashe i poprskao krvlju po dovratnicima, pokazao je svoje poverenje u Boga — da će Bog stvarno pobiti egipatske prvence, a zaštititi sve one koji budu postupali prema Njegovom spasonosnom planu.
- 29. stih — Izrailjci su prošli kroz Crveno More, u kojem su se Egipćani podavili. Razlika je bila — u veri. Vera je stavila van snage uobičajeno ustrojstvo prirode i istakla nevidljivo ustrojstvo, tamo gde Bog prebiva i deluje.
- 30. stih — Vera je, na sličan način, oborila zidove Jerihona. Isus Navin je imao grad od trenutka kad mu je Bog obećao da će dobiti grad. Isus Navin je, verom, u rukama držao "vlasnički list" toga grada.
- 31. stih — Čak je i Rava, strankinja i prostitutka, našla mesto u aleji zaslužnih. Iako je pred očima imala samo ograničenu budućnost, ona se, poput onih koji su joj prethodili, pouzdala u reč nevidljivog Boga.
- stihovi 32-38 — Ovi stihovi su rezime i ilustracija dostignuća slavni ličnosti iz izrailjske prošlosti, od pada Jerihona pa kroz preostali deo

Staroga zaveta. Njihova dela dele se na tri glavne kategorije: dela neuobičajene političke ili vojne prirode ("pobediše carstva", učiniše pravdu", "postasha jaki u bitkama", "rasteraše vojske tuđe"); dela izvan uobičajenog reda u prirodi ("zatvoriše usta lavovima, ugasiše silu ognjenu, utekoše od oštrice mača", "žene primiše svoje mrtve iz vaskrsenja") i dela velikog podnošenja u uslovima vređanja i ekstremnih stradanja ("biše pobijeni" . . . ne primivši izbavljenja . . . ruganje i boj . . . okove i tamnice . . . kamenjem pobijeni, pretrveni biše . . . od mača pomreše . . . u sirotinji, u nevolji, u sramoti . . . po pustinjama potucaše se, i po gorama i po pećinama i po rupama zemaljskim" [NIV: "mučeni . . . odbivši da budu oslobođeni . . . ruganje i bičevanje . . . okivanje u lance . . . bacanje u tamnice . . . zasipani kamenjem . . . prerezani na pola . . . ubijeni mačem . . . u nemaštini, progonjeni i zlostavljani . . . lutaše po pustinjama i planinama, po pećinama i po rupama u zemlji"].

Vera ih je učinila drugačijima, osposobila ih da učine što su učinili, bila je u pozadini njihovih izuzetnih dela — eto, to je suština. Zahvaljujući svojoj veri uzeli su učešća u jednoj uzvišenijoj stvarnosti, primali snagu od Božje sile, pa su zato njihov život i dela postali izuzetni u odnosu na merila ljudskog ponašanja.

Vera, dakle, vodi u *akciju*. Vera nije samo "verovanje". Vera motiviše i snaži. Vera čini da nemoguće postane moguće, vanredno pretvara u normalno jer — vera vidi ono što je nevidljivo.

Osim toga, vera jemči za budućnost. To je ona posebna misao koju apostol ističe, zaključujući prozivnik vere. Niko od divova koje je pomenuo "nije primio što mu je bilo obećano" (39. stih). Mada su neki primili kratkoročna ispunjenja onoga što su verovali — kao što je bila Rava, koja je bila pošteđena od mača — Božji narod tek očekuje konačnu nagradu. Po Božjem planu će Njegovo "nešto bolje" biti spremno za sve Njegove sledbenike zajedno. Prema tome, heroji i heroine iz proteklih vekova će "jedino zajedno s nama" ući u "savršenstvo" (40. stih) — u tu puninu, konačnost i pokoj Božjeg večnog doma.

U svetlu te napomene, dakle, možemo razmišljati o konačnoj ideji tog poglavlja — hrišćanstvu kao putovanju.

Sin putnika

U ranijem delu knjige, kad je u tekstu 3,7 – 4,13 bila istaknuta reč *pistis*, našli smo da je bila povezana sa pokojem. A pokoj, kako smo zaključili, podrazumevao je i sadašnjost i budućnost: mi koji imamo *pistis* već sada ulazimo u Božji pokoj, iako je pokoj, u svojoj punini, još stvar budućnosti.

Te ideje su paralela onima iz 11. glave Poslanice Jevrejima. Pošto je u

3,7 – 4,13 centralna reč bio *pokoj a pistis* bila manje zastupljena, reč *pistis* u 11. glavi zauzima dominantno mesto. Reč *pokoj se*, u stvari, i ne pominje u 11. glavi, ali u toj glavi nalazimo pandane za nju, a to su reči kao *obećanje, nada i nagrada*.

Tako, tražeći svoj konačni dom, hrišćanin gleda preko granica ovog života. Mi već sada doživljavamo nebeske realnosti — *poznajemo* svog Gospoda koji je umro za nas i On "hodi" s nama iz dana u dan kao naš najbolji prijatelj — ali ono najbolje će tek doći. Mi sada živimo verom, dok ćemo ga jednoga dana videti licem k licu. Jednoga dana, doći ćemo do te konačnosti — tog pokoja, tog savršenstva ili punine — za koje je vera "vlasnički list".

Mi smo putnici. Poput Avrama, koji je boravio u šatorima i čekao grad čiji je graditelj Bog (9. i 10. stih); kao zlostavljani Božji narod koga svet nije bio dostojan (stihovi 32-38); kao deca vere, opisana u stihovima 13-16, mi smo "stranci i došljaci na Zemlji".

Mnogo je naših pesama u kojima se ogleda tema putovanja. "Ja sam ovde samo putnik", "Ja sam putnik", "Ovde samo putnik umoran", "Putnik sam tu", neke su od pesama koje pevamo. Da li smo svesni šta nam reči tih pesama poručuju?

Hrišćanstvo kao život putnika vraća nas unazad u najranije vekove naše vere. Pobožni ljudi su, kroz srednji vek, odlazili na hodočašća u sveta mesta, kao što su Jerusalem i Rim.

Međutim, hodočašća kao da su udaljena od našeg stvarnog života. Poznati su nam "hodočasnici" koji su odlazili u druge zemlje, u potrazi za boljim životom, a možda smo čitali i klasično delo Džona Banjana, *Putovanje poklonikovo*. Poznato nam je da muslimani i danas ozbiljno shvataju hodočašća. Njihov *hadž(iluk)* (putovanje u Meku) poznat je kao životni cilj svakog muslimanskog vernika. Ipak, šta "putnički život" znači nama koji verujemo u Isusa, koji živimo u kućama, a ne u šatorima; koji vozimo automobile i veoma malo hodamo?

Mnogo, veoma mnogo. Jedanaesta glava Poslanice Jevrejima, a posebno stihovi 13-16, gde tema putničkog života dolazi u središte pažnje, snažno se obraća hrišćanima koji žive danas — samo ako smo voljni da slušamo kada nam Bog upućuje svoju reč.

Proučavajući život putnika uopšte, nailazimo na četiri njegove karakteristike: odvajanje, putovanje prema unapred utvrđenom odredištu, religijski smisao i prateće teškoće. Sve te elemente nalazimo u Avramovom iskustvu — napuštanje Ura, putovanje prema Obećanoj zemlji, uloga čuvara zaveta, koji će postati otac vernih i suočavanje s teškoćama. Tekst u Jevrejima 11,13-16 takođe ističe te karakteristike. "Putnici i došljaci" *napustili* su zemlju, putuju, teže jednoj boljoj zemlji — nebeskoj. Mada je put dug i trpe bolove, oni znaju da ih Bog već sada predstavlja kao svoje i oni će ga jednoga dana gledati licem k licu.

Često slušate ljude kako govore o putničkom životu u nereligioznom smislu, kao kada bi govorili o putu svog života, o svom putovanju. Međutim, hrišćanstvo kao život putnika znači mnogo više od toga. Ono znači da smo se opredelili da *ostavimo za sobom* način života koji je privlačan za većinu drugih ljudi. Ono znači da mi ne samo što *prolazimo* kroz život, nego i putujemo prema određenom *cilju*. Ono znači da ovaj život za nas nije kraj nego samo uvod, preludijum u nešto bolje u Božjem večnom domu. Znači i to da je nevolja koja nam se "događa" zapravo više nego "univerzitet teških udaraca" — Bog koji je ljubav dopušta ga i koristi i On će ga okrenuti da bude nama na dobro. Ono znači da se možemo uzdati u Boga i u najtežim vremenima.

U svetlu sveukupnog plana Poslanice Jevrejima, vidimo kako se "poučenje" iz 10,19 – 11,40, a posebno cela jedanaesta glava, uspešno uklapa u apostolov plan. Nebesko svetilište, u kojem je Isus naš veliki Poglavar sveštenečki i Njegova sasvim dovoljna žrtva — to zavisi od naše sposobnosti da "vidimo" ono što se ne vidi. Stvarnost nije jerusalimski, nego nebeski hram; nisu zemaljski sveštenici, nego Isus; pomirenje ne donosi ni jagnjeća, ni jarčija ni junčija, nego Isusova krv.

Tako, dok živimo u društvu koje odbacuje Isusa, okruženi pritiscima da ga se odrekemo i vratimo paganskoj svetini, jedino ćemo životom vere ostati nepokolebani. Vera jemči budućnost i vidi ono što se ne vidi. Takva vera hrišćanina čini kadrin da izdrži. Vera donosi *vernost* — bez zaziranja, bez odlaženja sa strujom, bez postepenog otvrdnjavanja duhovnih arterija, bez tromosti ili obamrlosti. Postoji samo jasan pogled ka Isusu i sigurnan korak u trčanju trke koja je pred nama.

Završne dve glave nastaviće razgovor o tim temama i primenjivaće ih sve šire i dalje, kako se apostol bude bližio zaključku svoje propovedi.

PRIMENA REČI

1. Kako mogu one s kojima sam svakoga dana podstaći da imaju više ljubavi za ono što rade i da žive život dobrih dela?
2. Kakve duhovne prednosti mi stoje na raspolaganju kada služim Bogu zajedno s drugim hrišćanima u crkvi, kakve nikada ne bih mogao dobiti ako bi to isto bogoslužjenje pratio na TV-prijemniku kod svoje kuće? Zašto je posebno važno da održavam redovno odlaženje u crkvu, kako se približava Hristov drugi dolazak?
3. Kako mogu bez straha gledati u predstojeće vreme nevolje? Šta je bolja priprema za to vreme — negovanje odnosa s Isusom ili razvijanje hrišćanskog karaktera? Kakvo obrazloženje mogu dati za svoj odgovor?
4. Kako mogu biti siguran da nikada neću okrenuti leđa Hristu i odreći se svoje hrišćanske vere?

5. Koji problemi u mom životu u ovom trenutku najviše opterećuju moju veru? Koji je izveštaj vere iz 11. glave Poslanice posebno koristan za rešavanje tih problema? Zašto tako kažem?
6. Avram je verovao u grad "čiji je Zidar i Tvorac Bog" (10. stih). Četiri hiljade godina kasnije hrišćani i dalje očekuju taj grad. Kako mogu biti siguran da moja vera u blizinu Hristovog ponovnog dolaska nije samo verski ekstremizam?
7. Kakve je nagrade Bog uneo u moj život, a koje jačaju moju veru? Kakve nagrade dobijam zato što verujem i kakve nagrade Bog daje svakom čoveku, bez obzira na to šta i kako veruje (*vidi: Matej 5,44.45)?
8. Šta znači danas živeti životom hrišćanskog putnika, kako je to opisano u 11. glavi Poslanice Jevrejima? U čemu se život putnika razlikuje od života kakav vodi ovaj svet? Kako se taj život razlikuje od onoga što mi obično shvatamo kao "normalan" hrišćanski život?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Uz pomoć konkordancije potraži sva pojavljivanja reči *Avram* [Abraham] u Novom zavetu i zapiši sve što Novi zavet kaže o Avramovoj veri. Uporedi to s izveštajem o Avramu kako je zapisan u 1. Mojsijevoj, od 12. do 22. glave, uključujući događaje zapisane u 15. glavi 1. Mojsijeve. Potom odgovori na sledeća pitanja:
 - a. Do koje mere moja vera mora biti savršena da bi je Bog mogao prihvatiti?
 - b. Šta možeš navesti iz Avramovog života a što je Bog video kao prihvatljiv život vere, uprkos njegovim nedostacima? Šta Bog traži da vidi u mom životu kao prihvatljivu veru, uprkos mojim nedostacima?
 - c. Kako mogu očekivati da Bog gaji odnos sa mnom, ako me moja nesavršena vera navodi da činim stvari koje, kako izgleda, ukazuju na nedostatak vere?
2. Uz pomoć konkordancije istraži kako je u sinoptičkim Jevanđeljima (Matej, Marko i Luka), poslanicama Rimljanima, Galatima i Jakovljevoj, upotrebljena reč *vera* (uključujući i reči *verovanje* i *verovati*) [faith, belief, believe]. Uporedi ono što si pronašao s prikazom vere iz 11. glave Poslanice Jevrejima. Do kakvog si zaključka došao u vezi sa suštinskim značenjem pogrešne vere (*pistis*)?
3. Prouči predmet jevrejskog odbacivanja Isusa u Jevanđelju po Jovanu. Kakve sličnosti nalaziš između tih izveštaja i posledica odbacivanja istine koju Pavle opisuje u Jevrejima 6,4-6 i 10,26-31? Šta si saznao iz Jovanovog Jevanđelja, što ti pomaže da izbegneš

strašne posledice opisane u Poslanici Jevrejima?

DALJE PROUČAVANJE REČI

1. Za proučavanje hrišćanstva kao života putnika, vidi: W. G. Johnsson, *In Absolute Confidence*, 150-160.
2. Za izlaganje o značenju vere u Poslanici Jevrejima, vidi: P. E. Hughes, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, 437-443.
3. Za komentar teksta iz Jevrejima 10,19 – 11,40 sistemom stih po stih, vidi: F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 248-331.

deveta glava

BOLJI GRAD

Jevrejima 12,1 – 13,25

Apostol je došao do zaključnog dela svoje propovedi. Već smo prošli njegovo maestralno izlaganje o Isusu kao Prvosvešteniku i žrtvi i veličanstvenu smotru "velikana" vere. Njegove završne napomene, koje pokrivaju 12. i 13. glavu poslanice, obuhvatiće i "spakovati" pouke za život koje on želi da njegovi slušaoci "ponesu sa sobom".

Verovatno bismo bez razmišljanja, olako prešli preko ovih glava, smatrajući ih samo, eto, dodatkom snažnom izlaganju i impresivnim književnim konstrukcijama iz prvih jedanaest glava. Bila bi to greška. Ma kako se prema tim poglavljima odnosili današnji autori komentara, ona su za apostola bila veoma važna. Puna su praktičnih razmišljanja, pošto su i njegova razmišljanja o onima koji će čitati i slušati bila praktična. Poslanica Jevrejima je propoved, zamišljena da ljude povede putem promene života.

Tako, ovde, još jednom nailazimo na veoma važne savete u knjizi. Ta apostolova bodrenja da bez posustajanja istrajemo na hrišćanskom putu — pojavljuju se ovde, kao i ranije, uz konkretne preporuke, ali i upozorenja. Misli su iste s kakvima smo se ranije susretali, ali pred nama nije samo prosto ponavljanje — apostol je suviše vešt i kreativan govornik i pisac, da bi se ponavljao. Naprotiv, te ranije praktične teme ovde nalazimo zaodenuće novim duhom, uz nekoliko novih sjajnih metafora velike snage.

I tako, u 12. glavi nalazimo "poučenja" koja nas upućuju na verno istrajavanje (stihovi 1-13), podsećanje na preimućstvo u tome što smo deo nebeskog bogoslužjenja, sa Isusom kao svojim Prvosveštenikom (14-24) i upozorenja (25-29). Trinaesta glava je skup veoma različitih saveta (1-19), a završava se izricanjem blagoslova i ličnim pozdravima.

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 12,1-29

Dvanaestu glavu Poslanice pročitaj dva puta. Razmišljaj o idejama na koje nailaziš, nastojeći da se setiš gde si ih ranije uočio u propovedi. Posle ozbiljnog razmišljanja o tim poglavljima, razmotri sledeća pitanja.

1. Navedi kako se sve hrišćanski život može uporediti s trkom. U kom smislu možeš reći da on nema sličnosti s nekim savremenim takmičenjem?

2. Da li nas Bog poziva da radimo tačno ono što je Isus radio, ili da se oslanjamo na ono što je Isus učinio za nas?
3. U kojem se delu teksta iz 12. glave ponavljaju oštra upozorenja iz 6,4-6 i 10,26-31? Na koje je mesto u tom tekstu stavljen naglasak?
4. Razmotri problem ljudskog stradanja u svetlu autorovih saveta u 12,4-11.
5. Načini spisak kontrasta između opisa gore Sinaj u 12,18-21 i Gore Sion, u stihovima 22-24. Zašto prikaz Sinaja na ovom mestu ima tako negativan naboj?
6. Kako može Pavle da kaže: "Pristupiste k Sionskoj gori . . . Jerusalimu nebeskome", ako je već sâm u 11,13 Božji narod opisao kao "goste i došljake na zemlji" i ako će u 13,14 reći — ". . . ovde nemamo grada koji će ostati"? Da li tu dilemu, delimično, razrešava naše proučavanje značenja vere, iz poslednjeg poglavlja?
7. Kada će Bog potresti zemlju i nebesa (12,26)? Pronađi druge biblijske tekstove koji govore o takvom "tresenju".

ISTRAŽIVANJE REČI

Kroz 11. glavu prodefilovala je duga procesija "uglednika", a već se u početnim rečima nove glave svetla usmeravaju direktno na Jevreje: "Zato dakle i *mi* . . . da. . . ." Kao što su ljudi vere starih vremenâ živeli verom, tako i Hristovi sledbenici treba odlučno da idu napred; da istrajavaju bez kolebanja, uvereni da su deca Oca punog ljubavi.

Trčanje trke života

Slika koju vidimo dolazi pravo sa sportskog borilišta. Tribine su pune gledalaca koji posmatraju atletičare koji se bore za zlato. Dole, na terenima, trkači se razgibavaju i koncentrišu za trenutak kada će pucnjem iz startnog oružja pojuriti u bespoštednu borbu. Ovih dve hiljade godina ničim nije umanjilo snagu i uzbuđenje sadržane u Jevrejima 12,1.2.

Pa ipak, ima i razlika. Atletičari sa olimpijada drevnog doba trenirali su s tegovima pričvršćenim na telo. Na dan trke, te tegove su skidali (u stvari, takmičili su se nagi), pa su se osećali laki kao pero. To je, u stvari, pozadina Pavlovih reči iz 12,1: "Odbacimo svako breme i greh koji je za nas prionuo" [odbacimo sve što nas sputava] — ili, kako stoji u *KJV*: "Odložimo sve terete."

Važnije od ovoga je to što je u Pavlovo vreme, kao i danas, samo jedan trkač mogao dobiti nagradu. Međutim, pobednik u trci života je svako ko istrči trku. Mi se, kao hrišćani, ne takmičimo jedni protiv drugih. Naprotiv, jedni drugima pomažemo da stignemo do linije cilja. Najmanje što činimo je to što se takmičimo sa samim sobom, nastojeći da Božjom blagodaću

ostvarimo najviši mogući stepen u svom napredovanju.

Gledaoci — "svedoci" iz 12,1 — verovatno su heroji iz 11. glave. Ne u smislu da su otišli na nebo i da nas danas, odozgo, posmatraju, jer nam 11,39 kaže da oni još nisu primili ispunjenje obećanja. Ali zato, tiho svedočanstvo njihovog vernog života služi nama kao primer. Svima je nama dat samo jedan život, samo jedna prilika za dostizanje veličine, jedna prilika za razvijanje svake od vrlina i unapređivanje svih svojih talenata. Pomenuti ljudi imali su svoje mesto pod suncem i dobro su trčali; sada je ta prilika na nama.

I Isus je tamo. On stoji uz ciljnu traku; On očima prati naše napredovanje u trci, On nas bodri svojim glasom. I sâm je trčao tu trku i pobednički je završio, a sada nama pomaže u trci. On time nije samo "načelnik vere" nego i njen "svršitelj". S njime počinjemo, s Njime i završavamo trku. Naše spasenje u celosti dolazi od Njega i samo od Njega.

Nikada nećemo moći da učinimo ono što je On učinio. On nam prilazi danas i poziva nas, onako kako je nekada pozivao ribare kraj jezera, govoreći im, "Hajdete za mnom!" Poziva nas na učenje, da gazimo Njegovim stopama, da nastavimo delo isceljivanja, poučavanja i propovedanja koje je On započeo. To je način na koji idemo za Njim, krećući se stazom života kojom je On prošao.

Ipak, nikada nećemo moći učiniti baš ono što je On učinio. Između Njega i nas uvek će postojati i uvek će morati da postoji kvalitativni jaz. On je naš Spasitelj, naš Prvosveštenik. Mi smo oni koji mu se molimo. On je Žrtva, a mi smo grešnici kojima je potrebna pomoć.

U 2. stihu imamo zanimljivu prevodilačku alternativu: "(U)mesto određene sebi radosti", dobijamo iz grčkog predloga *anti*, koji ima značenje slično njegovom pandanu u engleskom, i mnogim drugim prevodima. Tako shvatamo da apostol ne želi da kaže da je Isus "pretrpeo krst" i "sramotu" zato što je gledao preko njih i video radost koja će potom uslediti, nego da je *umesto* da uživa radosti neba, došao na Zemlju da strada i umre, da pretrpi rугanje, uvrede i odbacivanje, upravo od onih koje je došao da spase.

Vrlo mi je drag ovaj alternativni prevod (kod Karadžića je već prisutan). Mislim da se najbolje uklapa, a i služi kao odjek ranijih prikazivanja Isusove ljudske prirode u Poslanici Jevrejima — naglasak na Isusovom stradanju u 2,9.10 i živi opis Getsimanije u 5,7.8. Ni u jednom od tih opisa apostol nije rekao da je u svojim nevoljama Isus izdržavao zahvaljujući nadi u ono što će biti posle Njegove smrti. Naprotiv, mi vidimo samo svojevrsan živi prikaz realnosti Njegovih iskustava.

Kako god da prevedemo reč *anti* iz 12,2, glavno težište teksta prosto blista: "Gledajmo na Isusa." Taj poziv smo čuli u ranom delu propovedi — "upravite misli na Isusa" [Karadžić: poznajte poslanika i vladiku . . .] (3,1). Misao se ovde, dakle, ponavlja. Poput metalnih uglova koji, obično u paru,

služe za uspravno držanje knjiga u biblioteci, ovaj poziv podupire poruku Poslanice Jevrejima.

Upravite misli — ne na druge ljude, pa makar oni i bili dostojni uzori vernosti. Ne na prošlost. Ne na sebe. Samo na Isusa.

Vrlo istaknutu ilustraciju teksta iz Jevrejima 12,1.2 dale su Sportske igre Britanskog komonvelta iz 1954. godine, održane u Vankuveru, u kanadskoj provinciji Britanska Kolumbija. Tom prilikom trčala se trka na 1 milju (1.609 m), koja se ubraja u jednu od najslavnijih trka — možda i najslavniju — svih vremena. Direktni rivali u njoj bila su dva najbrža trkača tadašnjeg sveta na jednu milju — Rodžer Banister i Džon Landi.

Držeći se svog običaja, Landi je prvi povukao. Za razliku od većine trkača, Landijev metod bio je da odmah izađe na čelo grupe i da zahvaljujući svojoj velikoj fizičkoj snazi nadmaši ostale atletičare, koji će snagu čuvati za poslednju deonicu do ciljne trake. Trka se, bilo je jasno, odlučivala između Banistera i Landija. Ubrzo su ostali trkači počeli da zaostaju, puštajući Landija da se izdvoji na čelu, dok je Banister bio na prilično velikom rastojanju iza njega.

Na kraju svake četvrtine milje objavljivana su prolazna vremena; sa svakom tom objavom tribine su se tresle od oduševljenja. Landi i Banister ušli su u strahovit tempo, koji će nesumnjivo doneti novi svetski rekord. Ali ko će prvi dodirnuti ciljnu traku?

Tako su trkači ušli u poslednji krug, poslednje četvrt milje. Landi je bio napred, ispred Banistera, kako je bilo i tokom cele trke. Pred njim se, sve bliže i bliže, nalazila zategnuta traka. Negde iza njega bio je Banister. A onda se tribinama zaorio zaglušujući huk. Landiju je bilo jasno šta to znači: Banister je ulagao poslednje očajničke napore da ga dostigne! Ciljna traka je bila sve bliže i bliže, a huk gledalaca sve bučniji. Landi je znao da ga je, ulažući ogroman trud, Banister već sustizao. No, gde je sada tačno?

Neposredno pre ciljne trake, Landi okrenu glavu da proveri gde je Banister. A Banister se, iskoristivši psihološku prednost, bacio unapred, pored Landija i prestigao ga za prsa, kod same trake!

U Vankuveru postoji statua u znak sećanja na taj trenutak. Na njoj jedan trkač grudima dotiče traku dok drugi, samo za dlaku iza njega, okreće glavu. Kakvog li prikaza pouke sadržane u 12,1.2 — "Gledajmo na Isusa"!

Preostali deo njegovog izlaganja na temu vernosti, stihovi 4-13, stavlja Jevreje u kontekst dece koju ukorava pun ljubavi nebeski Otac. Tekst snažno nagoveštava činjenicu da tadašnji čitaoci već stradaju zbog svoje vere. Čitamo — "Podnesite nevolje kao karanje" (7. stih) i "Jer svako karanje kad biva ne čini se da je radost, nego žalost" (11. stih). Četvrti stih, govoreći o stradanju, "jer još do krvi ne dođoste", implicira da nevolje koje predstoje mogu doneti i smrt Isusovim sledbenicima.

Stradanja ne treba da ih iznenade nego bi oni, naprotiv, trebalo da ih očekuju — to je osnovna misao koja se provlači kroz raspravu. Starozavetni

tekst iz Priča 3,11.12 nosi upravo tu misao i daje formu izlaganju. Vidimo da se nevolje i stradanja u rukama Oca koji voli mogu pretvoriti u nešto što ima pozitivnu ulogu. Pokazuju da je Bog za nas zainteresovan — da smo Njegova deca, ne nezakonita deca — i tako On nevolje koristi za naše dobro, donoseći "rod pravde i mira" (11. stih).

Reč u tekstu od 5. do 11 stiha, prevedena izrazom "karanje", grčka je reč *paideia*, koja stoji u pozadini nekih naših reči u vezi s obrazovanjem, kao što je npr. *pedagogija*. Reč "karanje" tačno odslikava značenje grčke reči, ako bismo karanje ili, savremenije, "disciplinu", shvatili kao vaspitanje, a ne obavezno kao nešto negativno. Nažalost, reč "disciplina" u naše vreme postala je nepoželjna zato što se često dovodi u vezu s okrutnošću — kao kada, u vojsci, nastavnik strojeve obuke u logorima za obuku vrši pritisak na vojnike, terajući ih do granica njihove fizičke i psihičke izdržljivosti. Međutim, mi smo i danas svesni pozitivnog smisla te reči u obrazovnoj sferi, kada naučnici o svom naučnom polju govore kao o svojoj "disciplini".

Hrišćani treba da ponovo "prizovu" biblijsko značenje reči "disciplina". Naravno, ne govorimo o staroj izreci, "ko žali prut izgubiće sina", nešto što se često zloupotrebljava kada odrasla osoba iskaljuje svoj gnev na malom stvorenju. Ono što je potrebno da ponovo pronađemo jeste taj osećaj vaspitavanja, rastejanja ka zrelosti i u dubinu, usredsređivanja na neki zadatak, odricanja od "neposrednog zadovoljenja", na šta, inače, asocira pojam biblijske discipline.

Napomenućemo da ovaj tekst ne daje odgovor na jedno od najvećih pitanja našeg vremena i svakog drugog vremena — na pitanje stradanja. Zašto se loše stvari događaju dobrim ljudima? Zašto loši ljudi, kako vidimo, zaista dobro prolaze? Zašto je Bog dozvolio da šest miliona Jevreja umre u koncentracionim logorima? To pitanje je od neprojenih Jevreja načinilo ateiste, a milione nejevreja odvelo u sferu sumnje. Svake večeri na našim TV-ekranima gledamo slike — od gladi iznurena deca u afričkim zemljama, genocidna ubijanja na Balkanu, nasilje na ulicama naših gradova — pa se pitamo zašto Bog u tom pogledu nešto ne učini.

Ovde ne nalazimo teodiceju — dobro promišljeno objašnjenje koje treba da odbrani Boga. Ali zato nalazimo *religijski* odgovor, onaj koji nas dotiče u našem bolu. Slika koju dobijamo o Bogu, slika je dobrog Oca punog ljubavi, koji nežno brine o svemu što nam se događa. On nije pokretač zla; stradanje je nešto što dolazi iz drugog izvora. Međutim, Bog može i zlo da usmeri u dobrom cilju — ako mu to dopustimo. On od stradanja može da načini život lepote, mira i poverenja.

Stradanje nas nikad ne ostavlja ravnodušnima. Mi se ili približavamo Učitelju, ili se, ogorčeni, udaljavamo od Njega. Postajemo Džon Banjan, Helen Keler — ili ateista.

O, divnog li grada!

Tekst u Jevrejima 12,14-24 podseća nas na naša velika preimućstva. Mi smo putnici, na putu ka svojoj slavnoj budućnosti u Božjoj prisutnosti, ali već sada imamo mnogo razloga za radost. Spasenje nije samo pred nama, nego je već sada ovde!

Tri pasusa iz ovog odeljka sadrže dva pravca razmišljanja. U prvom, od 14 do 17 stiha, upoznajemo se s preimućstvima na osnovu jednog negativnog primera. Isav je bio "duhovna budala" — jednostavno, nije vrednovao ono što je bilo stvarno vredno. Svoje pravo prvenštva trampio je za porciju sočiva. Razgovarati o veri kao nadi u Boga, kao nečemu što gleda u budućnost — ne, Isav je živio u jednom drugačijem svetu! Njegov je život bio ovde i sada; za njega je napuniti želudac značilo više od tamo nekog neuhvatljivog blagoslova namenjenog prvencu.

I tako, opomena jevrejskim hrišćanima dolazi glasno i jasno — kao i nama. Setimo se "tako velikog spasenja". Setimo se Isusa. Setimo se onoga što nam je Bog pripremio. I zato, obrati pažnju na redosled svojih prioriteta!

Način na koji apostol piše o Isavu podseća nas na njegove snažne reči iz 6,4-6 i 10,26-31. U sva tri teksta prisutan je gubitak nečega dragocenog i strašna misao da je to možda i zauvek izgubljeno. "Nije moguće" (6,4), "nema više žrtve za grehe" (10,26), reči su koje smo ranije slušali. Sada čujemo ovo: "Jer znate da (bi) . . . odbačen; jer pokajanje ne nađe mesta, ako ga i sa suzama tražate" (17. stih).

Istu glavnu misao nalazimo u svakom od pomenutih tekstova. Iako je tekst u 12,16.17 najkraći odpomenuta tri, u njemu sadržana misao identična je s dva ranije izložena iskaza. Dok je tekst u 6,4-6 bio usredsređen na uzvišena preimućstva spasenja u Isusu, 10,26-31, na izvesnost suda ako odbacimo Njegovu spasonosnu smrt, tekst u 12,16.17 ističe neizbežnost gubitka Božjih duhovnih blagoslova ako ne cenimo njihovu vrednost.

Suprotno tužnom Isavovom primeru, sledeća dva pasusa donose sjajan zbir blagoslova koje je Isus doneo. Međutim, apostol se ovde ne bavi prostim ponavljanjem ranije iznetih misli, nego ih sabira i izražava u jednoj snažnoj i lepoj ilustraciji. Pristup, pouzdanje, krv, zavet, superiornost — te divne ideje, čije smo razvijanje u pojedinostima pratili kroz prvih deset glava, istaknute su ponovo, ali ovom prilikom zajedno, u okviru teme boljega grada, novog Jerusalima.

Misao koja preovladava u ta dva pasusa, postavljena jedan pored drugog, jeste puni, neometani pristup Bogu, omogućen kroz Isusa. Pavle uzima izveštaj o davanju zakona iz 2. Mojsijeve, 19. i 20. glave i podvlači njegove zastrašujuće aspekte — "pomrčinu, oblak i oganj razgoreli", reči zbog kojih su srca Izrailjaca bila paralisana strahom; "trubni glas", a naročito zapovest kojom se zabranjivalo doticanje svete gore (čak je i životinja koja bi zalutala u planinu morala biti kamenisana). I sâm Mojsije drhtao je od straha.

Taj prikaz Sinaja, budući uzet iz Starog zaveta, znatno se razlikuje od

većine onoga kako to mi zamišljamo. Skloni smo da se usredsredimo na veličanstvenost i izuzetnost događaja, kad je sâm Gospod izgovarao moralni zakon, temelj i osnov za svakog pojedinca, za svako društvo.

Obe slike Sinaja su verne; obe dolaze iz istog izveštaja. Ono što vidimo u Poslanici zapravo je ponovno kazivanje tog slavnog događaja, koje se uklapa u obrazac poređenja i suprotstavljanja starog i novog, obrazac koji se provlači kroz celu propoved. Taj obrazac vidimo u početnom pasusu Poslanice Jevrejima, a onda ga ovde ponovo srećemo: staro nije loše — konačno, došlo je od Boga — ali je novo bolje. Tako je, na Sinaju, Bog bio iza zastrašujućih prizora i zvukova (mada se o Njemu govori samo indirektno, kao o "glasu reči" (glasu koji izgovara reči); međutim, na gori Sion, u nebeskom Jerusalimu, Bog je taj koji svom narodu iskazuje *dobrodošlicu*.

Opis boljega grada je poskakivanje i pesma u svetoj radosti. Nebrojeno mnoštvo anđela zajedno s ljudima spasenim sa grešne planete, učestvuje u nebeskom bogoslužju; oni se druže sa slugama Cara ljubavi. Ti ljudi sa Zemlje — nisu neki koji će sedeti u nekom uglu ili visoko na galeriji, na mestima s ograničenim pogledom; ne, oni su "dovedeni u stanje savršenosti", ponovo učinjeni celima slavnim spasenjem od Boga. (Tako imamo da je preovladavajuća tema pristupa povezana s preimućtvom "dovođenja u stanje savršenosti", tj. očišćenja, kako vidimo u 8,1 – 10,18.)

I tako, u središtu te blistave i bogate slike, nalazi se Isus! On je posrednik novoga zaveta, koji donosi oprostjenje greha i očišćenje od opoganjenosti. Njegova prolivena krv ima moć da za nas učini ono što nikako nisu mogli mnogi milioni životinjskih žrtava. Isusu je mesto u središtu, zato što samo preko Njega i u Njemu imamo pravo na to slavljenje u nebeskom gradu.

Njegova krv govori! Ona "bolje govori"! To je govor nade, govor utehe, govor očišćenja, govor sile, govor dobrodošlice.

Zakon govori sa Sinaja i ta reč izaziva kod nas strah i drhtanje. Zakon nas osuđuje, izuzima, isključuje. Zakon koji je svet, pravedan i dobar — ističe Božje merilo, Božje zahteve. Taj beleg, taj cilj tako je daleko, van naših mogućnosti da jedino što možemo jeste da mu se divimo, a onda da se okrenemo, obeshrabreni. Ta reč izriče Božji sud nad našom izgubljenošću, našim otuđenjem, našim padom i našom opoganjenošću.

Međutim, kroz Isusovu krv do nas dopire jedna bolja reč. "Dobrodošli kući, deco; vama je ovde *mesto!* Dobrodošli u nebeski Jerusalim. Dobrodošli u grad ka kojem je kroz vekove čeznuo Božji narod, putnici i došljaci na Zemlji. Dobrodošli u hor anđela. Dobrodošli u radost neiskazive i beskrajne sreće. Dobrodošli u Isusovo ime — dobrodošli u ime Isusove krvi!"

Tekst u Jevrejima 12,18-24 jedan je od najdirljivijih i najblistavijih tekstova u celom Svetome pismu. Pa ipak, retko ćemo čuti da ga neko pominje; retko propovednici pokušavaju da ga tumače. Možda njegovo zanemarivanje potiče od prividne nejasnoće i neshvatanja. I zaista ga je

teško razumeti — ako pokušamo da ga razumemo izdvojeno od ostatka Poslanice. Međutim, kada čitalac počne tamo gde je počeo autor, od 1,1, nastavljajući dalje kroz poslanicu, nailaziće na dobro poznate misli. To su glavne teološke teme cele propovedi, sabrane u jednoj završnoj konstrukciji velike snage i lepote.

Ipak, u 12,18-24 suočeni smo s jednim pitanjem. Kako apostol svojim čitaocima može da kaže da su već *pristupili* nebeskom Jerusalimu, da su već *došli* na radosni skup anđela? U istom smislu, autor kroz celu propoved može da kaže: "Mi *imamo* velikog Poglavara sveštenečkoga" (4,14); "*pristupimo* slobodno k prestolu blagodat" (4,16); "*imamo* takvoga Poglavara sveštenečkoga" (8,1); "*imamo* slobodu . . . ulaziti u svetinju" (10,19) i "da *pristupamo* (Bogu) . . . u punoj veri" (10,22).

Ključ za njegovo razmišljanje nalazi se u veličanstvenoj ideji iz 11. glave — u veri. Vera vidi što je nevidljivo; vera se hvata za nevidljivo; vera je jamac budućnosti. Isus je stvaran; stvaran je i nebeski hram u kojem On služi, stvaran je i nebeski Jerusalim. Mi verom ulazimo u taj hram i dolazimo u sferu prisutnosti Cara svemira. Takođe, mi verom već sada uzimamo učešća u bogoslužjenju svetoga grada, pošto vera čini sigurnom našu budućnost.

Zapazimo kako vera potpuno preokreće naša uobičajena merila o realnosti. Naša čula nam govore da je realnost jedna planina u Arabiji, koju možemo videti i dotaći, ali vera to poriče! Stvarnost je nešto izvan domašaja našeg vida, sluha, dodira; stvarnost je Gora Sion.

POSLEDNJA OPOMENA

Dok 12,18-24 daje završni rezime preimućstava spasenja koje je doneo Isus, tekst u 12,25-29, poslednji put, oglašava opomenu Poslanice Jevrejima.

Kako hitro u ovoj knjizi brzih promena klatno prelazi s jedne na drugu stranu! Nema mesta strahu i sumnji, pošto propoved odzvanja pouzdanjem i sigurnošću čiji temelj nije u nama nego u Isusovoj ličnosti i delu; ipak, nema mesta ni sedenju skrštenih ruku. Jevanđelje dolazi kao obećanje — ono koje će postati stvarnost kroz život vere.

Tako sdašnji osećaj posedovanja spasenja biva uravnotežen upozorenjem da bismo ga mogli izgubiti. Bog neće izneveriti. Njegovo je "carstvo nepokolebano" (28. stih), ali ga mi možemo izneveriti i izgubiti u njemu svoje mesto.

Kao i ranije, upozorenje je uobličeno na logici manje-veće. Oni koji su odbili onoga koji je "prorokovao", koji ih je opominjao na Zemlji (Mojsija) nisu "utekli", pa će oni koji odbiju Onoga koji nas opominje s neba (Boga), još manje imati prilike da "uteknu". Zaključivanje je, po formi i sadržaju, precizna paralela tekstu u 2,1-4 i 10,26-31.

Međutim, mi u tom upozorenju nalazimo još jednu komponentu. Budući

da je u onim drugim tekstovima govorio na osnovu "tako velikog spasenja" datog u Isusu, apostol ovde uključuje i jedan eshatološki faktor. On gradi na svom opisu gore Sinaj, u 12,18-21, i dodaje: "Kojega (Božji) glas potrese onda zemlju" (pozivanje na 2. Mojsijevu 19,18) — "sva se gora tresijaše veoma"). On to, potom, upoređuje i suprotstavlja s proročanstvom o neuporedivo većem zemljotresu, iz Ageja 2,6, prema kojem se neće tresti samo Zemlja nego i nebo.

Tako nailazimo na dvostruku grupu kontrasta: Bog koji je veći od Mojsija i sveopšte tresenje, umesto zemljotresa na gori Sinaj. Bog koji u svom Sinu Isusu Hristu donosi potpuno i besplatno spasenje, dolazi kao Sudija cele Zemlje. On će razdvojiti trajno od privremenog; Njegovo sveopšte ispitivanje, i na nebu i na Zemlji, razdvojiće one koji su verni od onih koji to nisu.

Stoga, poslušajmo Njegovu opomenu, kako i sami ne bismo pali pod Božji sud!

ULAŽENJE U REČ

Jevrejima 13,1-25

Trinaestu glavu Poslanice pročitaj u celini dva puta, a onda pokušaj da odgovoriš na sledeća pitanja za istraživanje:

1. Ova glava mnogo govori o situaciji i problemima jevrejskih hrišćana. Navedi sve što si ovde saznao u vezi s njihovim duhovnim potrebama.
2. Razmisli o spisku koji si upravo sačinio. Koje od tih potreba ili problema nalaziš među današnjim hrišćanima?
3. Uz pomoć konkordancije, potraži u Starom zavetu izraz *izvan okola* [outside the camp] (stihovi 11 i 13). Kakvi su se ljudi i aktivnosti mogli sresti "izvan okola"?
4. Da li je Poslanica Jevrejima, konačno, poziv Božjem narodu da se *odvoji od društva* ili poziv da vest o Isusovom spasenju odnese svem društvu?
5. Objasni stih 13,14 — "Tražimo grad", u svetlu onoga što možeš pročitati u 12,22 — "Nego pristupiste . . . Jerusalimu nebeskome".
6. Uporedi završni blagoslov u Poslanici Jevrejima (13,20.21) s drugim apostolskim blagoslovima (Rimljanima 15,13; 16,25-27; 1. Korinćanima 16,23; 2. Korinćanima 13,14; 2. Petrova 3,18; Juda 24.25; Otkrivenje 22,20.21).

ISTRAŽIVANJE REČI

Trinaesta glava Poslanice Jevrejima deli se na dva dela: raznovrsni

saveti u vezi s hrišćanskim življenjem koji pokazuju kako jevanđelje utiče na ceo spektar ljudskog postojanja (1-19) i apostolski blagoslov, uz završne napomene (20,25).

SPISAK POTREBA ZA HRIŠĆANE — U SVIM VREMENIMA

Raznovrsni saveti iz 13,1-19 dotiču se različitih oblasti i ne kreću nijednim određenim redom. Između ostalog, obuhvaćeni su odnosi među hrišćanima, stavovi koje zauzimamo prema drugim ljudima, brak, ekonomska pitanja, kao i položaj vođa:

1. *Ljubite se među sobom kao braća* (Karadžić: ljubav bratinska). Pavle je u prilici da napiše: *Ne prestajte da ljubite jedni druge* [... da ostane među vama], a ne *"Ljubite jedni druge"*. Tako vidimo da je to hrišćanska zajednica s atmosferom topline i uzajamne brige (1. stih).
2. *Gostoljubivosti ne zaboravljajte*. Ljubav se prostire izvan kruga crkvene porodice i prima putnike-namernike.
3. *Pokažite sažaljenje prema drugima, u sužanjstvu i u stradanju*. U ovoj slici vidimo hrišćane koji su prolazili kroz stradanje, kao što su i Jevreji nekada pretrpeli (10,32-34). Iako je mesna crkva, ili mesne crkve, kojoj je poslanica upućena u tom trenutku bila bez nevolja, trebalo je da saoseća sa svojom braćom i sestrama koji su bili izloženi stradanju (3. stih).
4. *Održavajte čistotu u braku i seksualnim odnosima*. Preljubočinstvo i seksualni (polni) nemoral bili su i tada problem, kao što su danas (4. stih).
5. *Čuvajte se ljubavi prema novcu i materijalizma*. Jevrejima je preporučeno, umesto da se uzdaju u prolazna bogatstva, da se oslone na Boga koji ne izneverava (stihovi 5 i 6).
6. *Idite primerom pobožnih vođa (učitelja)* (7. stih).
7. *Čuvajte se nepoznatih nauka*. Apostol ne precizira kakve su to nauke. Moguće je da je reč o ceremonijalnim jelima, što je njegova sledeća misao ili o neopravdanom obožavanju anđela i spekulacijama o Melhisedeku (9. stih). (Vidi komentar teksta u Jevrejima 1,5-14 i 7. glavu Poslanice.)
8. *Idite Isusovim stopama*, koje vode "izvan okola", noseći istu sramotu. Ti stihovi (11-13) zahtevaju, kasnije, dodatni komentar.
9. Iako je samo Isus pravi Sveštenik, *svi koji verujemo u Njega sada smo sveštenici* tako što imamo pristup Bogu. "Žrtve" koje prinosimo, to su hvalospev Hristu i dobra dela za druge ljude (15. i 16. stih).
10. *Pokoravajte se autoritetu vernih crkvenih vođa (učitelja)* (17. stih).

11. *Molite se.* Molite se za apostole; molite se da im pisac Poslanice može uskoro ponovo doći (stihovi 18. i 19).

Kad posmatramo ovaj spisak, dva njegova aspekata ostavljaju na nas poseban utisak. Prvo, divimo se širini njegove primene. Spasenje koje Isus donosi menja nas u nove ljude. Jevanđelje utiče na svaki vid našeg svakodnevnog života — od kreveta do novčanika, od verovanja do stavova. Konkretno, ono preobražava naše odnose prema savernicima, prema vođama, i prema strancima. Hrišćanstvo, to je znatno više od sistema verovanja — ono je novi način života.

Drugo, primećujemo kako ti saveti zvuče savremeno. Mi možemo pogledati taj spisak od 11 tačaka i svaku od tačaka "štrihirati", potvrditi kao nešto značajno za život u ovom našem vremenu. Uz sve promene koje su nam donele industrijska i informatička revolucija, uz sve naše znanje i tehnologiju, mi smo i dalje ljudska bića. I dalje imamo iste potrebe kao ličnosti, u društvenom, duhovnom smislu; suočavamo se s istim stvarima koje nas mame na zlo, u svetovnost. Iako je verništvo pomenute jevrejske mesne crkve od nas odvojeno ogromnim jazom vremena i kulture, ono je na iznenađujući način slično nekoj crkvi u Americi ili Evropi.

I tako nam Božja reč i danas govori. Podseća nas na to ko smo — sinovi i kćeri Cara neba, kupljeni Isusovom krvlju. To skreće naš pogled sa onoga što je svetovno i materijalno; poziva nas da izađemo iz beznačajnog, egoističkog kruga koji opisujemo oko sebe. Poziva nas na život apsolutno drugačiji od života onih koji ne znaju za Hrista i ne idu za Njim. Poziva nas da živimo verom — u Isusu.

Jer On je *tamo*, u samom središtu, tamo gde mu je mesto. "Isus Hristos juče je i danas onaj isti i zauvek" (8. stih). On je Onaj što je ostavio nebo da bi živio među nama i umro za nas kao bezgrešna Žrtva. On je naš veliki Poglavar sveštenečki gore na nebu. Isto tako, On je Onaj koji će uskoro ponovo doći po svoj narod.

Isus Hristos — naš nepromenljivi Spasitelj, Gospod i Prijatelj!

Apostol se, poslednji put, vraća na jezik hramova, sveštenika i žrtava (stihovi 10-15). Ovde on, međutim, ne namerava da istakne ijednu teološku misao, nego koristi taj dobro poznati ambijent da bi u misli snažno utisnuo nekoliko praktičnih stvari.

Prvo, on hrabri jevrejske hrišćane, govoreći im da ne treba da se osećaju izopštenima iz jevrejskog sistema. Za Isusove sledbenike jevrejskog porekla neprijateljstvo koje su doživljavali od svojih sunarodnika moralo je biti bolno, i nesumnjivo su teško osećali gubitak učešća u službama u hramu. Jevrejski hrišćani su određeni broj godina nastavili da služe u hramu, da bi postepeno zaključili da tamo više nisu dobrodošli. Prilikom njegove poslednje posete Jerusalimu, protiv Pavla se podigla pobuna zbog jednog nesporazuma kad je pokušao da uzme učešća u službama u hramu (Dela

21,17-36).

Apostol je sledeće reči napisao zbog čitalaca koji bi se osetili lišeni prava učešća u službama u hramu: "Imamo pak oltar od kojega oni ne smeju jesti koji služe skiniji" (13,10). Umesto da se osećaju odbačenima, trebalo je da osećaju da imaju preimućstvo. Taj hram daleko nadmašuje onu građevinu na Zemlji.

On zatim iz prinosa za grehe u starom sistemu izvlači jednu homiletičku pouku (stihovi 11-13). Kada je u svetilište unošena krv (ponekad se primenjivao alternativni postupak, kada su sveštenici unutar svetilišta jeli deo žrtve; vidi, npr. 3. Mojsijeva 6,24-30), tela životinja su spaljivana izvan okola. Slično tome, kaže Pavle, Isus je stradao i umro "izvan okola".

Izraz "izvan okola" pojavljuje se nekoliko puta u Starom zavetu u kontekstu Izrailjevog lutanja pustinjom. Odnosi se na nečisto mesto, mesto razdvajanja i smrti, gde su se potucali gubavci, gde je nad zločincima izvršavana smrtna kazna i spaljivana tela životinja, korišćenih za žrtve za greh (3. Mojsijeva 13,46; 24,14; 5. Mojsijeva 23,14).

Eto, na takvom je mestu umro Isus! Ne u hramu, ne na mestu posvećenom za prinošenje žrtava, pa ni unutar zidina svetog grada, nego "izvan gradskih vrata", na neznabožačkom tlu, na nečistom mestu na kojem su vršene likvidacije stranaca, gde su tumarali gubavci i spaljivana tela životinja.

O, čudesnog li Božjeg plana za naše otkupljenje! Pogledajmo na našeg Sveštenika — Isusa. Nema na Njemu odežde živopisnih boja, nema obrazovanja u sferi rabinskog predanja, niti porekla koje bi mu makar dalo pravo da postane sveštenik. Naš Sveštenik nije imao ni poreklo, ni zaštitnika, ni imovinu ni sponzora među ljudima, samo sebe samog.

A pogledajmo Njegovu žrtvu! Vučen i ciman kroz improvizovani ilegalni sud*, predmet podsmeha i poniženja, ostavljen i od svojih nesrećnih, jadnih sledbenika, umro je na krstu predviđenom za razbojnika, dok su egzekuciju izvršili Rimljani. Međutim, On je bio Božji prinos za grehe sveta, On koji je bio Sveštenik, sâm je bio i Žrtva.

No, gde je Njegov hram? Ne možemo pokazati prstom ni na kakvo zlatno zdanje na Gori Sion, niti na katedralu ili palatu. Bio je rođen u jaslama; nikada i nije imao hram. Međutim, Njegovo svetilište je ono stvarno, autentično, dok su zemaljski hramovi bili samo njegove blede imitacije.

I tako, kaže apostol, pridružimo mu se "izvan okola". Nema potrebe da danas budemo deo zemaljskog hrama; naše je mesto kod Njega. U tome su sadržane dubokoumne implikacije za hrišćanski život. Budući da je umro na nečistom, profanom mestu, Isus je uklonio sve vidove odvajanja hramova i svetih mestâ na ovoj Zemlji. Njegov je krst posvetio svako ono —

* kangaroo court = nepošten sud, "organizovan" od strane radnika, robijaša itd.; tajni narodni sud

"izvan okola" — svaku svetovnu, nečistu tačku na Zemlji. Postavljajući svoj krst izvan okola, On polaže pravo na ceo ovaj svet. Mi ne živimo više u dvodelnom svetu svetog i profanog; sve je Hristovo i svako naše delo treba da bude za Hrista.

I tako vidimo poruku 15. i 16. stiha — svet je svet (holy), pa smo tako i svi mi sveštenici, koji prinosimo žrtve hvale i dobrih dela.

I još jednom, poslednji put, apostol se poziva na "grad" (14. stih). Ipak, za razliku od teksta u 12,22, gde je mogao reći da su hrišćani već "pristupili Gori Zion, nebeskom Jerusalimu", on ovde ističe da mi "tražimo grad koji će doći". Kako je to moguće — stigli smo, pristupili smo, ali nismo stigli?

Zato što hrišćani žive u raskoraku između "već" i "još ne". Mi već pripadamo Isusu, On nas je već spasao, On nam je već otvorio vrata u nebesko svetilište, već nas je očistio od naše opoganjenosti. Ali mi smo i dalje putnici i došljaci, na putu ka svom konačnom domu: mi smo stigli, ali *još ne* vidimo grad, *još ne* vidimo hram, *još ne* vidimo Isusa — jedino verom, *još ne*.

Grad je poput Božjeg pokoja (3,7 – 4,13). Taj pokoj je već tu, a Subota je ono što ga ilustruje, dok je pokoj u svojoj punini i dalje pred nama.

U stvari, celokupni Novi zavet odiše istom tenzijom između već i *još ne*. Mi je srećemo već u vidu Isusovih reči o "carstvu", tamo gde se neki tekstovi odnose na sadašnjost, a drugi na budućnost (npr. Matej 5,3; 6,10; 25,34; Luka 17,21).

Blagoslov i rastanak

Apostolski blagoslov (stihovi 20. i 21) kao da je posebno prikladan za propoved. Prva polovina tog blagoslova odjek je teologije dokumenta koji se odnosi na "krv zaveta večnoga", dok preostali deo upućuje na odraz te teologije na život čitalaca.

Taj blagoslov, dostojanstven po formi, veličanstvenog jezika i fundamentalan po ustrojstvu, snažno nam se obraća u ovom našem vremenu. Ipak, pitamo se — da li je taj blagoslov nastao u umu samog autora, pod uticajem Svetoga Duha, ili se apostol ovde služi blagoslovom već u upotrebi među hrišćanima?

Budući da taj blagoslov ne nalazimo nigde drugde u ranoj hrišćanskoj literaturi, to pitanje ne možemo razrešiti s potpunom izvesnošću. Međutim, ipak naginjemo ovoj drugoj mogućnosti. Iako je onaj ko je napisao celu tu prelepu propoved nesumnjivo bio kadar da zamisli i skuje reči iz 13,20.21, pitam se zašto bi on pokretao dve misli u tom poznom trenutku — Hristovo vaskrsenje i temu pastira/ovaca. Nijedna od tih misli ne pojavljuje se nigde drugde u Poslanici Jevrejima, iako su one nešto uobičajeno u drugim novozavetnim spisima. Pretpostavljam da je apostol ili citirao neki postojeći blagoslov ili se poslužio bogoslužbenim jezikom u redovnoj upotrebi među

ranim hrišćanima.

Jedino u završnim stihovima (23-25) nalazimo znake ličnog obeležja novozavetne poslanice. No, ti znaci ne menjaju našu sliku dela kao celine — a to je "reč poučenja", ili propoved.

I, kakve li samo propovedi! Kako bih želeo da sam je mogao čuti održanu uživo! I kako bih želeo da čujem da se, danas, njene ideje oglašavaju s propovedaonica širom Zemlje!

Moja je nada i molitva da ovo proučavanje Poslanice Jevrejima, ma koliko nedoraslo da dokuči i otkrije lepote te knjige, Bog na sebi svojstven način upotrebi da zapali obnovljeno interesovanje za tu propoved. Bez obzira na to hoće li ili neće propovednici preuzeti poruke Poslanice Jevrejima, koje tako snažno izgrađuju veru, koje su tako izraženo savremene — svako od nas može da im pristupi — mi imamo propoved; imamo Bibliju. Neka do ušiju svakoga od nas dopre Reč Gospodnja.

Danas, ako glas Njegov čujete,
ne budite drvenastih srcâ.

PRIMENA REČI

Jevrejima 12,1 – 13,25

1. Kakve nevolje doživljam u ovo vreme? Koji je deo Pavlovih reči iz 12,2-11, po mom mišljenju, posebno primeren da mi pomogne da izađem iz njih?
2. Zašto se Isav odrekao svog prava prvenastva (vidi 1. Mojsijeva 25,19-34)? Koji su problemi iz njegovog života onog vremena prisutni danas u mom životu? Zašto nije primio blagoslov, iako ga je tražio sa suzama? Kako mogu biti siguran da ću dobiti Božji blagoslov kada ga tražim?
3. U tekstu u 12,22-24 nalazimo spisak mestâ za koja apostol kaže da sam "pristupio". Šta mi svako od tih "mestâ" znači u mom duhovnom životu?
4. Pavle u 12,29 kaže da je "Bog naš oganj koji spaljuje". Da li je to za mene radosna ili loša vest? Osećam li strah dok čitam te reči, ili osećam sigurnost i radost? Zašto tako kažem? Kako bi, prema Pavlovoj nameri, trebalo ja da odgovorim?
5. Pregledajući Pavlove velike i male savete u 13,1-19, koji se od njih, po mom mišljenju, najviše može primeniti na moj život u ovom trenutku?
6. Kako me je Bog opremio za izvršavanje Njegove volje, prema svom obećanju u 13,20.21?

ISTRAŽIVANJE REČI

1. Uz pomoć konkordancije, potraži sva mesta u četiri Jevanđelja gde se pojavljuje reč *carstvo* [kingdom]. Razvrstaj svako od njih ili kao "već" ili kao "još ne". Kakav jedinstven doprinos svako od tih mišljenja daje u tvom hrišćanskom životu?
2. "Pročešljaj" sve različite oblike reči (*po*)*tresti* [shake] u svojoj konkordanciji i potraži one za koje veruješ da se posebno odnose na Pavlovu upotrebu te reči u Jevrejima 12,26.27. Govori li Pavle uopštenim jezikom, ili, možda, ima na umu nešto sasvim određeno? Koji bi drugi biblijski tekstovi mogli poslužiti davanju odgovora na to pitanje? Bez obzira na to do kakvog si zaključka došao, od kakve duhovne vrednosti to može biti u tvom životu danas?
3. Načini spisak biblijskih ličnosti, kojih se možeš setiti, a koje su podnosile nevolje. Pogledaj šta je napisano o njima, pročitaj, i posle svakog od tih primera, vrati se i pročitaj tekst u Jevrejima 12,2-11. Zapitaj se koliko je verno svako od njih "sledio" Pavlov savet i kakve pouke možeš izvući iz iskustva svakoga od njih za svoj sopstveni život.

DALJE PROUČAVANJE REČI

1. Za komentar teksta u Jevrejima 12,1 – 13,25 po sistemu stih po stih, vidi: F. F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*, rev. ed., 332-392.
2. Za komentar sa snažnim osvrtom na grčki tekst, vidi B. F. Westcott, *The Epistle to the Hebrews*, 391-452.